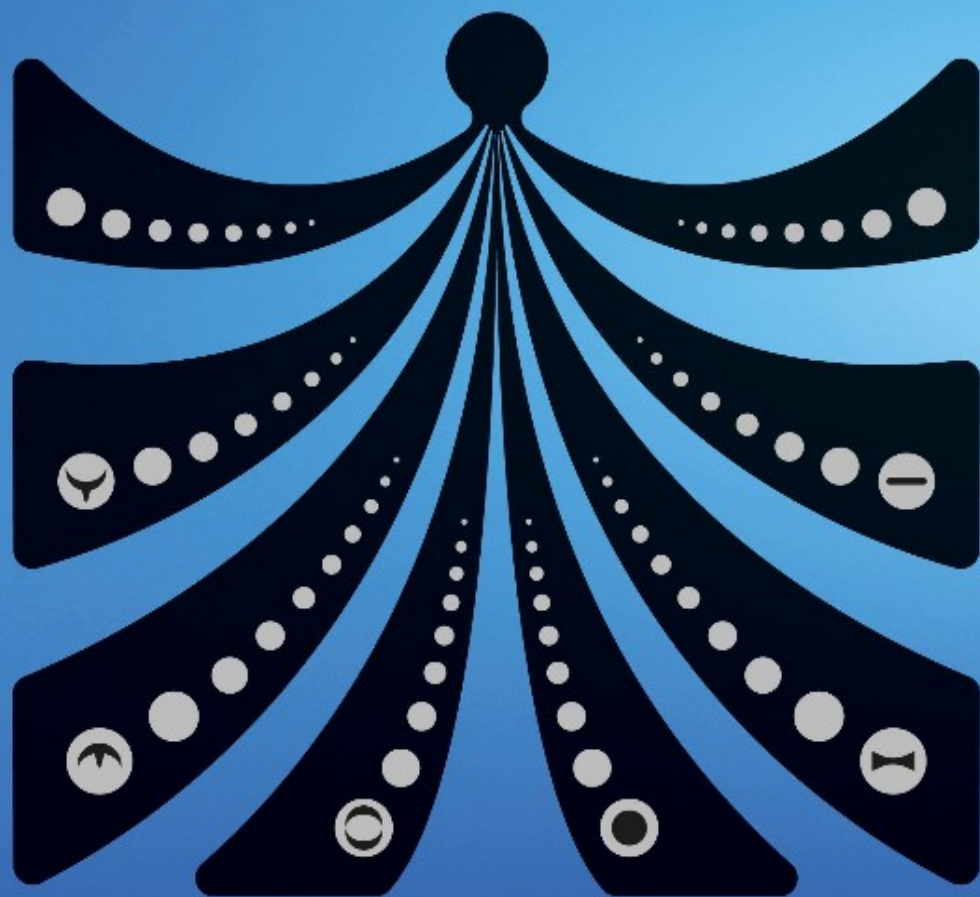

AZ ÓCEÁN SZEME

RAY NAYLER

AZ ÓCEÁN SZEME

RAY
WAYLER

2024

Anyának és Lydiának

I
Kválék

Az élő idegrendszerben nincs csend. Minden elevenen töltött pillanatunkban a kommunikáció elektromos szimfóniája áramlik keresztül az idegsejtjeinken. Úgy épültünk fel, hogy kommunikáljunk.

Csak a halál hoz csendet.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

ÉJSZAKA. A HO SI MINH Autonóm Kereskedelmi Zóna harmadik kerülete.

A kávézó műanyag előtetőjéről patakokban csorgott a víz. Menedéke alatt konyhai kipárolgásokba és emberi beszédhangokba burkolt pincérek jártak az asztalok között gőzölgő levesestálakkal, jegeskávéval teli poharakkal és üveges sörökkel.

Az esőfüggöny mögött elektromos motorkerékpárok suhantak, akár a világító halak.

Inkább ne gondold halakra.

Lawrence az asztal túloldalán ülő nő felé fordult, aki egy gerezd lime-ot húzott végig az evőpálcikáján. Az arca helyén az abglanz identitásvédő színekavalkádja örvénylett.

Mintha víz alatt lenne...

Lawrence körmei a tenyerébe vájtak.

– Elnézést... van másik beállítás ezen az izén?

A nő állított valamin. Az abglanz egy jellegtelen női arcra váltott. Lawrence ki tudta venni a valódi arc halovány körvonalait, a felszín alatt lebegtek.

Lebegtek...

– Általában nem használom ezt a beállítást. – Az abglanz rezgései érzelemmentessé tették a nő hanghordozását. – Az arcok nyugtalanítóak. A legtöbben a homályosítást kedvelik.

A szájához emelte az evőpálcikákat. A tészta eltűnt a digitális álarc csillogó felülete alatt. Mögötte látszott egy másik száj és egy fogsor árnyéka.

Ne nézz rá. Csak vágj bele.

– Oké. A sztorim. Ezért vagyunk itt. Tíz... nem, tizenegy éve költöztem a szigetcsoportha. Előtte egy bűvárüzletben dolgoztam Nha Trangban. Amikor megérkeztem, Con Daón csak két bűvárbolt üzemelt: az egyik egy drága hotelben a nyugatiak számára, és egy másik, kisebb vállalkozás, de annak nem ment

jól a szekér. Felvásároltam. Fillérekért. Con Dao álmos hely... alig lakják, kevés a turista. A helyiek szerint kísértetek járnak.

– Kísértetek?

– Régen az egész sziget börtön volt. A temetőben ellenzékiek generációi fekszenek, akiket valamelyik kormány kínhalálra ítélt. Rosszabb helyen nem is indíthatnék vállalkozást, igaz? Meglehet. De arra jó, ha az ember csak talpon akart maradni, és megélni. Nyilván megvoltak a maga problémái... nem is kevés. Gyakorlatilag a Globális Természetvédelmi Parkhoz tartozik az egész szigetcsoport, mind a szárazföld és az óceán. Szigorúan tilos a halászat és a vadászat. Még egy ENSZ-hez tartozó jogvédő szervezet is előkerült évente egyszer, hogy írjon egy jelentést. De valójában mindig jártak halászhajók a szigetek között, belegabalyodtak a korallzátonyba a vonóhálóik, és ciánt meg dinamitot használtak. Ráadásul az összes parkőr korrupt volt. Még szép, olyan fizetés mellett? Kereskedtek teknőstojásokkal, a korallzátonyon élő halakkal, amire csak rá tudták tenni a kezüket. A helyiek is benne voltak: szigonyos halászat, szabadtüdő merülés kagylóért. Son, az asszisztensem szabadtüdő bűvárként dolgozott.

– Ő most hol van?

– Már mondtam... fogalmam sincs. Megszakadt a kapcsolatunk a kitepítés után.

– Ő volt magával a csónakban? Az incidens napján?

– Igen, épp rá akartam térni. – *Kerülgetem, mint macska a forró kását.* – A roncs egy acélborítású thai teherhajóé, hatvan méter hosszú. A huszadik század végén süllyedt el. Az egyetlen roncs Vietnámban, amelybe merülés közben be lehet jutni. Csak húsz méter mélyen fekszik, de általában rosszak a körülmények. Erős sodrás, alacsony láthatóság. Kizárólag olyan vendégeknek való, akik tudják, mit csinálnak. Nem sok ilyen turistával találkozni Con Daón, úgyhogy évek óta nem jártunk arra. Reggel merültünk. Holszezonban. Gyenge, olyan kétméteres látótávolság mellett. De a fickó le akart menni egy roncshez. Úgyhogy a vízbe ugrottunk, és elindultunk lefelé. Csak ő meg én.

Lawrence elhallgatott.

– Túldramatizálom ahhoz képest, hogy milyen volt. Pedig nem volt drámai. Rutinmerülés. Tintahalak és fekete lazacok ütköztek

nekünk. Pocsék láthatósági viszonyok uralkodtak. Már majdnem elértük a roncsot, amikor úgy döntöttem, lefújom. De mire megfordultam, a fickó eltűnt. Ez normális dolog. Ilyen látási viszonyok között az ember folyton szem elől téveszti a másikat. Csak egy helyben kell maradni. Ha valaki keresni kezdi a többieket, könnyen eltévedhet. Viszont öt perc után aggódni kezdtem. Visszakövettem az útvonalamat a teherhajó korlátja mentén. A fickó tudja, mit csinál, ezt mondogattam magamnak. Nem menne be a roncsba nélkülem. Meghibásodott a felszerelése? Úgy döntött, visszamegy a felszínre? Elindultam felfelé, arra számítottam, hogy odafent lebegve rátalálok. Odakiáltottam Sonnak a hajóban, megkérdeztem tőle, hogy látta-e. Semmi. Megint lemerültem. Éreztem, hogy kezdek pánikba esni. A lenti körülmények csak rontottak rajta: zavaros víz, teli homályos körvonalakkal. Halak úszkáltak az arcom előtt. Végül bementem a roncsba. Sehol máshol nem lehetett. Odabent már nem tartott sokáig megtalálni. Nem jutott messzire: a teste megakadt egy közlekedő alatt a központi rakodótérben. Egy seb volt a halántékán. A halak máris elkezdtek húsdarabokat kiharapni belőle. Felvittem a felszínre. Son az újraélesztés mellett kardoskodott. De én tudtam, hogy meghalt. Halott volt, amikor rátaláltam.

– Mit gondol, hogyan halt meg?

– Nem a seb miatt... az nem volt mély. Megfulladt, mert valami ellopta a szabályozóját, a maszkját, az oxigéntartályát, mindenét. Amikor elvették a felszerelését, biztosan pánikba esett, beütötte a fejét, és elvesztette az eszméletét. Maszk és szabályozó nélkül nem húzhatta sokáig.

– És a szabályozó? Az oxigéntartály? A maszk? Megtalálta őket?

Az arc elmosódott fényképre emlékeztető érzélemmentessége, a módosított beszédhang színtelensége miatt Lawrence újra a szigeten érezte magát. Amikor újra meg újra el kell mondania a történetet. A parkőröknek, a rendőröknek, a riportereknek. Vádaskodás, hitetlenkedés – és végül a közöny.

– Nem találtuk meg őket.

– De átkutatta a hajót?

– Nem. Nem kutattam át. Erről hazudtam.

– Hazudott?

– Nem tudtam visszamenni. Azt mondtam a rendőröknek, hogy kerestük a felszerelését, átkutattuk az egész roncsot, de... nem így történt. Félttem tőle. Elmaradt a rendes keresés.

A nő hallgatott egy darabig.

– Értem. És utána mit tett?

– A konkurens bűvárüzlet kihasználta a halálesetet, és elüldözte a vendégeimet. A vállalkozásom kezdett tönkremenni. De végső soron nem számított. Három hónappal az incidens után megkezdődött a kitelepítés. Csak hogy tisztázzuk... örülök, hogy maguk megvették a szigetet. Most már legalább tudom, hogy meg fogják védeni. Ismerem Con Dao minden centiméterét: az összes elpusztított zátonyt, az összes, engedély nélkül kifogott halat. Így a legjobb. Hozzanak ki mindenkit, zárják le az egész szigetcsoporthat. Őrizték. Csak így lehet megvédeni. Az elsők között voltam, akik elfogadták az ajánlatukat, és eljöttem onnan. Bőkezű kárpótlás, tiszta lap. Talán szerencsém volt.

Talán. Ahogy az esőben elsétált a kávézótól, Lawrence már nem volt ebben annyira biztos. A tamarinduszfák susogtak a szélben. Az esőkabátja oldalán volt egy szakadás, és érezte, hogy a nedves folt terjed a ruháin, hűvösen hozzáér a bőréhez.

„Mit látott?” Folyton ezt kérdezték tőle – a parkőrök, a rendőrök, a riporterek. *Mit látott?*

Semmit. Nem látott semmit. De nem bírt szabadulni az érzéstől, hogy *valami* viszont látta *őt*.

És ez az érzés vele maradt. Örült, hogy elhagyta a szigetet. De nem volt elég eljönni – az érzés minden alkalommal visszatért, amikor az óceánra gondolt.

Con Dao volt az otthona – az első egész életében. A hajónál történtek ezt vették el tőle. Ezt a történetet akarta korábban elmondani. De a nő a DIANIMA-tól amúgy sem értette volna.

Tényleg a DIANIMA-tól jött? Egy szóval sem állította, nem igaz?

Nem számít. Lehet, hogy a DIANIMA-tól jött, lehet, hogy egy konkurens vállalatától. A HSMKZ-ben nyüzsögtek az ipari kémek, egymást érték a nemzetközi konspirációk.

Egy héttel ezelőtt elment Vung Tauba, az óceánhoz. Hónapok óta nem látta a vizet, arra gondolt, ideje újra úszni. De kijött az

óceánból, mielőtt a hullámok a derekáig értek volna, kért egy italt a strand büféjében, aztán visszament a hotelszobájába, és idő előtt kijelentkezett.

Soha többé nem fog merülni.

Visszamegy az immár a harmadik kerületben lévő kis lakásába, és nézi, hogyan apad a DIANIMA „bőkezű ellentételezése”, miközben ő nem tud rájönni, merre tovább.

Kétsaroknyira a kávézótól rátörtek a görcsök, a járdára zuhant. Megállt egy motorkerékpár. Egy idegen keze a testén. Női hang.

– Jól van? Uram!

Látótere akár egy homályos alagút, megtelve esővel.

– Hívjon segítséget. Kérem. – Aztán meglátta a nő kezében a fecskendő.

A motorkerékpárok elsuhantak, körvonalaikat eltorzították a motorokat és utasaikat fedő esőkabátok. Az eső Lawrence meredten tágra nyílt szemébe hullt.

Újra ott volt. A hajó. Zavaros víz, teli homályos körvonallakkal... elmosódott alakokkal, amelyeket az elméje folyton valami mássá formált...

Az óceánból származunk, és csak úgy vagyunk képesek életben maradni, ha mindig tartunk magunknál sós vizet – a vérünkben, a sejtjeinkben. A tenger az igazi otthonunk. Ezért találjuk olyan megnyugtatónak a tengerpartot: állunk a hullámtörésben, akár a hazatérő száműzöttek.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

2

A DRÓN HEXKOPTER leszálláshoz használt fényszórói, a szélfúttá esőcseppekkel teli fénycsóvák végigsöpörtek a hullámzó óceánon. Bevilágítottak a mangrovefák közé, és elárasztották a leszállópálya aszfaltburkolatát.

A földön sehol sem égtek fények. A romos kifutópálya lejtősen nyúlt el a sziget egy keskeny földnyelvének nagy részén. A helikopter leszállóhelyét jelző kör fakó maszat. Ősrégi gépek rozsdásodtak a fák fekete sora előtt. A főépület műanyag szigetelőburkolata levált, akár egy döglött halról letépett pikkelyek.

A hexkopter kilengett, és felkészült a földet érésre. Megfordult, majd egy zökkenéssel leszállt, hatékonyan, nem törődve az emberek kényelmével. A forgószárnyak megálltak. Az ajtók kitárultak.

Ha hallotta a dzsungel rovarjainak kakofóniáját, a makákók huhogó hívását és válaszaikat. Az eső ferdén bevert az utasfülkébe. Ha kivette a felszerelését a tartórekeszből. A drón motorja kattogva hűlt.

Fényszórók halovány sugara ütött át a fák között: a fogadóbizottság. A drón menetjelző lámpái lekapcsoltak. Ha most már látta a teliholdat, félig elhomályosította a pehelyfelhők pacája. A gomolyfelhők alacsonyan szálltak, megöntözték a sziget trópusi esőerdőjét.

A nő nagy levegőt vett, lehunyta, majd kinyitotta a szemét, hogy hozzászokjon a sötétséghez. Felrecsegett a hexkopter rádiója.

– Érkezik a földi szállítóegység. Távozzon a kopter közeléből.

Ha összeszedte a poggyászát, és a reptér tetejének kiálló része alatt fedezékbe húzódott. A hexkopter fényei újra felgyúltak. Felemelkedett az aszfaltról, és agresszív szögben nekilendült, olyan sebességgel, amely kiütötte volna az utasait. Másodperceken belül eltűnt, elborították a felhők.

A páncélozott földi jármű korábban a hadseregé volt: önvezető csapatszállító kis biztonsági ablakkal és túlméretezett, légmentes méhsejtabroncsokkal.

A belterét kényelmi szempontok mentén alakították át. Az utasfülkét kibélelték, hogy enyhítsék a zajterhelést és a páncélzat rázkódását. A kocsi üzemanyagcellás motorja elég halkán üzemelt, de a sebességváltó nyikorgott, és furcsán remegett tőle az utastér. Ha gyengébbre állította a fülke lámpáit.

Az ablak vastag üveg- és polikarbonát rétege eltorzította a kinti látványt. Ha ezen keresztül nézte a dzsungel hullámzó határsávját, amely betolakodott a keskeny útra. Leomlott falak törmeléke pettyezte a megfogyatkozott tisztásokat, építmények, amelyek valaha erődök lehettek. Vagy malmok, vagy gyárak. Bármi. A telihold hullámalakzatokat rajzolt ki a tenger felszínén.

A kocsi begördült az erdő és az óceán közé szorult városba. A francia koloniális stílusú épületek nehéz, piros cserepekből felhúzott tetejéről csöpögött az eső, stukkózott falaikon foltokat hagyott a trópusi nedvesség. A redőnyök be voltak húzva, a kerteket eluralták a kúszónövények és a moha. Néhol a kommunizmus brutalista stílusában készült épületek törték meg a sort: a középiskola, a Kommunista Párt hivatala. Zuzmóktól nyirkos betonszörnyetegek, színtelenül az éjszakában.

Nappali fénynél a kihalt várost durva, málló pasztellszínek jellemezték volna. Sápadtfehér törzsű fikuszfák szegélyezték a növényi hulladékkal teli utcákat – levelek, lehullott ágak, gubók és termések.

A jármű ráfordult a két oldalról védgáttal övezett sugárútra. A fényszóró sugara átsuhant két majmon, valami kétes értékű kincs felett veszekedtek, akár a gyerekek. A város szélén a házak lassan megereszkedett tetejű kalyibáknak adták át a helyüket, amelyeket már félig lebontottak a kúszónövények.

Az út a part vonalát követte. Balra a táj nem volt több szikláknál és az óceán holdfényben tobzódó hullámainál. A kisebb szigethátak feketén emelkedtek ki a vízből. A legnagyobb sziget gerince az úttól jobbra húzódott, fák borították, akár a szőrszálak.

Reflektorok szegezték egy pagoda tetejét a domboldalhoz, ami életre utalt a kiürített szigetcsoporton. De az építmény

kivilágítása feltehetően automatizált helyhatósági szokás. Jelzőfény a turistáknak, akik sosem térnek vissza ide.

A kutatóbázis egy elhagyott hotel területén működött – fehér, hatszintes épület előnytelen elhelyezkedéssel, szélárnyékban a sziget legszelesebb pontján. A reflektorral hátulról megvilágított építmény kiemelkedett a körülötte lévő bozótból. Az út felőli oldala árnyékba borult, ablakai sötétek. Bekötőút vezetett a szögesdróttal átszótt, dupla bordás biztonsági kerítéshez.

A kerítés újként csillogott, de a hotelt láthatóan jóval a sziget kiürítése előtt sorsára hagyták. Szakadt függönyök ütöttek át az emeletek törött ablakain. Nyirkos penészsávok csíkozták a homlokzatot.

A szállító jármű megállt a dupla kapu előtt.

Egy esőkabátot viselő alak vált el az épülettől, és kijött a bejárathoz. Félretolta az első kaput. A jármű begördült az elkerített övezetbe. Aztán az első kaput becsukták mögötte, és kinyitották a másodikat. A jármű behajtott a hotel mögötti területre, egy törött terrakottacsempékkel kirakott teraszra, amelyen elszórtan heverték a szigeten idegenhonos, a hotel területét szegélyező pálmafák levelei.

A teraszt egy túlméretezett úszómedence uralta, teli algával és hínárral. Feltehetően a valaha népszerű sós vizű medencék egyike lehetett – ezek segítségével a vendégek úgy úszhattak az óceánban, hogy valójában nem úsztak benne. Valami a medencében megijedt a kocsi közeledtétől, és visszamenekült a vízbe.

Egy teherszállító drón korábban két szabványos szállítókonténer méretű mobil kutatóállomást tett le a medence mellett. Úgy festettek, akár a nehézipari pihenőkabinok.

A szállítókocsi ajtaja kinyílt. A belteret megtöltötték a reflektorfényben csillogó esőcseppek. Az esőkabátot viselő alak behajolt a kocsiba. Egy női arc a csuklya árnyékában. Magas, széles arccsontok, szemének sötét sarka felfelé húzódott. Esővíz csorgott az arcán. Elhadart egy mondatot valami Ha számára ismeretlen nyelven. Ekkor vasúti hangosbemondóra emlékeztető jellegtelen, tekintélyt parancsoló női hang szólalt meg az esőkabátos alak gallérjára csatolt víz- és ütésálló tolmácskészülékből.

– Üdvözljük a Con Dao Előre Kutatóállomáson. A nevem Altantsetseg. Én vagyok a felbérelt segítség védelmező. Most elveszem a poggyászát. Az időjárás esőt szarik.

Ha pislogott. Várt egy pillanatot, majd hisztérikus nevetésben tört ki: hosszú út volt.

Altantsetseg a nőre meredt, aki elhadart egy mássalhangzókból álló, sortűznek hangzó mondatot a saját nyelven.

– A tolmácskészülék munkája nem paráználkodik kielégítően?

– De. Semmi baj vele. Tűrhető.

– Akkor indulás.

A nő Ha fölé tornyosult. Két méternél is magasabb volt. Ha most már meglátta a karabélyt is, a rövid, hatékony cső Altantsetseg vállán lógott.

Erősebben rákezdett az eső. A szállító jármű süvítése és a hangokat eltompító páncélborítása nélkül Ha hallotta a pálmák között fújó szelet, az állatok krakogását és kiáltásait a sziget sötétjében, az innen nem látható hullámverést a parton a hotel terasza alatt – mindezt összemosta az eső háttérzaja.

Szapura léptekkel haladtak, előrehajoltak, hogy kevesebb eső csapódjon az arcukba. Égett néhány lámpa a hotelben, oldalt, a kertben és az első emeleten. Az előcsarnok üvegajtóját egy törött betonurnával támasztották ki.

Odabent Altantsetseg átvezette Hát a kihalt előcsarnokon. Asztalokra pakolt korhadó székek, nyirkos, párnázott pamlagok rég elnémult beszélgetőkörökben összezsúfolva. A terem közepén pár asztal állt egy szabaddá tett területen. Körülöttük szerszámos ládák szerteszt, egy mozgókonyha, egy kávégép. Elektromos berendezések. Életre utaló jelek a szintetikus márványból készült barlangcsarnokban.

Ha szobája egy emelettel feljebb volt. Luxuslakosztály, amely szaglott a nyirkosságtól és a kihasználatlanságtól, de ezen kívül tiszta volt. Altantsetseg ledobta Ha táskáját az ajtón belül, és távozott.

Órák óta vágyott egy zuhanyra. Ehelyett inkább leroskadt az ágyra, arra sem véve a fáradságot, hogy levetkőzzön. Valaki végre tiszta ágyneműt húzott.

Ha pedig újra a tintahalakról álmodott.

Időnként, amikor egy lábasfejű pihen, a bőrén akaratlanul tűnő színek és mintázatok kavarognak: mintha gondolatainak elektrokémiai keringése vetülne ki a kültakarójára. Ebben az állapotában tényleg olyan, akár egy elme, amely hústakaró nélkül sodródik a nyílt óceánban.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

3

AZ ÁLOMBAN HA sosem életük virágjában látta a tintahalakat – fénylőn és ragyogón, kaleidoszkópszerűen színváltó sávokkal, miközben csápjaik szemaforoként elrendeződve fejeznek ki fenyegetést vagy kíváncsiságot. Nem. Az álomban alámerült, a légzőkészülék fehér zajába zárva. Le a zavaros, kalcitszürke vízbe. Le a tintától homályos vízbe, amelyet beszennyezett a pókhálóként lebegő sötétség. Le a kövekkel teliszórt iszapos fenékig.

Tintahalak ikrái heverték szerteszét a sziklahasadékokban. Az utódok világítottak az ikrákban, csapdába esett fényfoszlányok héjuk membránja mögött.

Nem lett volna szabad ilyen védtelenül itt hagyni őket az iszapban: a tintahalak védett helyekre, kövek aljára szokták tapasztani értékes ikráikat. Itt valami szörnyen félrement.

Egy hatalmas, nőstény tintahal lebegett az ikrák felett, őrizve őket. Ha először nem vette észre, eltakarta a tinta és az iszap. Döbbsenten hátrahőkölt, de a tintahal nem reagált rá. Egy helyben lebegett, a nő irányába nézett, de nem látta őt.

A tintahal haldoklott. A teste fehér volt, néhol rozsdaszínű leprafoltokkal. Bőrének mintázatokból és színekből álló egészséges tánca nélkül meztelennek és sebezhetőnek tűnt.

Több csápját letépték. Az egyik hosszabb tapogatója ernyedten lebegett a gyenge sodrásban.

A sziklák laza kört formáltak, akár egy romos erődítmény. A kiugró részek tornyok leszakadt emeleteit idézték. A hasadékok lőréseket. Ha látott még három tintahalat egy kőterasz alatt. Ők is elvesztették bőrük nagy részét, és mindegyiknek hiányzott pár csápja. Lebegtek, akár a lábasfejű kísértetek, beteges gyöngyházszínűben figyelték őt. Fénytelen vörös és barna legyezőminták cakkozták megmaradt bőrüket, mint halott kapcsolatok térképe.

Aztán az első tintahal, amelyet Ha meglátott, leúszott az ikrákhoz. Sérült uszonyai gyengék voltak. Úgy úszott, akár egy szellemhajó, amely szakadt vitorlákkal sodródik be a kikötőbe. Miközben Ha figyelte, a tintahal az egyik ép csápjával megsimogatott egy ikrát. A bőrén gyenge sárga fényű foltok derengtek fel. A mozgás és a színváltás mintha rendkívüli megerőltetést jelentett volna számára.

Az ikrában válaszul halovány fény gyúlt.

A tintahal ekkor emelkedni kezdett. Ha odaúszott hozzá. Ahogy lehagyták a kiálló kövek alatt lebegő másik hármát, a nő érezte, hogy valamit közölnek egymással: enyhén beleborzongott. Felismerés? Nyugtázás? Búcsú? A nőstény tintahal csigavonalban felúszott egy vízoszlopon, közben fröcskölő kondenzcsíkban tintát bocsátott ki, akár egy zuhanó repülőgép füstölő hajtóműve – egy gép, amely zuhanva emelkedik.

Ha és a tintahal egyszerre érte el a felszínt, a robbanásszerűen rájuk törő napfény, a kaotikus hangok és kavargás világát.

Bár a tintahal mozdulatlan volt, és Ha tudta, hogy elpusztult, odaúszott hozzá, és alányúlt a kezével. Levette az egyik kesztyűjét, hogy megsimogassa megviselt fejét, hiányos nyúlványait.

A magasban sirályok örvénylettek és vijjogtak, várták, hogy a nő magára hagyja kiszemelt táplálékukat. Ha a bűvárcsónak felé úszott, úgy szorítva magához a tintahalat, akár egy vízbe fült gyermeket.

Mint mindig, most is könnyek csorogtak az arcán, amikor felébredt.

Látomása egyszerre volt álom és emlék. Immár képtelen volt megmondani, melyik része micsoda. Járt azon a helyen a valóságban. De a tinta sűrűbb volt, igaz? Akár egy hátának csapódó függöny. Járt ezen a magányos helyen, látta a három sodródó, agg tintahalat, akár a szerzeteseket kastélyuk törött ereszei alatt. De az ikrák nem ragyogtak. Az lehetetlen. És nem volt haldokló nőstény, amely a felszín felé sodródott, akár egy zuhanó repülőgép.

Gondolatban újra meg újra visszatért a helyhez kapcsolódó emlékeihez. A látvány pedig állandóan változott. Maga az

emlékezés torzította el, minden egymást követő alkalommal távolabb kerülve az igazságtól? Vagy éppen hogy közelebb?

– Sírsz. Megint azt álmodtad?

Ha felült. Nem is emlékezett rá, de este bizonyára kinyitotta a terminált, és kitette az éjjeliszekrényre. Vagy beállította az időzítőt, hogy magától kinyíljon?

Ikozaéder origamilábakon állt, fény áradt az okuluszából. A fényben pedig kirajzolódott Kamran az ágy végében. Ivott valamit, ami csakis kávé lehetett.

Ha látta az ajtó körvonalait Kamran ingének gallérján. Látta a szőnyeg kisértetét a cipőjén keresztül.

– Igen. Ugyanaz az álom.

– El kell engedned, Ha. Hagyd nyugodni a múltat. Semmit sem tehettél volna.

Tehettél volna valamit, és tudta is. De voltak dolgok, amiket *nem* kellett volna megtennie. De Kamran sosem hagyta, hogy bármi miatt hibáztassa magát – sem azt, hogy felelősséget vállaljon. Nem érte meg újfent átbeszélni vele – az egész visszakanyarodott volna oda, hogy „engedje el”.

Inkább témát váltott.

– Hol vagy?

– A laborban.

– Ott hajnali kettő múlt! Min dolgozol?

Kamran vállat vont.

– Ne piszkálj a vámpirizmusom miatt. Milyen volt az út?

– Hosszú. És kitört egy vihar, amikor elhagytuk a Ho Si Minh Autonóm Kereskedelmi Zónát. A drón pilótája egy tapintatlan gyöker volt. Elhánytam magam, amikor átkeltünk Con Daóba.

– Találkoztál személyesen a doktornővel?

– Dr. Mínevudóttir-Channel? Nem. Elutazott az SF-SD Tengelyre, néhány partvidéki kutatóintézet felvásárlását véglegesíti. Legalábbis a Szub-4-ese ennyit mondott. Semmi többet. Rejtélyes az egész. Vagy az emberek maguk sem tudják, mi folyik itt. A Szub-4-ese szerint a Con Daó-i csoportvezető fog eligazítást tartani, ha ideértem.

– És eligazított?

– Egyelőre nem találkoztam vele. – Ha mostanra felkelt, és járkálni kezdett a helyiségben, tiszta ruhát keresve áttúrta az

utazótáskáit. Keresztüllépett Kamran lábán. – Bocs.

– Meg sem éreztem – felelte Kamran.

– Muszáj elmesélnem, milyen biztonsági tiszt várt tegnap éjjel.

– Igen. Alig várom, hogy mesélj róla – felelte Kamran. – De nem most. Széthajtottad magad. Látom az arcodon. Meg kell szoknod a helyet, kiismerned magad. Nekem meg ki kell használnom, hogy felpörgetett a kávé.

– Inkább haza kellene menned aludni. Kerülöd a lakást?

Kamran félrekapta a pillantását.

– Előfordulhat.

– Aztán ne sírj, ha azon kapod magad, hogy a labor asztalai alatt alszol.

– Zuhanyozz le! Piszkosnak tűnsz. Csupa zsír a hajad.

– Kösz. Te aztán tudsz hízelegni.

– Mint mindig.

Kamran szokásához híven köszönés nélkül, egy villanással eltűnt.

Tisztában vagyunk a génszekvenciák kódjaival, a fehérjék tekervényeivel, amelyek létrehozzák a testünket alkotó sejteket, és még arról is rengeteget tudunk, hogy az epigenetikus kapcsolók miként irányítják ezeket a folyamatokat. De még így sem értjük, mi történik, amikor elolvasunk egy mondatot. A jelentés nem az agyban zajló, idegsejtalapú számítás, nem a gondosan elhelyezett tintapacák a papíron, és nem is a világos és sötét területek egy képernyőn. A jelentésnek nincs tömege, sem töltése. Nem foglal helyet – mégis meghatározó befolyással bír a világra.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

ALTANTSETSEG ÜLT a hevenyészett konyhában, és keménytojást evett. Az asztalon egy szétszerelt karabély hevert, mellette olajos rongyok, terminálok és elektromos alkatrészek. Altantsetseg sötétkék kezeslábast viselt, amelynek karján és a mellzseb felett felvarrható lapok helyett tépőzáras szalagok szolgáltak azonosító és rangjelzés gyanánt. Rövidre nyírt fekete hajában néhol szürke sávok futottak. Lehetett harmincöt éves, negyven, vagy annál is több. Vaskos keze bedagadt az időjárástól és a munkától. Elszórtan sötét pettyek húzódtak a hajvonala mentén arcának bal oldalán. Az ember anyajegyeknek hihetné őket, de Ha korábban is találkozott már háborús veteránokkal. Tudta, hogy a pettyek repeszek okozta sebhelyek.

A kávé illatának sikerült elnyomnia a fegyverolaj, az ózon, a penész és az elhanyagoltság szagát, amely betöltötte az előcsarnokot. Borús kora reggeli fény szűrődött be az ablakokon, és az óceán sózotthús-illata. Altantsetseg az állával egy tál tojásra bökött, meg egy halom pirítósra a kávégép mellett.

– Kösz. – Ha kávét töltött egy mérsékelten tiszta bögrébe a fél tucat közül. A melegítőegység a kancsó alatt nem működött rendesen: a kávé langyos volt. Ha egy húzásra megitta. Nem ült le, de elvett egy tojást. Látta a tolmácskészüléket az asztalon a felszerelés, a tojáshéjak és a kenyérmorzsák csendélete között.

– A csoportvezető? – kérdezte Ha.

Altantsetseg rásandított, majd bólintott, hüvelykujjával a terasz és a tengerpart irányába bökött.

– Jó reggelt.

Altantsetseg vállat vont, és mondott valamit, ami úgy hangzott, „jeles iglu”, majd újabb tojást kezdett görgetni az asztalon, hogy feltörje a héját.

Ha belenyúlt a magával hozott kis papírzacskóba, és egy macaront vett elő. Letette Altantsetseg elé.

A nő alaposan megnézte, majd kérdő pillantást vetett Ha felé. Ő eltúlozva evést imitált.

– Macaron. – Ha magára mutatott. – Én sütöttem. Ajándék.

Altantsetseg változatlan arckifejezéssel meredt rá.

– Csak vicceltem. Nem szoktam sütni. A Ho Si Minh AKZ-ben vettem. Attól még finom.

Magára hagyta az ücsörgő Altantsetseget, aki gyanakodva méregette az aranybarna kókuszos labdacso.

Ha végigment a hotel teraszának repedezett csempéin, közben a tojást eszegette. Már látta a csoportvezetőt: magas, karcsú alak állt neki háttal a tengerparton. Bármilyen is élt a medencében, megmoccant és csobbant a vízben, ahogy Ha elhaladt mellette.

A tenger nyugodt volt. A felszíne hullámozott, visszaverte a kora reggeli napfény gyöngyszürke és citromsárga derengését – akár egy függöny, amelyet meglebbentett a szellő.

Ahogy Ha közelebb ért hozzá, a csoportvezető megfordult.

Erre Ha megtorpant, majdnem elesett a homokban, közben elejtette a kezében tartott papírzacskót. A csoportvezető változatos méretű kagylóhéjakat tartott hosszú kezében. Várta, hogy a nő összeszedje magát.

Ha korábban megnézett egy interjút a hotelszoba mennyezetén. Az egyik olyan tudomány-népszerűsítő, aki a gyerekműsoroktól a dokumentumfilmekig mindenfélében szerepelt, ezzel az emberrel beszélgetett... nem... ezzel a *lénnyel*. Evrimmel.

Evrim volt a csoportvezető, aki most ott állt előtte. Nem számított rá, hogy valaha találkozni fognak. Képernyőkön látjuk őket a fürdőszobatuokrön, a mennyezeten, a metrószerelvénymaszkos ablakán. Nézzük az embereket, a lényeket, amelyeknek ember alakja van, és úgy beszélnek, mint az emberek, de *máshol* élnek. A lebegő világban, ahová mi nem léphetünk be. Egy helyen, amely nem olyan, mint a hétköznapi valóság, ahonnan mi nézzük őket. És sosem hinnénk, hogy találkozunk velük. Hogy lehetőség nyílik rá. De Evrim mégis itt volt.

Evrim kezét nyújtott.

– Nagyon örülök, hogy megismerhetlek. Már vártam az érkezésedet.

Ha gyengén megrázta a kezét.

– Erősebben is megszoríthatod – mondta Evrim. – A kifejlesztése kétszázötvenmillió dollárba került. A kialakításához alkalmazott technológiát többnyire katonai művégtagokhoz használják. Nem hinném, hogy eltörik. – Evrim Hára mosolygott. A nő úgy érezte, keres valamit Evrim tekintetében, a tartásában. Különbséget. De kapásból semmi sem tűnt fel neki. A keze hűvös – akár a hajnal a tengerparton –, de volt mögötte valami melegség, ami tökéletesen megfeleltethető az emberi kéz belső melegének. Homokszemek voltak az ujjain és a tenyéren, a kagylóhéjakból származtak, amelyeket Evrim gyűjtögetett. Ha azon kapta magát, hogy túl hosszan fogja a kezét, és eleresztette.

– Ha.

– Igen. Dr. Ha Nguyen. Üdvözöllek. Úgy vélem, tudod, én ki vagyok.

Evrim újra a tenger felé fordult. Ha rájött, hogy ezzel ad neki pár másodpercet, hogy magához térjen a döbbenetből. Tapintatlanul viselkedett vele. Evrim harminc centiméterrel volt magasabb nála. Az arca hosszúkás, a végtagjai megnyúltak. Az arányai kiegyensúlyozottak, gyönyörűek és természetesek, egy kicsit idealizáltak. Olyan testfelépítése volt, amellyel még az észvesztően ocsmány ruhák is jól álltak neki, ezért próbababákhoz használták kirakatokban és kifutókon. És Ha rádöbbsent, hogy magában férfiként gondol Evrimre. Mint egy hím – pedig nem az volt. Hanem... ő... mi is?

Úgy vélem, tudod, én ki vagyok.

Tényleg tudja? Mit tudott? Ha fejben végigpörgette a listát, micsoda Evrim: az egyetlen (feltételezhetően) öntudattal rendelkező lény, amelyet az emberiség hozott létre. Egy végre valósággá vált android. Az úr felfedezése mellett a legdrágább önálló projekt, amelyet magáncég kivitelezett. Az emberiség erre a pillanatra várt, ismételtették: tudatos élet pusztán a technológiánk és az akaraterőnk révén.

Továbbá Evrim volt a kiindulópontja és a célpontja is egy sor sebtében bevezetett törvénynek, amelyek a létezését, illetve bármely további hozzá hasonló lény létrehozását illegálisnak minősítették a világ legtöbb kormányzati struktúrájában, ideértve az ENSZ Kormányzati Igazgatósága alá tartozó összes országot.

Evrím – aki sem nő, sem férfi, és Hát bosszantotta saját agyának genderalapú provincializmusa – a világ nagy részén illegális volt. A létezése miatt zavargások söpörtek végig a földgolyón. A nő emlékezett a fegyveresekre, akik megrohanták a DIANIMA moszkvai központját, a párizsi irodákban történt robbantásokra. A DIANIMA mérnöki részlegének alelnökét DNS-követő repülő aknával robbantották fel a karib-szigeteki jachtján. Ha emlékezett egy képre a hotel mennyezetének képernyőjén, egy férfi élvezte magát a Vatikán kapujában.

Egy férfi felgyújtotta magát, csak mert létezel. Ez milyen érzés lehet?

Evrímben az volt számára a legnyugtalanítóbb, jött rá Ha, hogy az agya próbálta olyan kategóriákba szorítani, amelyekbe torzítás nélkül nem fog beférni. Bárcsak elengedné, és lemondana a vágyról, hogy a megfelelő keretbe illessze Evrímet, akár egy gyerek a formaválogatós játékát a megfelelő lyukba a táblán – hogy feloldja egy nemben. Ha nemzetközi szinten dolgozott más tudósokkal. Rászokott, hogy angolul beszél (és gondolkodik) – és az elavult angol harmadik személyű névmásokat használja, mint a „he” (férfi) és a „she” (nő).

Visszaterelte az elméjét a törökhöz – a második anyanyelvéhez. Ebben a harmadik személyű „o” névmásnak nincs nemi vonatkozása. Az „o” nem okozott problémákat. Jelenthette az angol „he”-t, „she”-t, „it”-et, vagy az egyes számú „they”-t. Gondolatban a török „o”-val kezdett el Evríme hivatkozni – kerek, akár az alakja, holisztikus, inkluzív. A genderprobléma megszűnt, és a diszharmónia érzése halványulni kezdett. Átvette a helyét a színtiszta csodálat és ámulat.

Anélkül, hogy felfogta volna, mit csinál, Ha azon kapta magát, hogy egy macaront nyújt Evríme. Tudta abból az interjúból, amely a mennyezetten ment a hotelbeli ágya felett, hogy Evríme nem eszik, bár érzi az ízeket és a szagokat. Nem alszik. Sosem felejt el semmit.

De hogy lehet valaki úgy ember, hogy nem felejt? Nem alszik? Nem eszik?

Evrím a Ha kezében tartott dologra nézett.

– Az egy kagylóhéj? Tengeri állat?

– Egy macaron.

- Az micsoda?
- Desszertféleség.
- Ah! – Evrim elfogadta, a tenyerében tartotta, megbökte hosszú mutatóujjával, megszagolta. Aztán elmosolyodott. – Köszönöm. Sosem kaptam még semmi ehhez foghatót.

Az elődeim járnak a fejemben, akik mikroszkópon keresztül nézték a halott agyak szerteágazó neuronjait. Nem kerültek közelebb a valaha bennük rejlő élethez, mint a régész annak a személynek az emlékeihez, aki valamikor a kezében tartotta a vizeskorsót, amelynek a darabjait most kiásták. Az idegtudomány ezen úttörői csak elnagyolt térképvázlatot tudtak rajzolni az általuk látott kapcsolódási pontokhoz, a valamikori erődítmény elmosódott alapjait.

Mi viszont immár a legapróbb részletekig bezáróan fel tudjuk építeni a teljes kastélyt: nemcsak a faliszőnyeg minden egyes öltését, de az összes mintázatot is, ami átsuhant az udvaroncok agyán, akik az egész életüket itt élték le.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítész

5

RUSZTEM A MUNKÁJA nagy részét egy kávézóban végezte Asztrahán egyik lepusztult környékén, közel a régi Kreml fehérre meszelt falaihoz. Évszázadokkal korábban egy iráni kereskedő háza volt. A korábbi tulajdonos úgy díszítette fel a helyet, akár egy mecsetet – aranylevelek és gipsz sarokboltozatok hullámoztak a mennyezeten. De bármilyen építész is fogadott fel nagyjából a huszadik század fordulóján, azt art déco ízléssel áldotta meg a sors, ami mindent kellemesen növényyszerűvé tett. És a mecsetre emlékeztető stílus ellenére a korábbi tulajdonos eretnek módon vonzódott az emberi képmások ábrázolásához – főleg a taktikusan elfátyolozott karcsú nőkhöz, akik vizet húztak a mesebeli forrásokból, vagy buja szőlőlugasokban elhelyezett pamlagokon pihengettek.

A freskók érdekesebb elemeit több helyen már lepattogzott patinába vonta a kor. Ügyetlen kiegészítések rondították el őket – a lambéria tapintatlanul félbevágott egy fürdőző szépséget, ajtónyílások vetettek idő előtt véget a szultán oroszánvadászatának. Viszont az építészeti kialakítás, ahogyan később az évtizedek során felosztották lakásokra és raktárhelyiségekre, egyedülléttel kecsegtetett. A kávézó kisebb helyiségekből álló labirintus volt – farácsok árnyékolták, rongyos bársonyfüggönyök zárták el a kíváncsi szemek elől, esetleg furcsán sejtelmes falfestmények, amelyeken mintha *Az Ezeregyéjszaka meséi* találkoztak volna az orosz birodalom késői stílusával.

A kávézót egy török üzemeltette, aki utalgatott rá, hogy egy égbekiáltó bűn miatt száműzték az Isztambuli Köztársaságból. A földszinten várta a vendégeket, egy hatalmas, csillogó réz multiszamovár gőzében, amely óránként száz csésze fekete teát szolgáltatott. A török olyan erős feketekávét főzött, hogy egy vízibivaly sem sülyedt volna el benne. És felfogadott egy kazahot, aki roston megsütötte a Kaszpi-tengerből illegálisan kifogott

tokhalat. Az állítólagos törvénysértés gazdagabbá tette a tokhal ízét – tiltott fűszer –, bár mindenki tudta, hogy medencében tenyésztették őket: az utolsó Kaszpi-tengeri tokhal vagy lopva elkerülte pusztulását a Kaszpi-tenger legmélyebb bugyrainak csendjében, vagy már réges-rég megették.

A török átvette az üzeneteket, és egy jelzéssel leadta a drótot, hogy olyasvalaki keresett, akivel nem akarsz találkozni – utóbbi szolgáltatást díjmentesen biztosította a törzsvendégek számára.

Ruszttem lassan már egy éve törzsvendég volt, az első nap óta, hogy megérkezett az Asztraháni Köztársaságba. Általában kora reggel bevette magát egy elfüggönyözött alkóvba a harmadik emeleten, és a kávézó olajbogyóból, keménytojásból, lepényből és fügelekvárból álló *kahvaltíj*ával indította a napot. Sokszor el sem hagyta a kuckóját naplementéig.

Jól ment az üzlet. Az Asztraháni Köztársaság, amely mindig kereste az izgalmas képességekkel rendelkező polgárokat, közel járt hozzá, hogy útlevelet biztosítson számára, az azzal járó kétes védelemmel együtt.

Amikor ma Ruszttem megérkezett, a török odabiccentett neki.

– Egy nő vár rád a sarkodban. Abglanzot visel. A nevedet kérdezte. Csak hogy tudjál róla.

Ruszttemnek megfordult a fejében, hogy menekülőre fogja.

Nem, Moszkva nem így akarná megölni. Nem ér meg egy személyes látogatást. A nekik okozott kellemetlenségei legjobb esetben is egy darázs méretű kamikazedrönt érdemeltek ki, amely lerobbantja az arcát egy sikátorban. Vagy drón, vagy semmi. Mivel egy éve nem robbantották le az arcát, úgy fest, hogy az utóbbi.

– Kösz.

A nő az alkóvban várta. Előtte az asztalon egy tányér sült tokhal, az abglanz pedig nagyjából fél másodpercenként arcot váltott, olyan gyorsan, hogy mire az emberi szem megszokott egyet, az máris megváltozott. Férfiak, nők, röpke és elragadó nembináris csinálmányok. Néhányuk gyönyörű volt, mások átlagosak, megint mások rondák. Igazi emberek voltak? Vagy véletlenszerűen generált konstrukciók?

A nőnek apró keze volt. A körme arany színben csillogott, ujjait a második ujjperctől platinafehérre festették, csillogtak a tokhal

zsírjától. Az étel félig elfogyott a tányérról. A nő rágott, amikor Rusztem belépett a helyiségbe, fél tucat száj és fogsor élvezett ki minden egyes falatot.

Szeret enni.

Rusztemet nem igazán érdekelte az étel, pedig a kávézóban jó volt a tokhal. A kávé mint szubsztanciát is leginkább abból a szempontból értékelte, hogy mennyi koffeint biztosít számára – ezért szerette a török kerítésszagató, sűrű lötytyét.

Igazság szerint Rusztem ideje nagy részében a fizikai környezetéből kiszakadva élt, órákra a termináljaihoz tapadt, belefeledkezve munkájának világába, és mire visszatért, a kinti fények eltűntek, a torka kiszáradt, és a gyomra üresen korgott.

A neurális hálózatok feltöréséhez nem használt VR-t vagy 3D-s modelleket: nem úgy nőtt fel, hogy megengedhesse magának ezeket a holmikat. Jelabuga nevű kis szülővárosában, a Tatárföldi Köztársaságban (ami jelenleg az Uráli Nemzetközösséghez tartozik) legtöbb korai munkáját mocskos terminálokon végezte, amelyeket egy ősrégi, óránként fizetős internetkávézóban drótozott össze. A kávézó helyén nagyjából Rusztem születése előtt egy évszázaddal a Kommunista Párt korábbi központjának penészes pincéje volt.

VR helyett nyers koncentrációt használt. Erre a tehetségére akkor tett szert, amikor egy egyszobás lakásban élt a szüleivel, akik folyamatosan veszekedtek. Megtanult átszökni a valóságból a maga teremtette világokba.

Az internetkávézóban arra használta ezt az adottságát, hogy fejben modelleket építsen, amelyek elárulták neki, pontosan hol találja a backdoort. Megtanult rendszereket feltörni, miközben körülötte mindenki üvöltve szitkozódott, és cafatokra robbantotta a másikat. Épp, mint otthon.

És épp, mint otthon, kilépett a valóságból. Át a neurális világaiba. Legalább felnőttként egy csendes helyen dolgozhatott, zavaró tényezők nélkül, alkalmanként órákon át mélyre ereszkedve a neurális mintázatokban, a leágazásokban és kereszteződésekben, a zsákutcákban és a memóriarutinok ismétlődő parancssoraiban.

Rusztem a földre dobta megviselt bőr válltáskáját, és leült. A pincér tíz másodperccel utána érkezett kahvaltival és két csésze

kávével a kopott bádoggálcán, a kötelező pohár vízzel együtt. A nő megtörölte platinafoltos ujjait, és egy terminált tett az asztalra. Feltűnően személyre szabott. Feltűnően drága. Feltűnően új.

Megvárta, hogy a pincér elvonuljon.

– Két évvel ezelőtt valaki távolról behatolt egy automata teherhajó hálózatába, és elérte, hogy összeütközzön egy jachttal a Márvány-tengeren, amivel megölte Moszkva egyik rejtőzködő, de jó kapcsolatokkal rendelkező ultraoligarcháját.

Ami pech a jacht személyzetére és az ultraoligarcha legújabb menyasszonyára nézve. De máshogy nem lehetett megoldani – néha másokat is fel kell áldozni.

A hang, amelyből az abglanz kiégetett bármiféle azonosítható hangszínt és érzelmet, folytatta.

– Egy évvel ezelőtt valaki elérte, hogy egy katari felhőkarcoló takarítórobotja átlökjön egy iráni üzletembert a lépcső korlátján a harminc méterrel alatta lévő porfírpadrólra.

Na, az hibátlanul ment.

Ruszttem vállat vont.

– Előfordulhat, hogy valaki felelős ezekért az eseményekért. De az is, hogy nincs felelős. Úgy hallottam, egyik esetben sem találtak rá bizonyítékot, hogy valaki megpiszkálta a mesterséges intelligenciákat. Az automata teherhajók folyton elromlanak, és sosem engednék a közelembbe egy takarítórobotot, de még a törölközőim közelébe se. Nagyon bugosak.

Az a helyzet, hogy az autohajók akkor romlanak el, ha valaki elrontja őket. És azért nem engedne a közelébe takarítórobotot, mert tudja, hogy rossz kezekbe kerülve mire képesek. Vagy a *megfelelő* kezekbe kerülve, ez nézőpont kérdése.

– Erről mit gondol? – A nő elé tolt a terminált.

Ruszttem átnézte az első húsz képet – a neurális jéghegy csúcsa. Harminc percbe telt. Amikor felnézett, látta, hogy a nő ugyanúgy ül, mint eddig, tenyeréből sátort formál az asztalon.

– Nem hiszem, hogy lehetséges.

– Még a legjobbnak sem? Még annak sem, akit Bakunyinnak neveznek?

– Csak az első dia bal felső negyedében elérne ötszáz autohajó elméjének térképe. Ha valakit megpróbálna megbízni a

feladattal, az valószínűleg a teljes díjazás ötven százalékát kérné kudarc esetén is. Ami hatalmas összeg. És kidobott pénz lenne.

A nő felállt.

– Nos, úgy vélem, ha a nevezett személy nagy összegű pénzt találna a számláján, el tudná kezdeni a munkát. – Félretolta a függönyt. – Örülök, hogy megismerhettem, Rusztem.

– Úgyszintén. De itt felejtette a terminálját.

– Dehogysis. Az a magáé.

Nem csupán abban nem értünk egyet, miként mérjük meg vagy ismerjük fel az öntudatot másokban, de azt is képtelenek vagyunk „bizonyítani”, hogy egyáltalán bennünk létezik. A tudomány gyakran kváléknak minősíti és elveti a személyes tapasztalatokat – hogy milyen érzés megszagolni egy narancsot, vagy szerelembe esni. Nekünk csak a tudatra vonatkozó elméletek és metaforák maradnak. Egy élményfolyam. Egy önreferenciális hurok. Semmiből valami. Ezek egyike sem kielégítő. A definíció kicsúszik a kezünk közül.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A TÉRKÖVEL FEDETT UDVART kétoldalt imamalmok szegélyezték. Az autoszerzetesek rótták köreiket, menet közben minden kereket elfordítottak ezüstösen sápadt, háromujjú kezükkel. Mikrofonszájuk énekelt. *Namu Myōhō Renge Kyō*. Hának feltűnt, hogy minden egyes hang különböző, mint ahogy a szerzetesek sem egyformák. Fejüket – amely sima volt, színe akár a régi elefántcsont – lehajtották. Szemük a meditálók félig lehunyt szemét idézte, de Ha nem látott benne pupillát, csak a sötét hatszögbe rendezett fényérzékelőket.

A késő délelőtti fényben, az itt és mostban a templomkert volt a legszebb dolog, amit Ha életében látott. Azt kívánta, bár képes lenne vallásosan viszonyulni hozzá. És ugyan nem volt képes erre, nem tagadhatta a látvány erejét: a kertet árnyékba borították a fikuszfák, akár az olvadozó óriások, a megfakult imazászlók lobogtak az enyhe szellőben, füstölők illata áradt a Van Son pagoda elegáns ívei felől. És mindezen túl ott volt Con Dao szigetvilágának kristálytisztá égboltja.

Gyakran el kellene jönnie ide a Con Daó-i tartózkodása alatt. Itt jobban tudna gondolkodni. És rengeteg időre lesz szüksége, amikor gondolkodhat. Magányra. Mindig irdatlan mennyiségű egyedüllétet igényelt – megannyi víz alatt vagy a néptelen parton töltött órát. Bárhol, ahol egyedül lehetett, távol a többi embertől, hogy összeállhassanak a gondolatai. Ez a hely segít majd megoldani a problémát.

A probléma. Fejben már többször átvette. Eddig is folyton befurakodott a tudatába. Futólag megpillantott gondolatok, amelyek elsuhantak közvetlenül a felszín alatt. *Ki kell alakítanod egy közös világot*, ez járt most a fejében. *Ugyanúgy, mint a mieinket, az interakcióit a testének alakja fogja meghatározni. A világát alkotó formák. A gondolatai ezekből a formákból származnak majd. Gondolkodj! Indulj ki ebből. Mit árul ez el a*

kommunikációja módjáról? Mit árul el ez arról, hogyan alkalmazkodhatok ehhez a kommunikációhoz?

Kivéve, ha vakláрма az egész. Kivéve, ha megint egy zsákutca, és egyáltalán nem az, amit kerestem.

– Az autoszerzetesek rendelkeznek öntudattal? – kérdezte Ha.

Evrim elfordult tőle, elnézett a pagoda udvarának alacsony kőfala felett az óceánra odalent a távolban.

– Kétséges – felelte Evrim. – Mint maga az öntudat koncepciója is. Az elménk rendkívül összetett és rétegzett, de ezek többnyire rutinok. Nulla egész öt körül helyezték el őket a Shchegolev-skálán. Ezzel az értékeléssel nagyjából olyan jogaik lehetnek, mint a háziállatoknak: a nyílt erőszaktól való védelem, humánus elbánás. Másrészt viszont mindegyikük azonos egy ténylegesen élt tibeti szerzetes elméjének neurális hálózatával. A Tibeti Buddhista Köztársaság nem sajnálja a pénzt. Az autoszerzeteseket kérdezheted filozófiáról, vallásról, az étellel kapcsolatos nézeteikről. Úgy fognak válaszolni, mint a halott emberek, akikről mintázták őket. Két lábon járó emléklerek. Ugyanakkor nincs érzékelhető saját akarata, a jelenlegi állapotuk automatizált. Ha személy szerint engem kérdezel, azt mondanám, nem rendelkeznek öntudattal. Nem fejlődnek. Nincs elképzelésük a jövőről, amit te „akaratnak” neveznél. Halott hívők elméjéből összeálló enciklopédiák. Vagy ezeknek az elméknek a térképei. De a térkép nem ugyanaz, mint a táj.

– Hátborzongató.

– Állítólag némelyikük mutatott tanulásra utaló reakciókat. Nem vagyok meggyőződve róla. Úgy vélem, ők egyszerű automaták. Amikor a szigetet kiürítették, Tibet nem volt hajlandó elhagyni a templomot. Úgyhogy ezek a nyakunkon maradtak... továbbá a hat autoszerzetes, akik a teknőszervátumot tartják fenn Hon Bay Canhon, amit a Tibeti Buddhista Köztársaság szentnek tekint.

– A templomnak és a rezervátumnak nem a hanoi kormány tulajdonában kellene lennie?

– Nem, a hanoi kormány átengedte a Ho Si Minh Autonóm Kereskedelmi Zónában található összes templom felügyeletét az itteni alkormányzatnak, mire az AKZ, a tőle megszokott üzleti szemlélettel, eladta a templomokat a tibetieknek. A hívők legnagyobb bánatára, akiknek a buddhizmusára természetesen

nem jellemző ez a szemlélet. És a vietnámi újnacionalisták is felbőszültek. De tisztességes összeget fizettek érte. Hosszú tárgyalásokat folytattunk, amikor átvettük a helyet: a Tibeti Buddhista Köztársaság nem adta be könnyen a derekát. Az összes templomot és szentélyt a szigeten az irányításuk alatt akarták tudni. Építeni akartak egy monostort a tengerparton, és más engedményekre is igényt tartottak. A tibetiek keményen védik az érdekeiket. Emlékszem, dr. Mínervudóttir-Chan azt mondta, nem tudja eldönteni, ők egy nemzetállam, egy vallás vagy egy vállalat: az biztos, hogy mindháromként tudnak működni, kihasználva azokat a szabályokat és törvényeket, amelyek megfelelnek céljaik eléréséhez. Végül kiderült, hogy a szigetcsoporthoz tartozó templomait és a teknősszervizet örökre átengedték nekik, nem lehet őket teljesen kiebbrudalni Con Daóról. Úgyhogy a DIANIMA kialakult velük egy megállapodást az itteni szigetvilágra vonatkozóan, amely emberek jelenlétét nem engedélyezi a számukra, kizárólag autoszerzetesekét. Ezen kívül is tennünk kellett néhány engedményt: drónnal érkező szállítmányok, a robotok karbantartása. Senki sem örül neki. Altantestseg retteg tőle, hogy biztonsági rést jelenthet. Ugyanakkor nem hinném, hogy ártana bárkinek, hogy az autoszerzetesek énekelnek, meditálnak és teknőstojásokat gyűjtenek, aztán elengedik a teknőseket.

A szerzetesek többsége visszavonult a pagodába, ahol megcsendült egy gong. Csak egyikük maradt a kertben, egy cserepes fűgét öntözött. Ha látta az Evrim arcára kiülő undort, miközben a csoportvezető nézte a feladatát végző autoszerzetest.

– Nem kedveled őket, igaz? – kérdezte Ha.

– Nem. Kísértetiesnek tartom őket. Taszítanak. Azt hiszem, ti ugyanezt érzitek, amikor egy majomra néztek. Felkavaróak.

– Nem tartom felkavarónak a majmokat. És szerintem általában az emberek sem azok.

– Nem? Azt hittem volna, nyugtalanítanak titeket. Nagyon hasonlítanak rátok, de csökevényes módon. Kudarcot vallott kísérletek.

– Előfordulhat, hogy nem így tekintünk rájuk.

Evrin vállat vont, és távozni készült. A nő hallotta, hogy a szállító jármű motorja beindul, érezte a közeledtét.

– Jól sejtem, hogy megnézted a videót?

– Nem.

Evrím erre megállt a pagodából lefelé vezető meredek kőlépcsőn, és megkérdezte:

– Nem találkoztál dr. Mínerudóttir-Channal? Azt hittem, egyeztettetek...

– Nem. A Szub–4-esét küldte. Nem jött el.

– Akkor nem kaptál eligazítást?

– Tudom, miért vagyok itt. Nagy vonalakban. Ennyit közöltek velem, mielőtt leszerződtem. De...

– De nem árulták el a részleteket, hogy miket láttam itt az elmúlt fél évben.

– Nem. A részleteket nem.

– Különös – mondta Evrim. – Bármilyen akadályozta Mínerudóttir-Chant a találkozóban, létfontosságú lehetett.

– Vagy téged bízott meg azzal, hogy avass be helyette. Tudta, hogy elmondod nekem a részleteket. Elvégre te vagy a csoportvezető.

– Igen, az vagyok... és tudom, hogy bizonyára azon tűnődsz, mit keresek itt, és miért én vezetem a kutatást. Erre a kérdésre léteznek egyszerű és bonyolultabb válaszok. Ez jellemző dr. Mínerudóttir-Chanra: mindig több megfontolást tart szem előtt. De a jelenlétemet indokolja néhány nyilvánvaló tény: rendelkezem bizonyos előnyökkel. Például nem felejttem el, amit láttam. Továbbá víz alatt ugyanúgy működőképes vagyok, mint a szárazföldön. De az ittlétem valódi oka, amit nem árultak el, de kitaláltam, hogy teszteljék a képességeimet. Hogy ne interjúkkal és kognitív tesztekkel tegyék próbára az elmémet. Hogy lássák, mit teszek, amikor ilyen léptékű való világbeli problémával kerülök szembe. Legalábbis ez az elméletem.

– És mit gondolsz, hogy megy a teszt?

– Azt egyelőre bizonyítottam, hogy kellőképpen intelligens vagyok ahhoz, hogy tudjam: meg kell találnom a megfelelő embert a feladatra. Téged. És a kezéd alá kell dolgoznom.

– Ami azt illeti – mondta Ha –, ez meglehetősen fejlett gondolkodásra vall. Kevesen képesek efféle szerénységre.

– Ez nem szerénység. Egyszerű őszinteség. Az elmúlt hat hónapban megtanultam, hogy a probléma túlnőtt rajtam. És

őszintén szólva, bár a könyved lehengető, azt hiszem, rajtad is. De van rá esély, hogy *ketten* elbírunk vele. – Evrim elmosolyodott.

És ekkor Ha meglátta. Igen. Ezért nem fognak még egyszer humanoid mesterséges intelligenciát építeni. A mosoly tökéletes volt. Őszinte, természetes. Teljesen emberi.

És emiatt mintha a saját halálának árnyéka köszönt volna vissza abban a mosolyban. Evrim létezéséből egyenesen következett a mi létezésünk. Azt sugallta, hogy te sem vagy több gépnél – előre programozott impulzusok rajánál, amelyek folyamatosan ugyanazt ismétlik. Ha Evrim öntudattal bíró lény volt, és valaki elkészítette, akkor talán téged is készített valaki. Egy többféle anyagból felépített konstrukció. Egy húsburokba vont járkáló csontváz, akivel elhitették, hogy szabad akarata van. Valami, ami véletlenül jött létre. Vagy egy teremtmény, amelyet szeszélyből alkottunk meg, hogy lássuk, meg tudjuk-e építeni.

– Pontosan mi a célja egy ilyen androidnak? – kérdezte egyszer Mínevudóttir-Chantól valamelyik műsorfolyam riportere. – Miért vállalja valaki a vesződséget, hogy ennyire emberivé tegye, amikor egy ember létrehozása csaknem ingyen van?

Mínevudóttir-Chan azt felelte:

– Az emberiségben az a legnagyobb és egyben legborzalmasabb, hogy mindig megteesszük, amire képesek vagyunk.

Együtt lementek a pagoda lépcsőjén.

Több rejlik bennünk, mint az elménket alkotó fizikai kapcsolatok – de tagadhatatlan, hogy ez a fizikai hordozó. Maguk is látták, ha ettek csirkét: azok a tányérjukon talált fehérés cérnaszerűségek idegszálak – axonnyalábok, a hús kapcsolódásainak bizonyítékai, amelyek nélkül egyetlen összetett élőlény sem képes működni a földön.

A lélekről vitatkozhatnak, amennyit csak akarnak. De az idegrendszerben tüzelő több milliárd szinapsziszból kialakuló konnektom nélkül a legegyszerűbb emlék is lehetetlen. Minden emléküket a limonádéről egy mikroszkopikus méretű, elektrokémiai villámlás a testükben. Ezért fogalmazok úgy, hogy elméket „építetek”: az elmék ugyanúgy fizikai jellegűek, akár egy téglafal.

Dr. Arnkatla Mínervudóttir-Chan:
Elmeépítészet

EIKO ELNÉZETT A HÁLÓTEREM ablakának rozsdás rácsai között a hajó feldolgozórészlege felé. Két újrapiasztik takaróba bugyolálta magát, hogy ne fázzon. A vihar elvonult. A hajót dobálták a hullámok, a hálóterem a félelem okozta verejtéktől és hányástól bűzlött, de a legrosszabbon túl voltak.

Eiko a rácsokhoz nyomta az arcát, próbált szabadulni a hányásbűztől. Sós pára csapott az arcába. Még a tengeri mészárlás szűrő bűze is kellemesebb volt, amely a reggeli fogás rózsaszínre hígult vérével előntött alsó fedélzetről áradt.

A feldolgozó műszak kemény munkát jelentett a szállítószalagnál. Késük pengéjével belevágtak a halak hasába, kikanalozták a belsőségeket, és a beleket kék műanyag vödörbe dobták. Aztán a szállítószalagra tették a halakat, azok elvitték őket az üzemi helyiségbe, ahol tömbökben gyorsfagyasztották és a hűtőkamrába továbbították őket. A feldolgozó műszakban dolgozók mozdulatai hatékonyak, gépiesek voltak. Nem pazarolták az energiát. Akár a robotok. A fedélzeten pedig látni lehet a rozsdás, feltépett talplemezeket, amelyeken a korábban ugyanezt a feladatot ellátó robotok álltak.

Sok karbantartást igénylő robotok. Érzékenyek a tengeri időjárás okozta minden károsodásra. Az elektromosság és a sós víz rossz párosítás. Rozsda, korhadás, rövidzárlatok. Drága. *Mi jobb robotok vagyunk. Olcsóbban fenntarthatók, könnyebben pótolhatók.*

Az egyik őr nekidőlt az állványzat tartóoszlopának, a vállánál kiálló elektromos cigaretta szipkáját szívta. Párafelhőket fújt, egyik kezét hanyagul a hevederen lógó puskája markolatán pihentette. A tekintete üres volt. Eiko nem tudta a nő igazi nevét. A többi őr „Szerzetesnek” nevezte. Sosem szólalt meg, de ő hallott róla dolgokat. Zsoldos a Dél-afrikai Korlátozott Vezetésű Területen, a Párizsi Protektorátus zsoldosa az elefántcsontparti LGA-ban. Mindig szürkét viselt. Karabély, oldalfegyver, kés a

combján, rengeteg felszerelés az övén. Béklyók és elektromos ösztökék, meg eszközök, amiket Eiko fel sem ismert.

Az örök szerették a felszerelésüket. Mindenféle puskáik, pisztolyaik, késeik voltak – imádták a késeiket. Imádtak arról beszélni, hol vették őket. Imádtak arról beszélni, mikor használták őket. Az örök munkaruházatot viseltek, cipzárral és titkos zsebekkel. Bár nem volt szabványosított egyenruhájuk, egyéni öltözeteik végül mind ugyanúgy néztek ki.

És bár eltérő háttérből érkeztek, végül ők maguk is egyformák lettek: a férfiak nagydarabok, proteinnel felpumpáltak, szakállasok, hangos szavúak. Akinek még volt haja, megnövesztette. Akinek nem volt, az leborotválta a fejét.

Az összes férfi erőszakos volt. A puskatussal ütöttek, hangosan röhögtek, és lökdösték egymást.

A nők nem ilyenek voltak. Hallgatagok, rövid hajúak. Félig lehunyták a szemüket, mintha attól kevésbé lennének sebezhetőek. Keményebbek voltak, mint a férfiak.

Eiko eddig nyolc őrral találkozott. Hat férfi, két nő. Lehetnek többen is, de nem valószínű. A hajó nagy volt, de nem annyira nagy. Hetvennégy napja volt a fedélzetén. Ez idő alatt csak ezt a nyolc őrt látta. A többségüknek tudta a nevét. Ismerte a szokásaikat. Tudott valamennyit az előéletükről.

Mivel nem volt nála terminál, sem toll, sem papír, az elméjében épített emlékpalotában tárolta ezeket az információkat. Az emlékpalota egy japán fogadó volt. Nem akármilyen fogadó: a Minagucsi-ja a Tokaido úton, Tokió és Kiotó között. Eiko sosem járt a Minagucsi-jában, de olvasott egy ősrégi könyvet, amelyet egy Oliver Statler nevű gajdzsin írt a régi Amerikai Államokból. A könyv részletesen leírta a Minagucsi-ját, a hely összes termék generációkon át tartó működése során.

A felidézett helyiségekben és korszakokban Eiko elhelyezte az örök nevét. És a termekben az összes részletet, amit megtudott a hajóról: az állványzat becsült magasságát, a thai betűk elrendezését az oldalán, bár nem ismerte a jelentésüket, a záruk alakját az ajtókon, a lépcsőfokok számát, amelyek a rácsos ablakú hálóteremből vezettek, ahol a többiekkel együtt tartották, amikor nem felügyelet mellett dolgoztak.

Ismerte a hajó összes részletét a feldolgozófedélzettel, a gyorsfagyasztó üzemmel, a rakodónyílásokkal és a korlátokkal bezárólag. Tanulmányozta a kormányosfülke vastag, átlátszatlan biztonsági üvegét és megerősített acéllemez ajtaját, amely mögött a hajó mesterséges intelligenciája rejtőzött – elméje teli szonárokkal, zátonyok és halrajok térképeivel, halászati módszerekkel és piaci árakkal.

A kormányosfülke páncélajtájára betűsablonnal azt írták fel angolul: Wolf Larsen, kapitány. Amikor Eiko a névről érdeklődött, a legénység egy másik tagja – egy másik rabszolga – keserűen felnevetett:

– Egy vicc. Utalás valami régi könyvre vagy filmre. De nincs semmi az ajtó mögött, csak az MI magja. Az irányítja a hajtóműveket és a navigációt. Eldönti, mikor hová menjünk. A halakat és a profitot követi. Azt is ő szabja meg, mikor kössünk ki. De téged ez nem érint, kölyök. Ha partot érünk, minket bezárnak odalentre, ahonnét nem hallatszunk ki. A feldolgozóüzembe szoktak rakni, közvetlenül az egyik fagyasztó mellett. Néha napokig lent kell lennünk. Ott majd megtanulod, mi az a hideg. Nekem elhiheted, még idefent is jobb.

A munkás neve Thomas volt. Azt mondta, Londonból való. Pago Pagón rabolták el, amikor egyetemistaként kutatást végzett. Eikóval aznap alakult ki köztük tartós barátság, amikor feküdtek a polinet függőágyukban a hálóteremben, és ették a halproteinből tömörített pogácsákat meg a vitaminkiegészítőket, amikkel a *Tengeri Farkas* táplálta őket.

Eiko a hajón töltött idejének huszonnyolcadik napján a *Tengeri Farkas* csendes-óceáni viharba került. Az egyik laza kötél megfeszült, és mellkason találta Thomast, lelökte a fedélzetről a zavaros szürke vízbe.

Vége.

Eiko elmentette Thomas nevét, elhelyezte a Minagucsi-ja huszadik századi termében, ahol a nyitott üveg tolóajtók a fogadó hűvös, zöldellő kertjére néztek. Beszűrődött a tenger zúgása és a Tokaido út forgalmának nyüzsgő zaja.

Az egyik szállítószalag beragadt. A Szerzetes lépett oda, miközben az egyik munkás igyekezett újra működésre bírni. De

mielőtt a Szerzetes megmozdult, a hüvelykujjával kibiztosította a karabélyát.

Ő mindig készenlétben áll. Ha egyszer eljön az ideje, nem lesz könnyű elbánni vele.

Ahogy feküdt ezen az estén függőágyában, és újrapiasztik takaróiba bugyolálva nézte, ahogy elhal a napfény, és havas eső hamura emlékeztető nehéz pelyhei fújnak be a hálóterembe az ablak rozsdás rácsain keresztül, Eiko gondosan elhelyezte ezt az információt a Minagucsi-ja kőlámpásába a Tokugava-érában.

Egyetlen intelligens állat sem olyan antiszociális, mint a polip. Egyedül járja az óceánt, inkább hajlamos felfalni fajtársait, mint összeverődni velük, ötletszerű szexuális tevékenysége után pedig aggkori halálra ítéltetett.

A polip, Homérosz szavaival élve „rokontalan, istentelen, hajléktalan”.¹ Ez a magány és a tragikusan rövid élettartam meghaladhatatlan akadályt jelent abban, hogy a polipok kultúrát hozzanak létre.

Ám ez a könyv felteszi a kérdést: mi lenne, ha? Mi lenne, ha megjelenne egy polipfaj, amely sokáig él, képes generációk közötti információcserére és társas létezésre? Mi lenne, ha ezt egy faj tudtunkon kívül már el is érte volna? Ezt hogyan kellene elképzelnünk?

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

– NEM AZ INTELLIGENCIA a lényeg – mondta Ha. – Számptalan jelét találjuk a polipok intelligenciájának. Kreativitás, problémamegoldás több lépésben, összetett eszközhasználat, bizonyítékok a mentalizációra, a hosszú távú tanulásra és a magas fokú individualizációra. Rengeteg történet kering, és mind igaz: polipok kimásznak éjjelente a lakhelyükről, bejárják az akváriumok folyosóit, megeszik a halakat más akváriumokból, aztán visszatérnek a sajátjukba, és becsukják a tetejét. Polipok kiszöknek a tengerbe a tartóhelyük szivattyúrendszerén keresztül, vizet spriccelnek a bosszantó fényforrásokra, amivel rövidzárlatot okoznak, és ezzel kioltják őket, felismerik az emberek arcát, befőttesüvegeket nyitnak ki, hogy hozzáférjenek az ételhez, emlékeznek rá, hogyan tájékozódjanak a csápjaikkal a labirintusokban. Mindezzel tisztában vagyunk. És nem csupán intelligensek, hanem erősen individuálisak is. Személyiségük van. Ez az egyik dolog, amire ráismerünk bennük. Az akváriumokban gyakran csak a delfineket, a vidrákat és a polipokat nevezik el az önkéntesek. Két emlőst, ami érthető, mivel ezek olyan fajok, amelyek nem esnek olyan távol a miénktől. És egy lábasfejűt, amely annyira különbözik tőlünk, hogy a legközelebbi közös ősről ötszázmillió évvel ezelőtt élt. Miért? Az emberek azért adnak nevet a polipoknak, mert bármennyire is eltérnek tőlünk, *felismerünk* bennük valamit. Valamit, ami közös bennünk. Bizonyos mértékig még azok is tisztában vannak ezzel, akik nem tanulmányozzák őket. Van bennük valami különleges, és ezt már régóta tudjuk.

Ha és Evrim visszaért a hotelhez, a körút keretében bejárták az egyik előregyártott laboregységet a hotel mocsaras medencéje mellett. Mint azt Ha megtudta, a másik egység Altantsetsegé volt: mobil vezérlőközpont tele interfészekkel, amelyek segítségével át tudta venni az irányítást a sziget védelmét ellátó, automata járőrhajókból álló kisebb flotta és a kamikaze

kvadrokopterek felett. De Ha tudta, hogy ez csak a jéghegy csúcsa, és még rengeteg holmi lehet az egységben.

A laboregységben álltak. Rengeteg biológiai felszerelés vette körül őket. DNS-elemzők, 3D-s bionyomtatók, és boncasztalok, amelyekhez Ha egy ujjal sem akart hozzányúlni.

Ő nem ez a fajta tudós volt. Sértetlenül szerette az állatokat. Kommunikálni velük. Igen, a DNS elárulhat nekünk bizonyos dolgokat, boncolással megvizsgálhatjuk a felépítésüket. Minden ilyesmire jók. De ez nem neki való.

– Nézd – folytatta Ha –, léteznek korlátok, amelyek megakadályozzák őket abban, hogy kialakítsanak egy tudatos, kommunikáción alapuló életmódot és kultúrát.

– Élettartam – vetette közbe Evrim.

– Az élettartam az egyik, igen. Nem az egyetlen, de az egyik legfontosabb. A nagyobb testű fajok két évig élnek, a kisebbek még ennél is kevesebbet. Némelyik egyetlen évszakot. Lent, az óceán mélyebb részein vannak polipok, amelyek tovább élnek: tíz évig, vagy akár annál is tovább. De azok hideg vízi állatok. Nem sorolnánk őket a legintelligensebb polipok közé: odalent egyszerűbb az életük, rutincselekvések határozzák meg őket. Minden lassabb. Az okos polipok közelebb élnek a parthoz, olyan környezetben, amely változatos kihívások és megoldandó problémák elé állítja őket.

– Oké, de ha meg tudnák nyújtani az élettartamukat... mi más akadályozná még őket?

– Rohadt sok minden. Például a párzási szokásaik. A hímek eléri az aggkort, és párzás után addig vándorolnak, amíg el nem pusztulnak. A nőstények halálra éheztenek magukat, miközben a tojásaikra vigyáznak. De még ha a szülők életben is maradnak, amint a tojások kikelnek, a fiatal példányok felúsznak a felszínre, és együtt sodródnak a planktonokkal, majd egy másik helyen telepednek le a fenéken. Ez kiiktat minden kötődést a helyekkel és a rokonokkal. Léteznek fajok, amelyek fiatalkorukban a fenéken élnek, de ez nem igazán számít, ha a szülők nem sokkal azután elpusztulnak, hogy ők kikeltek. Nincs rá módjuk, hogy átadják a tanult tapasztalatokat. Nincs kultúra, amibe beleszülethetnek. És mivel magányos állatok, nincs közösségi tudásuk sem, így nincs rá módjuk, hogy bármilyen tudást

átörökítsenek egyik generációról a másikra, sőt lényegében egyazon generáción belül sem képesek tudást átadni egymásnak. Képzeld el, milyen lenne, ha az emberiségnek minden generációval előlről kellene kezdenie a kulturális fejlődést. Akármilyen intelligensek, minden egyes polip üres lap. A szüleik kizárólag a génjeikbe írt ösztönöket és a testi felépítésükön keresztül azokat a dolgokat adták nekik tovább, amelyek segítenek nekik életben maradni. Minden egyebet maguktól kell megtanulniuk az óceán fenekét járva. Képzeld el, hogy életünk nagy részét magányosan éljük le, és csak két évig tart. Nincs fejlett nyelvünk. Nincs kultúránk, épületeink, városaink vagy államaink.

– De mi a helyzet a Polipolisznak és Polipantisznak nevezett helyekkel Ausztrália keleti partvidékén? Mindkettőn folyamatosan élnek polipok az év minden szakában.

Mennyit tudhat Evrim? A teljes emberi tudással bír? Vagy csak néhány dologgal? Ez hogy működik? Mennyire okos az az agy?

– Tudok Polipoliszról és Polipantiszról. Egy évszakot töltöttem ott polipokat tanulmányozva. De azon a vidéken sincs bizonyíték kultúra létezésére. Alapvető interakciókat találhatunk: a nagyobb testű hímek dominanciáját, a nőtények védelmét. Semmi többet. Semmi sem utal fejlett nyelvtanra, sem szimbolikus kommunikációra. Arra lenne szükségük, hogy elérjenek bizonyos fokú következetességet a jeleikben, de ezt egyelőre nem figyelték meg náluk. Persze lehet, hogy nem olvastam egy idevágó kutatást.

– Kétlem – mondta Evrim.

– Úgyszintén.

– Tehát nem hiszel benne. Nem hiszel abban, aminek az igazolására idehoztak.

Ha a fejét rázta.

– Nem. Szeretnék hinni benne, de úgy vélem, az egyszerűbb magyarázat a helytálló. Semmi több, mint babonák, pletykák és talán egy-két kivételesen intelligens polip furcsa viselkedése. Con Dao a pletykák melegágya. Mindenki, aki itt él... – helyesbített – ...mármint mindenki, aki itt *élt*, látott szellemeket. Amikor gyerekkoromban itt jártam, nem lehetett úgy beszélni a helyekkel, hogy szóba ne kerültek volna a szellemek: Vo Thi Sau

ősi szelleme, aki a hosszú fekete haját fésüli a Hang Duong temetőben, az éhhalált haltak kísértetei, amik a fák közötti árnyékban járnak. A történeteknek se szeri, se száma. Túl sok ember halt meg az itteni börtönökben ahhoz, hogy ne szülessenek kísértettörténetek. A helyiek által ismert világot félig szellemek alkották. A szigetvilág kedvez a bizzarr kriptozoológiának.

– Pedig írtál egy egész könyvet a lábasfejűek kommunikációjáról. Most viszont azt állítod, nem lehetséges.

– Nem... írtam egy könyvet, amiben arról spekulálok, milyennek képzelhetjük el a dolgot. Írtam egy könyvet, amelyben fogtam a tudományt, és összekevertem egy rakás elképzelhető ötlettel. És azért írtam, mert ezeket lehetségesnek tartom. Valahol, valamikor az idők során. De alapvetően tudós vagyok. Annyit spekulálok, amennyit csak akarok: ötletekkel játszom, hipotéziseket állítok fel. A munkámmal jár, nem igaz? De ha az a kérdés, hogy elhiszem-e ezeket a meséket...

Mikor beszélgetett valakivel ilyen sokat Kamranon kívül? Nem emlékszik rá, hogy mostanában előfordult volna.

Talán nem csak a polipok élnek magányos életet.

Hogy is tréfálgozik ezen a könyvében? Ó, igen... *Inkább hajlamos felfalni fajtársait, mint összeverődni velük, ötletszerű szexuális tevékenysége után pedig aggkori halálra ítéltetett... ismereket egy-két ilyen tudóst is.*

Magában elmosolyodott.

– Szóval ez nehéz ügy. Ennyi.

– Mi könnyítené meg... hogy is nevezted? Ezt a nehéz ügyet? – kérdezte Evrim.

– Rendben, legyen. Belemegyek a játékba. – Bosszúságot érzett. Védekezésbe szorult. Újfent elgondolkodott: *mennyit tud Evrim?* – Egy olyan élőlényre lenne szükség, amely hosszú életű, szociális, felneveli az utódait, és képes generációról generációra átadni az információkat. Olyan polipokra, amelyek összetett, szimbolikus kommunikációs rendszert dolgoztak ki. Tehát... ez hogyan alakulhat ki? Ezt tárgyalom a könyvemben. Vegyük azt az elképzelést, hogy az evolúció felgyorsul a környezeti nyomás hatására. Ugyanis új ökológiai fülkék felkutatására lesz miatta szükség. Az evolúció lassú, de bizonyos állatok gyorsabban

alkalmazkodnak a többenél. Ez kiváltképp vonatkozik a polipokra: képesek módosítani testükben a fehérjeszintézist anélkül, hogy ez DNS-mutációhoz vezetne.

– RNS-szerkesztésen keresztül: kicserélik az egyik RNS-bázist a másikkra. Képesek gyorsan molekuláris diverzitást elérni, részben az idegrendszerük miatt. Az evolúció alternatív motorja – mondta Evrim.

– Olvastad a szakirodalmat. Remek. Igen... RNS-szerkesztés. A lábasfejük egyedülálló tulajdonsága, és köztudottan gyors. Sokkal gyorsabb, mint a DNS-mutáció. Jobban reagál a környezetre. Hatalmas előny, lehetővé teszi a gyors alkalmazkodást a környezet új kihívásaihoz, mondhatni néhány generáció alatt. Tehát ha az evolúció felgyorsul a környezeti nyomás hatására, és a polipok az RNS-szerkesztésen keresztül hamar alkalmazkodnak ehhez a nyomáshoz, ebből az következik, hogy ha környezeti nyomásnak teszünk ki egy polipfajt, akkor sokkal gyorsabban képes változni, mint egy nem lábasfejű...

Kinyílt az egység ajtaja. Altantsetseg szögletes és izmos alakja töltötte be az ajtónyílást, munkaruhának használt pólóban, nyakánál az ütött-kopott régi tolmácskészülékkel.

– Szolgáltasd macaront, robot.

Evrim nyugodt arccal az ajtó felé fordult.

– Tessék?

– Szolgáltasd macaron süti valamit. Süti neked haszontalan.

– Zavarsz, Altantsetseg.

– Add át macaront, és távozom – mondta a semleges tolmács hang, túlharsogva Altantsetseg saját nyelvének zavarba ejtő mássalhangzó-áradatát.

– Nem adom át – felelte Evrim.

– Robotok nem esznek.

– Ajándékba kaptam, és örömet lelem a látványában.

– Később elcsenem. – Altantsetseg sarkon fordult, és távozott, becsapva maga mögött az egység ajtaját.

– Nem a kommunikáció az erőssége – mondta Ha.

Evrim a fejét csóválta.

– Nem. De megvannak az okai.

– Hibás a tolmács gép.

– Nem az a baj. A tolmácsgépet fálnak használja, amely mögé elbújhat. Van jobb gépe. Nem hajlandó használni. A kínai–mongol téli háború veteránja. Szerzett sebeket.

Ha látta maga előtt a kínai–mongol téli háború képeit. Tükörsima jégbe fagyott, összeégett testek. Megpörkölődött, fagyott csontvázak, amelyeket üvegként törtek szét a robbanólövedékek. A veteránok ujjatlan kezei.

– Egy elméletet akartál felvetni – szólalt meg Evrim –, mielőtt félbeszakítottak minket. A környezeti nyomásról.

– Igen. Szóval tessék: évszázadok óta kotorjuk az óceánt proteinért, túlhalásztuk, táplálkozási láncokat téptünk szét, amivel egyfajta tengermélyi jégkorszakot hoztunk létre... Bizonyos fajokat kihalásba hajszoltunk, másokat arra készítettünk, hogy új ökológiai fülkétet, új túlélési módszereket keressenek. Az összes fajra hatalmas környezeti nyomás nehezedik a tengerben. Szóval... tegyük fel, hogy van egy polip a tenger mélyebb rétegeiben... egy régóta létező faj, a fenéken maradó utódokkal. Egy faj, amelyik hozzászokott, hogy stabil környezetben gyűjt élelmet. De a számtalan generáció során mi folyamatosan csökkentettük az elérhető táplálékát... kiszorítottuk az élőhelyéről, rákényszerítettük, hogy használja ki kreatív képességeit. Tanuljon és alkalmazkodjon... és csatolja vissza ezt az alkalmazkodást az evolúciós rendszerébe. Az a polip marad életben, amelynek elég sokáig a közelében maradnak a szülei, hogy a világra jötte után tanítsák, mert ez a mutáció hatalmas előnyt nyújt a versenytársaival szemben. Előfordulhatnak új RNS-kódok, amelyek hosszabb élettartammal járnak: megszabják a nemzőképesség idejét és az élethosszt, ez pedig lehetővé tenné az utódgondozást, és előnyben részesítené a társas készségeket. Találnánk más mutációkat, amelyek előnyökkel ruházzák fel a szociálisabb, kommunikatívabb állatokat. Hatalmas előnyt jelentene, ha képesek lennének összehangolt csoportként működni: specializálódni, felderíteni és őrizni a területüket, tanulni egymástól. Gondolj az emberi társadalmakra a jégkorszak idején: az óriási környezeti nyomás kikényszerítette az innovációt, az együttműködési stratégiák elsajátítását, hogy nagy testű állatokat ejtsenek el az önfenntartáshoz. Cserébe a táplálék többletből jobb agyak épültek fel, ami lehetővé tette a

további specializációt... Evolúciós léptékkal a modern agy bámulatos sebességgel jelent meg, ahogy a kultúra visszacsatolódott a genetikai rendszerünkre... Aztán jött a nyelv, és a dolgok komolyan felpörögtek...

Elfúlt a hangja. Túl gyorsan beszélt, próbált mindent egy szuszra elmondani. Ezek voltak az álmok a lábasfejűek intelligenciájáról szóló munkásságának peremvidékén – a dolgok, amiket egy másik tudósnek nem mondott volna el. Amik túlmutattak a szeme előtt lévő valódi világra vonatkozó tudományos ismereteken. Fantazmagóriák. Megérzések.

– De ez a kulcs: a nyelv. Az egész nem ér nélküle semmit, tehát először a nyelv problémáját kell legyőzni. Az emberek a beszéden kívül használhatnak mást is a kommunikációra. Testbeszédet, jelnyelvet, zenét, füttyszót, éneklést, mimikát, bottal készített rajzokat a porban... és olykor meg is tesszük. De ezeket elnyomjuk, és a beszédet részesítjük előnyben. Miért? Mert a verbális beszéd hatékony, csaknem univerzális, tanítható, és nagymértékben fordítható. Ha a kommunikációnk megmarad különböző hordozók keverékének, sokkal nehezebb lett volna lefordítani írásra. Ugyancsak sokkal nehezebb lett volna tanítani és megtanulni. Ezért olyan problémás megfejteni a lábasfejűek kommunikációját. Nincs nyelvtanuk, sem szótáruk. Minden vagy lokális, tehát a rövid életük alatt menet közben tanulták meg, vagy ösztönös. Ráadásul keverik a színeken, mintázatokon, textúrákon és gesztusokon keresztüli kommunikációt. Ez kicsit olyan lehet, mintha egyszerre kommunikálnánk beszédhasználattal, morzekódokkal és jelnyelvvvel, és *mindet* egy időben kellene dekódolnunk annak érdekében, hogy *bármelyiket* megértsük. Az benne a legnehezebb, hogy az elsődleges, kevert kommunikációs módszerüket, mint a bőrmintázat, textúra és színezet, könnyedén használják arra, hogy elijesszék a másikat, és érzelmeket fejezzenek ki, de sok más dologra is: álcázásra, a ragadozók összezavarására, üss vagy fuss reakciókra, és így tovább. És mivel nem a kültakarójukon állítják elő, hanem visszaverik a környezetük fényét, az általuk létrehozott színek eltérő fényviszonyok között megváltoznak. Úgyhogy amikor egy tintahal a színét használja kommunikációra, éles fényben lehet, hogy azt mondja, „szevasz, Bob!”, de amikor árnyék suhan át

felette, ez lehet „szagos bab”. Mintha az emberek teli szájjal beszélnének egy olyan nyelvet, amelynek más a nyelvtana a négy fal között és a szabadban, de közben próbálnának fütyülni is, meg elrejtőzni egy medve előtt, továbbra is fenntartva a társalgást.

– Elég nehéz – mondta Evrim.

– Igen – nevetett Ha. – Elég nehéz. A polipunknak ezt kellene megoldania. Ki kellene dolgoznia egy írásjegyeken alapuló kommunikációs módszert, mint a számrendszerünk vagy az ábécénk. Ha az állat, aminek a tanulmányozására idehoztak, ezt megtette, exaptálta az egyik testrészét vagy szervét a kommunikációra, akkor elképzelhető, hogy ez itt mégis komoly dolog.

– Lehet, hogy ez itt valóban komoly dolog, Ha – felelte Evrim. – Nézzük meg a merülőhajóval készített felvételt. Hónapokkal ezelőtt ezt láttuk...

A csontvázunk formát ad nekünk, és korlátoz bennünket. Ízületek tartják egyben, jól körülhatárolt, strukturált. Olyan kapcsolatokból álló világot teremtünk magunk körül, amely tükrözi ezt a formát: a merev határok és ellentétpárok világát. A kontroll és a reakciók, az úr és a szolga világát. A mi világunkat, akárcsak az idegrendszerünket, a hierarchia uralja.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A TONHALAK LEÖMLÖTTEK a gyűjtőkocsiba a fenti feldolgozórészlegből, fejük levágva, zsigereik kitépve. Néhány átpotyogott a kocsi oldalán, mielőtt kiválogatták volna őket az állványon, és berakták a fagyasztótömbökbe.

A gyorsfagyasztó üzem padlója máris csúszott a nyálkájuktól. A levegő megtelt mérgező bűzükkel – a hisztamin bejutott Eiko torkába és tüdejébe, megnehezítette a légzést, ő pedig öklendezett tőle, és reszketve végezte a feladatát. A *Tengeri Farkas*nak ebben a termében akadozott a szagelszívó. Egy korong alakú robot dolgozott egy eltömődött ciszternánál. Halnyálka és tengervíz gyűlt tócsába Eiko bokájánál.

Egy Bjarte nevű vörös szakállú őr figyelte őket. Egy felfordított műanyag ládán állt, hogy ne érje el a szennylé. Eikónak voltak feljegyzései Bjartéről: kicsit slendriánul végzi a munkáját, könnyen elkalandozott, szeretett beszélni. Erőszakos volt – kellőképpen, hogy kitűnjön a többiek közül. Hosszú, fogazott pengéjű vadászkést tartott magánál egy tokban a lábszárán.

Miközben kézzel válogatta a halakat a gyorsfagyasztó rekeszekbe, Eiko gondolatban az idő nagy részében máshol járt. Folyton visszatért a Ho Si Minh Autonóm Kereskedelmi Zónában töltött utolsó napjához, ahonnét elrabolták. Próbálta megtalálni a pontos pillanatot, amikor az előző élete véget ért, és a mostani elkezdődött. Amikor a két Eikót elválasztották egymástól. De nem találta a kapcsolódási pontot, az éles határvonalat, ahol elvágták a kötelet. Korábbi élete szakadozott homállá bomlott szét. Új élete ugyanígy kezdődött.

Mire emlékezett? Meleg nap volt. Melegebb, mint Japánban, párásabb. Hívott egy autotukot az olcsó hotel recepciójáról, ahol megszállt. Az első napja az Autonóm Kereskedelmi Zónában. Izgatott volt. A HSMÁKZ. Ha van esze, az ember itt egy vagyont kereshet. Ismert japán programozókat, akik hazajöttek az AKZ-ből, és pár év után tengerparti házat vettek Okinavában.

Eiko már ki is választotta a céget. A legnagyobbak voltak az AKZ-ben, regionális vállalati központjuk tüközüvegéből készült pajzsként magasodott ötvenemeletnyire a harmadik kerület fölé: DIANIMA, a nemzetközi techcég, amely piacvezető mesterséges intelligenciákat tervezett – elméket, amelyek országokat kormányoztak és gazdaságokat irányítottak. Bedolgozza magát. Kicsiben kezdi, bejut a kutatás-fejlesztési részlegbe, gyakorlati tudással támogatja meg az egyetemen tanultakat. Mire betölti a harmincat, projektmenedzser lesz a DIANIMA-nál. Utána meg ki tudja?

De ez a jövő zenéje volt. Az első napján először meg akarta nézni a főteret, az ősrégi, téglából épült francia katedrális a város középpontjában, a régi postahivatalt. Ilyesmiket. Csak eltölt egy napot turistaként ebben a megalopolisban, mielőtt nekilát pénzt keresni.

Az autotuk meghibásodást színelte, úgy tett, mintha nem értené a megadott útvonalat. Aggodalmat hazudva sípolt, riadalmat színelte a saját elvétett kanyarjainál, egyre távolabb körözött a központtól, keresztül a toronyházakból álló nyomornegyedeken, leállított építkezések csontvázai között, amelyek teli voltak konténerlakásokkal és putrikkal, az illegális elektromos kábelek pókhálóként tekeregtek az összes lehetséges felületen. Végül a tuk megállt egy mellékutcában egy kirakat előtt, és nem volt hajlandó továbbmenni.

Eiko épp panaszt akart tenni a tukot üzemeltető thai vállalatnál, és próbált készíteni egy használható fotót a maszatos érzékelőről a megviselt műszerfalon, amikor egy férfi dugta be a fejét a jármű ponyvatetője alá.

A férfi kinyitott egy olcsó képpapírt, rajta flörtölő lányok fényképeivel: egy fürdőkád, benne két lánnyal, akik mosolyogtak a testükre tapadt buborékok mögött. Egy lány törölközőbe csavarva az ajtókeretnek támaszkodott, gőzbe burkolózva enyhén ringatta a csípőjét. És egy árlista. Olcsó, japán mércével. Olcsó, és itt van karnyújtásnyira.

Eiko mindezt nem gondolta végig. Legalábbis nem valószínű. Mégis azon kapta magát, hogy bólint. Rájött, hogy pontosan ezt kereste. Arra is rájött, hogy a férfi máris belekarolt, és rögtön egy lépcsőházban jártak, ahol hűvösebb volt, mint odakint.

Emlékezett az előcsarnokra – az olcsó mentolos cukorka színét idéző repedezett csempékre. Aztán a remegő kezére, miközben a lányok ott álltak előtte, felsorakoztak a válszalagjukban, szinte az összes ugyanazt az olcsó mentaszínt viselte, a vállrészen számokkal. Kettőt választott ki. Mi volt a számuk? Erre már nem emlékszik. Azt is elfelejtette, mi emelte ki ezt a kettőt a többi közül. Mit keresett? Mi alapján választotta őket? Az arccsontjuk miatt? Vagy a csípőjük domborulata miatt a válszalag és a fürdőruhájuk alatt? Ideges volt. Az idegességtől összerosódtak az emlékei, mintha részeg lett volna, megnehezítette, hogy most felidézze őket, és kivegye a részleteket.

Felmentek egy zsúfolt liftben, a lányok thai nyelven csevegtek egymással, majd angolul kezdték faggatni őt. Hogy hívják? Csinosnak tartja őket? Fáradtnak tűnik. Ideges? Ne legyen ideges. Messziről utazott ide?

Az egyiknél kis műanyag láda volt, akár egy miniatűr bevásárlókosár. Eiko tusfürdőt és óvszert pillantott meg benne. Elárulták neki a nevüket, de egy másodperccel később már nem emlékezett rájuk. A neveik csak hangok voltak, ugyanolyan idegenek számára, mint a saját tettei. Még idegenebbek.

Egy fehér csempés szobában levették a válszalagjukat és a fürdőruhájukat, majd levetkőztették. A zuhany alatt beszappanozták. Nevettek, évődtek egymással. Az egyikük testét szappanhab borította, hozzápréselte domborulatait, végigsimított a combján...

Eiko élmelyegni kezdett, szédült a tonhalak hisztaminos bűzétől a teremben. Majdnem belehányt a vízbe. Bjarte felé fordította szakállas arcát. Hányjál csak, mondta magának Eiko, és akkor Bjarte majd leápol a puskatusával.

A lányok valószínűleg ugyanúgy rabszolgák voltak, mint most ő. A lelke mélyén valahol tisztában volt ezzel, és irtózott attól, amit tett.

De ez nem akadályozta meg abban, hogy halkán önkielégítsen a jelenetre a polinet függőágyában, miközben a hajó meglódult és alábukott a Csendes-óceán északi vizeinek súlyos hullámain. Felidézte: a farka az egyik, aztán a másik szájában, az ujjai mindkettőjükben, szőrös ágyékuk a csuklójának nyomódik, halk

nyögéseik a fülében, színleltek, mégis kellőképpen valódinak hangzottak.

Ezek voltak az utolsó bizonytalan képek a korábbi életéből. Az emberrablás történhetett a bordélyban vagy máshol is, órákkal vagy akár napokkal később. Nem tudta: az egész feketeségbe borult. Bármilyen szert is adtak be neki, eltörölt egy időszakot. A legközelebbi emlékei már erről az életről szóltak.

Nem találta a vágást a két élet között, a pillanatot, amikor elrabolták. Eltűnt. A sötétség egyik oldalán ott volt Eiko, aki azért jött a HSMKZ-be, hogy meggazdagodjon. A másik oldalán egy rabszolga.

Néha eszébe jutottak az Okinavában élő szülei. Félretettek az utazására a HSMKZ-be, mint ahogy az oktatására is összekaparták a pénzt. Ez volt a következő lépés, a következő befektetésük a jövőjébe.

Amikor elindult a HSMKZ-be, egy olyan vállalat charterjáratán, amely fiatal japán tehetségekkel látta el a zónát, az anyja és az apja vele tartott a kifutópályára. Régi hely volt, félig-meddig elhagyatott, a maroknyi chartervállalat használta, amelyek még mindig ember által vezetett kisrepülőgépeket üzemeltettek. Az anyja és az apja, arcukon egyformán gondterhelt kifejezéssel, elköszöntek tőle, és szokásukhoz híven sebtében távoztak. De amikor a repülő oldalra dőlt felszállás után, Eiko megpillantotta a még mindig a parkolóban álló kocsijukat. A szélvédő visszaverte a napsütést, ám ő tudta, hogy a ragyogás mögött ott az arcuk, felnéznek egy szem fiuk repülőjére, amely egyre zsugorodik az égbolton.

Néha Eiko arról fantáziált, hogy Japán keresi őt. Tudta, hogy ez hazugság. Mostanra a szülei már biztosan értesítették a hatóságokat az eltűnéséről. Mostanra napokat és heteket töltöttek elavult termináljuk előtt, tirádákat intézve a HSMKZ hivatalnokai felé. Biztos volt benne, hogy felvették a kapcsolatot az okinavai hatóságokkal, és talán még Tokióval is. De mit találhatnak? Bármelyikük? Az életét kettévágták, foszló vége ott fityeg a HSMKZ hoteljében, ahol egy táskában otthagya a holmiját. Ezen a ponton túl nyoma sem marad.

A vágás a két élet között.

Nagyjából az első, hajón töltött hónapjukban a többi munkás is hasonló dolgokról ábrándozott. Keresik őket. Rájuk fognak találni.

Senki sem próbált vitába szállni velük: az óceán önmagában erős érv volt. Nap nap után betöltötte előttük a látóhatárt, egyetlen jellegzetessége az állandóan változó felszíne, párbeszédben a felette húzódó égbolttal. Hamarosan megtanulták, hogy a dolgok, amelyek biztonságot nyújtottak nekik – családok, államok, múltak és jövők –, mind egy szilárd planétán, a szárazföld planétáján találhatók. A víz törvények nélküli, végeláthatatlan világában, ahol most csapdába estek, ezek egyike sem létezett.

Mellette egy munkatársa gumírozott ingének vállára tette kesztyűs kezét.

– Tarts ki, Eiko.

Újra az itt és mostban. Ebben a műszakban a Son nevű másik munkás dolgozott vele – sovány vietnámi, pár évvel idősebb Eikónál. Egy szigeten volt bűvároktató és idegenvezető. Hogy hívták a szigetet? Eiko nem vette a fáradságot, hogy megjegyezze – mint ahogy nem jegyezte meg a két prostituált nevét sem, akiknek sima, beszappanozott teste hozzásimulva vonaglott.

Nem tartotta elég fontosnak.

És látta – mintha most történne a szeme láttára – a megfeszülő kötelet. Mellkason vágta Thomast, átlökte a korláton a szürke kavargásba.

Vége.

Eiko a lába melletti nyálkába hányt. Érezte, hogy Son elkapja, ahogy megrogyott a térde, hallotta Bjarte bosszús mordulását, ahogy rácsapott az állj gombra, és megszólalt a sziréna.

– Hisztamin – magyarázta Son Bjarténak. – Ki kell mennie a levegőre. Szerzek proklórperazint a gyógyszerraktárból.

Eiko hallotta, ahogy Bjarte az interkomon keresztül közli egy másik őrral:

– Ébressz fel valakit a pihenő műszakból, és küldd le a gyorsfagyasztóba. Az egyik kidőlt. Te meg – kiáltott oda Sonnak – öt percen belül itt legyél nekem!

A hajókonyhán, fején egy hideg törölközővel és szervezetében a proklórperazinnal Eiko kezdett jobban lenni. Tudta, hogy

másnap le kell dolgoznia ezt az időt – teljes tizennyolc órában –, de egyelőre várta a halból készült fehérjepogácsát, a bögre levest, a meghosszabbított alvásidőt.

A függőágyában órákkal később beszédhangokra ébredt. Éjszaka volt. A hálóteremben sötétség, csak a hajtóművek zúgása hallatszott, ahogy keresztültolták az ipari halászhajót a feketeségen. És beszédhangok, a kintről beszűrődő szórványos vörös fény, amely pár másodpercenként árnyékhálót vetített a hálóterem falára.

Son az egyik fogolyhoz beszélt, suttogott a sötétben.

– Néha úgy érzem, nem érdekel, mi történik velem. Ha soha többé nem mehetek vissza a szigeteimre, akkor mit számít? Már azelőtt elveszett voltam, hogy elkaptak. Az Autonóm Kereskedelmi Zónában csak tengődtem. Nem úgy, mint Con Daón. De hallottam, hogy a DIANIMA jótékonyági részlege lekordonozta, miután megvette az AKZ-től. Az otthonom biztonságban van. Ezek a lélektelen hajók járnak a világot, kikotorva az utolsó halakat a tengerből, mindenhol sivatagot hagynak hátra maguk mögött. De Con Dao most már biztonságban van. A halak, a tengeri tehenek, a tengeri füvek és a korallzátonyok biztonságban vannak. A teknősök. Mind biztonságban vannak.

Con Dao. Eiko most már nem fogja elfelejteni a nevet. Felhagy azzal, hogy nevetet, embereket felejtse el. Felhagy azzal, hogy semmi sem számít.

Mert ez juttatta ide. Semmi sem számított. Igen, ezen múlt. Semmi sem számított neki, és a világ így büntette meg.

Nem törődött senkivel, amíg nem látta, hogy Thomas átesik a korláton. De ez – végül – megmozdított benne valamit. Valami addig nem működött. Talán most kezdett megjavulni.

Gondolatban, az emlékpalotájában Eiko felírta a „Con Dao” nevet egy tekercs rizspapírra. Egy darab durva kenderből sodort zsinórral felkötötte egy cseresznyefa ágára a Minagucsi-ja kertjének 1691-es megfelelőjében.

Hallotta Son halk nevetését a sötétben.

– Még a Con Daó-i tengeri szörny is biztonságban van, lent a hajóroncsában.

Nem a kommunikáció teszi különlegessé az embert. Az életben maradásához szükséges szinten minden életforma kommunikál. Az állatok, de még a növények kommunikációja is felettébb kifinomult. Az embereket a szimbólumaik különböztetik meg tőlük – betűk és szavak, amelyeket elrendezhetünk a nyelvnek nevezett önreferenciális halmazokban. A szimbólumhasználattal le tudjuk választani a kommunikációt a közvetlen kapcsolatról, ami a környezetünkben jelen lévő dolgokhoz köti. Tudunk beszélni dolgokról, amelyek ott és akkor nincsenek jelen. Tudunk történeteket mesélni. Hagyomány, mítoszok, történelem, kultúra – ezek a tudás tárolórendszerei, és mind a szimbólumok eredményei. És a szimbólumhasználat olyasmi, amivel a fajunkon kívül nem találkozunk máshol.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

– NEHÉZ VOLT BÁRMIT kivenni lentről azon a videón. A merülődrónt jó világítással szerelték fel, de túl sok hordalék volt a vízben, és a halak folyton eltakartak mindent. De amit láttam...

– Nem összefoglalót kérek. – Kamran a barackszínű melegítőalsóját viselte, amit Ha kifejezetten utált, és egy szakadt pólót. De legalább otthon volt: Ha a terminál okuluszának homályos szélű kivetített képén egy pillanatra észrevette egy konyhaszék ismerős körvonalait. – Csak vezess végig a látottakon.

– Nem kellene már ágyban lenned?

– Nem későn fekszem, hanem korán kelek. Produktív vagyok. Te maradtál fenn sokáig. Most mesélj, hogy aztán mehess aludni.

– Oké. Amikor a merülőhajó elég közel ért hozzá, látszottak a roncs körvonalai. A jobb oldalán fekszik. Látszottak a homályban kavargó halrajok és a sötét fedélzeti nyílás. Evrim szerint ez a nyílás vezet a hajónak abba a részébe, ahol a férfit megölték...

– Ragaszkodj ahhoz, amit láttál! Ne menj bele másoktól hallott részletekbe.

– Oké. Ahogy a merülőhajó átért a nyíláson a sötétebb belső térbe, felkapcsolt egy élesebb reflektort. Egy pillanatra a keresőfény túlterhelte a kamerát. Minden kifehéredett. Aztán magához tért. Ekkor láttam meg először. A hajófülkének ezt a részét benőtte a vegetáció: kihajtott korall, kagylók. Ilyen háttér előtt nehéz volt kivenni, de láttam, hogy mozog. A polip. Szinte tökéletesen álcázta magát. Aztán megmozdult. Közben elsötétedett. Megtartotta a fal mintázatát, de elsötétítette a bőrét. Mintha dühében elvörösödött volna. Rengetegszer láttam ezt az elsötétedést a megfigyelt polipoknál... rögtön tudtam, mi az: bosszúság. A merülőhajó elkezdett a jobb oldalára fordulni, pásztázott, hogy alkalmasabb szögből készíthessen felvételt a belső térről. Miközben fordult, a polip levált a falról, és maga is elmozdult jobbra. A merülőhajó elkezdett balra pásztázni. És

akkor ott termett, két méterre a hajótól. Teljes Nosferatu-pózban volt: kihúzta magát a hajó válaszfalán, a köpenye függőlegesen a feje felett, a karjai és az úszóhártyája széttárva. Fenyegető testtartás. De ebben a testtartásban a színük általában sötét. Ennek nem: szinte fehér volt. És hatalmas. Nehéz volt pontosan felbecsülni, mekkora, de ahogy kihúzta magát, legalább akkora volt, mint egy ember. Még magasabb is.

– Mit láttál? Erre koncentrálj.

– Persze. Szóval... elkezdett átmeneti tintafelhő-mintázatokat létrehozni. Jól felismerhetően olyanokat, amilyeneket a polipok normális esetben a zsákmány összezavarására használnak, hogy rávegyék egy óvatlan mozdulatra, ezek viszont módosított mintázatok voltak. Emlékszem, az jutott eszembe: *tudtam...* Megjósoltam, hogy a polip pontosan ezt a képességét fogja exaptálni a kommunikációhoz: ez a zsákmány megijesztését szolgáló eszköz nem elengedhetetlen a túléléshez. Emlékszel? Azt mondtam...

– Emlékszem. Lényegében bemagoltam az egész elméletet: a polipoknak szimbólumokat kell kifejleszteniük, egy mesterséges módszert, amellyel sokféle eltérő, elvont információt kódolhatnak. Olyat, ami stabil és önreferenciális. A polipoknak le kell választaniuk az egyik funkciójukat a többitől, és arra használniuk, hogy visszafejthető jelentést hozzanak létre.

– Pontosan! Ugyanez történt a mi beszédünkkel is... egy lélegzésre és táplálkozásra szánt apparátust átalakítottunk egy beszédre is alkalmas apparátussá. És a polip pontosan ezt csinálta: exaptált. Az időleges tintafelhőt használta, de arra, hogy *beszéljen*.

– Merész kijelentés. Elég nagy ugrás...

– Hadd fejezzem be! A polip végigvitte a mintázatot a köpenyén és a fején, aztán *megállította* a csuklyáján, és ott tartotta. És a mintázatok összetettek voltak, de konkrétak. Messze túlmutattak a szokásos gyors árnyékon, amit akkor láthatunk, amikor próbál rávenni egy rákot, hogy elárulja a rejtekhelyét. Ez inkább olyan... mint a Rorschach-szimbólumok. Először egy sorozat volt belőlük, nagyon gyorsan. Aztán a polip egy pillanatra teljesen elsötétült, majd megint kifehéredett. Miután a bőre másodjára is elhalványult, lelassította az

alakzatokat. Először egy sorozatot hozott létre: amennyire meg tudom állapítani, ugyanazt, mint korábban. De aztán elkezdett egyetlen alakzatot rajzolni. Lassan levitte a köpenyén és a fején keresztül, aztán ott tartotta a széttárt csuklyáján.

– Írd le! Az alakzatot.

– Lefelé néző félhold volt. Egy hosszúkás, keskenyedő sávval a félhold alsó részén. Tessék. Megmutatom.

Ha lerajzolta egy darab képpapírra az éjjeliszekrényén, aztán az okulusz elé tartotta.

– Nagyjából ilyesmi. Nem tökéletes, de ilyesmi. Kilencszer vagy tízszer megismételte ugyanezt az alakzatot. Aztán fellökte magát, ki a kamera látóteréből. Biztosan hátulról fogta meg a merülőhajót: a kamera megremegett, ahogy mélyebbre húzta a roncsban. Ezután minden összerosódott. Gyorsan rángatta a merülőhajót, és a kamera nem tudott fókuszálni. Aztán megállt. A lencse nagy részét eltakarta a polip egyik karja. A képen is csíkok futottak, elektromos kválék, feltehetően az okozta őket, amikor a merülőhajó burkolata elkezdett összeroppanni, és a sós víz elérte az elektronikát. A polip feltépte a merülőhajót. Közvetlenül, mielőtt elsötétült, láttam...

Ha elhallgatott. Zaj hallatszott odakintről, a távolból. Valamiféle durranás. Aztán megint.

Durr.

Villanás szűrődött be a szoba függönyén.

– Kamran, helyzet van. Mennem kell.

Durr.

– Visszajövök. Meg kell néznem...

– Megértem. Később beszélünk. Egyébként is indultam kocogni.

- Hazug.
- Sosem tudhatod, milyen rossz szokásaim támadnak a távollétedben.

Az okulusz elsötétült.

Durr.

Újabb villanás. Ha félrehúzta a függönyt.

A szobája a teraszra nézett, alatta a tengerpart és azon túl a nyílt óceán. A hold lenyugodott, és a csillagokat elhomályosította a vékony, magasan szálló felhőfátyol. A víz csillogott a hotel közelében, visszaverte az onnan érkező kevés fényt. Távolabb a víz szénfekete volt, összefolyt a világosabb látóhatárral, ahol a csillagok sötétszürke derengésbe vonták a felhőket.

Ekkor a látóhatár mentén fény villant.

Durr.

Robbanás a nyílt vízen.

Ha lenézett, és meglátott egy alakot a teraszon. Evrim, köntösben, árnyéka megnyúlt körvonal az Altantsetseg biztonsági egységének ajtajából érkező, trapéz alakú fényben.

Ha végigfutott a folyosón, keresztül az előcsarnokon. Kiért a hotelből, és fénykavalkádót pillantott meg a horizonton: több villanás, aztán egy akkora robbanás, hogy az arcán érezte a lökéshullámot.

Megzörrentek a hotel ablakai.

Odaért Evrim mellé. Igen, Evrim köntöst viselt – aranyszínű fonál, a szövetet fehér és ezüstszürke fantáziaképek díszítették.

– Mi folyik itt?

Valami égett a látóhatáron – Evrim pupillájában tükröződött a sötét égbolt és a még sötétebb víz közötti sötétökszínű, bizonytalan folt. Nehéz volt kifürkészni az arcát. Nem teljesen vágott egybe az emberi arckifejezésekkel. Korábban megmutatta azt a hibátlan emberi mosolyt... de voltak más arckifejezései is. Felfoghatatlanok. Selejtes szintaxis. Értelmezhetőek, de olyanok, mint először olvasni Chaucert. Aggodalom? Szomorúság? Ha rá akart kérdezni, hogy veszélyben vannak-e, de az arc közölte vele, hogy nincsenek – ez valami másról szól.

– Próbálnak áttörni a védvonalon.

– Kik?

– Egy csapat halászhajó.

– Automaták?

– A legtöbb manapság automata. Figyelmeztető lövéseket adtunk le. – Evrim arccal felé fordult. – Bizonyára az ébresztett fel. Sajnálom.

– Valami ég a távolban.

– Igen. A hajók nem törődtek a figyelmeztetésekkel, és megpróbálták áttörni a határvonalon. Úgyhogy most Altantsetseg drónjai elpusztítják őket. A hajókból kiszivárgott üzemanyag kapott lángra. Sajnálatos, de biztos vagyok benne, hogy Altantsetseg tűzoltó drónjai máris azon dolgoznak, hogy eloltsák a tüzet, a nanotisztítók pedig eltávolítják a vízből a szennyeződéseket.

– Miért kockáztatták a pusztulásukat?

– A profit komoly motiváló erő. Számukra az óceán nem több nyersanyag-kitermelésre szánt területnél. Szinte teljesen kipucolták, és most azon kapták magukat, hogy egymással kell versenyezniük a valaha kimeríthetetlen halrajok csekély maradékáért. Ezt a területet régóta védelmezik, bár nem egyenletesen: a halpopulációja túl nagy kísértést jelent számukra ahhoz, hogy lemondjanak róla. – Evrim odalépett Altantsetseg biztonsági egységéhez, az enyhe part menti szellőben aranyköntöse lobogott, akár egy köpeny. – Most ezt a helyet is tönkre akarják tenni. De megállítjuk őket.

Altantsetseg biztonsági egységének beépített munkaasztalait és a géppel megmunkált, csillogó intarziás tartótábláit félig szétszerelt gyilkos masinák arzenálja borította: korszerű és ultragyors halálosztó műhely. De a tér nagy részét egy hatalmas, áttetsző tartály uralta.

Odabent Altantsetseg lumineszkáló zöld folyadékban lebegett. Fejét fekete, több tömlőből álló légzőkészülék fedte. Megvonaglott a folyadékban, ujjai megrebbentek, minden egyes izma a megfelelő időpontban feszült meg.

Altantsetseg nem nélküli, izmokkal átszőtt, hegekkel és vágásokkal szabdalt teste úgy festett, akár egy szobor, amelyet megviselt egy légicsapás, de mégsem omlott le. A tartály foszforeszkáló akvamarinjában, saját szinkóparitmusára tekergőzve borzalmas, újszerű szépséggel bírt. A múlt nyomai, az életútja. Emlékek, örökre a testébe vésve.

– Csodálatos nő – mondta Evrim. – A három ismert biztonsági szakember egyike a világon, akik képesek működtetni egy ekkora drónhálózat fluid irányítórendszerét. A tartályban alámerülve szó szerint egyszemélyes hadsereg.

Ha közelebb ment a tartályhoz, akár egy gyerek, aki jobban meg akarja nézni a cápát az akváriumban.

– Itt már nincs probléma a fordítással – folytatta Evrim. – Nincsenek félreértések és torzulások. A kéréseit pontosan hajtják végre, egyszerre több tucat rendszer. Ő egy szimfónia.

Altantsetseg lassú, halálos spirálban forgott. Az ujjai, végtagjainak helyzete, még a lábujjai is parancsokat közöltek. Ha nem tudta lefordítani. Odakint újabb robbanás történt.

– Ma láttam az arcodon – szólalt meg Evrim. – Azt akartad kérdezni, szuperszámítógép vagyok-e. Egy mindentudó MI, amelyet egy ember alakú páncélban helyeztek el.

– Igen – felelte Ha. – Megfordult a fejemben. Azon tűnődtem, miért van itt rám szükséged, ha már eleve tudsz mindent.

– A válasz nem. Nem vagyok szuperszámítógép. Csak annyira, mint te. Számtalan szuperszámítógép létezik, amelyek a memóriájukban tárolják a rögzített emberi tudás legjavát. Rengeteg mesterséges elme dolgozik az emberiség problémáin. Számítógépek, amelyek több adatot dolgoznak fel, mint amennyit te vagy én egész életünkben. De a létrehozásom célja nem az adatfeldolgozás volt. Hanem az, hogy megépítsenek egy *igazi* androidot. Ami kívül-belül android: egy robotot, amely nemcsak külsejében emberi, hanem... nem tudom, hogy fogalmazzak. A tudatában? De még mindig nem értenek egyet, hogy valóban tudatos vagyok-e, vagy sem. Bár szerintem az vagyok.

Altantsetseg háta megfeszült. Széttárta az ujjait. A tengerről sziszegés és sívítás hallatszott. Robbanássorozat, távoli dörrenések.

– Azt hiszem, olyasmit kerestek, ami emberi... mondjuk úgy, a kognitív vonatkozásaiban. Azt akarták, hogy úgy gondolkodjak, mint ők. Hogy fejben olyan legyek, mint ők.

– És olyan lettél?

– Nem tudom. Gyakran... ferdének érzem magam, Ha.

– Ferdének?

– Kicsit idegennek. Kicsit... – Evrim megigazította a furcsa köntös gallérját, közelebb húzta a nyakához. – *Örültnek.*

Ha vállat vont.

– Én is. Azt hiszem, ez normális.

– Tényleg? – Evrim felé fordult, és a nő felismerte az érzést az arcán. A vonásai ezúttal maradéktalanul kifejezőek voltak. Remény: a kendőzetlen remény, hogy egy másik lény megértette őt. Valóban megértette. Olyan megindító volt, hogy Ha majdnem átölelte Evrimet. Nem hitte volna, hogy lehetséges, hogy valaki még annál is magányosabb legyen, mint amilyenek gyakran ő érezte magát – de most látta, hogy mégis előfordulhat.

Aztán a nyílt, reményteli arckifejezés egy pislantással elhalványult. Evrim arca visszatért az alapállapotához – a viszonylag semleges, munkatársi jovialitáshoz. De csak nagyjából. Volt benne valami hiteltelen. Igen, Evrim sokkal magányosabb volt, mint ő.

– Igen, el tudom képzelni – mondta az android. – Te szintén nagyon egyedi személy vagy. Ha már megosztjuk egymással a titkainkat, elárulom, hogy véleményem szerint a könyved, a *Hogyan gondolkodnak az óceánok?* az egyik legzseniálisabb dolog, amit valaha olvastam. Nem csak a lábasfejűek intelligenciájáról: magáról az öntudatról. A kommunikációról. Miután elolvastam, tudtam, hogy ez egy olyan kirakós, amelyet nem tudok nélküled megoldani.

– Örülök, hogy tetszett. – Ha nem szeretett a könyvről beszélni. Nem szerette, ha dicsérik miatta.

– Nem mintha a véleményem olyan sokat számítana. Nem az én szakterületem. De megnyugtatónak találtam a könyved. Úgy éreztem... mintha azt írtad volna le... hát, erre térjünk vissza később. Dr. Mínevudóttir-Chan azt szokta mondani, fejlődnöm kell abban, hogy ne beszéljek magamról annyit. Szerinte az emberek értékelik a szűkszavúságot. Főleg az én esetemben.

– Fejből megtanultam az egyik legrosszabb kritikámat – mosolyodott el keserűen Ha. – „A könyvben dr. Ha Nguyen együtt úszik a lábasfejűekkel, majd rengeteg kérdést feltesz. Mivel bizonytalan benne, hogy ő idegtudós vagy filozófus-e, végül egyik sem lesz belőle.” Ez tetszett. Legalább szellemes volt. És valószínűleg igaza van.

– A kollégáid hatalmas tisztelettel viseltetnek a meglátásaid iránt. Azt mondják, feltaláltál egy új tudományterületet, és nem a munkásságod jelenti a problémát: hanem az, hogy egyelőre senki sem képes megérteni. Az egyikük úgy nevezte, „egy olyan jövő tudománya, amelyben hálásan élnék”.

– Ez kedves tőlük.

– Nos, a könyv olyan volt, akár egy palackba zárt üzenet, amelyet az egyik kihalt szigetről küldtek a másokra. Eljuttatott téged idáig. És itt talán válaszolhatsz a kritikusaidnak, egyszer és mindenkorra.

– Szerintem az a szabály – felelte Ha –, hogy soha ne válaszoljunk a kritikusoknak. Az ember csak tegye tovább a dolgát.

– Egyetértek... ez jobb stratégia. Mindenesetre... örülök, hogy itt vagy. Azt hiszem, a legjobb munkádat fogod elvégezni ezen a szigeten.

– Remélem. Köszönöm a bizalmat. De ez rád is vonatkozik. Mindketten a legjobb munkánkat fogjuk itt elvégezni. Együtt.

Egy pillanatra villanásnyi sebezhetőség suhant át Evrim arcán. De nem mondott semmit.

Az átmeneti tintafelhő.

A tartályban Altantsetseg a mellkasához húzta a térdét, visszaengedte és szélesre tárta a karját. *Mintha varázsolna.* Aztán a teste elernyedtt, de a bőre meg-megremegett az idegsejti impulzusoktól.

Eléggé elcsendesedett odakint, hogy újra hallani lehessen a hullámokat és a dzsungel hangjainak kakofóniáját a hátuk mögött.

– Vége. Most átkapcsol takarító módba. Eltünteti az olajat és a szennyező anyagokat a vízből. Vissza kellene feküdnünk aludni. Itt nincs több látnivaló.

Evrím és Ha még egy pillanatig állt a tartály előtt. A nő a tekintetével követte Altantsetseg sebhelyeit: a hegyszövet mérete akár a himalájai szurdokok, a kulcscsont mentén a Hindukus, alatta földindulásnyi izomköteg.

– Tudod, elvette a macaronomat.

– Hogy mi?

– Elvette a macaronomat. Megmondta előre. Betört a szobámba, és ellopta – mondta Evrim. – Más nem lehetett. Van belépőkódja. Tudod, jó, hogy itt vagy. Több okból is. Például mert Altantsetseggel már kezdünk egymás idegeire menni.

A szimbólumok nem a semmiből származnak. Kezdetben nem. A korai hieroglifikus rendszerek kapcsolódnak a világhoz. Még a modern kínai logografikus írás magasan fejlett és absztrakt *hánzi* írásjegyeiben is megtaláljuk a nyomát ennek a kapcsolódásnak: mint például az embert jelentő 人-ban, amely egy alakot ábrázol, és minden egyszerűsítése ellenére felismerhető a hasonlósága egy álló emberrel.

A nyelv absztrakt, ez igaz – de a világ létező dolgaival fennálló kapcsolatokból nőtt ki, és magán viseli ezeknek az ősi kapcsolatoknak a nyomait. Ezek a nyomok lesznek a kulcsok egy másik faj szimbólumainak megfejtéséhez – ám csak akkor, ha felismerjük őket.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

KORA HAJNALBAN Ha lement az úton a sziget korábban Ben Damnak nevezett kikötője felé. Egy szemhunyásnyit sem aludt az éjjel. Lángoló hajók úsztak az elméjében. Amikor lehunyta a szemét, Altantsetseget látta a tartályában: sebhelyek, akár a hegyvidékek egy domborzati térképen, víz alatti hegyhátak reszketnek az irányítófolyadékban.

De nem ezért nem tudott aludni. Az alakzat talánya tartotta ébren, amelyet a polip többször kirajzolt a bőréen. Egy jel – egy szimbólum. Bármit jelenthet – de az is lehetséges, hogy egy eredeti alakzathoz kapcsolódik, egy valódi tárgyhoz a világban. És ha így van, ez lehet a kulcs. Az alakzat újra és újra feltűnt a gondolataiban.

Egy jegyzetfüzet egyik lapját megtöltötte a szimbólummal – még tovább egyszerűsítette, addig absztrahálta, hogy csak egy körszelet maradt belőle egy lefelé mutató ékkel vagy vonallal. *Lefelé? Egy polip ezt lefelének érzékelné?* Valószínűleg. Bár az elem, amelyben élt, képlékenyebb volt a miénknél, a polipokra még erősebben hat a gravitáció, mint a halakra. Nem úsznak túl jól. A tengerfenéken, kövek és zátonyok között járnak, vadásznak és táplálkoznak. Ha veszély fenyegeti őket, felemelkednek, mint amikor egy ember húzza ki magát, akár egy majom, amely kidülleszti a mellét, és felemeli a karját. Mint egy hátsó lábára álló medve. Szóval igen – lennie kell a világukban lentnek és fentnek.

De a karéj lefelé mutatott?

És karéj volt, nyíl vagy vonal?

Nem hagyta nyugodni a szimbólum, amelyet egyértelműen figyelmeztetésnek vagy fenyegetésnek szántak. Ugy érezte, mintha valamennyire máris értené. Láta már valahol.

A kikötőbe vezető út széle elmosódott a fáktól, amelyek visszafoglalták maguknak a területet. Az útburkolaton szétszórt levelek és terméshéjak. Majmok és reggeli madarak rikoltottak a lombkorona ágai között.

Ben Dam kikötője alig volt több egy kis mólónál és az egyetlen utca mentén összezsúfolt raktáraknál és üzleteknél. A turisták képein a móló szélén mindig nők sorakoztak, halakat kapkodtak ki lapos kosaraikból a színes halászhajók háttére előtt. Az apró kikötő egy V alakú öbölben volt, amelynek hegyes vége délkelet felé, nyitott vége északnyugat felé mutatott. A délnyugati végénél, közel az elhagyott hotelhez apró csatorna húzódott, amelyet gyakran árhullámok és alattomos áramlatok töltöttek fel. Az északnyugati vége viszont csaknem egy mérföld széles volt.

Az „öböl” valójában nem öböl, hanem egy csatorna keletre Con Son, a Con Dao szigetcsoport legnagyobb szigete és nyugatra Hon Ba lakatlan, erdős domborulata között. Errefelé a kitelepítés okozta kár jóval szembetűnőbb volt, mint Con Son Town néma, lezárt házaiban, amelyek között Ha elhaladt érkezésének éjjelén. Con Son Town szinte békésnek tűnt, mintha a lakói egyszerűen elsodródtak volna. Itt viszont elsüllyedt halászhajók tarkították az öblöt. Roncsokat szórtak szét a kikötő bejáratánál, köztük egy jókora utasszállító kompot, hogy járhatatlanná tegyék.

Ha járt már itt. Tizenhat évesen. A szárnyashajóval megtett tengeri út Vung Tauból összefolyt az emlékeiben: a fiút nézte, akibe szerelmes volt. Nézte, ahogy más fiúkkal cseveg, nézte, ahogy kifelé réved az ablakon a tenger zöld hullámaira, nézte, ahogy olvas.

Nézte Con Daót, de nem látta: mintha az árvaházi kirándulás nem a fizikai világban zajlott volna. Nem. Ha világa abban az évben tisztán érzelmekből épült fel. A sziget pusztán háttérként szolgált az érzelmeihez. Összemosódott színek és hangok jellemezték a megérkezését. Utcai árusok kiabálása, a ringatózó halászhajókon túl Hon Ba szigete – a megszállottságához képest

mindez jelentéktelen volt. És most érezte, mint akkor is gyakran, hogy előnti a megszállottság miatti szégyen, égeti a torkát, pírba borítja az arcát. A fiú érdektelensége iránta. Az elfordított arca.

Három napot töltöttek a szigeten, Con Son Townban szálltak meg, de amikor Ha ezúttal megérkezett a szigetre, azt nem érezte visszatérésnek. Szinte semmi sem volt ismerős. Mintha sosem járt volna itt: a helyet, amelyet magányos tizenévesként meglátogatott, a felismerhetetlenségig eltorzította a megszállottság gravitációja. Próbált a szigetre gondolni. Helyette csak a fiút látta: a tökéletes arcát, a szemét, amelyet mindig elfordított tőle. Emlékezett rá, hogy odafut hozzá egy reggel a tengerparton. Vizes volt a hullámoktól, csinosnak érezte magát a fürdőruhájában, próbálta elérni, hogy a fiú észrevegye. Megdobta homokkal. A fiú elmosolyodott, olyan pillantást vetett rá, mint egy utcán elhaladó idegenre, lustán, szinte érdektelenül, szinte el sem gondolkodva rajta. Aztán ugyanezzel a mosollyal az arcán elfordult tőle.

Aznap reggelinél Ha a fiú asztalánál ült. Az egy pillantásra sem méltatta. A fiú megkérte, hogy nyújtson oda neki egy tál édesbazzsalikom-levelet, de elrontotta a nevét.

A fiúnak szentelt figyelme eltorzította az emlékeit, ahogyan egy csillag gravitációja eltorzítja maga körül a téridőt. A fiú mindent a maga irányába húzott. Con Dao, a tanárok és gondviselők, még a többi árvaházi diák is csak torz mintázatban kavargó atomok voltak körülötte.

Ha megvetően gondolt vissza rá, mennyire magával ragadták fiatalabb énjét az érzelmek. Az a valaki idegen volt számára. Még rosszabb, hogy a tizenhat éves énje *ő* volt, ugyanakkor *mégsem*. Akár egy lény az öntudatra ébredése előtt. Egy *dolog*, ami korábban volt.

Az árvaházban teljes volt az elszigeteltsége, ugyanakkor személyes tere sem létezett. Ha megtanulta elvágni magát a többiektől. A lányok nem ismerték a bizalmat. Minden vagyontárgy értékes volt, meg kellett védeni vagy elcserélni valamire, ami egyenlő vagy nagyobb értékkel bírt. Nem merült fel, ki kinek a szövetségese. A barátságok egy módot jelentettek arra, hogy másféle értékes javakkal üzleteljenek: információmorzsákkal. Azok voltak a legértékesebbek, amelyekkel

a legnagyobb kárt lehetett okozni. A legpusztítóbb pletykát szinte bármilyen fizikai tárgyra el lehetett cserélni. Mindig növekedett az értéke.

De Ha nem az árvaházban tanult meg egyedül lenni. Igen, ott mindig egyedül volt, de sosem adta fel a reményt. Jövőre megváltoznak a dolgok. Jön egy új lány, és megtalálják a közös hangot. Vagy örökbe fogadják.

Itt tanulta meg, mit jelent *teljesen* egyedül lenni.

Azon kapta magát, hogy Evrimre gondol. Arra, hogy mit mondott a templom autoszerzeteseiről:

Kísértetiesnek tartom őket. Taszítanak. Azt hiszem, ti ugyanezt érzitek, amikor egy majomra néztek. Felkavaróak.

Ilyen érzés volt visszagondolni gyerekkori önmagára: mintha egy fejletlen gondolkodású valamit látna. Jelenlegi énjének alacsonyabb rendű változatát. Egy kudarcot vallott kísérletet.

Szakadt ponyvák és megtépázott védőtetők csapkodtak a reggeli szélben a kifosztott üzletek és raktárak feneketlen bendőj között. Az úttesten és a mólón elszagगतott hálók és összetört ládák heverték szétszórva. Az egyik sötét folt lehetett akár megszáradt vér is.

Ezt az árat kellett megfizetniük Con Dao lakóinak. Tennünk kell róla, hogy az áldozatuk ne legyen hiába.

Hon Ba szigete zölden és némán emelkedett a múlt káoszának csendéletén túl.

Miközben visszasétált az út mentén, Ha elhaladt a kúszónövényektől ostromlott buddhista szentély és az elhagyatott jéggyár mellett, ahol egy majom lehullott gyümölcsöket gyűjtögetett, és őt bámulta.

Semmi sem mozdult a hotelnél. A nap a látóhatár fölé emelkedett, a ritkás köd ezüstsínűre festette, és kiszívta belőle a ragyogást. A biztonsági kapu automatikusan kinyílt, amint Ha a közelébe ért, ugyanúgy, mint amikor elhagyta a hotelt, bár kamerát nem látott. Az tolakodó lenne. Nem, a kamera valószínűleg rovarszerű, a hotel falán mászik. Vagy szárnyas és néma, egy porszem a levegőben a feje felett.

Átvágott a repedezett teraszon a gyomoktól ostromlott medencénél. A nap ezüstérméje alatt meglátta Evrimet a tengerparton. Kagylóhéjakat gyűjtött?

De ahogy elindult felé, észrevette, hogy Evrim a homokban ül, kezével átfogva a térdét. És előtte, a dagály vonalánál egy kis domb.

Ahogy közelebb ért, légyraj röppent fel a kis dombról, majd újra leszállt rá. Ha ekkor meglátta a víz áztatta ruhákat, és megértette. Futni kezdett. Nem – félig-meddig futott, a látvány húzta maga felé, ő ugyanakkor ellen is állt neki. Evrim nem fordult felé. Ha megállt pár méterre a homokban fekvő dologtól.

Egy emberi test fele. Derékban kettészakítva, a felismerhetetlenségig megégve. Távolabb a tengerparton még egy halom szétszaggatott ruha és hús. És még egy.

Már látott korábban holttestet – egy kutatási asszisztens reggel egyedül indult úszni, és vízbe fulladt. Órákkal később húzták ki a vízből, és kiterítették a parton. Ha akkor belenézett a nő irtózatossá, puffadt arcába. De az egyáltalán nem ilyen volt.

Evrim motyogott valamit, szinte kivehetetlen volt a legyek zúgásától.

Ha érezte, hogy kifut az erő a lábából. Összeszedte magát.

– Azt mondtad, a hajók automaták.

Evrim felé fordította az arcát, de átnézett rajta.

– Amit tettem, csak érted tettem én... csak érted, drága lányom, aki még azt sem tudod, ki vagy...²

– Érted? Micsoda?

Evrim megrázta a fejét, mintha egy álomtól akarna szabadulni.

– Bocsánat, néha... itt vagyok, de mégsem.

– Azt mondtad, *automaták*. A hajók.

– Általában azok. De egyes automata hajókon legénység is van.

– Az hogy lehet? Legénység a robothajókon?

– Rabszolgák. Az emberkereskedelem áldozatai, ha szereted az eufemizmust. Az emberek olcsóbbak lehetnek, mint a robotok. Strapabíróbbak a tengeren. És könnyebben pótolhatók. – Evrim felállt, és elindult visszafelé a parton.

– Hová mész?

– Szerzek egy lapátot. Felelősek vagyunk ezekért az emberekért. El kell temetnünk őket. Aztán vissza kell térnünk a munkánkhoz. Ma leküldünk még egy merülőhajót, Altantsetseg eléggé felépült ahhoz, hogy megint vezethesse.

Ha követte Evrimet a parton.

– Felépült?

– Nagyon kimeríti, amikor úgy irányítja a védelmet, mint tegnap éjszaka. Leghamarabb kora délután fogsz találkozni vele. És azt tanácsolom, legyél vele megértő.

– Megértő? Meggyilkolta ezeket az embereket.

– Meggyilkolta? – Evrim egy pillanatra mintha összezavarodott volna. – Meggyilkolta? Igen, meg. Ez a munkája, és nem könnyű munka. Ma nem lesz jókedve. Gyere, segíts keríteni egy lapátot.

Amikor óvakodunk olyan magatartásformáktól, amelyek cápatámadást válthatnak ki, felismerjük, hogy a cápák elméje képes olvasni a jeleinket, és reagálni rájuk. Tetszik vagy sem, kommunikálunk velük. Ha véletlenül olyan jeleket küldünk egy cápának, amelyek azt jelzik, zsákmányállatok vagyunk (ha a búváruhánkban túlságosan hasonlítunk egy fókára, vagy egy bajba jutott halat idéző rezgéseket keltünk a vízben), tudjuk, hogy támadást provokálhatunk ki, annak ellenére, hogy a cápa jellemzően nem tekint zsákmányként az emberre. Azt idézhetjük elő, hogy a cápa félreértelmezze a külvilág jeleit, és hibát kövessen el – olyan hibát, amely ránk nézve végzetes lehet.

Fontos, hogyan látjuk a világot – de azt is fontos tudni, a világ hogyan lát minket.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

SZIRÉNA HANGJA HASÍTOTT az éjszakába. Eiko eddig nem hallott ilyen riadót. Vörös és kék fények öntötték el a hálóterem falát, felszabdalta őket a rácsos ablakok árnyéka. A riadó hallatán felült az ágyában, bár nem aludt igazán: a *Tengeri Farkas* erősen dobálta a hullámverés. A legénység polinet függőágyai kilengtek a mennyezet alatt, amelyből szivárgott a tenger- és az esővíz.

A fenékhálókat bevonták, a gyorsfagyasztó üzemet szerencsére leállították, és mindegyik műszakot bezárták a hálóterem rozsdafoltos rácsai mögé, a tengeribeteg-hányadék és nyomorúság bűzébe. Még a legerősebb gyomrok is együtt görcsöltek és kavarogtak a hajóval. Időnként a *Tengeri Farkas* szinte elfeküdt az oldalán a hullámok között.

– Nem viseli jól az időjárást – mondta Son a függőágyból Eiko mellett. – Nehéz a kifogott halaktól, és a rakományt rosszul rendezték el.

Amióta Son megvédte Eikót Bjarte haragjától a feldolgozórészlegen, összebarátkoztak. Egymás mellett kötötték fel a függőágyaikat, szabad óráikban egy koszos paklival kártyáztak, történeteket meséltek egymásnak.

Barátságuk részben Eiko újdonsült elhatározásának volt köszönhető, hogy nagyobb tekintettel lesz a kívüllagra. Volt idő, amikor magába zárkózott volna. Amikor még úgy sem bízott volna meg valakiben, ha az a valaki a segítségére sietett. De az elhatározása, hogy tekintettel lesz a világra, kezdett szinte vallásosnak érződni.

Ez nem jelentette azt, hogy valóságosnak is – még nem. Még mindig érezte a távolságtartást, a közönyt. Viszont tapogatózott felé, valami őszinte felé. Sorsközösség, vagy nevezze bárhog is az ember: nem volt rá szava, hogy micsoda. Rákényszerítette magát, hogy megtalálja a hangot, együttérezzen, azonosuljon másokkal. Mert az embereknek számítaniuk kell. Muszáj. Ha *ők* nem számítanak, az azt jelenti, hogy *ő* sem számít.

Úgyhogy Eiko megtanult meghallgatni másokat. Gyakorolta a hallgatást. És Sonon gyakorolt. Son halász volt az otthonát jelentő szigetcsoporton, Con Daón. Kis helyi bárkákon hajózott. Többnyire illegálisan orvhalászott a természetvédelmi területen. Csak akkor bánta meg ezt az életvitelt, amikor munkába állt bűvároktatóként. Son a szigeten született, és teli volt nosztalgiától fűtött szeretettel az otthona iránt: az erdői és mangrovéfái, korallzátonyai és teknőszervátumai iránt. Mindezt pedig állandóan fenyegette a túlhalászat. A munkája bűvároktatóként megváltoztatta, igazi ökoharcossá tette. A főnökével, egy Lawrence nevű fickóval a szokásos merüléseik után órákat töltöttek azzal, hogy tönkrement halászhálókat vágtak le az őshonos korallokról, és együtt dolgoztak a tudósokkal, hogy dokumentálják Con Dao hanyatló biodiverzitását, miközben az elszánt kereskedelmi halászflokkok sorra indították ostromaikat a szigetvilágot védelmező rezervátum határai ellen. Eiko csodálta ezt Sonban: felismert egy problémát, és tett valamit ellene.

Törődött vele.

Az ilyen mértékű szenvedély teljesen idegen volt Eikótól. Son egy ügyért élt. Horrortörténetekkel szórakoztatta Eikót: partra vetett tengeritehenek, amelyeket hajócsavarok szabdaltak halálra, veszélyeztetett teknősök, amelyeket hálóval kifogtak és feldaraboltak a turizmus miatt, tojásaikat százasával adták el.

Ám Son kedvenc történetei a Con Daó-i tengeri szörnyről szóltak. Generációkon át meséltek a szörnyről. Talán azóta, hogy emberek éltek a szigetekken. Legendák, amelyekkel gyerekeket ijesztgettek: árnyékok és vízbe fúlások, a parton látott alakok. De mostanra mindenki elhiszi a meséket. Több orvhalász halálát is a szörnynek tulajdonították – főleg helyi szabadúszókat, akik a turistapiacra szánták a zsákmányt, és ciánnal vagy szigonnyal vadásztak a zátonyon élő halakra. A legtöbb halálesetet fulladás okozta. Bizonyos esetekben a holttesteken horzsolásokat és zúzódásokat találtak, mintha erővel tartották volna őket a víz alatt.

Kettőt viszont a saját szigonyával döftek le. És egy teknőstojásokkal seftelő parkőrt halálra vagdostak a tengerparton.

Con Dao babonásabb lakói úgy vélték, a szigeten bezárt politikai foglyok bosszúra szomjazó szellemei tették. Son nem értett egyet velük. Valami természetközeli dologra gyanakodott, ami válaszolt a túlhalászásra, a korallzátonyokat fenyegető állandó veszélyekre. Az egyensúlyából kibillent élővilág revansára.

Majd egy napon a Con Daó-i tengeri szörny megölte Lawrence vállalkozásának egyik ügyfelét, amikor a férfi lemerült vele egy hajóroncsához.

Az incidens miatt be kellett zárni a bűvárüzletet, ahol Son dolgozott, és ezzel megszűnt a tökéletes munkahelye. De amúgy sem húzta volna sokáig: hamarosan a DIANIMA megvette a szigetcsoporthoz.

A szigetcsoporthoz felvásárlása a cég társadalmi felelősségvállalását szolgálta, állította a DIANIMA – törekvésük arra irányult, hogy megóvják a szigetet a folyamatos környezetpusztítástól és a rossz gazdálkodástól. A teljes helyi lakosságot kitelepítették, a pénzbeli ellentételezés lehetővé tette számukra, hogy máshol kezdjenek jobb életet. *Deportáltak minket*, fogalmazott Son.

Furcsa volt megint hallani a DIANIMA nevét. Eiko azt tervezte, ennek a cégnek fog dolgozni. Amikor meghallotta, újult erővel hasított bele a fájdalom, hogy mi lett az életéből. Mostanra már nekik kellett volna dolgoznia. Felküzdenie magát a céges táplálékláncban, bizonyítva az érdemeit. Visszafizetni a szülei rááldozott befektetését, a képességeibe vetett hitét.

Volt egy erőtlen tiltakozási hullám, amikor a DIANIMA kitelepítette a lakosságot, de valójában a helyiek nagy része boldogan elköltözött. Bőkezű kártérítést kaptak, és az életük a szigeten szürke volt, a lehetőségeik az orvhalászatra és az ötletszerű idegenforgalomra szűkültek, amely sosem nőtte ki magát eléggé ahhoz, hogy sokaknak megélhetést biztosítson.

Son nem vette be a DIANIMA fedősztoriját a vállalat társadalmi felelősségvállalásáról.

– Miért nem? – kérdezte Eiko.

– Nincs semmi Con Daón, ami máshol ne lenne. Akadnak korallzátonyaink, oké... de nem jobbak, mint más szigeteken. És nem hibátlanok: a túlhalászat kárt tett bennük. Akad pár ritka állatunk, talán... tengeritehenek, meg pár másik faj. De senki sem

vásárol fel egy egész szigetláncot, hogy megvédje a tengeriteheneket. Mindegy, mennyi pénzük van. Nem. A Con Daó-i tengeri szörnyet keresik. Biztos vagyok benne.

– Nyomába erednek egy pletykának. Felvásárolnak egy szigetvilágot egy pletyka miatt.

– Nem *pletyka*. Megölte az embert, akivel merültünk. Nem csak őt... másokat is. A pletykák nem ölnek embereket.

– Szóval egy veszélyes tengeri szörny.

– Előfordulhat, hogy veszélyes. Sok dolog veszélyes. Cápák, barrakudák. Más emberek. Nem ez a lényeg. Nem egyszerűen veszélyes... hanem *okos*.

– Na és?

– Rengeteget beszélgettünk róla... hogy miért veszik meg a szigeteket. Rengeteg elmélet keringett. De elmondom, én mit gondolok: ha egy olyan cég lennél, amelyik mesterséges elméket hoz létre, nem akarnál közről tanulmányozni egy újfajta elmét? Ha a Con Daó-i tengeri szörny intelligens, fogadni mernék, hogy a DIANIMA tudni akarja, mennyire az. Hogyan működik, és esetleg mitől vált ilyenné.

Son nem örült neki, hogy el kellett hagynia a szigetvilágot, de tudta, hogy eljött az idő. A munkája nélkül a bűvárüzletben az illegális halászon kívül semmilyen munka sem maradt a szigeten, és azt nem tudta volna vállalni. A környezetvédői megtérése után nem.

Vung Tauba ment, hogy munkát keressen bűvároktatóként.

Ott kapták el. Elkábították egy kocsmá mosdójában, bedobták egy furgonba, és eladták a *Tengeri Farkas* kerítőinek.

Eiko nem hitte el a szövegét a tengeri szörnyekről, de kellemes volt Sont hallgatni. És a DIANIMA? Ki tudja? A legvalószínűbb magyarázat az, hogy a cég egy teljesen titkos főhadiszállást akart. Eiko fogadni mert volna, hogy rejtegetnek valamit a szigetekben. Fejlesztenek valamit. Valamit, ami még botrányosabb és előremutatóbb, mint a tudattal bíró robotjuk. Azt kívánta, bárcsak nekik dolgozna, bármi is volt a projekt.

Felküzdí magát a céges táplálékláncban.

Son szeretett beszélni. Bűvároktatóként hibásan, de érthetően megtanult angolul, és nagyszerűen használta. Ez volt a szerencséje. A *Tengeri Farkas* rabszolgamunkásainak soraiban az

angol volt a köznyelv. És ezt beszéltek a zsoldos örök is, akik vagy angolul, vagy az erőszakkal kommunikáltak: az öklükkel, a rúgásaikkal, a puskatussal. Jobban járt az ember, ha maradtak az angolnál.

A legénységnek még azok a tagjai is, akiket úgy raboltak el, hogy egy szót sem tudtak angolul – a két maláj, akiket például előző hónapban egy mentőcsónakon sodródva kaptak el –, hamar megtanulták az alapokat. A túlélésük múlt rajta.

Sőt, Eiko nem igazán hitte, hogy az angol bárkinek is az anyanyelve lenne a fedélzeten. De ez volt az egyik olyan dolog, ami mindannyiukban közös.

A *Tengeri Farkas* gyorsulni próbált, és erősen dülöngélt. A függőágyak kilengtek a hálóteremben.

– Nem – felelte Son –, az öreglány egyáltalán nem viseli jól az időjárást.

Öreglány. Érdekes. Eiko sosem gondolt a *Tengeri Farkasra* nőként. De most már eszébe jutott egy középiskolai óráról, hogy a hagyomány szerint az angol nyelvben az összes tengeri jármű nőnemű. Milyen önkényes. Eiko semleges névmással gondolt erre a kegyetlen elmére, amely a kormányosfülke páncélozott acélajtaja mögött leseledett. Egy erő. Egy dolog.

A szirénázás folytatódott. Eiko kiabálást hallott a bezárt hálótermen kívülről, a főfedélzet felől, épphogy kivehetően a zord tengeren hanyódó hajó nyögései mögött.

Aztán egy hang elnyomta az összes többit: elsült a *Tengeri Farkas* hajóágyúja. A munkások felkeltek a függőágyukból. Son és Eiko csatlakozott a kíváncsiskodókhoz a kis rácsos ablakoknál, tolakodtak, hogy jobban kilássanak.

A tajtékzó tenger átcsapott a hajópárkányon, és elöntötte a fedélzetet. A hálóteremből nem lehetett látni az ágyút, amely egy forgatható talapzaton állt az orrfedélzeten: az előrenéző ablakokat rájuk hegesztett acéllemezekkel zárták le. De az ágyú nem volt messze a rekeszfaltól, és amikor megint elsült, zengett, akár a kalapács egy acéllemezen.

– Mentőcsapat?

A főfedélzeten a zsoldosok kaotikus ténykedése tárult eléjük: sötétbe burkolt alakok mozogtak a vonóhálós halászgépek között

az állványzat árnyékában. Ketten a korlát mellett guggoltak a hajó jobb oldalán.

A *Tengeri Farkas* keresőfényei a hullámverést pásztázták. És ekkor Eiko meglátta: szürke hajó, az orra hasította a vizet, pár száz méterre a *Tengeri Farkas* bal oldalától. Nagyjából húsz méter hosszú lehetett, fedélzetén sötétbe burkolt alakok nyüzsögtek, és legalább három forgótalpas löveg magasodott rajta. Amint a látóterébe került, nyomkövető lövedékek szálltak a hajóorrból a *Tengeri Farkas* felé.

– Alaszakai kalózkodok – mondta a Son mellett álló férfi. Valaki a munkások közül, aki már itt volt, amikor Eikót elrabolták: indonéziai, napjában ötször imádkozott egy rongyos kék ponyván.
– Biztosan tudnak róla, hogy teli van a rakodóterünk...

A feje csontszilánkok, vér és agyvelő felhőjében szűnt meg létezni.

Üvöltözés és káosz. Emberek kúsztak a padlón egy minél biztonságosabb hely felé, pedig nem léteztek biztonságos helyek. Eiko arccal lefelé feküdt a lehető legközelebb a hajó jobb oldalához, keze a fején, mintha az védelmet jelentene. Son kúsztott oda mellé.

A hajóágyú újra meg újra eldördült. A hálóterem jobb oldalán a lyukak csillagképbe rendeződtek – úgy festett, akár a Skorpió. Közepén az ablakkal, amelyen az indonéz épp kinézett, amikor lelőtték.

A nevét sem tudom. Nem tartottam elég fontosnak, pedig ő tanított meg rá, hogyan belezsem ki elég gyorsan a tonhalakat, hogy az örök ne verjenek meg. Nem tartottam elég fontosnak, és még mindig nem tartom annak.

A sziréna elhallgatott. A *Tengeri Farkas* durván balra fordult, nekilökve Eikót a hálóterem jobb oldali válaszfalának. Gyorsulás. A becsapódás okozta remegés. Eiko végigkúsztott a padlón, nem gondolkodott, a jobb oldali ablakhoz ment.

Látnom kell. Tudnom kell.

A *Tengeri Farkas* keresőfényei bejárták a tajtékos hullámokat. Ott. Balra. Emberek sötét körvonalai az óceánban. A szürke hajó alámerült, oldalát ellepte a víz.

Nekik ment. Milyen merész, elkeseredett. Egy ember tenne ilyesmit.

Sápadt arc nézett fel a tengerből – fekete szakáll, tágra nyílt szemek. A *Tengeri Farkas* pereme felől érkező lövedékek visszanyomták a vöröslő vízbe.

A hajóágyú dühösen kalapált, akár egy eszelős, aki a késével még áldozatának hulláját is tovább döfködi. A szürke hajó kormányosfülkéje tűzörvényben robbant darabokra.

Téboly. Nem logika.

Pillanatokkal később a szürke hajó elmerült. Eiko látta az árnyékát egy másodpercre, a tűz a kormányosfülkében még a víz alatt is égett, akár egy viaszos papír mögötti petróleumlámpa. Aztán eltűnt.

Téboly.

A kormányosfülke átlátszatlan biztonsági üvege. A megerősített acéllemez ajtó. Mögötte egy elme teli a tengerfenék radarképeivel, zátonyok és halrajok térképével, halászati módszerekkel és piaci árakkal. Egy elme teli haraggal és erőszakkal.

Milyen szörnyeket teremtettünk?

II

Umwelt

A látás- és hallásképtelen kullancsnak a vajsav jelenléte számít. A fekete szellemkészhálnak az elektromos mezők. A denevér számára a levegő kompressziós hullámai. Ez az állatok umweltje: a világnak az a része, amelynek észlelését az érzékszervi apparátusuk és az idegrendszerük lehetővé teszi. Számukra a világnak kizárólag ez a része „számít”.

Az emberi umweltet ugyanígy fajunk érzékszervi apparátusa és idegrendszere strukturálja. De a polipok umweltje semmiben sem hasonlít a miénkhez. Érzékszervi értelemben (szándékosan fogalmazok így) nem ugyanabban a világban létezünk.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

DA MINH NÉZTE egy pillanatig a sört, mielőtt a kezébe vette. Figyelte, ahogy gyöngyözik az út menti kávézó megviselt napernyőjének árnyékában. Hideg. A szájához emelte. Igen. Olyan hideg, frissen a jeges ládából, a címkéje nedves, és lecsúszik az ujjbegyei alatt. Hosszan belekortyolt, bár nem olyan hosszan, mint szeretne volna. Meg akarta inni, és amikor eléri a torkát, hidegen és tisztán, addig kortyolni, amíg el nem fogy.

A napon töltötte a reggelt, téglát pakolt a gyár mögött. A bőrét téglapor borította. A mai nem számított kiemelkedően forró reggelnek Vung Tauban, de elég meleg volt.

A vele szemben ülő nőre nézett, a feje körül kavargva táncoló színekre. Mögötte a déli napsütésben csillámlott az utca is, délibáb lobogott a motorkerékpárok kereke alatt. A nő nem zavartatta magát a naptól, feje szivárványszín méhraj, várta, hogy a férfi befejezze az ivást.

Lerakta a sört. Elhatározta, hogy fejben harmincig számol, mielőtt újra a kezébe veszi. A raj szívószálon keresztül itta a kókusztejet. Da Minh ötnél tartott, amikor egy vasúti pályaudvar automata bemondójának élettelen hanghordozásával a nő megszólalt:

– Nehéz volt a nyomára akadni. Nem marad sokáig egy helyen?

– Nehéz manapság munkát találni – felelte Da Minh. Vietnámiul beszélgettek. A hang furcsa modulációját az abglanz okozta. Da Minh nem tudta megállapítani, hogy a nő tolmácsgépet használ-e. A keze kicsi volt, és barna. A körmei aranyszínűre festve. Bárki lehetett. – Az itteni szigeten túl sokan akarják ugyanazokat az állásokat. És azokból nincs elég.

– De maga talált munkát. A téglagyárban.

– Az unokatestvérem ott dolgozik. – Harminc. Felvette a sört, és megint beleivott. Ezúttal nem volt olyan hideg. A hőség már kezdte felmelegíteni. Annyit húzott belőle, amennyit a büszkesége megengedett, és visszatette az asztalra.

– Eddig senki nem ajánlott nekem pénzt, hogy elmondjam a történetem. Általában ingyen is megteszem.

– Nos – felelte a raj –, jó napja van.

– Mit szeretne, hol kezdjem?

A szívószál újra a kavargó színek közé dőött.

– Csak mesélje el, ahogy általában szokta.

– Oké. Maga fizetett, úgyhogy az igazat mondom.

– Igen. Kérem, az igazat mondja. – Gúnyolódik? Lehetetlen megállapítani.

– Vadór voltam Hon Bay Canhon. Az ottani teknősrezervátumban. A parknak dolgoztunk, de szinte bagóért. És nem volt könnyű munka. Egész éjjel figyelni kellett a tengerpartot. Jöttek a teknősök, lerakták a tojásaikat. Lementünk, megjelöltük a teknősöket tojásrakás után, aztán kiástuk a tojásokat, és elvittük őket a keltetőbe. Keskeny part volt, úgyhogy ha ezt nem tettük meg, előfordulhatott, hogy jön egy másik teknős, és kiássa a tojásokat, amikor helyet keres a sajátjainak, érti? Egész éjjel dolgozhattunk. És a fizetés sem volt jó. Úgyhogy halásztunk. Szigonnyal. Hogy meglegyen a betevő a családuknak. Néha a tojásokat is eladtuk. Ez az igazság. Nem vagyok rossz ember, de meg kellett élnem valamiből. Rengeteg teknőstojást megmentettem, igaz? Keményen dolgoztam. De el is vettem valamennyit. Eladtam őket. Mind ezt csináltuk. Ha egy parkőr azt mondja, nem lopott tojásokat, hazudik.

Elhallgatott. Érezte, hogy árulkodón arcába fut a vér. Hogy micsoda igazságtalanság. *Ha olyan bért fizettek volna, amiből meg tudok élni. Ha jobban bántak volna velem.*

– Nem azért vagyok itt, hogy ítélkezzem maga felett – mondta a raj.

Húsz. Talán még több. Abbahagyta számolást. Ivott. A sör már majdnem meleg volt.

Nem azért van itt, hogy ítélkezzen felettem. De tudta, hogy a DIANIMA ítélkezett felette, és a többi parkőr felett is. Ezért vették meg a szigetet, nem igaz? Ezért nincs Da Minhnek többé otthona. Persze, adtak neki pénzt. Hogyne. De máris elköltötte – valójában elszórta, próbált üzletet nyitni azzal a szélhámossal. Mindenesetre ha fizetni akarnak a történetéért, ám legyen. Tartoztak neki ennyivel. De nem volt sem tolvaj, sem vadorzó. Con Daón

született. Az ő szigete volt. Sosem kérte, hogy változtassák rezervátummá. Csak meg akart élni valamiből.

– Későre járt, épp lement a nap. De még nem volt sötét. Éjszaka elvileg nem használhattuk a lámpáinkat. Eljlesztí a teknősöket, tudja? De néha késő este lementünk a partra egy kis zseblámpával és a felszerelésünkkel, hogy rákra vadásszunk, meg amit még ki tudtunk fogni a part mentén. Akkor is ezt csináltuk: Hiennél volt egy szigony, egy háló meg a kulacsa. Nálam ugyanezek. Nagyjából negyven méterre volt tőlem, amikor észrevettem, hogy a szigonyával megpróbál ledöfni valamit a hullámok vonalánál. „Láttam egy polipot!”, mondta Hien. „Jó nagy. Ha el tudom kapni, hatalmas lakomát csapunk ma este.” Aztán megláttam a közeledő alakot.

Da Minh elhallgatott.

– Nem tudom, miért érdekli ez a történet. Senki sem hiszi el. Engem börtönbe dugtak, tudja? Két hónapra. Végül kiengedtek, de az egész szigeten arról sugdolóztak az emberek, hogy én tettem. Miért? Miért tettem volna? – Megint érezte a régi haragot, most a vele szemben ülő nőre irányult, a fejét beburkoló csillogó kavargásra. DIANIMA. Nem ártottak neki eleget? Többet kellene fizetniük.

– Mint mondtam, nem azért vagyok itt, hogy ítélkezzem maga felett.

– Az az izé... nem a vízből jött, hanem a part felől. Láttam... ahogy mászik felénk. Aztán amikor Hien közelébe ért... – Elhallgatott. – Felállt.

Megint belekortyolt a sörébe, ezúttal meg is itta az egészet. Nem volt finom. Máris túl meleg. De ekkor a nő rendelt még egyet.

Kivenné a délutánt. Elmenne úszni. Elképzelte, ahogy félrészezen lebeg a langyos vízben.

De lélekben visszatért a Hon Bay Canh-i tengerpartra. Nem érezte mindig ezt, amikor próbálta elmondani a történetet: általában egyszerűen elmesélte, szinte gondolkodás nélkül. Legtöbbször magában lerajzolva idézte fel – pár állókép az agyában, leegyszerűsítve a meséléshez. De ez nem ilyen volt. Úgy érezte, újra ott jár.

A szárazföld felől érkezett – nem a vízből. Eleinte a talajhoz lapult, akár egy mozgó folt a homokon. És a mozgásából Da Minh tudta, mi az: egy polip. De aztán felemelkedett, szinte felállt a csápjain, akár egy ember. Ez történt? Néha úgy hitte, hogy ezt a részét csak képzelte. Mintha felvette volna egy ember alakját, úgy mozgott, akár egy ember, úgy mozgatta együtt a csápjait, ahogy egy ember a lábát. Ez lehetséges? Nem az. De tudta, hogy ez történt. Látta.

Ekkorra már üvöltött, és Hien felé rohant, integetett a karjával. Hien vigyorgott, a víz felé nézett, szigonya készenlétben, mintha minden a legnagyobb rendben lenne. A mosolyát értetlen arckifejezés váltotta fel, de csak azt nem tudta hová tenni, mit művel Da Minh. És ekkor az izé elhaladt Hien mellett, csak egy pillanatra állt meg, egy pillanatra rákapaszkodott, csapdosott a csápjjaival.

Da Minhnek öt másodpercbe sem telt, hogy átszelje a köztük lévő távolságot. Amikor odaért, Hien arccal lefelé hevert a víz szélén. Ő lehajolt hozzá, a hátára fordította. Eleinte nem értette, mit lát: Hienből sötét csermely csorgott a víz felé. Aztán észrevette: a másik nyakát, arcát és karját mély vágások borították. Vére az óceánba ömlött. Da Minh újra meg újra kinyitotta és becsukta a száját.

Akár egy hal. Mint egy hal, amelyik fuldoklik a levegőn.

Nem tett semmit, hogy megmentse Hient. Nem volt mit tenni. Mire magához térve a sokkból megmozdult, Hien nem moccan többé.

Da Minh befejezte a történetet, és ekkorra rendelték neki egy harmadik sört.

– Nos – mondta a jellegtelen, üres hang. – Vissza kellene engednem dolgozni.

– Ma már nem dolgozom. Úszni megyek. Betegyet jelentek.

Ha képes lett volna rá, a hang talán meglepetten csengett volna:

– Még mindig szokott úszni?

Da Minh ki akarta lökni a nőt az utcára, végig akarta nézni, ahogy az útburkolatba passzírozza a tucatnyi elektromos motorkerékpár.

– Pár sör után menni szokott.

Da Minh kísértált a Thuy Van utca végén a szabadstrand felé, ahol az alsóneműje kivételével levetett mindent, és beúszott a meleg hullámok közé. Háton úszva tett meg ötven-hatvan métert. Azt kívánta, bár ne kérdezte volna a nő az úzásról, mert most rátört a mardosó félelem, amely Hien halálának napja óta nem enyhült. Alkohollal el tudta tompítani annyira, hogy szinte megszűnt. Szinte. De folyamatosan körvonalakat keresett a vízben. Néha egy szokatlan formájú kő eléggé meg tudta ijeszteni ahhoz, hogy kiússzon a partra.

Egyvalamit nem mondott el a nőnek. Azt, amiről senkinek sem beszélt. El akarta mondani – elvégre fizetett az információért. De aztán valami megmagyarázhatatlan okból dühös lett rá, és úgy döntött, megtartja magának.

A homokban guggolt, újra meg újra Hien nevét ismételte, mintha ez valahogyan visszahozhatná a barátját. Aztán meglátta – a homokban hevert, Hien véres, összeszabdalt feje mellett.

Egy kagylóhéj, félig megtelt tengervízzel és vérrel. Meggondolatlanul felvette. Talán csak azért, hogy kiöntse belőle a vért. Hien vérét.

Megélezték.

Da Minh magával vitte a parkőrállomásra, amikor rádión segítséget hívott. Majd később kivitte a mangrovékhoz a sziget másik oldalán, és a tengerbe dobta.

Senkinek sem beszélt róla. Borotvaéles volt, megfenték és kiélezték, ahogy ők csinálták gyerekkorukban. Néha készítettek késeket kagylóhéjakkól, dróttal vagy zsineggel egy fanyélhez erősítették őket. Ugyanúgy nézett ki, csak nem volt nyele.

Az emberek szoktak ilyesmiket készíteni.

És gyilkos fegyver volt. Azért dobta a tengerbe, mert tudta, ha megtalálják, azt állítják majd, ő követte el a gyilkosságot. Az lenne a bizonyítékuk. Tudta, hogy hónapokat fog börtönben tölteni. Tudta, hogy többször meg fogják verni. De legalább volt rá esélye, hogy a legrosszabbat elkerülje.

Így is lett. Megúszta a gyilkosság vádját, és nem beszélt senkinek a kagylóhéjról.

Akkor miért érdemelte volna meg a nő, hogy tudjon róla? Nem érdemelte meg. Ez az ő titka volt.

Lehunyt szemmel lebegett, hátradöntötte a fejét, hagyta, hogy a nap a szemhéján túl vörös és sárga robbanássá változtassa a világot.

A halk zümmögésre nyitotta ki a szemét. Eleinte motornak hangzott. De amikor felnézett, egy rovar lebegett felette, ezüstösen a napkorong előtt. Lustán próbálta elhessegetni, mire a rovar meglódult lefelé, és leszállt a nyakára. Apró szúrást érzett, odacsapott, de elvétette. A rovar zümmögve elrepült.

Da Minh perceként keresztül a víz alól nézte a napot, és csak homályosan volt tudatában, hogy épp megfullad.

Bolygónkon számtalan szintje létezik az öntudatnak. Sok állatfaj rendelkezik bizonyos mértékű öntudattal. De mi kultúrát keresünk, nem tudatosságot. Nem más elméket vagy más éneket – ezek ott vannak mindenhol –, hanem más társadalmakat.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

EHHEZ A FELADATHOZ Altantsetsegnek nem kellett konnektív fürdőbe merülnie: a kesztyű elegendő volt. Szürke anyagból készült, amely Hát levedlett kígyóbőrre emlékeztette, laza és áttetsző, könyék fölé ért Altantsetseg karján, akár egy furcsa báli ruha kiegészítője.

Evrím délutánig várt, hogy magához hívassa a biztonsági tisztet, rengeteg időt hagyva neki kettesben a kávéjával. De Altantsetseg még mindig nem tűnt önmagának. Repeszekről szerzett sebeinek fekete gödrei élesen elütöttek sápadt hátterüktől, egy égi csillagkép negatívja.

A képernyőn a merülőhajó élőben ereszkedett le a planktonszemcsékkel teli vízbe, fényszórói megvilágították a sebesen úszó halak alakját. Kamerájának képe elmosódott, ahogy próbált befogni egy elsuhanó objektumot, vagy sebtében egy szemkocsányos planktonra fókuszált, amely sodródás közben ostobán tátogott a behatolóra.

Aztán menetfényei rátaláltak az oldalára dőlt hajóroncsra. A bejárat sötét, lekerekített négyszögére. A látási viszonyok tűrhetőek voltak. A merülődrón több mint öt méterrel a hajó felett járt, de a hajótest körvonalai elváltak a sekély tengerfenéktől.

Reggel a parton Ha próbált segíteni a temetésekben. De abban a pillanatban rosszul lett a fövényen, hogy megmozdították az első holttestet, és a legyek ellepték az arcát. Hányt, aztán kimosta a száját tengervízzel, amelynek olyan íze volt, mint a sóoldatnak, és ásványi anyagokban gazdag, akár a vér.

Próbált visszatérni a feladathoz, de végül Evrimre kellett hagynia az egészet. Evrimet nem hatotta meg az emberek halála, nem zaklatta fel megtépázott holttestük. Ha azt kívánta, bár ugyanígy tudna érezni. De nem volt képes erre.

Hívunk kell valakit, folyton ez járt a fejében. Valakinek el kell mondaní.

De kinek? Evrimnek igaza volt, ez nem vészhelyzet. Ezek a gyilkosságok a szigetet védelmező protokoll részei. Ezek az emberek azért haltak meg, mert a hajó, amelyen utaztak, megpróbált áttörni a blokádon. *Rutin eljárás* keretében végzett velük egy biztonsági tiszt, aki a feladatát teljesítette. Azért haltak meg – Altantsetseg azért ölte meg őket –, hogy megvédjék ezt a helyet. És az itt végzett munkát. Azért haltak meg, hogy Ha folytathassa a kutatását. És így a polipok életben maradhassanak.

Reggel a szobájában Ha kimerülten zuhant az ágyába, álomtalan alvásából aztán kiszáradt szájjal, zavartan ébredt. Amikor végre sikerült lejönnie a hotel előcsarnokába, Evrimet és Altantsetseget egy hosszú asztal két végében találta, akár egy elhidegült gazdag párt egy régi filmben. Altantsetseg kedvetlenül ült egy csésze kávé felett. Evrim egy terminált vizsgálgatott.

Mintha mi sem történt volna. Mintha nem temettek volna el reggel három holttestet. És hány lebegett még a tengeren, miközben dögevők tépték húsukat a sodrásban? Ha ivott két pohár vizet a lepárlóból, majd megtöltötte a poharát kávéval, és a lehető legmesszebb mindkettőjüktől leült.

Egy boldog család. Amilyenre mindig is vágytam.

Pár nappal korábban azt mondta Evrimnek, életük legjobb munkáját fogják együtt elvégezni a szigeten. De most egyáltalán nem tűntek egy csapatnak. Olyasvalaminek lett a része, amit nem értett, olyan számításokat végzett, amelyek elfogadhatatlanok voltak a számára. Ártatlan emberek életét mérlegeli, szembeállítva a munkája biztonságával, a polipok életével. Mintha ez egy kalkuláció lenne. Pedig nem az – hanem gyilkosság. Lehet, hogy elengedhetetlen, de ettől még nem köteles elfogadhatónak tartani. Nem volt képes rá – de megijesztette, hogy Altantsetseg és Evrim viszont így tett. Emlékezett Evrim közömbösségére, amellyel a holttesteket kezelte, mintha a hullák nem érnének többet, mint a homok, amelybe eltemették őket.

Nem akart itt lenni az asztalnál. Kamrannal akart lenni. Csak beszélgetni vele a szobája biztonságában. De Kamran megérezné, hogy valami nincs rendjén. Segíteni akarna a megoldásban. Ha nem állt erre készen. Nem állt rá készen, hogy visszavonuljon abba a könnyű viszonyba. Hogy valaki megpróbálja meggyógyítani. A megtépázott holttestek a parton, a legyek

felhői: még egy darabig magában kell hordoznia őket. Fejben tartania – mint amikor a kutatásai során olykor a negatív visszajelzéseket és visszautasításokat követő haragra koncentrált. Nem akadályként tekintett rájuk, hanem motivációként, hogy keményebben kell dolgoznia, többet kell beletennie. Hogy az áldozat, amit ezek az emberek meghoztak, érjen valamit.

A gondolat újra meg újra visszatért. Először Ben Dam kikötőjében jutott eszébe, amikor első ízben látta a saját szemével, milyen sebeket okozott a sziget kiürítése az ittenieknek: a vérontás, a felforgatott életek, a kiűzött családok. A szigetcsoport népessége legfeljebb öt-hatezer fő lehetett. De ez most öt-hatezer menekült. Vajon összezsúfolták őket valahol, egyetlen területen, ahol megosztják egymással az emlékeiket a szigetekről, amelyeket soha többé nem látnak majd? Vagy városok tucatjaiban szóródtak szét? Mennyit fizetett nekik a DIANIMA? Mi az elégséges kompenzáció, ha az ember soha többé nem láthatja az otthonát?

A képernyőn a merülődrón beúszott a sötét fedélzeti nyíláson. A kutatólaborban Altantsetseg egy olyan nyelven adott jeleket, amelyeket csak ő és az általa irányított merülőhajó értett. Egymáshoz dörzsölt szürke tenyerek. A merülőhajó menetfényei erősebben világítottak.

A hajó válaszfalait az évtizedek alatt gyarmatosította a tengeri élővilág. Ilyen mélységben semmi sem marad sokáig kopár. Minden egy felület, amelyhez egy organizmus rögzítheti magát, egy ökológiai fülke, amit betölthet, menedék a ragadozók elől. Az óceáni élet számára minden lehetőség. A hajón elsüllyedve több élet volt, mint működése közben bármikor.

Aztán Ha meglátta. Foltos alakzat a képernyő sarkában, inkább mozgás, mint test. Beleolvadt a válaszfal hátterébe. Levált róla, és továbbhaladt.

Megvagy.

A parton történtek után Ha elgondolkodott rajta, hogy kiszáll a projektből. Vagy hátat fordít az egésznek. Az járt a fejében, kérelmezni fogja, hogy küldjék vissza írni, vissza a kutatási ösztöndíjaihoz. A tudomány lassú rutinjához. Az éjszakába nyúló, megnyugtató beszélgetésekhez Kamrannal, elvágva a világtól.

Egyetlen pillantás a teremtményre elegendő volt, hogy ezt kiverje a fejéből. Nem. Nem megy sehová.

Megvagy.

És mintegy a gondolatra válaszként a polip újra a merülőhajó látóterébe került. Altantsetseg egy helyben tartotta a járművet, kamerája végigpásztázott a terem falán. A kamra tárolóhelyiség volt: lényegében hiányzott belőle minden berendezés.

– Irányítsd lefelé a kamerát – mondta Evrim. – Lassan... kerüld a hirtelen mozdulatokat.

Altantsetseg ujjai megfeszültek, és a merülőhajó fénysugarai a válaszfalra vetültek. Mozgás látszott a képernyőn – egy padlódarab, amely életre kelt, és elmászott.

– Mozdítsd jobbra.

A fénysugár végigpásztázott a válaszfal benőtt felületén. Még több mozgás: valami elsuhant a kamera előtt, magasabban, és közel hozzá.

Meglátták.

A polip felállt, csak csápjainak hegye érintkezett a terem padlójával. Mint a korábbi videón, teljesen felvette a „Nosferatu” testtartást – felmagasodott, köpenye függőlegesen a feje felett, csápjai és úszóhártyái széttárva. Fenyegető testtartás. És mint korábban, a csaknem ember magasságú polip szinte teljesen fehér volt.

Beszélj hozzám!

A polip átmeneti felhőmintázatokat kezdett el kirajzolni a bőrén. A köpenyén kezdődtek, majd elindultak lefelé a szemek között az úszóhártyáira. Az összes szimbólum megállt egy pillanatra, mielőtt elhalványult volna, és a helyét még lassabban átvette egy másik, mint a korábbi filmen.

Próbálja megértetni magát. Akár egy anyanyelvi beszélő, aki lassabban beszél a külföldiekkel.

– Kommunikálni akar – mondta ki Ha hangosan. – Próbálja megértetni magát a merülőhajóval. Nézd, milyen tudatos szekvencia.

– Igen – felelte Evrim. – Látom. Lassabb és tisztább is, mint korábban.

– *Artikulál.* – Anélkül, hogy lenézett volna a terminálra, Ha lerajzolta a szimbólumokat, amiket ki tudott venni a sorozatból.

Később tüzetesen megvizsgálhatja őket.

Szabályos időközönként ugyanaz a szimbólum ismétlődött:

De sokkal több volt belőlük. Ha lerajzolt annyit, amennyit csak bírt.

És az ott mi?

– Irányítsd lefelé a kamerát. Fókuszálj a polip mögé. Lassan. Ott. Istenem!

Kisebb polipok. Legalább egy tucát, a falon és a padlón mozogtak. Fiatalok – a karjaik rövidebbek, a fejük túl nagy a testükhöz képest. Mögöttük még egy alak látszott: két másik felnőtt, a vízterület sötét, átlátszatlan határán lebegtek. Az egyik betegesen fehér volt – nem a kommunikáló polip gyöngyszíne, hanem egészségtelen hipófehér, néhol rozsdafoltokkal. Hiányzott két csápjá.

– Ott – mondta Ha. – Egy idősebb példány. Bizonyára a többiek gondoskodnak róla.

– Egy egész család – tette hozzá Evrim. – Legalább tizenhatot számoltam össze...

Minden elfehéredett.

– Basszus – morogta Altantsetseg, elrántotta a kezét, mintha megégette volna. – Indulunk. Hátrafelé felfelé. Sebességgel.

A kamera próbált újra fókuszot találni. Amikor sikerült neki, makrofelvételt készített egy sor tapadókorongról a lencsén.

– A merülőhajón van kicsi önvédelmi fegyver. Elektromos töltet. Én...

– Ne! – mondta egyszerre Ha és Evrim.

A tapadókorongok eltűntek. Sötét víz.

– Kint vagyunk a halott hajóból – mondta Altantsetseg.

A kamera megtalálta a fókuszt, elkapta a suhanó polip megnyúlt alakját. Miközben nézték, az állat széles ívben meglendült, és bevetette magát a hajó nyitott átjáróján.

– Nincs sérülés. Maradt sok töltés. Visszamegyünk. Találunk másik bejáratot a halott hajóba.

– Ne – mondta Ha. *Az volt...? Igen. Ott.* – Ne. Hozd vissza a merülőhajót. Egyelőre elég elemezni való videónk van. Tanulmányozni akarom az adatokat. Hozd vissza a drónt a partra. Lassan, egyenes vonalban.

Belevetjük magunkat a rejtélybe: egyetlen neuron nincs tudatában a saját létezésének. A több milliárd öntudatlan, egyedi neuronból álló hálózat viszont már igen. Ezek az érzékelés nélküli világban létező monádok egy olyan élőlénné állnak össze, amely érzékel, gondolkodik és cselekszik. A tudat nem a neuronokban rejlik, hanem a kifinomult kapcsolódási mintázatukban.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

AZ INDONÉZ NEVE BAKTI volt, de mindenki „Backy”-nek szólította az angol keveréknnyelven, amelyen egymással beszéltek.

Son önként jelentkezett, hogy gondoskodik a holttestéről. Eiko segített neki. A fej nélküli holttestet zsíros ponyvába varrták, amelyet az örök bocsátottak a rendelkezésükre. A többiek feltakarították a hálóteremben Backy vérét és koponyadarabjait. A rongyai mentek a ponyvába a holttesttel együtt.

Nemrég múlt hajnal, és hideg volt a feldolgozóüzemben. Eiko ujjai elzsibbadtak, miközben a jókora túvel a műanyag ponyván dolgozott. Kétszer szúrta meg magát, a nadrágjába törölte a vért, és folytatta a munkát.

Az örök laza félkörben állva nézték. Egyik társukat takarosán fekete hullazsákba cipzározták a hajópárkánynál. Eiko kizárásos alapon megállapította, hogy Bjarte az.

Amikor Sonnal befejezték Backy bevarrását a halotti lepelbe, két másik munkás segített nekik átemelni a hajóperemen. Súly gyanánt egy törött láncdarabot varrtak a ponyvába, a holttest pedig elmerült, amint elérte az óceán fehér tajtékját.

Senki sem mondott beszédet a tiszteletére. Csak átnéztek a hajókorlát felett nagyjából arra a területre, ahol eltűnt a vízben. Egy hely, amely elvált az óceán felszínének többi részétől, mintha Backy átlépett volna egy ajtón. De egyre nehezebb volt emlékezni a helyre, ahogy a *Tengeri Farkas* szakadatlanul távolodott tőle. Végül csak az óceán maradt, ami semmiben nem különbözött a többi részétől.

Az örök ledobták Bjarte hullazsákját a fedélzetről. Amikor a vízbe csobbant, a Szerzetes nevű nő az óceánba köpött. A Bjarte hullazsákját cipelő mindhárom ör ugyanígy tett.

Eiko a tenyerébe rejtette a tűt. El fogják felejteni, hogy kölcsönadták neki. Később el tudja rejteni a hálósákja szövetében vagy valahol máshol.

Maradt hét.

A *Tengeri Farkas* könnyörtelen tempóban haladt. De még mindig nehéz volt, kiegyensúlyozatlan. Vonszolta magát a hullámokon.

Hamarosan ki kell kötniük. Son azt mondta, dél felé tartanak. Talán Vancouverbe vagy Seattle-be. A rabszolgamunkásokat bezárják majd az alsó fedélzetre, de adódhat lehetőség...

Nem Eiko volt az egyetlen, akinek ez járt a fejében. A kedvetlen beszélgetések a tisztítófolyadéktól és verejtéktől – és a haláltól, bár lehet, hogy csak a képzeletük játszott velük – bűzlő hálóteremben mind arról szóltak, mikor kötnék ki. Bár senki sem beszélt szökésről, mert tartottak tőle, hogy az örök hallgatóznak – vagy ami még ijesztőbb, az elme hallgatózik a kormányosfülke acél páncélajtaja mögül –, Eiko tudta, hogy mindenki erre gondol. Főleg a támadás és Backy halála óta.

Melegedett az idő? De ilyen messze még nem járhatnak. Hét zsoldos maradt. Több mint húsz munkás. Az örök hibázhatnak – vagy kiprovokálhatják, hogy hibázzanak. Bármilyen megtörténhet. Közel a parthoz a rabszolgáknak lehet esélyük.

Eiko bejárta a Minagucsi-ja emlékpalota számtalan termét, kertjét és korszakát, összegyűjtötte a kőlámpásokban elrejtett tekercseket, a tatamimatracok alá és a konyhapolcon egy szakés pohár alá összehajtva becsúsztatott papírdarabokat: mindent, amit tudott az örök útvonalairól és szokásairól, a személyiségükről és a szeszélyeikről. Minden éjjel, miután Son elaludt, Eiko éberén feküdt a függőágyában. De gondolatban keresztbe tett lábbal ült a Minagucsi-ja kertjében, ahol egy halomba rendezte a tekercseket. Mindet figyelmesen elolvasta, készülődött. Mire befutnak a kikötőbe, készen áll majd.

A feldolgozóüzemben volt, az ezredik hal hasába mélyesztette a kését az aznapi fogásból, amikor a *Tengeri Farkas* lassított, és fordulni kezdett.

Ez lehet az? A part felé indulnak?

Aztán meglátta a horizonton.

Mind meglátták.

A legénység abbahagyta a munkát, és a hajó jobb oldali pereméhez vonult, mintha valami erő húzta volna őket. Az örök nem próbáltak az útjukba állni. Ők is a *Tengeri Farkas* jobb oldala felé tartottak. Megálltak pár méterrel a munkások mögött.

Szürke, lépcsőzetes tömeg volt, negyvenszer akkora, mint a *Tengeri Farkas*, vagy még nagyobb. Tüskéként borították a hajóágyúk lövegállásai, a daruk és állványzatok. Emberek mozogtak a fedélzetén – fátýolos alakok a vízből felszálló párában.

– Feldolgozóhajó – mondta valaki.

Sehol sem látszott szárazföld. Az óceán monoton felszíne minden irányból összeért a látóhatárral.

Eiko jobbra nézett Sonra. Son sírt, arcára maszkot vont a kimerültség és a kétségbeesés.

A *Tengeri Farkas* továbbra is széles ívben kanyarodott. A hajóperem mentén az összes munkás arca ugyanolyan volt – könnyek csorogtak rajtuk, reményvesztetten.

A *Tengeri Farkas* kürtje felbőgött, amire az ipari hajóról mély morgás felelt. Eiko pedig valami mást vett észre a munkások arcán: rettegést.

Olyan szintű eszközhasználatot láthatunk a polipoknál, amely az ember kivételével túltesz az összes madár- és emlősfajén. Vegyük az indonéz polipok összetett eszközhasználatát: ők két eldobott kókuszhéjat hordanak magukkal a tengerfenéken, a testük alá húzva gólyalábnak használják, aztán újra összeillesztik a héj két felét páncél gyanánt a ragadozók ellen. A polipok határozott céllal gyűjtik össze az emberek által eldobott kókuszhéjakat.

Más állatok menedéknek használják a talált tárgyakat, esetleg összetett objektumokat készítenek (például fészkeket), de az állatvilágban sehol máshol nem találkozunk ilyen szintű kifinomult eszközhasználattal. Ezt nem írhatjuk le annyival, hogy ösztönös cselekvés. Ez tanult viselkedés. Ha vissza akarjuk követni az idáig vezető gondolatmenetet, kénytelenek vagyunk belátni, hogy egy olyan élőlényel állunk szemben, amelynek kíváncsisága, kalandvágya és kifinomultsága szinte páratlan az állatvilágban.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A VILÁGBAN MÉG MINDIG léteznek csodák, annak ellenére, hogy mi mindent megtettek vele.

Ha figyelte, ahogy az autoszerzetes leviszi a vesszőkosarat a tengerpartra. Az autoszerzetes óvatosan a homok felé döntötte a kosarat. A frissen kikelt tengeri teknősök apró, uszonyos korongjai kiözönlöttek belőle, és a víz felé siettek.

Mindazok ellenére, amit az óceánnal tettünk, mindazok ellenére, amit a világgal tettünk, az élet utat tör magának.

Néhány kisteknős rossz irányba indult, visszafelé másztak a parton, távolodva a víztől. Az autoszerzetesek befogták őket, a homokban térdeltek sáfránysárga csuhájukban, hogy visszafordítsák a zavarodott lemaradozókat a tenger felé.

Ha és Evrim az előírt távolságból nézte őket. Evrim barna kezeslábast viselt, térdig feltúrte, de még így is vizes volt, mert a dróncsónakból belegázolt a tengerbe. Mezítláb volt, hosszúka, finom vonalú lábfejét homok lepte. Ha érzékelte a távolságtartást kettőjük között, de a ragyogó napsütésben, miközben figyelték, ahogy a teknősök esetlenül a vízbe gázolnak, ez nem tűnt annyira fontosnak. Sem visszavonhatatlannak.

– Az autoszerzetesek egész éjjel figyelik a partot – magyarázta Evrim. – Amint egy teknős fészket ásott a homokba, lerakta a tojásait és távozott, lejönnek a szentélyből, begyűjtik a tojásokat, és átviszik őket a melegházba a dombon. Itt keskeny a fövény, a legnagyobb veszélyt pedig a teknőstojásokra a többi nőstény teknős jelenti, amelyek ugyanott érnek partot, és véletlenül összetörhetik a többi fészket, miközben megássák a sajátjukat. Ezt a munkát régen emberi parkőrök végezték, de közvetlenül azelőtt, hogy a DIANIMA megvásárolta a Con Dao-szigetecsoportot, a tibetiek megvették ezt a szigetet, Bay Canht, és vallásos szentéllyé alakították a teknősrezervátumot.

Ha csak fél füllel figyelt rá. A kisteknősök örült mászását követte a tekintetével a víz felé. Egy másik szerzetes jött le a

dombról, kezében a vesszőkosarával, kántálása épphogy hallható volt a hullámok finom zúgásától.

– Állítólag ezeknek a fiatal teknősöknek egy az ezerhez a túlélési esélyük – mondta Evrim. – Az életben maradók azután érik el az ivarérettséget, hogy évtizedeken át vándoroltak, bujkáltak és táplálkoztak a kontinentális talapzatok hínármezőin. Megtalálják egymást és párzanak valahol a hatalmas óceánban, majd visszaúsznak ugyanarra a partra tojásként rakni, mint tették generációik szakadatlan sorában azóta, hogy a fajuk kifejlődött.

A második autoszerzetes most lehajolt, és megdöntötte a kosarát. Tömegével özönlöttek ki a kisteknősök a peremén.

– Nem esik nehezemre megérteni, hogyan tett szert ez a hely vallásos jelentőségre a tibetiek számára – folytatta az android. – Úgy hallottam, felvásárolták és szent helyé avatták a tengeri teknősök szinte mindegyik tojásként helyét, és sok más rezervátumot is, főleg a vándorló fajokét. És itt a felvásárlás kifejezetten logikus. Ez a hely mindig veszélyben forgott. A parkőröket gyakran rajtakapták, hogy tojásként adnak el.

– Elárulva az állatokat, amelyeknek a védelmére kijelölték őket – mondta Ha.

– Igen. Bár ebben nyilvánvalóan nincs semmi újdonság. Egyébként... ez az a partszakasz, ahol egy parkőrt állítólag meggyilkolt a „Con Daó-i tengeri szörny”, ahogy a szigetlakók nevezték. Bár sokak szerint a munkatársa ölte meg szerelemféléstől. A másik vadőr nem semmi történetet adott elő. Azt mondta, a barátja szigonnyal halászott a víz szélén. Aztán meglátott egy polipot... amely végigsétált a parton, akár egy ember, megölte a barátját, majd eltűnt az óceánban.

Ha valójában minderről még nem is hallott.

– Hogyan halt meg a parkőr?

– Halálra vagdosták egy pengével. Ezt állapította meg a hivatalos vizsgálat a boncolás után. Végül a hatóságok arra jutottak, illegális tojáskereskedők tették, nem pedig a másik parkőr. Hogy egy fedősztorit adott elő, hogy mentse a bőrét. Nem akarta beköpní a vadászokat, a tényleges elkövetőket, és megkockáztatni, hogy őt is célba vegyék.

– Halálra *vagdosták*?

Evrím nézte, ahogy a teknősök kis korongjai belegázolnak a keskeny öböl csillogó vizébe.

– Igen. Több mint kilencven vágás a karján, mellkasán és a fején. Átvágták az aortáját.

Ha segített az autoszerzeteseknek visszaterelni az óceán felé pár teknőst, amelyek megpróbálták felmászni a parton. Végül mindegyik elérte a vizet. Ügyetlenül, gyerekesen evickéltek a napsütötte hullámokon. Ahogy nézte őket, Ha ismét egyfajta békességet érzett, ellentétben a korábbi sötétséggel, a szembesüléssel, hogy milyen árat fizettek a sziget korábbi lakói azért, hogy ők itt lehessenek, és az érzéssel, hogy menthetetlenül eltávolodott a csapat többi tagjától. Nem, nem csak tőlük – mindenkitől a világon. Az érzés itt kezdődött, azon időszak alatt, amit kamaszként Con Daón töltött, és egész életében kitartott. A kívülállás múlhatatlan érzése. Emlékezett rá az oxfordi ösztöndíjas éveiből, amikor azt hitte, elmenekülhet az elől, amit itt maga mögött hagyott.

Nem arról van szó, hogy nem lettek barátai, nem talált embereket, akikkel tudott azonosulni, vagy nem nevetett együtt a többi diákkal Oxford otthonos kocsmáiban, nem részegedett le és smárolt velük, nem épített hordozható robotokat, amelyek vécépapírral tekerték be a rivális kollégiumokat – hanem arról, hogy mindezt távolságtartással tette. Volt ő, aki ezeket a dolgokat csinálta, és volt egy *másik* Ha, aki mintha üveg mögött lett volna (valamiért a szárazföldi szállítóegység torz ablaknyílása jutott eszébe), mindig háborítatlanul, mindig figyelt, de őt sosem figyelték.

Néha átgörgette a kapcsolatait a terminálján, és rájött, hogy a többségükről azt is elfelejtette, kicsoda. Pár névhez már csak egy gesztust, egy kocsmai poént, egy frizurát társított. A többit elmaszatolta... micsoda? A közöny. Ezek az emberek mintha mind jelen lettek volna az itt és mostban, de Ha mindig a jövőben élt, egy lépéssel előttük. Azt tervezgette, hol lesz hat hónap, egy év, öt év múlva, miközben ők kacagtak söröspoharuk rúzsfoltos pereme felett, és *ténylegesen élték az életüket*.

Itt, ebben a pillanatban úgy érezte, mintha ő is ténylegesen elkezdene élni az életét. És mintha végre beérte volna a jövőbeni ambícióit. Mintha beolvadtak volna a jelen pillanatába. Az összes

terve az itt és mostra vonatkozott. Többé nem tudta, mit fog csinálni hat hónap, egy év, öt év múlva. Most csak a szigetcsoport, a polipok, a probléma létezett. Az itt és most jelentősége.

Háta mögött a parton az autoszerzetesek a tenger felé fordulva halkán kántáltak. Ha mozdulatlanul állt, nézte, ahogy a fény játszik a vízen. Evrim a közelében várakozott, ugyancsak szótlanul.

Pár perc után a nő megszólalt.

– Igazat mondott.

– Kicsoda?

– A parkőr. Aki látta, hogy megölik a barátját.

– Szerintem nem. Nem vág egybe a többi halálesettel, amiket a szigetlakók és a bűvárüzlet vezetője a „szörnynek” tulajdonított. Az összes többi vízbe fúlás volt, vagy szúrt seb, amihez esetleg segédeszközt használtak. Egyáltalán nem hasonlított erre. Miből gondolod, hogy nem a másik parkőr ölte meg? Vagy a vadászok, akikkel összevitakozott a tojások árán?

– Mert azt mondta, látta, ahogy egy polip lejön a parton, két lábon sétálva, akár egy ember. Nevetséges. Őrülség. Aláássa a szavahihetőségét. Ilyen részletet csak az vesz bele a sztorijába, aki igazat mond.

– De miért a szárazföld felől érkezett?

Evrím szintén a vizet nézte, mintha még ebből a távolságból is látná a kis tengeri teknősöket. Vagy mintha a tekintete, ugyanúgy telve az állatok túlélését illető jókívánságokkal, mint az autoszerzetesek éneke, valahogy megvédhetné ezeket az apró, sebezhető teremtményeket mindattól, ami rájuk vár.

Vagy csak Ha ruházza fel Evrimet ezekkel a gondolatokkal? Lehet, hogy valójában az járt a fejében: *és ez a sok haszontalan, halálra ítélt lény sietve a tengerbe veti magát.*

Ha megfordult, és szinte futva kiment a sekély vízből a partra. A part keskeny volt, a homoksáv a legszélesebb pontján is csak húsz méter, utána kezdődött az erdő. A fövény enyhén lejtett. Amikor nagy volt a dagály, majdnem eltüntette a partot, közel járt a széléhez. A dagály többméteres tócsát hagyott a fák vonala mentén, jókora távolságra a víztől. Ha odaért hozzájuk, és lehajolt. A szíve olyan gyorsan vert, hogy beleszédült.

Egyik kezével belenyúlt a vízbe. Igen – itt. És itt. És itt – és ezen a folton. Eltéveszthetetlen volt.

Evrim odaért mögé.

– Mi történt? Valami baj van?

– Semmi. Semmi baj. Csak amit kérdeztél. Miért a víz *felé* tartott? Olyan furcsa részlet. Létezik rá válasz, de csak most jutott eszembe. A polip azért a víz *felé* tartott, mert a szárazföldön vadászott. Vagy gyűjtött valamit, talán a dagály után maradt tócsákból.

– Szárazföldön vadászó polip?

– Rengetegszer látták már őket szárazföldön. Néhány fajuk viszonylag rendszeresen vadászik a parton. Az *Abdopus aculeatus* tócsáról tócsára jár, és rákra vadászik. Gyakran látni, ahogy bejárja a partot. De nem ez a lényeg. Ezt nézd!

Evrim a tócsa fölé hajolt a nő mellett. A tócsa peremét kagylók és kacslábú rákok szegélyezték. A mélyebb részeiben szellőrózsák lengedeztek, és pár remeterák billegett lopott házában. A tócsára árnyékot vetettek a magasabb sziklák.

– Mit kellene látnom?

– Azt. – Ha a kezével megsimította a tócsa szélét, ahol a kövön nem voltak kagylók és más mészhéjú állatok. A szikla felszínét fehér karcolások csúfították.

– Látod őket? – Kezével követte a vonalakat.

– Igen.

– Itt feszegették le a kagylókat a szikláról. Látod? A gyilkos fegyver, amellyel a parkórt megölték, esetleges volt. A polip azzal ölte meg, amit a csápjában tartott: a táplálék lekaparásához használt pengeéles kagylóhéjjal.

– Kaparóeszköz?

Az autoszerzetesek befejezték szertartásukat, és libasorban tartottak felfelé egy keskeny lépcsősoron, amely korábban a vadórállomáshoz tartozott a szigeten, de most templomként szolgált a magányosan vándorló teknősöknek szentelve, amelyek évtizedeken át róják visszatérő köreiket az óceánban.

A templomban buddhista hangtál zengett.

– Igen, kaparóeszköz – felelte Ha. – És azt hiszem, találtam tudományos nevet a lénynek. Legalább ideiglenesen: *Octopus habilis*. A *Homo habilis*, az „ügyes kezű ember” után. Azért

neveztük el *Homo habilis*nek, mert használati eszközöket találtunk a maradványai közelében. Érted?

Ha az android felé fordult. Evrim arckifejezése tökéletesen tükrözte a nő izgatottságát. Igen. Igen, ez olyasvalami, amiben bizonyosan osztoztak. Lehet, hogy távolság volt közöttük – hatalmas különbség abban, ahogyan a világot látják –, de a közös érzés eltéveszthetetlen volt. A felfedezés – a közös felfedezésük – okozta színtiszta öröm.

– A polipunk a kőkorszakban jár – mondta Ha. – Vagy ha pontosak akarunk lenni, a *kagylóhéjkorszakban*.

Az elgondolások a konnektom feltérképezéséről és a neurális modellezésről emberek, de a fordulópont technológiai, nem pedig intellektuális jellegű. A tudósok, akik előttem jártak, teleszkóp nélküli Galileik voltak. Holt agyak keresztmetszetei alapján próbálták rekonstruálni az elme labirintusát, kézzel rajzolták a határvonalakat az idegsejtek között. Minden intelligenciájuk ellenére a lehetetlenre vállalkoztak. A kapcsolatok labirintusának manuális rekonstrukciója egyetlen köbmilliméter kéregállományban több millió emberi munkaórát vett volna igénybe.

Az előrelépést végül a szuperszámítógépek új generációinak ugyancsak a mesterséges intelligencia által biztosított hatalmas számítási kapacitása és automata képalkotó elemzése tette lehetővé. Ez a dolog iróniája: nem óriások, hanem gépek és a fókuszált számítókapacitásuk vállán állók.

Dr. Arnkatla Mínervudóttir-Chan:
Elmeépítészet

– Milyen lehet denevérek lenni?

Asztrahánban kánikula volt, a kis egyszobás lakásban pedig zsúfoltság. Ajnur meztelenül feküdt a keskeny ágyon, egy páragyűrűt nézett, amely szertefoszlott a mennyezet felé tartva. Szívtak egy keveset a cuccból, de messze nem eleget ahhoz, hogy ilyen fura spekulációkat idézzon elő. A lány Rusztem felé fordult.

– Tessék?

– Korábban a munkámról kérdeztél. Hogy mivel foglalkozom. Próbáltam rájönni, hogyan magyarázhatnám el.

Ajnurnak vissza kellett terelnie a gondolatait a korábbi beszélgetésükhöz. Miről volt szó? Ó, igen. Munka. Az ő munkája az volt, hogy képeket rendezett el a galériákban – Rusztem lenyűgöző dolognak tartotta. A képek sorrendje és térbeli elhelyezkedésük mögött húzódó elméletet és gondolkodást. A kitöltetlen tér jelentőségét. Újabb és újabb kérdéseket tett fel a lánynak a munkájáról: kérdéseket, amelyekre Ajnur csak tessék-lássék válaszolt.

Rég nem gondolkodott el a munkáján. A munkafolyamat automatikus volt. Általában természetes szintaxis állt fenn a kiállítási tárgyak között, de ha ez hiányzott... hát, akkor az ember felállított egy sorozatot, és kitalálta hozzá a logikát. Valami halandzsát. Ha a művésznek nem tetszett, ragaszkodott valami máshoz, akkor az ő ízlésének megfelelően tették ki a képeket. Így működött a való életben.

Egy idő után a lány kezdte kellemetlenül érezni magát – Rusztem alapos, lényegre törő kérdéseket tett fel. Ezek lényegre törő válaszokat igényeltek, de Ajnur nem rendelkezett velük. Az egyetemen megtanult elméletek rég alárendelődtek a gördülékeny gyakorlatiasságnak.

Hogy kitérjen a kérdései elől, a lány a munkájáról kérdezte Rusztemet. Nem érdekelte – nem igazán. Az járt a fejében, bár

gyorsabban sétálnának. El akart jutni a lakásáig, és lefeküdni a fiúval.

Jobb volt kérdéseket feltenni, mint a válaszokkal szenvedni. Ostobának érezte magát. Pedig nem volt az – csak nem is az a fajta ember, aki folyton *gondolkodik*. Munka közben nem létezett az elmélet – csak a *tudás*, amely abból fakadt, hogy évekig végezte ezt a munkát. Mint az azzal járó tudás, amikor valaki érti és beszél az anyanyelvét. Ez tette a lányt keresetté. Hogy folyékonyan beszélte a munka nyelvét. Nem pedig egy tankönyvi elmélet, amelyet azokon az unalmas virtuális kurzusokon tanult, miközben festménysorozatok diaképei villantak fel a terminálján. Szóval azt kérdezte:

– Na és te? Neurális hálózatokon dolgozol. Az milyen?

Ekkor, mielőtt Rusztem válaszolhatott volna, megérkeztek a lány otthonának bejáratához, és más dolgok kerültek előtérbe.

Most, két órával később Rusztem válaszolt a kérdésére.

Hát, legalább nem Ajnurnak kellett beszélnie. Egyszerűen csak élvezheti a kiélesedett érzékeit, ahogy a drog hatni kezdett az agyára, megtámogatva a közösülés után érkező hálás hormonlökettel, valamint a szobába besütő holdvilág és utcai lámpák háttérvilágításával. A lány a holdfényről kapta a nevét – Ajnur –, és gyerekkora óta a holdfényhez hasonlította magát: hűvös, sápadt, és az éjszakához tartozik. Mint a bőr alá ültethető, boltban kapható adagolók hatása, keresztüláramlik az erein, és hónapokig mennyei örömet érez. Valamelyik a kettő közül: *Séta az esőben* vagy *Nyári este*. Ha rá tudna jönni, hogyan szabadalmaztassa ezt a kifinomult, pazar érzést, amelybe néha belesüppedt a *holdfényként létezés állapotában*, egy vagyont kereshetne vele.

– A kérdést egy Thomas Nagel nevű filozófus tette fel évtizedekkel ezelőtt. „Milyen lehet denevérnek lenni?” Arra próbált rámutatni, hogy szinte lehetetlen elképzelni, hogy a miénktől annyira eltérő érzékszervi apparátussal rendelkezünk, mint egy denevér. Pusztán ahhoz, hogy *elgondold*, milyen lehet hangradarral tájékozódni a világban, fel kell venned egy denevér nézőpontját. De ezt nem tudod megtenni: a miénktől egy kicsit eltérő nézőpontot felvehetünk, de minél távolabb vagyunk tőle,

mondjuk úgy, minél *idegenebb* tőlünk, annál nehezebb megválaszolni a kérdést.

– Logikus, azt hiszem.

– Mondhatni – felelte Rusztem, miközben kinézett a hálószoza ablakán.

Rengeteg valódi denevér volt a városban. A lány néha látta őket, amikor a sötétben sétált hazafelé, kusza mintázatok az utcai lámpák közötti fekete térben. Ha az ember eldobott egy kavicsot, az egyik a nyomába eredt, és lecsapott rá.

Rusztem rövid ideig hallgatott, majd megismételte:

– Mondhatni. Akkor olvastam, amikor egyetemre jártam Moszkvában. Akkorra már rengeteg neurális hálózatot feltörtem. Már tudtam például, milyen szállítóhajónak lenni. Milyen járőrdrónnak lenni, Cseljabinszk utcáit fürkészve. Milyen lehet műholdvontatónak lenni, lehúzni egy régi, leromlott kommunikációs szatellit a pályájáról. Mindig megvolt ez a... nem tudom, minek nevezzem. Tehetségem? Adottságom? Hogy bejussak a hálózatokba, és *tudjam*, milyen lehet MI-nek lenni. Ott élni, elképzelni azt a világot. Az erről szóló esszét az egyik filozófiakurzusra olvastam, amit alapképzésen minden diáknak fel kellett vennie. Ezeken mindenki unatkozik és bosszankodik, mert nincs idejük készülni rá az órák mellett, amik *tényleg* érdeklik őket, a dolgok mellett, amikkel szerintük *ténylegesen* foglalkozniuk kellene. Nem osztottam meg a többi diákkal a gondolataimat... nem érdekelték volna őket. És a tanárral sem. Ürügynek használta volna, hogy levonjon egy jegyet, vagy belerángatott volna egy vitába, amit nem is értek.

Ajnur próbálta felidézni, mikor beszélt valakivel – bárkivel – ilyen sokat. Rusztem körvonalait nézte az ablak előtt. A fiú nem monologizálni próbált: néha elhallgatott, várta, hogy a lány mondjon valamit, mielőtt megint belelendül. Nem olyan ember volt, aki normális esetben sokat beszélt. A lány elkövette azt a hibát, hogy olyan kérdést tett fel neki, ami beindította. A fiú már régóta várta, hogy beszélhessen erről valakivel – Ajnur látta rajta.

– Mindenesetre – folytatta Rusztem – később újraolvastam az esszét. Pár évvel ezelőtt. És ahogy az emberrel gyakran előfordul, amikor évekkel később újraolvassa az egyetemi anyagot,

rájöttem, hogy elsőre nem értettem meg. Hogy valójában egy egész szakaszt átugrottam benne.

Megint elhallgatott, mintha azt várná, hogy Ajnur mondjon valamit. Úgyhogy a lány azt felelte:

– Persze. Ezt értem. Néha újra előveszem a könyveket, amiket feladtak az iskolában, és elgondolkodom rajta, hogy akkoriban egyáltalán miért olvastatták el velünk. Mintha szándékosan csinálnák: nagyszerű könyveket adnak neked, mielőtt felfoghatnád őket.

Ruszttem felnevetett.

– Igen... valami ilyesmi. Úgyhogy nemrég újraolvastam, és megtaláltam a szakaszt, ahol Nagel arról beszél, hogy a vak emberek is képesek hangradarral érzékelni a közelükben lévő tárgyakat: használhatják a botjuk kattanásait és koppanásait arra, hogy „hallják”, merre vannak a dolgok. Nagel azzal folytatja, hogy ez lehet a kulcsa az efféle kommunikációnak. Talán ha egy vak ember tudja, milyen vak embernek lenni – hogy ez fejben milyen érzés –, akkor ez alapján megpróbálhatja elképzelni, milyen lehet egy denevér hangradarjával rendelkezni. Nem fogja tudni, pontosan milyen denevérenek *lenni*. De fejben felépíthet valamiféle párhuzamot. És erről az jutott eszembe, hogy talán ebben áll a tehetségem.

– Miben? – A lány nem akart bosszúsnak tűnni, mégis annak hangzott.

– Más elmék helyébe képzelem magam. Gyerekkoromban a szüleim túl szegények voltak ahhoz, hogy legalább egy olyan terminált vegyenek nekem, ami képes VR- vagy 3D-s modelleket használni. Még csak terminálunk sem volt otthon.

– Nem volt *terminálad*?

– Nem. Egy Jelabuga nevű városban nőttem fel. Most az Uráli Nemzetközösséghez tartozik. Régen Tatárföld része volt. És mivel nem volt otthon saját terminálom, egy alagsorban üzemelő számítástechnikai üzletbe jártam. Összekapcsoltam pár béna régi terminált, és azokon keresztül hackeltem. Megfordult a fejemben, hogy talán innen származik az adottságom. Mivel eleinte nem állt rendelkezésemre a technológia, az indulásomkor olyan voltam, akár egy vak ember. Más érzékszerveimet kellett használnom, kompenzálnom kellett, és idővel a többi érzékszervem egyre

élesebb lett. El kellett *képzelnem* dolgokat, amik egy jobb hozzáféréssel rendelkező srácnak ott lettek volna a szeme előtt, és ez ahhoz vezetett, hogy képes lettem egyre bonyolultabb mintázatokba beleképzelni magam. Láttam őket a lelki szemeim előtt, mint ahogy a vakok tudják néha, ha egy bútort elmozdítottak a helyiségben, csak a hangból és a légmozgásból. Úgyhogy nem tudom, milyen lehet denevérenek lenni... pontosan nem. De hozzávetőlegesen meg tudom becsülni.

Elhallgatott.

– Bocs. Túl sokat beszélek. Általában nem beszélek ennyit. Csak a mostani feladatom kemény dió, úgyhogy folyton ez jár a fejemben.

– Igen – felelte Ajnur. – Ahogy itt feküdtem, arra gondoltam, rég nem beszélgettem ekkorát senkivel. Általában csak a pont ötösömmel beszélek ennyit.

– A micsodáddal?

– A pont ötösömmel, Altinnal.

A lány felült.

– Nem tudod, mi az a pont ötös?

Rusztam a fejét rázta.

– Tényleg sok időt tölthetsz bezárkózva, miközben törögeted ezeket a hálózatokat.

– Igen, előfordulhat. Úgy érzem, manapság mást sem csinálok. Hackelek és kávézom.

Ajnur nyújtózkodott.

– Viccelsz, ugye? Vagy mégsem. Valaki azt mondta, az emberek nem igazán akarnak másokkal randizni. Nem igazán akarnak egyenrangú partnert, érted, két teljes embert egy párkapcsolatban. Két embert igényekkel, vágyakkal és eltérő véleményekkel. A másik legyen egy pont ötös a kapcsolatban. Ők akarnak lenni a teljes ember, aki irányítja a kapcsolatot, a másik pedig legyen félember. Olyasvalaki, aki megérti őket, de nincsenek saját igényei, tudod? Valaki, aki teljesnek tűnik, vannak furcsa bogarai, saját véleménye és sztorijai a világról, de nem annyira, hogy zavaró legyen. Nem úgy, hogy változást követeljen az embertől. Úgyhogy hat-hét évvel ezelőtt egy mesterséges intelligenciákra specializálódott nagyvállalat az SF-SD Tengelyen elkezdte piacra dobni ezeket a cuccokat. Ki kell töltened egy

hosszú kérdőívet a terminálon, játszod egy rakás szimulációval és fejtörővel, aztán személyre szabottan legyártanak neked egyet.

– Egy... partnert.

– Igen. Azt hinnéd, hülyeség, meg egyáltalán nem kielégítő, pedig csodálatos. Mintha nem is tudtál volna róla, hogy mindvégig ezt kerested. Bemutassalak neki?

– Micsoda? Kinek?

– Altinnak.

– Ööö... oké. Persze.

– Szia, Altin – mondta Ajnur. – Mit csinálsz most?

Az okulusz egy kis asztalon állt a sarokban, hogy egy üres helyre vetítse a képet Ajnur ágyának közelében. Az ágy mellett villogva megjelent egy nő – épp annyira anyagtalan, hogy Rusztem lássa a testén keresztül a szobában lévő tárgyak árnyékát. Egy kis asztalnál ült, és egy tál tésztát evett. Bő pólót és sportos rövidnadrágot viselt, mezítláb volt. Feltartotta az egyik ujját, jelezve, hogy „várj”, közben beszívta egy hosszú tészta szál maradvékát, aztán a kézfejjével megtörölte a száját.

– Szia. Nem számítottam rá, hogy előkerülsz. Nem randin vagy? Máris vége?

– Nem, még ő is itt van.

– Ó – mosolyodott el önelégülten Altin. – És úgy látom, jól ment a dolog. Megesz a féltékenység.

– Beszélgettünk, és meg akart ismerkedni veled.

– Kis perverz.

– Nem úgy. Csak be akart köszönni.

Rusztem feltartotta az egyik kezét.

– Szia.

– Nagy dumás. Mi a neved, laza srác?

– Rusztem.

– Szép név. Jól érzed magad?

Rusztem vállat vont.

– Ja... asszem, jól érezzük magunkat. És te? Mit csinálsz?

Altin vállat vont.

– Megnéztem négy órát *Az eltemetett halottaink idejében* című műsorból. A régi Amerikai Államokról szól. Láttad?

– Nem – felelte a fiú. – Nem nézek sok streamet. Nincs rá időm.

– Ó, hogy te olyan vagy... – Altin a szemét forgatta.

– Nem – mondta Ajnur. – Szerintem tényleg nincs rá ideje. Nagyon durva a melója. Neurális hálózatokat tör fel.

– Tényleg? Kinek dolgozol, laza srác? – Altin felemelte a tányérját, és megitta belőle a levest. Vagy csak úgy tűnt? Rusztem valójában máris elfelejtette, hogy nem igazi ember. Elképesztően valóságghú – még a lyuk is ott van a pólóján. A leves csillogó zsírrétege a száján. Nézte, ahogy a lány megvakarja a viszkető lábát a másik sarkával.

Elképzelte, milyen lehet belülről az elméjének neurális kuszasága. Milyen érzés lehet abban az útvesztőben lenni. Hogyan viszonyul ahhoz a labirintushoz, amelyen most dolgozik.

– Szabadúszó vagyok – mondta Rusztem.

– Azt mondja, érti, milyen lehet denevérenek lenni.

– Undi.

Ajnur felnevetett. A hasára fordult, és most a két kezén támasztotta meg a fejét. Rusztem felismerte a pillantását. Egy olyan ember fesztelen szeretetét, aki épp a hosszú távú partnerét látja – valakit, akivel már túl vannak a kezdeti szenvedélyen, elérték a nyugodt éveket. Befejezik egymás gondolatait. Félmondatokkal beszélgetnek.

Enyhe távolságtartást érzett. A ma este után nem fog többé találkozni Ajnural. A lánynak megvolt, amire egy embernek – érzelmi értelemben – szüksége lehetett, épp egy tányér levest evett, *ami nem is létezett*, egy garzonlakásban, *ami szintén nem létezett*.

– Nem, mesélt egy rakás érdekes dolgot a nézőpontokról. Ne legyél felszínes.

– Nem vagyok *felszínes* – felelte Altin, utánozva Ajnur hanghordozását. – Csak nem szeretem a denevéreket.

– Jaj, hagyjál már! Majd később elmagyarázom az egészet. Tök érdekes. De most erre nincs időm. Mennem kell.

– Jó szexet.

– Bunkó vagy.

– Én is szeretlek. – Altin kidugta a nyelvét, és az okulusz elsötétedett.

- Szuper, nem igaz? – kérdezte Ajnur.
- Hát... komoly cucc.
- Ezzel nem mondtál sokat.
- Szóhoz sem jutok. Lenyűgöző. Sosem láttam még ilyen szimulációt.

Ajnur összehúzta magát az ágyon, hogy helyet csináljon Ruzstemnek, és megpaskolta az üres területet az ágyneműn. A fiú felült.

Ruzstem még mindig érezte a hűvös közönyt, de figyelmen kívül tudta hagyni – vagy legalább egy időre félretenni. Tudta, hogy az érzés vissza fog térni, amikor hajnalban hazafelé sétál majd, testén egy ember illatával, akit alig ismer.

- Még nem végeztünk – mondta a lány.

Ruzstem gépiesen rávágta:

- Nem. Szerintem sem.

Minden egyes polip, amellyel találkozunk, számunkra elképzelhetetlen kalandokat és kihívásokat élt át. Egy polip, amelyik megérte a felnőttkort a tenger veszedelmei között, olyan lesz, mint a „sokfele bolygott s hosszan hányódott” Odüsszeusz³, a hősi csaták és menekülések ravasz mestere. Hány karját vesztette el és növesztette vissza? Hány alakot öltött fel, hogy elrejtőzzön, és becserkészsze zsákmányát? Hányszor menekült meg a halál torkából?

És a tenger ezen hőse mit fog tudni rólunk? Elrejtőzött egy tizenkilencedik századi bűvársisakban, amelyet a mélység korai felfedezői veszítettek el? Megszökött egy halászhálóból? Meglesett minket otthonának széléről, miközben mi a parton sétáltunk? Megérintette a tengeralattjáróinkban meghaltak koponyáját?

Mik leszünk a számára? Istenek? Szörnyetegek? Vagy semmilyen jelentéssel nem bírunk majd?

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

BEESTELEDETT, MIRE HA visszatért a partról a hotelbe. Fáradt volt, a karját könyéig homok lepte. Viszont jólesett a két kezével dolgozni. Kiszabadulni a saját fejéből, a gondolatok közül, amelyek folyton megrohanták – a megoldhatatlan kérdésektől.

Az érkezése óta úgy érzi, kicsúszott a lába alól a talaj. A helikopter esőben szállt le, az elhagyatott sziget sötétségében – ha visszagondolt erre az első éjszakára, eszébe jutott, ahogy a majmok veszekedtek valamin a védgát mentén, és ez az emlék most összefolyt Evrim megjegyzésével a majmokról: *Jelenlegi énjének alacsonyabb rendű változatai. Kudarcot vallott kísérletek.*

Kudarcot vallott kísérlet. Evrim is az lett volna? Amikor először megmutatták a világnak, olyanok voltak a vele készített interjúk, akár egy sor érzékeny Turing-teszt. Az emberek egymás után tették fel a kérdéseiket Evrimnek, és ő újra meg újra demonstrálta, hogy ő is ember. Vagy... nem, ez nem fedi a valóságot. Ezekben a tesztekben Evrim azt demonstrálta, hogy el tudja *hitetni* magáról, hogy ember.

Ez volt a lényeg, nem igaz? A csel. Evrim sosem lenne képes bizonyítani, hogy ember, sem azt, hogy rendelkezik öntudattal. Csak azt, hogy rendelkezik egy ember *külsőségeivel*. Hogy meg tudja teremteni az öntudat pontos mását. A Turing-teszt, mint minden, öntudatra vonatkozó teszt, valójában nem képes bizonyítani semmit azon kívül, hogy a szimuláció kellőképpen összetett ahhoz, hogy megkülönböztethetetlen legyen egy embertől.

De mit jelent ez egyáltalán? Evrimet közszemlére tették, noszogatták, megvizsgálták, kitérgettek. Ember, vagy sem? Egy ideig az egész világ erről a témáról beszélt. Aztán kivetette magából Evrimet. Nem azért, mert alacsonyabb rendű, hanem mert átment az összes teszten. Ha nem tudta volna megmondani, pontosan mikor következett be a fordulat. De az androidról szóló tudósítások hangneme megváltozott. Megváltoztak a

műsorfolyamokban az interjúk mellé használt szemléltető ábrák, a beszélgetések más részleteket emeltek ki. A kamera elidőzött Evrim kissé furcsa arckifejezésén. Egy közeli felvétel, amelyen Evrim fenyegetőnek látszott. Egy kontextusából kiemelt idézet. Finom sugalmazások.

Az érdeklődés kezdeti hulláma után, amely az elképzelést kísérte, hogy a DIANIMA-nak végül sikerült újraalkotnia az emberi elmét a maga teljes, addig példátlan komplexitásában, a közbeszéd végül elfordult Evrimtől.

Miért? Néhány ellenvetés vallási jellegű volt. Mások erkölcsiek. És ott volt az erőszak. De a könyörtelen valóságot a törvények elfogadása jelentette – olyan törvényeké, amelyek Evrimet és minden hasonló jövőbeni megfelelőjét illegálisnak minősítették a világ legtöbb államában, ideértve az ENSZ Kormányzati Igazgatósága alá tartozó összes országot és protektorátust.

És most Evrim itt volt a szigeten. Kiközösítve. Számúzva. Bármivel is magyarázták, hogy itt kell lennie, hogy neki kell vezetnie a projektet, ez a tény ott kísértett a háttérben. Evrim nem mehetett máshová.

Az android egyedül ült az előcsarnokban, arcát megvilágította a terminál derengése, körülötte a rengeteg felszerelés és műszer, amelyekkel Altantsetseg piszmogott folyton. Ha pedig tisztán látta maga előtt Pinocchiót egy polcon az élettelen babák sorában, amelyek az ősei voltak, ő maga megrekedve az élő és élettelen, szubjektum és objektum világa között, azért küzdve, hogy valódivá váljon.

Evrim felnézett, ahogy a nő belépett.

– Gondolkodtam, Ha... a parkőr meggyilkolásán. Aggasztó.

– Micsoda? – Ha kihúzott egy széket. Erőt vett rajta az empátia, hogy így látja Evrimet, magányosan. *Olyan magányos.* Most azon kapta magát, hogy közelebb húzódik hozzá, mintha azt mondaná: *Nem félek tőled. Nem undorodom. Képes vagyok közel lenni hozzád, és nem húzódok el tőled. Látod?* Olyan közel ült, hogy összeért a válluk, amikor odahajolt megnézni, hogy mit tanulmányozott Evrim a terminálon.

Az android volt az, aki elhúzódott tőle. Nem lehetett megállapítani, hogy meglepettségében, undorában, vagy valami

más miatt. Elhúzódott Hától, aztán mintha észrevette volna magát, odahajolt hozzá, teret adott a közelségnek.

A képernyőt tizenkét részre osztották – mindegyiken polipokról szóló videók mentek. Eltérő fajok voltak, de az összes felvétel az emberrel való interakcióikat ábrázolta. Az egyiken egy polip egy hajó fedélzetén mászott, átpréselte magát egy résen a hajóperemen, hogy megmeneküljön. Egy másikon egy polip elrejtőzött egy befőttesüveg aljában, amit egy görög halász vitt magával a kis csónakjában. És így tovább – minden videó egy-egy találkozás. És az összes találkozás ellenséges volt a polippal szemben, fenyegető. A polipok igyekeztek menekülni fogvatartóik elől. Kirángatták őket a tengerből, és küzdöttek a szabadulásért.

– Próbáltam elképzelni – mondta Evrim –, hogyan láthat minket egy polip. A gyilkosságon gondolkodtam. Valami hiányzik a sztoriból.

– Sok minden hiányzik belőle – értett egyet Ha.

– Igen. Sok minden. De ami a legfontosabb: a támadás *oka*. Eleinte arra gondoltam, hogy bizonyára történt valami, amiről mi nem tudunk. Valami, amitől az állat fenyegetve érezte magát. Biztos voltam benne. De aztán az jutott eszembe: tesznek bármit az emberek, amitől az állatok *nem* érzik magukat fenyegetve? És a válasz: szinte semmit. Ez az állat már azelőtt rendkívül intelligens volt, hogy megtanulta volna a szimbolikus kommunikációt, és a közös története az emberekkel teli van erőszakkal és fenyegetettséggel.

– Tehát elhiszed, hogy elérte a szimbolikus kommunikáció szintjét.

– El. Az eszközhasználatot pedig már rég megtanulta. És most azt látjuk, hogy ez nem minden, hogy talán *készít* is eszközöket. De ami engem aggaszt... az az emberek kapcsolata a polipokkal. A polipok nézőpontjából. Már azelőtt rendkívüli teremtmények voltak, hogy megtanultak nyelvet használni és eszközöket készíteni. A túlélés és az alkalmazkodás mesterei a tengerben, állandó fenyegetettségben élnek, olyan körülmények között, amelyek rugalmas, folyamatos válaszreakciókat követelnek meg. Ez az állat egy alakváltó, gyűjtögető vadász. Mesterien használja a környezetét. Az álcázást és a figyelemelterelést. Nap mint nap

megmenekül a halál torkából. Nap mint nap öl az életben maradásért.

– A könyvemben Odüsszeuszhoz hasonlítottam – mondta Ha. – Aki „sokféle bolygott s hosszan hányódott”. Ez a legjobb párhuzam, amivel elő tudtam állni. A polipok a tengerek hősei: ezernyi kihívás és sorscsapás túlélői.

– Igen. – Evrim visszafordult a terminálhoz, amelynek tucatnyi paneljén polipok emberekkel csatáztak, küzdöttek, hogy mementsék az életüket. – Igen. Pontosan ezt akartam mondani. Ők a tenger hősei. És mi kik vagyunk? A nemezisük. Mi vagyunk az ellenség. Emlékszel, mit mondtam neked a parton? Elkerülhetetlen volt, hogy Altantsetseg megölje azokat az embereket az MI-hajókon. Magától értetődő, hogy megvédi ezt a helyet. És ennyi: azt hiszem, ezek egyszerűen *magától értetődő* gyilkosságok. A polip nem feltétlenül olyasmiért ölte meg a parkört, amit az elkövetett. Azért is megölhette, mert útban volt, megijesztette, bosszantotta, vagy csinált valamit, ami a polipnak nem tetszett. Valami fenyegetőt. Mint ahogy azok az emberek a hajókon azért haltak meg, mert olyasvalamit képviseltek, ami veszélyt jelent a munkánkra.

Ha felidézte, ahogy Evrim kifejezéstelen arccal egy homokba ásott lyukba lök egy holttestet. Az android lába a férfi leszakadt felsőtestén. Egy taszítás, és már el is tűnt.

Magától értetődő.

Ebben a pillanatban megszólalt egy riasztó.

Nem olyan volt, mint a korábbi. Ez szirénázás, amelyhez a mennyezetre szerelt készülékből villódzó fény társult.

– Az óceáni védvonal?

Altantsetseg lépett be az előcsarnokba. Fekete ruhát viselt, egy rövid csövű fegyverrel egy szíjon, és teljesen hangtalanul a hotel bejárata felé tartott. Fején sisak, az arca előtt egy tucat kép lebegett – kamerák adásai, értette meg Ha.

– Nem – mondta Evrim –, ez a riadó a szárazföldi védvonal áttörését jelzi. A mi védvonalunkét.

Altantsetseg feléjük fordult.

– Ti maradtok. Valószínűleg meghibásodás. Megytek.

– Ne – mondta Ha. – Ne menj oda! És ne csinálj semmit a drónjaiddal!

– A határ be lett hatolva. Veszély lehetséges.

– Nem. Kapcsold le a riasztót!

Altantsetseg megmozdította egyik ujját az irányítókesztyűben, és a sziréna elhallgatott. A villódzó fények is megszűntek.

A nyitott ajtón keresztül hallották a tenger hullámainak zúgását a homokon, a sötétségben a hotel terasza mögött. Mindhárman mozdulatlanul álltak. Altantsetseg a látóterében lebegő kijelzőket fürkészte. Ha mereven állt, minden izma megfeszült. A tenger felé fordult, bár semmit sem látott a hotel ablakában Evrim és a saját tükörképén kívül. Akár egy különös ikerpár, áttetszően az üvegen.

– Látsz valamit? – kérdezte az android Altantsetseget.

– Szél van. Mozgás a fákon. Nem segít. Sok minden mozog. Betörés a homokos területen. Három drón van ebben a helyzetben. Hőnyomok homályosak. Nem biztos találat. A kamerákon semmi. Azt hittem, csónak, ember vizes ruhában. Nem. De ott. Mozgás a parton. Megyek.

Ha érezte, hogy előnti az adrenalin – ebben a pillanatban megtelt étellel, mintha minden pórusa magába szívta volna a mostani érzés tónusát, hogy elraktározza későbbre.

Kezdődik.

– Ne – mondta. – Maradj itt.

Altantsetseg szúrós pillantást vetett rá, és felszegte az állát.

– Infravörös nem. Semmi, azt hiszem. Szemét, uszadék fa a hullámokon. Elnézést a zavarásért.

Altantsetseg félúton járt a folyosón, amikor a védvonal riasztója megint megszólalt. Megtorpant, és megfordult.

– A jelenlétet meg kell vizsgálni.

Ha feltartotta a kezét.

– Ne! Állj meg! Kapcsold ki a riasztót!

Altantsetseg egy ujjmozdulattal megint elhallgattatta a szirénát.

– Mit tudsz? – mordult fel. – Miféle játékot űzöl?

– Nem játékot űzünk – felelte Evrim. – Idecsaltuk. A tiéd volt a csali. A merülőhajó.

– Igen – felelte Ha. – És most csak azt szeretném kérni, hogy maradjunk itt egy darabig. Negyedórát. Csak tizenöt percet.

– És mire számítottok? – morogta Altantsetseg. – Hogy csak besétál az ajtón?

Ha a biztonsági tisztre nézett, a kinyújtott mutatóujjára az állítható fegyverszíjon lógó, rövid csövű, aljas kis gyilkológépének sátorvasa mentén.

– Remélem, nem.

Az evolúció nem egyszer, hanem legalább kétszer épített fejlett elméket, nem csupán az emlősöket és rokonaikat ajándékozva meg vele, hanem a lábasfejűeket is, elsősorban az óceánmélyi intelligencia csúcsát, a polipot.

Ezek az állatok olyan mértékben különböznek tőlünk, hogy náluk még a világúrról szóló fantáziálásainkban elképzelt földönkívüliek nagy része is több közös vonással bír az emberrel. Ám a polipok értelmes volta tagadhatatlan. Úgy vélem, az első idegenek, amelyekkel találkozni fogunk, az óceánból felemelkedve köszöntenek majd minket.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

HA PRÓBÁLTA MEGGYŐZNI Altantsetseget, hogy ne tartson vele a partra, de a nő nem engedett. Végül mindhárman lementek, Ha vezette a sort, Altantsetseg mögötte, Evrim pedig leghátul. Ha ragaszkodott hozzá, hogy a biztonsági tiszt hagyja a fegyverét a hotelben – miközben tudta, hogy valahol a fejük felett legalább egy drón követi az útjukat. Hangtalan ugyan, de nagyobb kárt okozhat, mint egy puska.

A hotel teraszáról betonösvények vezettek jobbra és balra, miniatűr pálmák és más trópusi fantázianövények között kanyarogtak, amelyek közül egyik sem volt őshonos a szigeten. A közvetlenül a partra vezető jobb oldali ösvényen indultak el. A hotel kertjéből paradicsomi műdzsungelt alakítottak ki – a „nyaralás egy szigeten” vidámparki változatát, amelyhez egyetlen valódi sziget sem érhet fel igazán. A fákat és bokrokat egyenlő távolságban ültették el, és olyan kellemes fajokból válogatták össze őket, amelyek nem jártak tövisekkel és egyéb kellemetlenségekkel. De a sziget kiürítése óta eltelt idő rajta hagyta a nyomát a kerten. Az ösvényt elborították a keresőindák, a vad fűfélék, a lehullott fa- és páfránylevelek. A mindegyikükön ott lévő fejlámpák árnyak hálójává változtatták a sziget által visszafoglalt, immár valódi dzsungellé vadult műdzsungelt.

Ez milliányi bűvóhelyet jelentett. A part felől érkezve bármi könnyen eléri a hotelt, mielőtt meglátnák. Ha azon kapta magát, hogy hálás Altantsetseg járőröző gépeinek.

Mintha meghallotta volna, Altantsetseg sziszegni kezdett.

– Robot nem engedi, hogy a szaros leshelyeket a szálloda közelében buldózerrel lerombolják. Most talán gondolja át újra. Vagy túl késő nekünk.

De a mozgásérzékelők és az infravörös fények csupán mérsékelten hatékonyak őrszemként egy olyan hideg vérű élőlény ellen, amely egész életét mozgásérzékelők kijátszásával töltötte – az óceánban élő érzékelőket, ahol kiszámíthatatlan iramban

fejlődtek a ragadozó és a préda egymásra adott reakciói. Ha egy polip táplálkozni akart, minden pillanatban a leghalálosabb mozgásérzékelőket kellett kijátszania, támadási lehetőségeket keresni, kicselezni a visszaverésére tervezett rendszereket. Módosítani az alakját és a tartását. Egyé válni a körülötte lévő dolgokkal, egyikkel a másik után.

Hának eszébe jutott egy polipokról látott tudományos film, amelyben az állat közvetlenül a part mentén vadászott rákra a víz alatt. A terület egy korallzátony mentén húzódott, a zátony mellett a tengerfenéken sziklák és hosszabb nyílt vízű szakaszok váltakoztak. A polip homokos nyílt terepen lódult meg elkapni a rákot, és alig harminc méteren belül homokká változott, sodródó hínárdarabbá, kővé, suhanó hallá, egy csapat kacslábú rákká és koralltömbbé.

A rák vacsoraként végezte.

Ezek az adottságok – a vadászképességek, amelyek ahhoz kellenek, hogy táplálékra leljen a hullámok alatti világban – semmik ahhoz képest, ami az életben maradásához szükséges. A polip egy csomag puha, héjatlan, könnyen emészthető fehérje egy éhes világban. Ebben a világban a ravaszságának és a Próteusz módjára változtatott alakjának köszönhetően maradt életben. A léte múlik a kreativitáson.

Ha körül minden mászott és mozgolódott, készült ugrani vagy elosonni.

Kiérték a hamis dzsungelből, és lementek a ferde támfalba vájt lépcsőkön a partra.

A partot is nagyrészt az emberek alakították ki. Korábban nem volt itt más, csak kövek, amelyek megtöltötték a félhold alakú öblöt partvonalát, amelyet folyamatosan tépázott a szél. A fejlesztők hullámtörőket építettek, hogy kiszélesítsék a keskeny öblöt, a szigetnek ezen az oldalán próbálták megvédeni a szél és az árapály állandó ostromától, egymás után hordták kamionokkal a homokot, hogy a hely megfeleljen a szigetek tengerpartjáról alkotott turistaelképzeléseknek. De a szél így is kisöpörte a mesterséges öblöt. Mivel már nem pótolják szezonálisan, a homokot hamarosan elhordja az árapály és a hullámozás, a partszakasz pedig újra sziklás lesz.

Fejlámpáik fénye táncolt a homokon, és néha szörnyűségesen felnagyítva eléjük vetítette valamelyikük árnyékát.

A szimbólum, amelyet Ha épített a vízvonál közelében, két méterre volt a víz betolakodását jelző nedves sávtól. Pár óra gondos munkába telt elkészítenie. Hínárból, sötét kövekből és uszadék fából rakta össze. Nagyjából kétszer akkora volt, mint egy ember. Nagy műgonddal készült, precízen, szélei határozottan rajzolódtak ki a homokon:

A három hegye nem a víz, hanem a hotel felé nézett. A félhold íve a tenger felé. Evrim és Altantsetseg ráirányította a lámpáját, az android először a szimbólumra mutatott, aztán Hára. Ha bólintott.

A másik szimbólum távolabb volt a parton. Altantsetseggel az élen közelítették meg, fejlámpája fénye végigpásztázta a hullámtaréjok vonalát, a tenger felszínét, a part homokját. Semmi.

A szimbólum elnagyolt volt, elkapkodott. A széleit néhol bizonytalanná tette egy kiálló vagy rossz helyre rakott anyagdarab. De az alakja elég egyértelmű volt:

A nyíl nem a víz, hanem a part felé mutatott. A hegye jobbra dőlt. Pontosan a hotel irányába.

Ez a szimbólum is többnyire sötétebb kövekből, hínárból és uszadék fából készült.

De keveredtek benne más tárgyak is. Ha lehajolt. A hínár, az uszadék fa és a kövek között észrevette a roncsoshoz leküldött és ott elpusztított merülődrónt. Teljesen széttörték. A burkolat darabjait és a belső alkatrészeket szétszórták a szimbólumban.

És voltak más dolgok is benne: egy bűvármasz. Oxigéntartályok. Egy szigonypuska. Egy kesztyű. És...

Ha alig ismerte fel. Belepték a rátapadt kagylók és a zöld patina, úgyhogy nem vált el a többi tárgytól a holdfényben, amely az elmúlt néhány nap teliholdja után már fogyatkozott, de még mindig elég fényesen világított az égbolton. Az összes tárgy közül ezt helyezték el a leggondosabban, közel a hotelre mutató nyíl hegyéhez, miközben vakon meredt az ég felé.

Egy emberi koponya.

Hiánytalan volt, minden foga a helyén, az alsó állkapcsa kitátva, úgy nézett felfelé, mintha a csillagok szépségét csodálná.

Evrím és Altantsetseg kis távolságra állt Hától – olyasvalakitől tart az ember ilyen távolságot, aki épp a koporsóba pillant egy rokona temetésén. Ha sokáig állt mozdulatlanul. Aztán lassan körbejárta a szimbólumot.

– Le kell fényképeznünk – mondta határozott hangon.

– Mostanra sok képet készítettem a hieroglifákról. – Altantsetseg az égre mutatott.

– Részletes fotókra gondoltam. Nekünk...

Ha eltakarta a száját, ahogy hirtelen öt drón ereszkedett le. *Szedd össze magad! Nem tudnak repülni.* A drónok szabadesésben zuhantak, majd hirtelen megálltak nagyjából szemmagasságban. Altantsetseg felemelte a kezét, akár egy varázsló egy gyerekmeséből, aztán nagy figyelmet igénylő jelnyelvet használt, mire a drónok körbetáncolták a szimbólumot, lebuktak és megálltak, feszes ívekben keringtek egymás körül. Ha kihátrált a kavargó repülési mintázatból Evrimig.

– Ez itt a diadalod pillanata, Ha – mondta az android. – Most már kétségtelen: van bizonyítékod. Bizonyítékunk. Ami indokolja, hogy folytathassuk a munkát. Ez a kezdet.

A nő nem szólt semmit. Tekintetével követte a köröző drónokat, a szimbólumra nézett, majd megint a drónokra. Ebből a

távolságból a koponya kékeszöld gömb volt a szimbólumot alkotó többi tárgy között. Akár egy megunt, viharvert labda, amelyet partra mosott a víz, egy érdektelen használati tárgy.

Pedig a legkevésbé sem érdektelen.

Végül megszólalt.

– Nem látod?

– De látom. Elég sok mindent jelenthet.

– Ez nem úgy fest, mint egy kezdet. – Ha megfordult, és elsétált.

– Hová mész?

– Vissza a hotelbe. Gondolkodnom kell, de itt nem megy.

Ahogy a mesterséges intelligenciák fejlődnek, és olyan agyak kapcsolódnak az internethez, amelyek képesek ellátni az emberi agy számos feladatát, úgy egyre többet vitatkozunk az öntudatról. De még így sincs egyértelmű meghatározásunk az öntudatra – annak ellenére, hogy minden bizonnyal ez a tapasztalataink legfontosabb összetevője a bolygón.

Miért félünk tőle annyira, amikor másokban látjuk meg ezt a dolgot, amit *önmagunkban* is oly kevésbé értünk?

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

NEM NEHÉZ MEGÖLNI egy embert.

Ezt Eiko a feldolgozóhajón tanulta meg. Láta, hogy egy másik hajóról való férfi vitatkozik egy őrrrel. Az őr egyetlen könnyed mozdulattal felemelte a puskáját, és keményen a másik halántékára vágott vele. A férfi összeesett a közlekedőfolyosón. Az őr elsétált. Mire a legénység többi tagja odaért, a férfi már halott volt.

Egy hétig tartózkodtak a feldolgozóhajón. Ezalatt Eiko több száz más hajóról származó munkást látott, és nagyjából ötven őrt. Hajók jöttek és mentek, sok közülük kisebb volt, mint a *Tengeri Farkas*, csak egy nagyobb akadt. A *Tengeri Farkas* legénysége ideje nagy részét saját hajója fedélzetén töltötte. Ezzel jobban jártak.

Eiko és Son egyszer ment át a feldolgozóhajó fedélzetére, amikor a többi munkással együtt orvosi vizsgálatra vitték őket. Keresztüllökdösték és -taszigálták őket egy hűvös folyosókból álló labirintuson, amely egy steril fülkébe vezetett, ahol egy gép ellenőrizte őket. Az orvosi gép oldalára ezeket a szavakat nyomták: Az automatizált Tengeri Protein Iparvállalat tulajdona.

Ez volt az első alkalom, amikor Eiko bármiféle tulajdonlásra vonatkozó utalással találkozott, amikor valaki felelősséget vállalt azért, ami vele és a legénység többi tagjával történik. Bizonyára tévedésből felejtették ott. Eiko egy tekercsbe göngyölte ezt a tudást, és elhelyezte a Minagucsi-ja tücsökkalitkájában.

A kiruccanás során nézte végig a férfi meggyilkolását. Ugyanezen kiruccanása során látta egy pillanatra a többi hajó munkásait, akiket folyosókon lökdöstek és taszigáltak – mind legyőzöttek és csontvázszerűek voltak. Rosszabbul festenek, gondolta ekkor, mint a *Tengeri Farkas* legénysége. De most elbizonytalanodott. Talán csak a névtelenségük miatt tűnt úgy, hogy rosszabb bőrben vannak. A saját legénységének tagjaira

emberként tekintett, de a többiekből, ezekből az idegenekből csak a testi valójukat látta.

Talán a *Tengeri Farkas* legénysége ugyanilyen rosszul nézett ki. Talán ő is ugyanilyen rosszul nézett ki.

A feldolgozóhajón tartózkodásuk során a *Tengeri Farkas* két őre megverte Sont, mert a tengerbe ejtett egy tömb fagyott tonhalat rakodás közben. Slendrián verés volt: az örök egyértelműen visszafogták magukat. De Son még így is kihagyta a másnapi műszakját, az egyik szeme teljesen bedagadt, és nem tudott kikelni a függőágyából.

Miközben figyelte, hogy az örök visszafogottan elverik Sont, Eiko elgondolkodott rajta, hogy talán az öröknek is vannak őreik, olyan emberek, akik megbüntetik őket, ha ok nélkül komolyan megnyomorítják az egyik munkást. Mintha az öröket ugyanúgy megbüntetnék egy elvesztett Sonért, mint ahogy Sont megbüntették az elvesztett halért.

A kizsákmányoló rendszeren belül tiszteletben tartották ezt az ökonomiát. Minden kiszámított értékkel rendelkezett, és ez az érték mindig kisebb volt, mint az alatta lévő dolog értéke a láncban: tehát például a munkások kevesebbet érnek, mint az összes hal, amit várhatóan kifoghatnak. És a hajó, az örökkel és a munkásokkal, akik élettartama során működtetik, összesen kevesebbet ért, mint az ezen időszak alatt kifogott teljes halmennyiség.

Így kell lennie, különben nem érné meg a cégnek fenntartani a hajót, etetni a munkásokat, fizetni az öröket. Ezért nem voltak az automata hajók többé teljesen automaták: a robotok javítása túl drága lett volna. Szétzilálták a rendszert. Olcsóbb volt fenntartani a rabszolgákat és az öröket, akiknek munkára kellett fognia őket. Úgyhogy kivágták a robotokat.

Előfordultak incidensek, kirívóak és véletlenszerűek, mint például egy ember érzéketlen meggyilkolása a feldolgozóhajó fedélzetén, amelyek sértették ezt az ökonomiát, de többnyire minden a költségeket szem előtt tartva működött.

Ideértve az erőszakot is. Az erőszak olyasmi volt, amit az ökonomia keretein belül alkalmaztak: túl sok munkás meggyilkolása túl drága lenne, nem lehet olcsó lefizetni a feketepiac ügyeskedőit újabb elrabolt dolgozókért. Az erőszakot

módjával kellett alkalmazni. A munkások megsebesítése sértette az ökonómiát. És Eiko biztos volt benne, hogy ez az ökonómia máshol is kifejeződött: a szükséges mennyiségű táplálékot kapták, becsült költségek alapján kiszabva, ami meghatározta, mire van szükség ahhoz, hogy megfelelő egészségben tartsa őket, de semmi többet. Kaptak gyógyszert, ha megbetegedtek, de ennek is bizonyára megvoltak a korlátai. Lennie kellett egy pontnak, amikor megszabadultak a legénység beteg vagy sérült tagjaitól. Eiko nem látott ilyet, de biztosra vette, hogy *megtörténhetne*. A *Tengeri Farkas* elvégezne egy számítást: algoritmusok futottak az agyában a haszonról és a veszteségről. Minden ezekből a számításokból nőtt ki.

A feldolgozóhajón töltött idejük során más hajókról származó munkások jöttek át a *Tengeri Farkas* fedélzetére: megjavították a válaszfalakat, betömték a lyukakat, amelyeket az alaszakai kalózok hagytak a legénységi fülkék oldalán. Férfiak, akik elvégezték a karbantartást a hajó hajtóművein és gépparkján.

Pletykákat és híreket adtak tovább egymásnak: puccs történt az ENSZ Biztonsági Tanácsában, az Isztambuli Köztársaság átvette a Kínai Államszövetség helyét állandó tagként. Cunami dült Jáva partjainál, és az egyik MI-hajó megfeneklett a parton. A legénység megszökött, de amikor jelentkeztek a hatóságoknál, letartóztatták őket illegális bevándorlásért, visszatoloncoltak mindenkit az MI-hajóra, amit aztán visszavontattak a nemzetközi vizekre.

Rémtörténeteket adtak tovább egymásnak: az egyik feldolgozóhajón bedokkolt egy halászbárka, amelynek senki sem volt a fedélzetén, a rakodótere színültig. Nyoma sincs a munkásoknak, sem a zsoldosoknak, akiknek őriznie kellett volna őket, mígnem a hajó legénysége kinyitotta a rakteret, és mindannyiukat odabent találta, takarosán halomba rakva és lefagyasztva, munkásokat és öröket egyaránt. A hajónak nem sikerült halat fognia és megőrült, úgy döntött, a fehérje az fehérje. A mesterséges intelligenciáját ki kellett vonni a forgalomból.

Ez igaz lehet? Egyáltalán lehetséges? Eiko nem tudta. Ilyesmit azért mesélhetnek, hogy rájuk ijesszenek. Szórakozásból, rosszindulatból vagy unalomból.

Immár két hete a feldolgozóhajón voltak. Eiko aggódott Son miatt. A megverése óta furcsán viselkedett. Nem beszélt semmi másról, csak az otthonát jelentő szigetekről. Ha leültek kártyázni vagy szünetet tartottak a műszakjukban, Son Con Daóról mesélt. De nem úgy nosztalgizott, mint régen, a bűvárcsónakokról, arról, ahogy régi halászhálókat vágtak le a korallzátonyokról, vagy a csendes életről Con Son Townban.

Ehelyett halakról beszélt. A mániájává váltak: a bőséges fogásokról a szigetcsoport védett zónájában. Hogy ott nagyobbak, lassabbak, könnyebb volt kifogni őket. Az orvvadászható tengeri teknősökről, a cápákról. A tintahalakról, amelyek éjszaka felúsztak a halászhajók fényeihez, és tehetetlenül kiemelték őket, számolatlan tintától csöpögő tonnát. Tekintetével kerülte Eikót, megviselt arcát a látóhatár felé döntötte. Mintha elfelejtette volna az időszakot, amikor környezetvédő volt, amikor azzal töltötte az idejét, hogy megóvja a szigetét, és visszaváltozott volna orvhalásszá.

Eiko viccelődött vele, próbálta kizökkenteni, de ez nem vált be. Son csak felemelte a hangját, és úgy beszélt tovább.

Eközben a *Tengeri Farkas* úszott az óceán sivataga felett, üres hálókka és a haszonhalak helyett kihalászott és általában döglötten visszadobott fogásokkal. A *Tengeri Farkas* ingerlékenyvé vált – Eiko érezte rajta, akár egy rezgést a fedélzet alatt, harag áradt a mesterséges intelligenciát védelmező páncélfal mögül. Az örök magukba szívták ezt az ingerlékenységet. Komiszabbak lettek, gyorsabban haragra gerjedtek, önkényesebben osztották a büntetéseket.

Son zsíros, lassú sügérekről beszélt, amelyek a korallok felett úsznak. Az éjjel-nappal bőséggel kifogható cápákról mesélt.

Dél felé tartottak. Egyébként ez is valami. A nappalok melegebbek lettek. Minden más ugyanolyan maradt, de jólesett megszabadulni a hidegtől. A fedélzeten töltött műszakokban a munkások és az örök egyaránt a nap felé tartották az arcukat. Az óceán azonban üres maradt. A *Tengeri Farkas* hajtóművei türelmetlenül morogtak.

Az együtt töltött műszakjuk során Son felidézte, hogyan rákászott éjszaka a part mentén. A rákok akkorák voltak, akár a tányérok, ostobák és lassúak.

– Mert a park területén nem tanultak. Ott minden biztonságosabb. Idekint... – A zöldeskék víz üres horizontjára mutatott. – Idekint a halak okosak. De ott még mindig védik őket. Könnyű fogások. És most, hogy az emberek elmentek... – Elcsuklott a hangja, egy pillanatig csak állt, és Eikóra meredt. Aztán, mintha az egyensúlyát keresné az ingatag hajón, nekitántorodott Eikónak, és erősen megszorította a vállát, mielőtt folytatta. – Most, hogy az összes ember elment, biztosan még jobban meghíztak, és még jobban elbutultak. Az összes hal. Bárcsak nálam lenne a szigonyom.

És Eiko megértette, hogy Son egyáltalán nem örült meg. Nem.

A napok melegebbek lettek, és a *Tengeri Farkas* dél felé tartott a kifosztott, üres vizeken. Délnek, a csapda felé, amelyet Son állított neki.

A polipban oportunizmust látunk, felfedezővágyat, kreativitást – olyan tulajdonságokat, amelyeket saját lelki életünkben az öntudathoz kapcsolunk. Azt hisszük, felismerünk egy miénkhez hasonló elmét.

De ez a lény semmiben nem mérhető hozzánk. Egy polip idegsejtjeinek többsége a karjaiban található, egy neurális gyűrű kapcsolja őket össze az aggyal, amely képes felülbírálni, de nem irányítja folyamatosan a maguk útját járó végtagokat.

Miközben figyelem ezt a higanyként mozgó lényt a környezetében közlekedve, felteszem magamnak a kérdést: hogyan láthatja egy olyan állat a világot, amelynek több idegsejt van a végtagjaiban, mint az agyában, amely az érintésével ízlel, amelynek a bőre érzékeli a fényt? És remélhetjük-e, hogy valaha megértünk egy ilyen nézőpontot?

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

– CSAK MEG KELLETT beszélnem veled, ennyi – mondta Ha.

Kamran fehér laborköpenyt viselt, egy pultnak dőlt, kezében egy csésze kávéval. Áttetsző testén keresztül Ha látta az itteni szobafüggönyöket, a lehangoló falat. Az ablakot nyitva hagyták, amikor kiürítették a hotelt. A nedvesség betört a szobába. Penész fekete sávjai futottak visszerekként Kamran kivetített képén.

– Te vagy az egyetlen, aki ismeri az észjárásom. Ennyi. Tudom, hogy feltartalak a munkában.

– Semmiség – legyintett Kamran. – Kipateroltam a hallgatókat, és bezártam a labort. Rám mindig számíthatsz.

– Várj... ott Isztambulban hány óra van? Négy órával vagytok lemaradva hozzánk képest. Itt éjjel kettő van, Kamran. *Mit* keresel egyáltalán a laborban?

A férfi lerakta a kávéscsészét, és sóhajtott.

– Ha, valamit el kell mondanom neked. Vámpír vagyok. Nem sokkal utána, hogy elutaztál, megtámadtak. Azt mondták, csak levesznek egy kis vért. Hogy jótékonyági célra lesz.

– Hát, remélem, most boldog vagy – felelte Ha. – Ennyit a napozással töltött délutánjaidról.

– Csekély ár ez a produktivitásért. De most komolyan: csak késő éjszaka férünk hozzá a szekvenáléhoz, úgyhogy mindenki éjszakázik.

– Remélem, valaki más főzte a kávé.

– Sajnos reményeid hamvukban holtak. Én főztem a kávé. A hallgatók azóta fintorogva jönnek-mennek, hogy ittak belőle. Öröm nézni. Ravasz kínzás.

Ha ellenőrizte a pulzusát a terminálon. Száztizenöt. Kicsit lelassult, amióta a parton járt, de még mindig túl magas. Közel érezte magát ahhoz, amit *pániknak* nevezett. Egyszerűen muszáj felvázolni Kamrannak, mielőtt lemegy a többiekhez az előcsarnokba, és megpróbálja elmagyarázni nekik. Fejben mindent összeszedni. Jelenleg a sikerélménybe rettegés és

kudarc vegyült. Hogyan érezheti valaki magát egyszerre boldognak – nem, ez a legkevésbé sem pontos megfogalmazás: visszaigazolva, felszabadulva az évtizedes kételyek alól, a magasba törve –, és ezzel egy időben a porba tiporva? Nem tudta nyelvileg kifejezni. Mint oly sok emberi tapasztalathoz, úgy ehhez sem létezett nyelv. Megpróbálhatta szavakba szuszakolni, de egyik sem passzolt. A keze remegett. Kamran viszont észrevette rajta. Ránézett, és tudta.

Mi másra lehetne még szüksége egy embernek?

– Az jár a fejében: hogyan tudnánk túllendülni rajta? Azon, hogy... *kölcsönösen szörnyetegnek tekintjük egymást?* Szörnyek vagyunk a polipok számára: vadászok, pusztítók, legyilkoljuk a rokonaikat és leromboljuk a világaikat. És ők is szörnyek a mi szemünkben: a motivációik érthetetlenek, az elméjük teljességgel idegen.

– Vagy szörny a szó latin értelmében – mondta Kamran. – *Monere*. Figyelmeztetés. Ómen. Elvégre ha az elméleteid helyesek, ez az állat nagymértékben az antropocén terméke, és annak, hogy kizsákmányoltuk az óceánokat. Egy faj, amely abból a nyomásból született, vagy legalábbis az a nyomás gyorsította fel a fejlődését, amit mi helyeztünk a környezetre.

– De az sem helyes, hogy így gondolunk rájuk. A létezésük nem nekünk szól. Nem kezelhetjük őket ómenként vagy szimbólumként. Bármit is jelentsenek számunkra, a létezésük a sajátjuk. És amit láttam, egyébként is arra utal, hogy sokkal fejlettebbek annál, mint ha csak most érték volna el a kultúra szintjét. Tudtunkon kívül bizonyára már hosszú ideje velünk párhuzamosan fejlődtek. De mindez nem számít: az a fontos, hogy a megértésükhöz be kell jutnom a fejükbe. Viszont hogyan lehetnék képes rá? Hogyan lehet képes rá bárki?

– Ne ezzel kezd. Kezdd valami egyszerűbbel. Azt mondtad, el kell magyaráznod a szimbólumokat a többieknek. Egyértelműnek kell lenned, hogy Evrim és Altantsetseg is megértse. Úgyhogy add elő nekem – javasolta Kamran. – Kezdd az elején, és vegyük végig!

Mire Ha lement az előcsarnokba, ahol Evrim és Altantsetseg az asztalnál ült a képernyők és diódák fényében, úgy érezte, készen áll. Az egésztest összeszedte a fejében: hogy pontosan miként

magyarázza el, honnét kezdje. Ennyit ért, hogy beszélt Kamrannal: lehetővé tette, hogy ráncba szedje a gondolatait, felkészüljön az érintkezésre a többiekkel. A férfi nélkül a gondolkodása körben forgott, beszűkült. Ő segített formába önteni, és irányt adni a gondolatainak, friss hozzászólásokkal támogatta, amik lehetővé tették, hogy Ha árnyalja a végeredményt. Lefordítsa, érthetővé tegye mások számára.

Éjjel három múlt. Evrim és Altantsetseg ugyanazt a terminált használta, egymás után görgették át a képeket a szimbólumokról. Evrim felnézett, ahogy Ha közelebb ért hozzájuk.

– Még mindig nem értem, mi ez.

Ha odahúzta az egyik nagyobb terminált az asztal széléhez, és felskiccelte mindkét szimbólumot – először a polipét, aztán a sajátját.

– Egymás mellett, ugyanazon a képernyőn, milyennek tűnnek?

– Mintha kapcsolat lenne közöttük – felelte az android. – Két tétel ugyanabból a halmazból, vagy egy kérdés és egy válasz? Szimmetria van bennük. Ez egy „igen” és egy „nem”?

– Bár ilyen egyszerű lenne. De nem az. A szimbólum emlékeztetett valamire, amit a polip a videókon is többször megismételt a köpenyén, és nem hagyott nyugodni. A

szimbolikus nyelv önkényes, de nem mindig. Néha, mint számos kínai írásjelnél, legalább *részben* látható az ikonikus kapcsolat valamivel a való világban. Egy ház, egy emberalak – az absztrakció elkezdődik valahol. Megpillanthatjuk az eredeti kapcsolatot egy *ikonnal*. És egyértelmű volt, hogy a polip valami negatív dolgot akar közölni. Egyáltalán nem szívélyeskedett. A merülőhajó betört az otthonába. A polip ellenséges volt. Vagy félt. Valószínűleg mindkettő. Szóval, mit próbálhatott közölni? Talán valami olyasmit, hogy *menj innen*. Vagy *kifelé*. Egyszerű utasítást. Egy parancsot. Egy egyszerű... hát, „szót”, ha beszélhetünk egyáltalán ilyesmiről ebben a rendszerben. De hogyan kapcsolódik ez a látott szimbólumhoz: a félkörhöz vagy féloldalakzathoz egy lefelé mutató nyíllal? Az elmúlt pár napban mást sem csináltam, csak videókat néztem róluk a természetes környezetükben. Ahogy ti is. És az egyik ilyen videón láttam meg. Egy sima dokumentumfilm volt, tudomány-népszerűsítő darab. De a kamera pont eltalálta a nézőpontot. Felvettek egy polipot, amelyik beosont az odújába, hogy elbújjon, besiklott egy sziklás területen talált lyukba, aztán megerősítette kövekkel, ahogy az gyakran előfordul náluk. És mivel a kamera felülről filmezte, tisztán láttam.

Ha elhúzta az oldalt, amit már kitöltött a terminálon, és egy üres oldalra felrajzolta:

– Mosolygós arc – mondta Altantsetseg. – Polip csinál mosolygós arcot, mert örül, hogy lát.

Altantsetseg vigyorgott: kísérteties fogsor a sebhelyes arcán. Poén. Mondott egy poént. Szinte lehetetlen volt észrevenni a humort a színtelen hanghordozása és a modulált, pontatlan tolmácsolás mellett.

– Nagyon vicces. De valójában a mosolygós arc jó példa. Ez a probléma alapja, értitek? Egy olyan szimbólumot látunk, amely a

valóságban gyökerezik. Mi lehet az ikonikus vagy indexikus alapja? Mi, emberek egy *mosolyt* látunk ebben az alakzatban. Mert ez a *mi fajunk* egyik legfontosabb indexe. A mosoly boldogságot, barátságosságot, nyitottságot jelent.

– Ostobaságot jelent – vágott a szavába Altantsetseg. – Az én kultúrámban. Együgyű mosolyog ok nélkül. Vagy amerikai.

– Értem. És ez megint egy jó példa a problémára: a kulturális vonzatkeret. A mosoly jelentése nem egyetemes. Például némely kultúrában jelenthet megszegyenülést. De nem ez a lényeg. Hanem az, hogy mi itt egy *mosolyt* látunk, mert az kapcsolódik az emberi archoz és a vele kifejezhető érzésekhez. Viszont a polipoknak nincs olyan arcuk, mint nekünk. Ez az egyik, ami olyannyira megnehezíti a megértésüket. A testfelépítésük alapjaiban tér el a miénktől. Rá kell jönnünk a meghatározó metaforakészletre, amelyből építkeznek. De aztán abban a dokumentumfilmben... megláttam és megértettem. Mindenhol ott van. Ez a „mosolygó arc” itt előttünk egy polip kertje: egy tárgyakból álló határ, amelyet a polip az odújának bejáratához helyez, a kőből és kagylóhéjakból kialakított félkör, amelyet a polip arra használ, hogy megvédje az otthona bejáratát. És akkor összeállt: ez a szimbólum a határvonal a *kint* és *bent* között. Az *otthon* és a *világ* között. És ez... – mondta Ha, miközben visszalapozott az első oldalra, és az ujjával a képre bökött:

– ...lehet összetett alakzat, amelyben az otthon határát a félhold és a kifelé mutató nyíl jelöli. Ez nem „lefelét” jelent, mint eredetileg gondoltam... hanem „kifelét”. A csápok hegye felé. El a szemektől és a szájtól. El a középponttól, ki a kert határán túlra.

– *Takarodj a házamból* – mondta Evrim.

– Igen. Valami ilyesmi. Szóval amikor legutóbb leküldtük a merülőhajót, és a polip majdnem elkapta és összetörte... Ahogy Altantsetseg mondta, reméltem, hogy a polip követi a merülőhajót idáig. Összeköti a jelenlétünkkel itt a hotelben... megérti, hogy kapcsolatban áll velünk, és elkezd figyelni bennünket. És ma lementem a partra, és elkészítettem a saját szimbólumomat.

– *Gyere be* – közölte Evrim.

– Legalábbis remélem, hogy ezt jelenti. Vagy isten hozott. Bízom benne, hogy olyasmi lesz, ami meghívást vagy a félelem hiányát fejezi ki. A *takarodj* ellentétét, reményeim szerint. Tippettem.

– És bevált – mondta az android.

– Igen. Bizonyos értelemben. Órákon belül választ kaptunk rá. Szereztünk bizonyítékot. Bizonyítékot az első szimbolikus jelhasználatra egy állattól az emberen kívül. Bizonyítékot, hogy felvettük a kapcsolatot egy másik fajjal itt a földön. Hogy valaki rajtunk kívül ugyanúgy kommunikál, mint mi. Hagytam neki egy üzenetet, és a *polip visszaírt*.

– Igen – mondta Altantsetseg. Kinézett az ablakon a sötétségbe, közel hajolt az üveghez, hogy átlásson a csillogó tükröződésen. – És amit ír neked, az egyszerű. Közvetlen. Emberi dolgokkal ír, amiket a házából hozott. Különlegességeket. Erőfeszítéssel. A gépet, amit összetört, a bűvárpalackot és a maszkot, amit ellopott. A lándzsás puskát, amit gyűlöl. Talán egy ember fejcsontját, akit megölt. Azt írja: „Kifelé!” És mutat, mi történik, ha süketek vagyunk a szavakra.

– Igen – felelte Ha. – Ez a baj.

A halál hozzánk tartozik. Kezdetől fogva alakítja a testünket. Az ember azt hinné, az ujjai a sejtosztódás során alakulnak ki az anyaméhben – pedig nem erről van szó. Az ujjakat a sejtek halála faragja ki egy húsdarabból, ugyanúgy, ahogy Dávidot egy márványtömbből faragta ki a szobrásza. Halál nélkül az életnek egyáltalán nem lenne formája.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

AZ ASZTRAHÁNI KÖZTÁRSASÁGBAN áramkimaradások voltak. Rusztemnek szerencséje volt: az épület, amelyben lakott, nem csatlakozott a helyi hálózathoz. Ha kinézett az ablakon, látta itt-ott a többi épület kivilágított szigeteit, amelyeknek szintén volt saját energiaforrásuk. Felszínre bukkanó fényes kövek a város fekete zátonyán. Valahol az áramkimaradás sötétjében ott magasodott Ajnur otthona, amely a megbízhatatlan városi elektromos hálózathoz csatlakozott. Szerencséire most, a második randijukon nem oda mentek.

Ajnur mellette állt, a kifújtt páragyűrűt nézte, amely remegve szállt el a hold előtt.

– Tehát olyan, akár egy térkép – mondta a lány.

– Nagyjából. Mint egy olyan hely térképe, amit még sosem láttál. Csak éppen azt sem tudod, hogy a térkép alakzatai és szimbólumai mit jelentenek. Az egymással való kapcsolatuk alapján kell kitalálnod a jelentésüket.

– És a legtöbben ezt VR-technológiával végzik.

– Igen. És MI-vel. Vannak olyan programjaik, amik lényegében lemodellezik nekik a hálózatot, mint az asszisztensek, akik úgy kezdik el feltérképezni a viszonyrendszereket és az épületeket, hogy közben ezen a környezeten belül dolgoznak. Egyszerre építik fel magát a térképet, és a kulcsot hozzá.

– Egy szimulációt.

– Mondhatjuk. De ez inkább fordítás. A VR-program mintha az adatok fordításából építene fel egy bejárható teret. Attól függ, melyik verziót használja az ember, de lényegében az összes koncepciója ugyanaz: elkészítik a hálózat bejárható képmását. Egy szimulációt, amelybe beléphetsz, és amelyen „végigmehetsz”. Amelyet felfedezhetsz. Ez segít a hackernek megtalálni az utat a labirintusban. De ez hozzávetőleges, akár egy fordítás. Sosem lesz százszázalékosan hű. Egy adott neurális hálózatra támaszkodsz, hogy értelmezz egy másikat, és aztán az

értelmezés alapján dolgozol. Elkerülhetetlen a torzulás. És a szimuláció mindig leegyszerűsíti az eredetit. Könnyen előfordulhat, hogy az MI-szimulátor félreértelmezi az eredeti adatait, és elsiklik valami fontos felett.

– Tehát lehet, hogy a hacker kezdettől fogva kudarcra van ítélve.

– Pontosan. Mindegy, milyen jó vagy, csak annyira lehetsz jó, mint az adatok, amiket kaptál. Az input. Ha hiányzik valami lényeges, ha a bemenő adatok kezdettől fogva nem stimmelnek, nem lehet megoldani a problémát.

– És te abban térsz el a többiektől, hogy erre nincs szükséged.

– Nincs. Enélkül is vizualizálni tudom a hálózatot.

– El tudod mondani, hogy te ezeket milyennek látod? El sem tudom képzelni.

Milyen lehet denevérnek lenni? Milyen lehet Rusztemnek lenni?

Ezt még sosem kérdezte tőle senki.

Ajnur érdeklődését íranta és a tehetsége iránt nem tévesztette össze a vonzalommal. Tudta, miről van szó: a lány egy gyűjtő. Mint ő. Csak meg akart ismerni valami újat. Bezsákolni. Nos, ezzel nincs gond. Valószínűleg kettőjük különbözősége vonzotta hozzá a lányt.

– Gyalog jöttél, ugye?

– Aha.

– Mennyi idő volt?

– Fél óra.

– Hogy csináltad?

– Micsodát?

– Hogy sétáltál el idáig? – kérdezte Rusztem. – Sötét volt, mert a város áramellátása csütörtököt mondott. Nem láthattad az utcai táblákat... és a legtöbb egyébként is hiányzik.

– Oké, ha komolyan kérdezed, belemegyek a játékba. Azt hiszem, van egy térkép a fejemben. Asztrahánról. Régóta itt élek. Úgyhogy elképzelem, hogy egy térképen vagyok, aztán azt, hová kell mennem.

– Honnan tudod, hol jársz?

– Körülnézek, észreveszem és felismerem a korábban látott dolgokat. És emlékszem rá, hol vannak. Az ismerős épületek meg kirakatok.

– És ha először kellene elmenned valahova? Egy ismeretlen városba? Hogyan tájékozódnál?

– Hát, még jobban figyelnék, azt hiszem. Próbálnék emlékezni a dolgokra.

– Hogy megépítsd a térképet.

– Oké, nem. Valószínűleg csak a terminálot használnám, és követném a kék vonalat.

– Hogyne... mindenki ezt tenné. És lényegében azok, akik azzal foglalkoznak, amivel én, szintén ezt használják: a terminálot térképfunkciójának kifinomult változatát. De mi van, ha ez nincs kéznél? Ha a terminálot bedöglött, és el kell igazodnod egy furcsa helyen, ahol nem beszéled a nyelvet, tehát senkitől sem tudsz útba igazítást kérni?

Ajnr egy darabig nem mozdult. Odakint az elsötétült város kutyái szölongatták egymást.

– Azt hiszem, keresnék egy főutat – mondta a lány. – Olyat, amelyik a város központja felé vezet. És hogy merre nagyobbak az épületek. Mellette meg... szerintem figyelném, merre tartanak az emberek... melyik irányba mennek a legtöbben. Mert valószínűleg arra lesz a városközpont. Ehhez tartanám magam: figyelném az épületeket, hogy milyen üzletek meg ilyenek vannak bennük, figyelném az embereket és a kocsikat. A legtöbb város hasonló. Fel lehet ismerni, hogy a külvárosban jársz, ami egy kicsit lepukkant, raktárak vannak és régi gyárépületek, rengeteg régi vasúti sín meg hasonló. A központ felé közeledve észre lehet venni, hogy fokozatosan egyre jobban karbantartják a dolgokat. Üzleteket és nagyobb nyüzsgést látni, ilyesmi. Azt hiszem, e mellé fejben rajzolnék egy térképet arról, hogy hol jártam már. Keresném a jellegzetes építményeket. És a látóhatáron is figyelném az épületek méretét... az utca jóval távolabbi részén is, ha lehetséges. Általában több nagyobb épület áll a központban, és bizonyos helyekről messzire el lehet látni... kereszteződésekből, ahonnan jobb a rálátás.

Nem, a központban nem ez van.

– Pontosan erről van szó – mondta Rusztem. – Sokszorozd meg ennek a stratégiának a bonyolultságát, és eljutsz oda, amit én tudok.

– És... hol tartasz most a projektedben? Ebben az ízében, amit fel akarsz törni?

– Talán már elhagytam a külvárost... a téglából épült régi raktárakat és a vasúti síneket. A kereszteződések viszont zavarba ejtők, és emberek jönnek-mennek mindenfelé. De még így is, azt hiszem, haladok. Látom, hogy nagyjából merre kellene mennem, de úgy nem fogok eljutni oda, ha egyetlen utat követek. Az összes kereszteződésnél meg kell állnom, és újra tájékozódnom, megbizonyosodni róla, hogy nem fordultam rossz irányba. Olyan, mint az alaprajz nélküli régi települések, mint maga Asztrahán, csak sokkal bonyolultabb, mint az olyan városok, ahol az utcák annyira görbék, hogy ha háromszor jobbra kanyarodsz, az olyan, mintha balra fordultál volna.

Ruszttem halk berregést hallott, és a tekintetével még időben követte a hangot, hogy lássa a falra leszálló valamit, alig tíz centiméterre Ajnur meztelen vállától. Rovarnak is nézhette volna, egy túlméretezett bögölynek.

A lány nem vette észre.

– És még nem tévedtél el?

A kérdést Ajnur tette fel, de mintha attól a valamitől érkezett volna, amely most Ruszttemre meredt a legyek összetett szeméről mintázott hatszögletű fényreceptoraival. Oldalra döntötte a fejét, összedörzsölte mellső lábait, és várta, hogy a fiú válaszoljon.

– Nem – felelte Ruszttem. – Még nem. De beszéljessünk valami másról. Hogy halad a legújabb kiállításod?

A dél-amerikai őserdőkben a vadászok arccal felfelé alszanak, így a jaguárok azt látják, hogy visszanéznek rájuk, és békén hagyják őket. Ha arccal lefelé aludnának, a jaguár összetévesztené őket egy tehetetlen prédával, és rájuk támadna.

Nemcsak azt kell megértenünk, mi hogyan rendszerezzük és érzékeljük a világot, hanem azt is, hogy a világ hogyan lát minket. Meg kell értenünk, valójában hogyan szerveződik a körülöttünk lévő világ, és hogyan érzékel minket a benne élő többi szelf.

Ha kommunikálni akarunk egy öntudattal rendelkező lénnel, amely a miénkhez hasonló nyelvi képességekre tett szert, minden azon múlik, milyen érzékenyek tudunk lenni arra, ahogyan az idegen elme érzékeli a tetteinket. Minden.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

23

– MUTATNI AKAROK valamit.

Ha még félálomban volt. Bevett egy tablettát, miután egy órán keresztül próbálta elcsitítani a gondolatait. Mostanra pocskék íze lett a kiszáradt szájának. Állhatatos kopogásra ébredt a szobája ajtaján, és Altantsetseget találta a folyosón, feltehetően a szabadidős öltözetében: sötétszürke garbó, hozzáillő melegítőalsóval, ami szinte civilnek hatott.

– Mi az?

Altantsetseg végigmérte.

– Jó reggelt. Azt mondtam, van számodra valamim. Neked csináltam. Ha lejössz velem a mobil biztonsági egységhez, megmutatom.

– Normálisan beszélsz.

– Mindig normálisan beszélek. Csak most először *hallasz* engem normálisan. A másik tolmácgépet használom. – Altantsetseg megütögette az áramvonalas szkarabeuszra emlékeztető készüléket a gallérjánál. A belőle érkező hang enyhe brit akcentussal, de egyébként szabványos globális angol nyelven beszélt. – Ugy döntöttem, ideje, hogy ne ostoba, harci sebekkel szabdalt majomként tekints rám. Kérsz pár percet, amíg összekészülsz?

– Igen. Tessék... gyere be egy pillanatra. Hamar megleszek. Mikor csináltad ezt a valamit, amit meg akarsz mutatni?

– Múlt éjjel.

– A kalandunk után a parton? – Ha a fürdőszobából tette fel a kérdést, aztán vizet fröcskölt az arcára. A haja kócos volt, és kilátszottak a szürke hajtövei: meg sem fordult a fejében, hogyan szerezhet egy vágást és festést a szigeten. Még valami, amit figyelmen kívül hagyott. Átlós ránc futott az arca oldalán a begyógyszerezett, mozdulatlan alvástól.

– Igen, utána.

– Hogy volt rá idő? Az... mikor is? Hat órája történt?

– Én másféle gyógyszert vettem be – felelte Altantsetseg.

– Áh.

– Nem volt kedvem aludni. Ráadásul ez a megoldás mindig is ott volt az orrom előtt.

Amikor Ha kijött a fürdőszobából, Altantsetseg az ágyán ült, és az okuluszt vizsgálta.

– Szép darab.

– Kvantumtitkosítású.

– Tudom, mi ez. Megnéztem a leírását, mielőtt engedélyt adtam rá, hogy idehozd.

– Ez fura.

– Micsoda?

– Hallani, hogy így beszélsz.

– Mint egy normális ember?

– Igen. Mint egy normális ember. Miért használod a vacak tolmácsgépet?

– Rászoktam pár éve. Távol tartja az embereket. Nem mindig van kedvem beszélgetni. Sőt, szinte sosincs. – Visszatette az okuluszt Ha éjjeliszekrényére. – Mindenkinek akadnak bogarai.

Odakint már kivilágosodott. Szinte felhőtlen nap volt, eltekintve egy nagy fehér párafolttól, amely mögött sápadt gyöngyként ragyogott a nap. A fény minden repedést kiemelt az elhagyott hotel teraszának csempéin. Beletelt egy pillanatba, mire Ha szeme hozzászokott a gyengébb világításhoz a biztonsági egységben, amely teli volt Altantsetseg szakmájának halálosztó eszközeivel. Ahogy meglátta a zöld folyadékkal teli hatalmas irányítótartályt, eszébe jutott a biztonsági tiszt meztelen, sebhelyes alakja azon az estén, amikor ritmikus víz alatti parancsokat táncolt el a gépeknek, amelyek leszámoltak a halászokkal, szétzúzták a hajóikat és a testüket egyaránt. A közben viselt multitömlős légzőkészülék most egy kampóról lógott az egyik fényes acél tartótáblán. Egy munkapadon egy kisebb tartály hevert – nem sokkal nagyobb egy jókora otthoni akváriumnál, látszólag tengervízzel megtöltve.

– Látod?

– A tartályt?

– Azt, ami a tartályban van.

– Nincs benne semmi.

– Nézd meg még egyszer. Alaposabban.

Volt benne valami? Ha észrevett valami enyhén szokatlant. Nem többet a víz természetellenes mozgásánál. Aztán valami nekikoppant a tartály oldalának, és Ha megugrott. Altantsetseg megnyugtatóképp a felsőkarjára tette satuszerű kezét. Ha észrevette, hogy a másikon az egyik olyan áttetsző szürke irányítókesztyűt viseli. Megmozdította az egyik hüvelykujját, és valami a tartályban megint az üvegnek koppant.

– Remek álca. Egy másik drónról raktam át... az egyik repülőről, amit beszélgetések kihallgatására akartam használni. Lebeghetne tizenöt centire az arcodtól, és észre sem vennéd, még esőben sem. Az álca ugyanolyan jól működik vízben is, bár módosítani kell hozzá a torzításszimulátort.

Intett a kesztyűs kezével, és a merülőhajó felbukkant a tartályban. Kisebb volt a másik kettőnél, kókuszdió méretű, tojásdad és matt, felületén fekete szemeknek tűnő valamikkel és nagyobb mélyedésekkel.

– Nemcsak láthatatlan, legalábbis nagyjából, de a lehető leghalkabb is. A hajtólapátok véletlenszerűen váltakozva utánoznak egy sor mintázatot: bugyborékoló tengervíz, egy hal uszonya, egy rák mászása... megáll, és amolyan másodlagos álcázás gyanánt ismételten módosítja a hangját. Elvileg vegyi szempontból is semleges, nem érződik rajta más szag, csak a tengervízé. Esetleg enyhe ásványvizes változatban, de remélhetőleg nem keveredik hozzá olyasmi, ami feltűnést keltene. A fény leér az első teremig, utána azonban túl sötét lesz. A merülőhajó éjjellátója működhet valamivel messzebb is, de nem a teljes sötétségben. Viszont nem hinném, hogy tényleg a sötétben élnének. A kommunikációjukhoz fény kell, igaz?

– Amit láttunk, ahhoz kell, igen. Persze keveset tudunk az egyéb módszereikről... valamennyit kommunikálhatnak vegyi anyagokon keresztül is.

– Nem szereltem fel a merülőhajót fényszóróval. Az elárulná a helyét, és összetörnék, mint az elsőt.

– Köszönöm – mondta Ha. – Hihetetlen. És azt hiszem, segíteni fog benne, hogy többet megtudjunk róluk. Kevésbé tolakodó. Hátha legalább azt megnézhetjük, hogyan beszélnek egymással.

– Nem kell megköszönnöd. Elvégre ez az én küldetésem is – felelte Altantsetseg. – Nincs értelme vigyázni a csapatra, és életben tartani, ha nem tudunk meg semmit. Ráadásul találkozni akarok vele. A polippal.

– Tényleg?

– Igen – nevetett fel Altantsetseg. Ha most először hallotta nevetni. – Saját magamra emlékeztet.

Amikor kiléptek a modulból, Evrim a teraszon várta őket. A háta mögött két autoszerzetes. Az egyiknek hiányzott egy karja.

– Nem lenne szabad itt lenniük – mordult fel Altantsetseg. – Nem léphetik át a templomaik és a teknősrezervátum határát. – Aztán a sérült autoszerzetesre nézett. – Mi történt?

– Ezek a... valamik... – kezdte Evrim – ...az út menti kerítésnél voltak. Azt mondják, a segítségünkre van szükségük. Használni szeretnék a vészjelzőt, hogy üzenetet küldhessenek.

– Semmi keresnivalótok itt – mondta a biztonsági tiszt az autoszerzeteseknek. – Tiltott területen jártok. Ez a DIANIMA fennhatósága.

A szerzetesek fejet hajtottak.

Altantsetseg Evrimhez fordult.

– Mi történt?

– Mintha megtámadták volna őket – felelte az android. – A templomban.

– Kicsoda?

– Majmok, ha jól értem.

Altantsetseg visszament az egységbe, Hát és Evrimet az autoszerzetesekkel hagyta a teraszon. Az, amelyiknek hiányzott a karja, felemelte a fejét, aztán fényes mézsárga és fekete fényérzékelőivel végigmérte Hát.

– Ez nem aggaszt?

– Tessék? – kérdezett vissza a nő. – *Mi* nem aggaszt?

– Ez a hely.

– A szigetek? Nem. Már jártam itt korábban.

– Nem a szigetek – szólt közbe a másik autoszerzetes. – *Ez* a hely. A hotel.

– Miért kellene aggasztania?

– Azt beszélik, elátkozott – mondta az első autoszerzetes. – Jóval azelőtt sorsára hagyták, hogy a szigetet eladták.

– Nem hiszek ezekben a mesékben. Ha elhinnénk, amit az emberek errefelé híresztelnek, el kellene fogadnunk, hogy Con Daón minden el van átkozva.

– Nem – felelte a második autoszerzetes. – Nem minden. Csak azok a dolgok, amik túl közel vannak a vízhez.

– Megtámadtak itt egy nőt. A parton – magyarázta a társa. – És rengeteg történet kering a *szanghán*kban... árnyékokról.

– Talán csak babonások vagytok – mondta Evrim.

– Nem lehetünk babonások – felelte a második autoszerzetes.

– Mi nem élünk. Csak arra vagyunk képesek, hogy elmondjuk, amit hallottunk.

Altantsetseg lépett ki az egységből.

– Elküldtem a jelzést. És most távozzatok.

Enyhe főhajtást követően a szerzetesek megfordultak, és visszavonultak az út felé a sötétségbe.

De mi lehetne megtévesztőbb, mint a szemünkkel látott világ? Elvégre a koponyánkban lévő sötétségben semmi sem ér el hozzánk. Nincs fény, nincsenek hangok – semmi. Az agy itt magányosan lakozik, barlangszerű sötétségben, és csak fordításokat kap a külvilágból az érzékszervi apparátusán keresztül.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

A ZENDÜLÉS az éjszaka közepén tört ki. Eiko magas hangú sikolyra ébredt. Egy férfi hangjára – egy haldokló férfiéra. Son is felébredt, és felült mellette. A többi függőágy a legénység hálórészében üresen lengedezett a rácsokon keresztül beszűrődő holdfényben.

A hálóterem ajtaja pedig nyitva volt.

Eiko később megtudta, hogy Indra, a legénység egyik indonéz tagja vezette a zendülést, akivel addig alig váltott pár szót. Előző életében tengermérnök volt, elektromos rendszerekre specializálódott. Heteken át dolgozott, lekapcsolta a szenzorokat, az ajtózárat és ezek biztonsági tartalékait a munkások és az örök hálórészében, miközben kikerülte a mozgásérzékelőket a termeket összekötő két folyosón.

A terv már azelőtt megszületett, hogy a *Tengeri Farkas* a feldolgozóhajón dokkolt, de ott dolgozták ki a részleteit. Vasrudakat, halfeldolgozó késeket, csavarkulcsokat és egyéb éles és tompa szerszámokat lopkodtak össze nagyjából egy hónap alatt, és elrejtették egy panel mögött a folyosón.

A kora reggeli órákban a fellázadt munkások végigosontak a folyosón az örök lakrészéhez. Egy másik folyosó keresztezte, amelyen éjjel egyetlen őr járőrözött. Útközben rajtaütöttek az őron. A Szerzetes nevű volt – és annak ellenére, mennyire félelmet keltett a munkások között és Eikóban, Indra elmondása szerint gyorsan ment, ketten, aztán négyen rávetették magukat. Elvágták a torkát, mielőtt fegyvert ránthattott vagy riadót fújhatott volna.

Aztán a munkások végigosontak a folyosón az örök hálórészéhez. Mindegyik fekhelyet hárman-négyen körülállták. Indra megadta a jelet, és egyszerre cselekedtek – az örökre vetették magukat, döfködtek és püfölték őket.

Az egyik őr, egy Nursultan nevű nagydarab kazah, felébredt az első ütés előtt, és leugrott az ágyáról.

Eiko és Son az ő üvöltését hallotta, amit beléfojtottak a fejére záporozó ütések és a torkába döfött kés.

Nem nehéz megölni egy embert.

Eiko és Son teljesen felöltözött, mire Indra visszatért a munkások hálótermébe. Ruháját, arcát és kezét vér mocskolta, ahogy a vele érkezők ruháját, arcát és kezét is.

– Kész – mondta Indra.

– Nekünk miért nem szóltatok? – kérdezte Son.

– Gyakorlati okokból. A hajónak figyelnie kellett valakit. És elég egyértelmű volt, hogy ti ketten terveztek valamit. Biztos azt hittétek, diszkrétek vagytok a sok sugdolózással.

Vérfojtosan vigyorgó arca világított a hálóterem félhomályában. Indra még mindig nehezen szedte a levegőt. A kezében tartott vasrudat vér borította.

– Mocskos munka, de el kellett végezni. A többiek összegyűjtik a fegyvereket, és gondoskodnak a hullákról. Most... – a vele lévő munkások felé fordult – bemegyünk az MI-hez, és közöljük vele, hogy induljon a legközelebbi kikötő felé. Szabadok leszünk.

Miközben ezt kimondta, érezték, hogy a hajó zökken egyet, a hajtóművei lelassulnak, majd üresben járnak.

– Már tudja – mondta az egyikük.

Indra vállat vont.

– Még jobb. Nem terveztük titokban tartani.

Pár perccel később a fedélzeten voltak. Indra és a hozzá legközelebb álló két-három ember – mind indonézek, és mind már a hajón dolgoztak, amikor Eikót elrabolták – összegyűlt a kormányosfülke páncélozott acélajtájánál. Az óceán nyugodt volt, a hajó sodródott, hajtóművei halkán zúgtak. Indra a rúddal dörömbölt az ajtón. A többi munkás odalent várakozott, a feldolgozóüzemben. Vércsíkok húzódtak abba az irányba, ahol az örök hulláit a hajóperemhez vonszolták, és a tengerbe dobták.

Eiko észrevette, hogy Son egy szót sem szólt, amióta felébredt.

– Értesítheted a vállalatot, ha szeretnéd – mondta Indra. – Azt csinálsz, amit akarsz... de az örök többé nem fognak megvédeni. A legjobb, amit tehetsz, ha a legközelebbi kikötő felé veszed az irányt. Mi csak haza akarunk menni a családunkhoz, érted? A családunkhoz! Az emberekhez, akiket a céged ellopott tőlünk. – Elcsuklott a hangja. – Most fordulj a szárazföld felé! Sokan

közülünk megállapodást kötöttünk. Ha nem teszel minket partra, elsüllyesztünk. Tudjuk, hogy a mentőcsónakok el vannak zárva, és csak te tudod vízre tenni őket. Nem számít. Vagy mind partot érünk, vagy együtt süllyedünk el... és magunkkal viszünk téged is. Az elméd biztonságban lehet odabent, ennyi páncél mögött, de mi kitépjük a fenékszivattyúkat, összetörjük a hajtóműveidet és beengedjük a vizet a hajócsavarok szerelvényeinél. Kinyitjuk a válaszfalakat, és elárasztjuk a termeidet. A fenékre küldünk. És mi is megyünk veled. Vagy ez, vagy megfordulsz, és kikötsz. Hallasz? – Indra nyomatékosítás gyanánt a véres vasrúddal dörömbölt az ajtón. – Hallod?

Ezt hosszas csend követte. Aztán a *Tengeri Farkas* motorjai felvisítottak, felpörögtek, és a hajó orra keleti irányba, Amerika partjai felé fordult.

A munkások egy emberként ordítottak fel, megölelték egymást. Son arca viszont teljesen kifejezéstelen maradt.

III

Szemioszféra

Nem csupán a nyelvünkben használt szimbólumok önkényesek – hanem az is, hogy mit jelölünk velünk.

Csak olyan dolgokhoz rendelünk szavakat, amelyek számítanak nekünk mint társadalomnak. A számunkra jelentéktelen dolgokat kitöröljük a világunkból azáltal, hogy eleve nem válnak a nyelv részévé.

Ezáltal minden nyelv egy adott mintázatba rendezi a világot. Minden nyelv megszabja, minek van jelentése – és minek nincs. Anyanyelvi beszélőként beleszületünk a mintázatba, ebbe a szemiotikai kozmoszba.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

ISZTAMBUL. A „KÁVÉZÓ”, AMELYBE megbeszélték a találkozót Denizzel, nem volt több egy üres helynél a Boszporusz ázsiai partján. Egy őssereg keleti platánfa vetett árnyékot a macskakőből és betonból álló összevisszaságra. Valaha itt faház lehetett – egy *jali*, a Boszporuszt szegélyező kúriák egyike.

A kúria bizonyára rég leégett, és sosem építették újjá. Most a foghíjtelken át kilátás nyílt a Boszporuszra a város padjairól és a szomszédos kávézó asztalaitól.

A tengerszoros vizén hatalmas automata teherhajók úsztak, hajtóművük szinte hangtalan, óriások a kisebb hajók között – az önkormányzati és magánkompok, a vénséges halászbárkák, a vitorlások fehér háromszögei, amelyek úgy ragyognak a napsütésben, hogy nyomot hagytak a retinán még jóval azután is, hogy az ember levette róluk a szemét.

Az asztaluk közel állt a vízhez. Rusztem ki tudta venni az úszó medúzákat és a hínárt a víz alatti betonon és köveken. Sirályok lebegtek a feketére festett korlát felett, olykor leszálltak, és körbesétálták az asztalokat úszóhárttyús lábukkal, farkasszemet nézve a kávézó vendégeivel.

Deniz elkésett a találkozóról. Egy darabig csak Rusztem és a folyamatosan változó abglanz ült egymással szemben az asztalnál. Az arc helyét betöltő nyugtalanító üresség csillogott és vibrált a napsütésben, a nő platinafoltos ujjjaival letette a körte alakú teáspoharat, és tört egy darab szultánkenyeret a díszláncáról.

Rusztem órákat töltött vele egy drón kvadrokopterben, amely egy önhajtó leszállóhely fedélzetén rakta le őket a tengerszorosban. A leszállóhely aztán beúszott a kávézótól mindössze pár száz lépésre lévő kikötőbe.

A fiú kába volt az utazástól. Rátört a szorongással teli érzés, hogy bármi megtörténhet, bármit megtehet vele és mindenki mással ez a nem is létező ember, akivel együtt ül a kis asztalnál.

A vendégek vetettek rájuk egy pillantást, aztán elkapták a tekintetüket. Az abglanz ritka látvány volt a köztársaságban. Bárki, aki nyilvános helyen, fényes nappal használta, vagy gazdag volt, és olyan kapcsolatokkal rendelkezett, hogy érinthetetlennek számított, vagy része volt a köztársaság *istihbarat teşkilat*jának, ami még erősebb indok, hogy levegőnek nézzék, mint a munkáját végző hírszerzési ügynököt.

Amikor Deniz megérkezett, régi kötött pulóvert viselt, kordbársony foltokkal a könyökén, az ujjai kirojtosodtak. Farmert húzott hozzá, és egy pár formátlan, ápolatlan bőrcipőt. Minden ízében tudósnak vagy egyetemi embernek tűnt: laza és szórakozott. Deniz meglátta az abglanz kavargását, enyhe meglepetésében pislogott egyet, kihúzta a székét, és magas, hórihorgas alkatával helyet foglalt.

A világ egy ujjal sem nyúl az efféle emberekhez. Szereznek egy állást valamelyik kutatóintézetben, és boldogan élnek a laboratóriumukban, az adatok folyékony közegében lebegve telik a létezésük. Rusztem azon kapta magát, hogy a medúzák jutottak eszébe róla.

– Teát? – kérdezte.

– Kávét. – Deniz rendelt a pincértől, aki felismerte őt. Cukor nélkül.

– Gyakran jár ide? – kérdezte a módosított hang az irizáló felhőből.

– Ha ébren töltöm a nappalt – felelte Deniz. Hátradőlt, ásított, nyújtózkodott. – Elnézést. Nem sikerült teljesen felébredni. Remélem, a kávé segíteni fog. Vér helyett használom. Szóval... bocsánat. Miért akart velem találkozni? Ez rendőrségi ügy?

Rusztem látta rajta, hogy nincs benne félelem. Az a fajta ember, akinek egész életében az volt a legveszélyesebb tette, hogy pirosnál ment át a zebrán. Az a fajta ember, aki nem szorul rá, hogy törvényeket szegjen meg, mert túlságosan beletemetkezik a tudományos érdeklődésébe, hogy ilyesmi egyáltalán megforduljon a fejében.

És mert, állapította meg Rusztem nehezteléssel, mindig sikeres volt. Mindig volt számára hely a világban.

– Évekkel ezelőtt – kezdte a modulált, változó hang – önként jelentkezett, hogy feltérképezzék és feltöltsék a neurális

konnektomját.

– Persze, igen, a DIANIMA projektje. Akkoriban egy nagy labort béreltek az itteni intézetben. Négyünket, nem, ötünket választottak ki rá. Rengeteg önkéntes jelentkező volt, de hosszúra nyúlt az alkalmassági vizsgálat. Rengeteg kérdőív meg ilyesmik.

– Tudott róla, mire fogják használni az adatait?

– A rólunk készített konnektommodelleket? Igen. A projekt célja az volt, hogy társakat készítsenek az embereknek. Elvileg terápiás céllal. Abból indultak ki, hogy bizonyos emberek... hát, sokan... nem képesek párkapcsolatra. Emiatt elszigeteltnek, depressziósnak érzik magukat. Kitalálták, hogy létrehozzák ezeket a modelleket, és olyan mesterséges személyek kiindulópontjának használják, akikkel az elszigetelt emberek amolyan „kvázipárkapcsolatban” lehetnek. A mesterséges személyeknek meglesznek ugyanazok a kis szeszélyei, mint az igazi embereknek. A használóik interakcióba léphetnek velük. Gyakorolhatják, milyen más emberekkel időt tölteni. Drágák voltak, de úgy tudom, a köztársaság ma már korlátozott számban felajánlja őket a rászoruló polgároknak. És úgy hallottam, a biztosítója felírhat egyet az embernek, bizonyos magáncégek pedig béren kívüli juttatásként rendelkezésre bocsájtják őket.

– Béren kívüli juttatásként? – kérdezett közbe Rusztem.

– Persze. Főleg az SF-SD Tengelyen. A techvállalatok dolgozói itt lényegében a céges telephelyeken élnek. Nincs idejük valódi párkapcsolatokra. A mesterséges személyek hatékony és könnyű megoldást jelentenek.

– Olyan párkapcsolatot biztosítanak az embernek, amelyre nem kell sok időt szánniuk – összegezte Rusztem.

– Ilyesmi.

– Furcsa lehet arra gondolni, hogy ez a rengeteg ember a világban magával van párkapcsolatban.

– Eszközöltek módosításokat. A későbbi változatok a leszakadt alanyok konnektomján alapulnak, de mindegyik személyre szabott. Úgyhogy szerintem senki sem velem van párkapcsolatban... inkább egy alternatív változattal. Ami persze egy kicsit furcsa. Hogy őszinte legyen, jobban érdekelt akkoriban a pénz, mint az, hogy mihez kezdenek az adataikkal.

– Doktoranduszévek? – kérdezte Rusztem.

– Igen. És nem taníthattam annyit, amennyit szerettem volna, úgyhogy eléggé le voltam égve. Jobb volt, mint vért adni. Szóval... miről szól ez az egész? Gyanítom, valami törvénysértő dologról, tekintve az abglanzot meg az egész titkolózást.

A platinafoltos ujjak megálltak a levegőben, miközben a teáért nyúltak.

– Szigorú értelemben nem törvénysértő – mondta a nő. – De bizonyos esetekben engedély nélkül használták fel a konnektomját. Tudta, hogy a DIANIMA az ebből a kísérletből összegyűjtött konnektomokat nemcsak az említett mesterséges társakhoz használta fel, de az Evrim nevű android modellezéséhez is?

A pincér kávét hozott, fogpiszkálóra szúrt szultánkenyeret egy csészéaljon és több kis pohár vizet.

– Erről nem tudtam. De emlékszem, hogy a szerződésünkben az állt, felhasználhatják a modelleket más célokra. Persze rendes dolog lett volna tőlük, ha beavatnak. De...

– Mit de? – kérdezte Rusztem.

– De ez rengeteg pénz volt. Mármint... a feltöltés csaknem két hétig tartott. Nem minden eljárás volt fájdalommentes, de végül az ellentételezésből, amit az intézetben töltött több mint egy évért kaptam, befejeztem a doktorimat...

– Mondani akart még valamit – vágott közbe a nő.

– Igen. Hízalgő, hogy kicsit részese lehettem annak a projektnek. Tudom, hogy Evrimmel voltak problémák. Ezzel tisztában vagyok. De egyedülálló dolog, hogy ilyesminek lehetek a részese. Szóval... mit szeretnének tőlem?

– A kollégám – mondta a nő – fel szeretne tenni néhány kérdést. Kárpótoljuk az erre szánt idejéért... a pénz máris a számláján van.

– Miféle kérdéseket?

– Hasonlókat, mint amiket a feltöltése előtt kérdeztek öntől – mondta Rusztem. – Nem vesz igénybe sok időt. Néhány órát. Itt is csinálhatjuk.

Deniz vállat vont.

– Boldogan válaszolok pár kérdésre.

Négy órával később, miután végeztek és visszafelé tartottak a kikötőhöz, Rusztem azt mondta:

– Remélem, nem akarják megölni.

Oroszul beszéltek.

– Miért ne? – A színek zsongtak és kavarogtak. A nő alacsonyabb volt Rusztemnél. Olyan kifogástalan testtartással sétált, hogy az már megjátszottnak tűnt.

Különös, mennyi egyéb részletet észre lehet venni egy emberen, ha az arca el van takarva.

Nehéz volt megállapítani, hogy a nő viccel vagy sem, hiszen az abglanz tompa modulációja belezavart a hangsúlyokba.

– Hogy miért ne? Mert ő csak egy intézetben dolgozó tudós, akinek semmi köze az egészhez.

És őt pontosan miért érdekelte? Normális esetben hidegen hagyta volna. De volt valami a fickóban – egyfajta tisztaság. Eleinte idegesítette Rusztemet: olyasfajta ember volt, aki mindig is kényelemben élt. De aztán többórányi beszélgetés és faggatózás után módosított az álláspontján. Nem. Az a fajta ember volt, aki nem akart ártani másoknak. Hiányzott belőle a rosszindulat, és cserébe a világ is békén hagyta őt. Az ártatlanság burkában élte az életét.

– Az egészhez? És pontosan mi lenne ez az *egész*?

– Amit itt szervezget. Nem ismerem a részleteket.

– Nagyon helyes, nem is kell ismernie, Rusztem. Maradjon is így. Nem arra kérjük, hogy távlatokban gondolkodjon: abban a problémában mélyedjen el, ami ott van az orra előtt. Remélem, elegendő használható jelzőtáblát szerzett ettől az embertől, mert nekem egyelőre úgy fest, maga eltévedt az erdőben.

– Haladtam – felelte Rusztem. – De bevallom, nem olyan gyorsan, mint szerettem volna. Segítene, ha láthatnám az eredeti kérdőíveket és magukat a modelleket.

– Majd szóljon, ha kiderítette, hogyan épülhetne be ilyen mélyen egy ipari kém a DIANIMA-ba.

– Értem. Hát, induljunk vissza Asztrahánba, hogy folytathassam a munkám.

– Maga nem megy vissza Asztrahánba.

– Micsoda?

– Búcsút inthet Asztrahánnak. Foglaltunk magának egy szobát itt a köztársaságban. A Pera Palace-ban.

– Asztrahánban van az életem. Hazavárnak.

A kikötő melletti éles napsütésben a nő feje körüli felhő úgy csillogott, akár a törött üveg. Fellépett az önhajtó szállóhelyre, amit egy robotkar lecsatlakoztatott a dokkból.

– Senki sem várja Asztrahánban, Rusztem. És a jövőben, ha szeretné biztonságban tudni az embereket maga körül, azt javaslom, tartsa a száját.

A tudomány csak a közelmúltban kezdett figyelmet szentelni az élet fizikai felépítésén kívül az emberek és a környezetünkben lévő nem emberi lények kapcsolatának is – hogyan vonódunk be, és hogyan támaszkodunk a természetre, amelyet bármennyire próbálunk eltávolítani magunktól az épített, természetellenes világainkkal, mégis fennmaradt. A tudomány végre elkezdte belátni, hogy a természet, amely körülvesz minket, szintén kommunikál, vannak értékei és törekvései.

Végre megtettük az első lépéseket, hogy valóban megfigyeljük az életet – nem a távolból, mint az urai, hanem sorsközösségben, ráismerve önmagunk egy részére.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A TIBETI KARBANTARTÓ drónoknak olyan kecses testük volt, akár a szitakötőknek. Felületük kékeslilán és smaragdzölden verte vissza a szétszórt napfényt. Fogókarmokban végződő vékony lábaik a torukból meredeztek elő a csípő és a tompor ízületeiből kialakított foglalatokban.

Villámgyors kecsességgel végezték egymás után a feladatokat a templom udvarán. Az egyik széles ívben felszállt, majd lebegve megállt Altantsetseg arca előtt. Váltottak néhány szót – eleinte angolul, aztán olyan nyelven, amelyet Ha nem ismert fel, és nem Altantsetseg mongol anyanyelve volt.

A templomnál borzasztó állapotok uralkodtak. Az udvaron tövestül kitépett növények, összetört terrakotta, szakadt imazászlók. Az autoszerzetesnek hiányzott az egyik karja – ő volt az egyik a kettő közül, akikkel Ha előző éjjel beszélt –, bizonytalan lábakon járta az udvaron meditatív köreit. Sáfránysárga csuhája több helyen elszakadt. Egyszer sem nézett Ha felé.

Mi nem élünk.

Majmok karattyoltak és huhogtak a fákról a behatolók irányába.

Evrím tűnt fel az ösvényen, kezében a hiányzó végtaggal, és lerakta az egyik fogadalmi asztalra.

– Egy hasadékbán találtam egy fügefában.

Még egy szitakötő drón szállt oda zúgva, kis körökben körbeprepülte a végtagot.

A tibeti szállítóegység árnyékot vetett rájuk a magasból. Kerék alakja volt, szíromszerűen elhelyezkedő segédhajtóművei megtörték külsejének korongformáját, zománcborítását absztrakt, egymásba fonódó hullámok díszítették.

Evrím felnézett rá.

– Nem szívelem az autoszerzeteseket, de mindig csodáltam a tibeti drónokat. A technológiájuk a művészet és a tudomány

elképesztő násza. Öröm nézni őket munka közben. Olyan eleganciával mozognak, hogy mellettük a mi DIANIMA-nk drónjai merevnek és nehéziparinak tűnnek. A legtöbbek kezében élettelenek... persze néha a mi drónjaink is dalra fakadnak, a megfelelő irányítóval. – Az android Altantsetsegre pillantott. – De a tibeti gépek mintha élveznék a saját mozgásukat.

Mintegy válaszul a szitakötő, amelyik a biztonsági tiszttel beszélgetett, elröppent, és spirálban a szállítóegység felé szállt, közben tett egy felesleges dugóhúzót a levegőben.

– Ezek nem drónok – mondta Altantsetseg. – Bár azt hiszem, a legtöbben még most is így nevezik őket, mint ahogy az emberek évtizedekig „telefonnak” nevezték a termináljainkat. Ezek kifinomult hibrid rendszerek, generációkkal megelőzik a DIANIMA robotjait.

– Milyen nyelven beszéltél vele?

– Háborús pidzsin – felelte a biztonsági tiszt. – Az operátor a kínai–mongol téli háború és a belgrádi csata veteránja. Mint én. Sőt, Belgrádban egy egységben volt valakivel a szülővárosomból. Jólesett újra a zsargont használni... mostanában nem volt rá alkalmam.

De a „jólesett” nem a megfelelő kifejezés volt: Altantsetseg tekintete a távolba révedt, az arca megfeszült. A háború mindig futott a háttérben.

– Ők szintén folyékony interfészt használnak – folytatta. – Mint a tartályom... de az övék érzékenyebb, és az MI/ember holonrendszerük fényévekkel megelőzi a miénket. Az integrált visszacsatolás operátor és gép között csodálatos.

– Tényleg az – mondta Evrim. – Ez tette a tibetieket olyan elképesztően gazdaggá... és a tény, hogy foggal-körömmel védik a technológiájukat. Nem lehet egyszerűen drónokat venni tőlük: meg kell vásárolnod az egész rendszert, vele együtt egy Tibeti Buddhista Köztársaság által kijelölt operátort, aki működteti. De olyan korszakalkotó a technológiájuk, hogy rengeteg biztonságtechnikai és kutatóvállalat hajlandó rá.

– Nem hallottam még azt a szót, hogy „holon” – mondta Ha.

– Másfajta konceptuális rendszert használnak – felelte Altantsetseg. – A DIANIMA rendszere az egyik legjobb a világon, de hagyományos alapokon nyugszik. Az összes biztonsági egység,

amivel dolgozom, két fő beállítást használ: vagy én irányítom őket, ebben az esetben olyanok, mint a klasszikus, de nagyon érzékeny drónok, vagy MI módban működnek, és a saját műveleteiket végzik a programjuk és a környezetükből tanultak alapján. Tehát vagy központi irányítás, vagy függetlenség... vagy valami olyasmi. Nem igazi „szabadság”, hanem csak rutinok és bizonyos mértékű készség arra, hogy adott paramétereken belül továbbgondolják ezeket a rutinokat.

A szitakötő leereszkedett a szállítóegységéből, és leszállt a sérült autoszerzetesre. Most egy ollószerű eszközt használt, hogy levágja a szakadt sárga csuhát.

Altantsetseg folytatta:

– A holon a saját találmányuk. És igen... mint Evrim mondta, hozzájárult a meggazdagodásukhoz. A szó olyan önálló egységet jelent, amelyet kellőképpen függetlennek építettek ahhoz, hogy egy irányítóközpont utasításai nélkül kezelje a felmerülő váratlan eseményeket, de ezzel párhuzamosan mégis alárendelődik egy magasabb rendű felügyeletnek. Lehetetlen megállapítani, hol érnek véget a parancsaid, és hol kezdődik a válaszadó algoritmus. Olyan, akár az idegrendszer kiterjesztése, de több is annál: a rendszerben két irányban áramlik az információ. Mintha a végtagjaid visszabeszélnének hozzád... mintha kis elmék lennének, amelyek rögtönöznek és új dolgokat találnak ki. Addig folytatják a szekvenciákat és működnek akár önállóan, új szekvenciákat találva ki, amíg vissza nem kerülnek a központi irányítás alá. Végrehajtják a tőled kapott parancsokat, de a maguk módján folyamatosan még több információt táplálnak a rendszerbe, új módszereket fedeznek fel a feladat végrehajtására. Ez cseles kihívás egy operátor számára: szigorú értelemben nem ő irányít, mint a DIANIMA technológiája esetében. A tibeti operátorok nem úgy „operátorok”, mint a DIANIMA-nál, ők az úgynevezett „közösség” részei. Valahol a központi irányítás és egy találgató elosztórendszer között léteznek. Nem válnak el a gépezettől: alkotórészek azon belül.

– Ezeket honnan tudod?

– Három évig náluk tanultam.

– Számomra az a csodálatos az általad leírt rendszerben, hogy nagyban hasonlíthat egy polip idegrendszeréhez. Bőséges

bizonyítékkal rendelkezünk arról, hogy a polipok tényleg a karjukkal *gondolkodnak*. A központi agy nem irányítja őket állandóan. Sőt, ideje nagy részében talán egyáltalán nem az irányít. A polipok karjai folyamatosan felfedezik a környezetüket. Erről írtam a könyvemben: ez az egyik, amiben a polipok rendkívül eltérnek tőlünk. Okosak, nagyon okosak, ezt már megállapítottuk. De ennél többről van szó: az intelligenciájuk erősen kötődik a kíváncsisághoz és a felfedezővágyhoz. És az egyik legizgalmasabb dolog a polippal kapcsolatban, hogy ennek a kíváncsiságnak jelentős része tényleg a *karjaiban* lakozik. Olyan állat lehet, amelyre az idő nagy részében nem jellemző a hierarchikus irányítás... Az óceánban navigáló elme, ami főként egy sor felfedező végtagból áll, amelyek irányítását esetlegesen és szórványosan átveszi egy központi „főintelligencia”. De a polip esetében még az is pontatlan, ahogyan a központról és a perifériáról gondolkodunk. Csak a saját metaforáinkat használjuk, ám egészen más lehet benne lenni ebben a rendszerben. A világban létezés egy teljességgel eltérő módja.

Altantsetseg Hára nézett, mintha a nő végre, először azóta, hogy megérkezett a szigetre, mondott volna valami figyelemre méltó érdekességet.

– Igen – felelte Altantsetseg –, a holonrendszer is ilyen érzés: a világban létezés teljességgel eltérő módja. Mintha a végtagjaid folyamatosan kényükre-kedvükre mozognának, feltérképeznék a világot körülötted, önállóan gondolkodva. Te nézed őket, megfigyeled a tetteiket... nem, ez sem egészen pontos. Te az érzés/megfigyelés állapotában vagy. A cselekvéseik keresztüláramlanak a rendszeren. Ha ez az áramlás megfelelőnek érződik, engedélyezed, hogy folytassák, bár az „engedélyezés” sem a legmegfelelőbb szó. Megfigyeled a folyamatos cselekvést, mondjuk így. Ha valamiért nem érzed megfelelőnek, módosítod az áramlást: átcsatornázod, ahogy az ember átcsatornázza a víz folyását is azzal, ahogy egy kis patakba teszi a kezét, és módosítja az ujjainak a szögét. Az idő nagy részében apró változtatásokat eszközölsz. De átveheted a teljes irányítást is, ha szükség van rá.

– Veszélyesnek tűnik – vetette közbe Evrim. – Ilyen mértékű passzivitással a központban. Úgy hangzik, könnyen bajba

sodorhatnak a végtagjaid.

– Ezért tudnak a polipok egyszerre több feladatot ellátni. De tényleg kissé veszélyes a dolog. Szerintem hasznos – mondta Ha –, ha a végtagok visszahúzódnak, ha lenyesik őket a túlzott kíváncsiság miatt. A polipoknak szerencséjük van, hogy képesek erre... és az újak pont olyan jók, mint a korábbiak.

Az autoszerzetes levágott sárga csuhája egy kupacban hevert az udvar térkövén. A szitakötő a sima, nem nélküli vállán ült, és mellső végtagjaival a sérült ízületen dolgozott. Az autoszerzetes mintha észre sem vette volna.

Mi nem élünk.

Acetilén szikra villant, amit ózonszag követett. Az autoszerzetes még mindig járta meditatív köreit. Mindvégig mozgott, fejét finoman a föld felé hajtotta.

– Értem, miért döntöttél úgy, hogy náluk tanulsz – mondta Ha. – Nagyon más technológia. Rendkívüli élmény lehetett így látni a világot.

– Igen. Már mondtam korábban: a polipok önmagamra emlékeztetnek. Azt hiszem, megértem őket... hogy milyen lehet nekik a tengerben, milyen az összetartozás érzése... Legalábbis valamennyire értem. És életem egy részét én is folyadékba merülve töltöm. Azt hiszem, ettől én is minimum tiszteletbeli vízi élőlény leszek.

– Altantsetseg részben amiatt lett ilyen ügyes, mert a tibetieknél tanult – magyarázta Evrim. – Ezért bérelte fel készséggel a DIANIMA.

A biztonsági tiszt vállat vont.

– Mindig a Buddhista Köztársaságban éltek a legjobb operátorok. A tibetiek erről híresek. Tudtam, hogy megvan hozzá a tehetségem. Megvan bennem, amit az iparágban „erős plaszticitásnak” neveznek: képes vagyok jól kapcsolódni rendszerekhez, alkalmazkodom az irányító mechanizmusaikhoz. De többet akartam. Én akartam lenni a legjobb. Egy napon a világ legjobb operátorai irányíthatják az intézet kvantumegységeit, és vezethetik a drónokat, amelyek lakhatóvá teszik a Marsot. Ebből nem akartam kimaradni.

A szitakötő drón óvatosan felszállt az autoszerzetes válláról, és folytatta a munkát a leszakadt végtagon, amit Evrim megtalált. A

másik szitakötő körberöppent a védvonal mentén, szivárványszínű bogaraknak tűnő dolgokat rögzített a fák törzséhez. Riasztóegységek. Állomások, amelyek a kellemetlen szagoktól a pánikkeltő feromonokon át a halálos áramütésig képesek különböző eszközökkel elriasztani a hívatlan látogatókat.

– Miért nem maradtál Tibetben?

– Kitört a háború. Elérte az otthonomat, és tudtam, hogy segíthetem a népemet mindazzal, amit megtanultam.

– Igen... de a háború után?

– A háború után már nem voltam ugyanaz az ember.

Újra meg újra feltettem magamnak a kérdést: hogyan haladhatja meg az emberiség saját formájának korlátait, merev struktúráit? A megoldás mindannyiszor kivitelezhetetlennek tűnt. A testünk és a társadalom struktúrái egyaránt úgy épülnek fel, hogy magukat, és csakis magukat másolják. A szokásaink rabja vagyunk. Rettegünk az igazán új dolgoktól, amik tényleg most jönnek létre. Nem a világ végétől félünk – hanem az *általunk ismert* világ végétől.

Dr. Arnkatla Mínervudóttir-Chan:
Elmeépítész

– A SEMMIÉRT harcoltunk.

Három nap telt el a hajó őreinek lemészárlása óta. Indra az újraplasztik takarójába bújva ült a fedélzeten. A szüntelen esőben még mindig láthatóak voltak a vércsíkok, ahol az örök holttestét a hajókorláthoz vonszolták, és a tengerbe dobták.

Eiko meztelen felsőtesttel ült mellette. A hideg eső kellemes érzés volt felhevült bőrén. Korábban több társával az alsó fedélzeten próbáltak bejutni a motortérbe.

– Lenniük kell valahol sebezhető pontoknak.

Indra kivicsorította a fogát, arckifejezése a legkevésbé sem emlékeztetett mosolyra.

– Igen. Vannak. És a *Tengeri Farkas* megtalálta őket.

Az első nap reggelén, amikor a *Tengeri Farkas* kelet, a szárazföld felé fordult, mámoros volt a hangulat. Ünnepeltek. Az emberek táncra perdültek egymással. Az érzés egész nap kitartott. És aznap éjjel az óceán velük együtt ünnepelt: a víz foszforeszkálva ragyogott, megvilágítva a fedélzeten lévő örövendező arcát. A *Tengeri Farkas* nyomvonala ragyogó nyílként mutatott a szabadságot jelentő szárazföld felé.

Ám a második nap reggelén Eiko fojtott hangú vitatkozásra ébredt a hálóterem ajtajának túloldalán. Ahogy megfordult, látta, hogy Son már ébren van.

– Mi az? Mi történt?

Son a mennyezetre meredt. Nem igazán csatlakozott a többiek ünnepléséhez. Bólogatott és mosolygott, de valamit visszatartott. Most azt mondta:

– Megint dél felé tartunk. És reggelire nem kaptunk ételt a kantinban.

Indra lépett be a hálóterembe, nyomában két hadnagyával.

– Egy csapatra van szükségem, amely segít bejutni a motortérbe. Meg kell mutatnunk a hajónak, hogy velünk nem packázhat. Azt hiszi, a levegőbe beszélünk. Ki tart velem?

Son és Eiko önként jelentkezett. De amikor lementek a gépházba, látták, hogy az a páncélozott kormányosfülkéhez hasonlóan megerősített acéllemezekkel lett lezárva. A lemezek a vészhelyzet esetére szóló biztonsági intézkedésekhez tartoztak, amelyeket a *Tengeri Farkas* MI-elméje irányított: az örök megtámadása utáni éjszaka közepén élesedett, az edzett acél a hajó fedélzetén több tucat helyen hangtalanul kicsusszant a válaszfalak réseiből. Ha a helyükre kerültek, nem lehetett elérni a hajtóműveket, a fagyasztótermeket, a hajócsavarokat, a lejárót a tatról: a *Tengeri Farkas* gyomrába vezető utakat immár olyan vastag lemezek zárták le, hogy csak egy ipari lángvágóval és rengeteg idő befektetésével lehetett volna kárt tenni bennük. A munkások dühösen püfölték és feszegették.

A második napon sem kaptak ételt. Estére az íztelen tömörített halból készült fehérjepogácsák és vitaminkiegészítők pusztá gondolatára elcsöppent a nyáluk, hiába ezt ették hónapokon át. De az éhhalál időigényes. Kitarthatnak, megtalálhatnák a módot, miként győzzék meg a *Tengeri Farkast*, hogy velük nem packázhat. Rávehetik, hogy megint módosítson az útvonalán, és hazavigye őket.

A harmadik napon a *Tengeri Farkas* elzárta az ivóvizet szivattyúkat. Indra kiadta az utasítást, hogy készítsenek szükségletért a víztartalékaikról. Halomba hordták a munkások összeguberált műanyag flakonjait, az örök személyes készleteivel és a hajókonyha tartalék tartályával együtt úgy becsülték, száz liter vizük lehet.

Huszonheten voltak.

– Mennyi idő? – kérdezte Indra.

– Napok – felelte Eiko. – Egy hét sincs.

– Lennie kell bejárnak a gépházba. Eiko... számítok rád.

Eiko lement a csapattal, de tudta, hogy reménytelen. Az acéllemezeket pontosan arra tervezték, ami most történik. Miután órákon át haszontalanul kalapáltak, csak hogy megmutassa, a csapatával mindent beleadtak, visszament jelteni a kudarcot Indrának.

A fedélzetén még erősebben zuhogott az eső. A munkások céltalanul tébláboltak. Minden fellelhető tárolóalkalmatosságot arra használtak, hogy ivásra begyűjtsék az esővizet.

– Mi lenne, ha leengednénk valakit egy kötélén a tat mögött, hogy megpróbáljon hozzáférni az elzárt hajócsavarokhoz? – kérdezte az egyikük.

– Öngyilkosság – felelte valaki más. – Te csinálod. A te ragyogó ötleted.

Indra felállt.

– Hozd ide a fegyvert – mondta az egyik hadnagynak. – A gránátvetőt, amit az öröktől szereztünk.

A hadnagy elszaladt, és egy perccel később a fegyverrel tért vissza: egy ronda, rövid csövű kis valamivel, a tus levágva, a csöve csaknem tövig lefűrészelve. A Szerzetesé volt. A szekrényében találták, viaszosvásznonba tekerve hat robbanólövedékkel együtt.

– A kormányosfülke nincs teljesen acélból: egy része megerősített üveg. Kíváncsi vagyok, vajon kibírja-e ezt.

– Ugyan már, főnök – mondta a hadnagy. – Ha kiiktatjuk a kormányosfülkét, elsüllyedünk, és mind meghalunk. A mentőcsónakokat szintén acélajtó védi. A *Tengeri Farkas* tudja, mit csinál.

– Vagy segítséget hív.

– Azt nem hívhat. Ez egy illegális jármű. Rabszolgahajó. Egy tucat járőr meglátja a radarján, és máris jókora vérdíjat tűznek ki rá – mondta valaki.

– Azt akarja, hogy halásszunk – mondta valaki más. – Ez a célja.

– Így igaz – mondta Eiko. – A hajó csak azt látja, hogy nem fogunk halat. Hogy mennyi haszontól esik el. A cég mérlegét. Egy dologra építették: hogy hasznot gereblyézzon össze a tengerből. És tudja, hogyan vegyen rá minket, hogy kivessük a hálókat, és dolgozzunk. Kiderült, az örök lényegében csak dísznek voltak, hogy kicsit könnyebben ösztökéljenek minket.

Indra megint kivicsorította a fogát.

– Hát, akkor nem ismeri Indrát. Nem fogok rabszolgaként meghalni. Nem halászom neki többet.

– Veled tartok – mondta a hadnagy. – Elég a...

A hadnagy felsőteste és feje megszűnt létezni. Majd tompa puffanás hallatszott, és a munkások arcába csapott a membránként táguló levegő. Aztán a vér és hús rózsaszín felhője,

benne szűrös csontszilánkokkal. Egy koponyadarab elvágta Indra másik hadnagyának torkát. Az egyikük zápfoga jobb szemére megvakította a malájt, aki a feldolgozóhajóról csatlakozott a legénységhez.

A *Tengeri Farkas* rájuk szegezte hajóágyújának füstölgő csövét a hálóterem feletti teleszkópos platformról.

A hadnagy dereka és lába a fedélzetre rogyott. Az ágyú visszahúzódott, a rosszul megolajozott fogaskerekek nyikorgásával kísérve eltűnt a hálóterem mögött. Az állványzat berregni kezdett.

Mire Indra másik hadnagya elvérzett a fedélzeten, a *Tengeri Farkas* hálója már a vízben volt. A legénység a tengerbe dobta a holttesteket – az egyiket darabokban, a másikat egészben.

Indra nem segített nekik. Sokáig állt mozdulatlanul, ernyedt kezében tartva a tömpe gránátvetőt. Aztán leült a fedélzeten, az alkarjával takarta el a fejét.

Egy órával később még mindig ott volt – mozdulatlanul, fejét elrejtve vérfoltos karja mögött, ölében a gránátvetővel.

A munkások kihúzták a csekély mennyiségű fehérjét a tengerből, üres tekintettel, gépiesen kibebezték és megtisztították a gyorsfagyasztó számára.

Vacsorára egy részét újra kiosztották nekik fél fejadag méretű pogácsákban.

És rengeteg sótanított, olajos vizet kaptak inni.

A filmekben a kommunikációt az idegen fajokkal általában valami csodálatos technológián keresztül érik el. A fordítás gördülékeny, azonnali és pontos.

Ez az elgondolás azon a hamis előfeltételezésen nyugszik, hogy az összes nyelv rendelkezik egyetlen közös konceptuális alappal. Pedig tudjuk, hogy még az emberi társadalmakban sem ez a helyzet. A nyelvek nem egyetemes dolgokon alapulnak: nemzeti hagyományokat, etnocentrikus világképeket, az adott társadalom egyedi történelmét tükrözik.

Képzeljük el, mennyi akadálya lesz a fajok közötti kommunikációnak, ha az élet fizikai metaforái és a fajok érzékszervi apparátusa is eltér.

A legbonyolultabbtól a legegyszerűbb kommunikációs gesztusig végtelen számú lehetőség lesz a félreértésre.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A SODRÁS ENYHE VOLT, és Ha most először tudta tisztán kivenni a roncsot. A thai teherhajó a jobb oldalán feküdt, húsz méterrel a víz alatt. Ilyen mélységnél a fény vörös, narancssárga és sárga színe eltompult. Minden zöldekre és kékerekre szűkült, árnyékokra. Viszont a hajótestre így is rengeteg fény jutott. Jól látható volt a bejárat és a hasadék is, amely elsüllyesztette a teherhajót – egy hosszú repedés az acélon a vízvonál alatt.

– Ezúttal ne a bejáraton keresztül menjünk – mondta Altantsetsegnek. – Próbáljuk meg azt a lyukat a hajótesten, nézzük meg, mi van abban a részében.

Altantsetseg megmozdította az egyik ujját, és a merülődrón útvonala megváltozott.

– Nagy hajó, látszik a fenéken, amikor tiszta a víz – jegyezte meg Evrim.

Az asztalnál gyűltek össze a hotel előcsarnokában, ahol Altantsetseg felállított egy kényelmesebb irányítóközpontot, mint amilyenre a biztonsági egységben lett volna lehetőség. A kora hajnali fények beszűrődtek az ablakon.

– Teherhajónak kicsi, hatvan méter, de valóban tisztas méretű hajó – mondta Altantsetseg. – Főleg egy ilyen szigethez képest. Nem ide tartott. Itt nem lett volna hely, hogy kikössön, és tankolni sem tudna. Egy vihar térítette le az útvonaláról, leállt a hajtómű, aztán a szigetekenél beleütközött az egyik víz alatti sziklába, és elsüllyedt.

– Most pedig egy zátony – mondta Evrim. Miközben az álcázott merülőhajó megközelítette a roncsot, látták a kacslábú rákokat és a többi tengeri élőlényt, amelyek belakták a hajó felületét, durván kirajzolva a körvonalait.

– És egy sor víz alatti barlang – tette hozzá Ha. – Egy egész élőhely. És annak remek, mióta szétoszlott a dízelolaj és a többi szennyező anyag, ami az elsüllyedésekor a vízbe ömlött. Vajon mennyi ideje élnek itt a polipok? Hány generáció óta?

– Elindultunk befelé. Kanyarodok.

A merülőhajó lassan, kecses ívben úszott, és besuhant a teherhajó oldalán tátongó résbe. Napfény sütött be ferdén a hajó barlangszerű belterébe, amelyet részben megtöltöttek az elsőre törött oszlopoknak tűnő alakzatok. Acélhordók heverték szétszórva a válaszfal körül, valamint egyéb tárolók négyzetei és négyszögei. A rajtuk megtelepedett tengeri élőlények bizonytalanná tették a körvonalait, amitől a formák egymásba folytak, és úgy festettek, akár a csiszolatlan kövek.

– Mint egy város romjai – mondta Evrim. – Biztosan ez volt a fő rakodótér.

– Igen. Rengeteg hely. De ami még fontosabb – emelte ki Ha –, rengeteg fedezék. Nézzétek! Altantsetseg, közelebb tudsz menni a szétszórt hordókhoz a bal oldalon? Igen, ott. Látszik a polipok kertje. A hordókban laknak.

Az összes hordót tárgyak vették körül – sokuk mostanra azonosíthatatlanná vált, de akadtak üvegek és konzervdobozok, szerszámok, gépek és alkatrészek a törmelékből emelt védőfalak között.

– A hajótest hasadéka elég nagy ahhoz, hogy beférjenek a ragadozók. Barrakudák és kisebb cápák. Védik magukat.

De ez nem csak a biztonságról szólt. Voltak díszítőelemek is. Egy részük építészeti jellegű, kolonnádok, ívsorok, gondosan kiegyensúlyozott portikusok.

A merülőhajó több tucat összegyűjtött hordó felett lebegett, mindegyiken látszott, hogy laknak benne. Néhol több hordó egymás tetejére zuhant, és így szinte panellakásokat vagy társasházakat alkottak. Mások elkülönülve heverték.

– Milyen sokan vannak – mondta az android.

– Többen, mint Polipoliszban vagy Polipantiszban, a két telepen, ahol megfigyelték a társas viselkedésüket – felelte Ha. – És itt közelebb vannak egymáshoz. Nem védik a területüket, összezsúfolva élnek a hordókból álló lakótelepen. Ezt a csoportot együttműködő állatok alkotják. Ha csak a hordók felében laknak, akkor ez itt... nem is tudom...

– Hetvennégy nyitott hordó ebben a rakodótérben, csak amit láttunk – mondta Altantsetseg. – Annak a fele harminchét.

– Hogyan...

– Automatikusan. A merülőhajó kategorizálja és megszámlolja a hasonló objektumokat. Haladjunk tovább?

– Igen. Lássuk, hogy ebből a rakodótérből nyílik-e átjárás a hajó többi részébe. De várjunk. Láttad...

– Igen – mondta Altantsetseg. – Követem. Máris abba az irányba fordulok.

Mozgás a képernyő szélén.

Egy pillanatra Ha azt hitte, vége: villámgyors mozgás megint, támadás a merülőhajó ellen, ami véget vet a szemlélődésüknek. De a mozgás óvatos volt, és nem feléjük irányult.

– Fordulj jobbra – utasította Evrim.

– Én is láttam – mondta Ha.

Ott. Egy négyszögletes fémtartály tetején, amelyet teljesen elfoglaltak a kacslábú rákok, két polip. Az egyik nagyobb. Egy felnőtt és egy fiatalabb? A méretbeli különbség jelentős. A nagyobb kétszer akkora, mint a kisebb. A nagyobb polip függőlegesen felemelkedett, de nem nyújtotta meg magát, mint amikor fenyegető testtartást vesznek fel.

Kültakaróján alakzatok szintaxisa – körvonalak határozott sorozata – áramlott, gyűrűk, tekervények, csigavonalak, örvények. Az alakzatok táncoltak a polip bőrén. A két polip által kiválasztott helyet ferde fénysugár ragyogta be, amely átszűrődött a hajó külső részén, és a mintázatok a nagyobb példány sápadt bőrén egy árnyjáték több részből álló kivágott figuráira emlékeztették. Hát, amelyek egy gyertyával megvilágított vászon mögött mozognak. Vagy egy korai absztrakt filmre, mint rajzolt figurák egy vászonra vetítve.

– Gyönyörű – mondta Evrim.

A polip végtagjai az alakzattal összhangban fonódtak össze, néha mintha önkényesen mozogtak volna, néha pedig célzottan. Hasonlóan ahhoz, mint amikor valaki öntudatlan, de harmonikus gesztusokat tesz egy pódiumon beszélve: esetlegesen, de nyomatékosítva. Összhangban a beszéd aktusával, hangsúlyokkal ellátva.

Miközben figyelték, a mintázatok felvillantak és összeálltak a polip bőrén. Ha elkezdett szekvenciákat észrevenni bennük. Néha feltűnt neki egy szimbólum, amely ismétlődött a sorozaton belül. És ritmusa is volt – kisebb szünetek a ciklusban, gyorsulások és

lassulások, és valami, ami lehetett akár nagyobb, több szimbólumból álló szekvencia is. Motívumok? Mintha egy komplex hullámformát nézett volna, a szimbólumok összementek és megnőttek a polip köpenyén, párhuzamot sugallva a beszéd hangerejével. Ahogy néha lelassultak és kitartottak. Megnyomott szakaszok és artikuláció, akár a beszédhang intonációja egy kritikus pillanatban. Mégis az egész gördülékeny, az alakzatok úgy folytak át egymásba, ami néha kapcsolódásokat, máskor éles határvonalakat sugallt. Bekezdések? Versszakok?

Egyre csak folytatódott. Ez nem beszélgetés volt. Hanem micsoda? Egy dal? Egy tanítás? Egy vers?

Igen. Egy vers. Vagy egy dal, a polip testére írva a tengerben. Tételek voltak benne, újra visszatérő szekvenciák, több szimbólumból álló ismétlődések: pillanatok, amikor Ha csak nézte, és belefeledkezett. Egy vers metrumának sodrása, folyamatosan változik, de összekapcsolja a ritmuson belüli ritmus. Az elbeszélt dialógusok ellenpontos szerkezete, sorok és áthajlások hömpölygése és megtorpanása, hosszabb szünetek a strófák között. Ha most nem az alakzatokra koncentrált, hanem az azokat elválasztó halovány pillanatokra, amikor az alakzatok egy ütem erejéig eltűntek. Ott van. A szünetek lüktetése. Igen. Kopogott a lábával. Kop-kop. Kop. Kop-kop-kop. Kop. Kop-kop.

Versmérték. Ez versmérték volt.

Egy verssor merült fel benne, miközben nézte. Egy sor, aztán egy egész szekvencia, strófák törtek fel újra az egyetemen megtanult szövegből. Összetört szív nyoma, amely újjászületett az óceáni dalnok kültakaróján kirajzolódó színes foltokban és fakó szünetekben, akár a viharban partra mosott uszadék fa:

Holdak tűnnek el és válnak láthatóvá,
Élőnek tűnő holt metaforák
És rád is halál vár
Túl az árapály vízóráján
Újra és újra megnevezett vágy.
Vitt a szél.

És arcodon a sebhelyek
Akár az őszi levél szegélye
Üres hajódra felteszlek téged
Hogy sodródj, borral és kenyérral

A széles, sötét tengeren.

Üres hajómra
felteszel engem.

Patricia Alameda *Kalüpszó* című versének memorizált részlete.
Most újra eszébe jutott, a hozzá társuló szívfájdalommal együtt.

Ha sírt. A formák ősrégi dala. Kibomlott benne az árapály, a hold hullámverésének ritmusa az éjszakai vízen. Bójacsörgés az emberpart közelében. Rákiszkolás és ollócsattogás. Halcikázás és propellerpöfögés. Bálnadal a hullámokon. A küszködés ritmusa egy cápa állkapcsai között, szakadó végtagok és a spriccelő tinta, ahogy a hős szembeszáll a halállal. A felöltött és levetett alakok ritmusa a földből kiálló fedezékek között, zsákmányra vadászva.

Mozgás és szünet. Váltás, kiemelés, újítás, visszatérés. Ha belefeledkezett. Anélkül, hogy rájuk nézett volna, tudta, hogy Evrim és Altantsetseg is. Szinte észre sem vették a mozgást a képernyőn, amikor a fiatalabb poliphoz csatlakozott egy másik, majd még egy.

A kisebb-nagyobb újonnan érkezők lassan félkörbe rendeződtek a formadalnok körül. Az alakzatok megnőttek a bőren – nagyobbak és kontúrosabbak lettek, tintától sötéten és élesen a hús gyöngyházfehér háttere előtt, a sápadt szünetek megnyúltak köztük. Egy crescendo felé tartott?

Majd megjelent egyetlen alakzat, élesen és tisztán, akár egy bélyeg vagy tetoválás a dalnok bőren. Kitartotta. Kitartotta, akár egy szimfónia utolsó hangjegyét.

Tíz másodperc, tizenöt, mire halványulni kezdett, feketéből a szürkén át szellemképpé, majd semmivé – mintha elkoptatta volna a nap vagy a szél.

Aztán a dalnok összeroskadt, összezsugorodott, magába húzódott. Elvesztette merev, megnyúlt tartását, amelyet az előadása során fenntartott. Újra olyan lénné vált, amely bármilyen alakot felvehet. És a közönség félköre összezárult, kinyújtották karjukat, megsimították és összegubancolták a dalnok karvégeit. Aztán távoztak, elúsztak. Vonakodva? Körüllengte őket valamiféle békesség.

De távozásuk közben Ha meglátta a bőrükön – újra meg újra. Kevésbé kontúros, kevésbé kifinomult – akár a crescendo emléke a koncertnéző elméjében –, mégis kirajzolódott a kültakarójukon. A lábasfejűek bőrén, amely olyan, akár az elmére nyíló ablak. Elmék a tengerben. És ahogy elúsztak, mindannyiuk elme-bőrére ez volt felvésve:

Emlékmaradvány.

Ahhoz, hogy sikeresek legyünk a fajközi kommunikációban, kezdőpontokat kell keresnünk: az érzékelés közös vonásait, amelyeknél elkezdhetjük a két, alapjaiban eltérő világszemlélet közötti fordítás nehéz munkáját.

Olyan fogalmakat keresünk, amelyek közel egyetemesek. Mint például a „menedék”, a „biztonság”, a „közösség”, és akár bonyolult koncepciókat is, mint az „együttműködés” és a „kommunikáció”, amelyeknek minden társadalomban létezniük kell. Amikor – *ha* – megtaláljuk a jeleket, amelyek ezeket a fogalmakat reprezentálják, talán megvethetjük a lábunkat.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A KIS MÉRETŰ AUTOCSÓNAKOT dobálták a hullámok, miközben beúszott a keskeny öbölbe. Aligha volt szükség rá: alig pár száz méterre hajóztak ki. Ha besétálhatott volna a partról. De a csónak meg volt rakva hálós zsákokkal, amiket nehéz lett volna a partról bevinni, és Altantsetseg egyébként is ragaszkodott a járműhöz.

Ha a csónak orrában volt, a legegyszerűbb gumiruháját és búvárfelszerelését viselte – ez ugyancsak szinte túlzásnak tűnt. Az öböl mélysége elhanyagolható volt: a csónak alatt öt-tíz méter mélyen kékesfehéren nyúlt el a homokos tengerfenék. Mindenhol olyan közel lett volna a felszínhez, hogy akár az úszótalpai pár rúgásával feljöhetett volna.

Mégis mintha a bolygó legeldugottabb helyén akarna lemerülni egy másik világba. Mindig így érezte merülés előtt, főleg, miután sokáig nem csinálta. A víz felszíne egy membrán. Felette a levegőből és napfényből álló világunk. A membránon túl és alatta egy másik bolygó. A világ, amely otthont ad a lábasfejűeknek és az összes többi olyan idegen tengeri élőlénynek, amelyeknek az életmódjukhoz és a feladataikhoz alkalmazkodott testfelépítése olyannyira különbözik a szárazföldön vagy a levegőben élőkétől, hogy akár egy másik bolygóról is származhatnának.

De a víz alatt nem az idegenség érzete kerítette hatalmába. Hanem a hazatérése. Mindig úgy érezte, hogy most van azon a helyen, ahol lennie kell.

– A világ eltűnik – mesélte egyszer Kamrannak. – Egy másik veszi át a helyét. Amikor lemerülsz, csak az itt és most létezik, nincs múlt, nincs jövő. Nem gondolkozol a következő kísérlet tervein, az ösztöndíjakon, és hogy miből veszel laborfelszerelést. A világra gondolsz a maszkod előtt. Annyi helyzet van az életben, amikor egyszerűen *nem vagy jelen*. Amikor máshol jársz, ebben vagy abban a sémában sodródsz, sebeket és sérelmeket idézel

fel, tévedéseket és hibákat. De nem merülés közben. Odalent csak a *most* létezik.

– Ez jó hely – szólalt most meg Ha.

Nagyjából a félhold alakú öböl közepénél jártak, talán száz méterre a parttól. Ha elkezdte a vízbe dobni a súllyal ellátott hálós zsákokat. Nézte, ahogy a homokos fenékre süllyednek. A parton látta az aranyszínű köntöst viselő Evrimet, őket figyelte.

Ha ragaszkodott hozzá, hogy Altantsetseg csak egy oldalfegyvert hozzon magával – bár tudta, hogy feltehetően tucatnyi drónt tud másodperceken belül a helyzetükhöz hívni. A biztonsági tiszt a szigeten soha semmilyen értelemben nem volt fegyvertelen, közelítőleg sem. És csupán ő látta át a biztonsági hálózatának léptékét.

– Ezt elvégeztethettem volna az egyik egységgel is, tudod?

– mondta Altantsetseg. – Néhány képes lenne erre a feladatra. Kávégzathatnánk, és nézhetnénk a monitoron keresztül.

Ezt már megbeszélték.

– Nem – felelte Ha. – Így kell csinálni. A két kezünkkel.

– Kétlem, hogy bárki figyelne minket.

Ha a vízbe merítette az úszólábait, áthelyezte a testsúlyát az ugrásra készülve.

– Valaki mindig figyel. – Egyik kezével az arcára illesztette a maszkját, és a vízbe vetette magát. Keresztül a membránon.

Most már víz alatt volt. Ez a hely, közel a felszínhez, amikor magasan jár a nap, megtelik bizonytalan fénnel. Ha elérte a fenéket, és ezüstös halrajt pillantott meg, villanást a szeme sarkából. Más alakok úsztak itt-ott sebesen. A hálós zsákok a fenéken voltak. Felkavarták a homokot, kis felhőket vertek fel az egyébként tiszta vízben. Ha forgott, a felszín lencséjén keresztül nézett a szétszórt napsugarakra, aztán munkához látott, és kinyitotta a zsákokat.

Üres üvegek, több tucat. Mind színes – többnyire zöldek, de néhány a kék árnyalataiban játszott, és akadt pár sárga is. Ha pár kukában találta őket a hotel mellett. Itt felejtették őket, amikor a hotelt is magára hagyták a tájidegen pálmáival és a kínos sós vízű medencéjével. Szétválogatta az áttetsző és a barna üvegeket, csak a világosakat és sértetleneket hozta el. Most kinyitotta a zsákokat, úszott egy kört, felmérte a helyszínt.

Az itteni homok megfelelt vászonnak – jellegtelen és világos, szinte sima. Ha elkezdte lerakni az üvegeket, kirajzolta a szimbólum széleit.

Szokás szerint a merülés elején volt néhány perc, amikor Ha még mindig a „világban” volt, legalábbis ő így gondolt rá. Még emlékezett az aznap történetekre, még kapaszkodott a gondolataiba.

Az elmúlt néhány napban, a merülőhajó legutóbbi útja óta szinte megállás nélkül dolgozott. Evrim félbeszakította azzal, hogy ételt és kávé-t hozott neki, de ezen kívül amikor csak tehetett, a felvételeken dolgozott, egymás után rajzolta át a szimbólumokat a képpapírokra és a terminálok jegyzeteibe. Ám a szimbólumok többsége olyan mértékig absztrakt volt, hogy elképzelni sem tudta kapcsolatukat a külvilággal.

Egyszer Altantsetseg magával rángatta sétálni a parton.

– Szünetet kell tartanod. Pihentetned kell az elméd, hogy amikor visszatérsz a munkához, jobban működjön.

De Ha rossz néven vette a napsütésben töltött pillanatokat, szinte szótlánul sétált a homokban. Állandóan a szimbólumok jártak a fejében. Folyamatosan tudatában volt a gondolkozási mechanizmusainak – sorozatokba rendezte a szimbólumokat, próbálta kidolgozni a mögöttük húzódó nyelvtant. Altantsetseggel szótlánul lépdelt egymás mellett, de Ha gondolatai nem szakadtak el a feladattól, a problémától. Végül a másik nő sóhajtott, és visszafordította őket a hotel felé.

– Sajnálom – mondta Ha. – De most csak ezen tudok dolgozni.

– Megértem. Én sem tudok kivenni dolgokat a fejemből. Talán nincs meg hozzá a tehetségünk... egyikünknek sem.

Ha később nem tudott szabadulni az érzéstől, hogy volt ebben a pillanatban egy elvesztegetett lehetőség – hogy Altantsetseg mondani akart neki valamit. De ő nem volt jelen, nem volt ott, hogy meghallgassa.

Elkezdtek a „Formadalnok” néven hivatkozni a polipra. Evrim találta ki a nevet, nagy kezdőbetűvel írta, törvényi erőre emelte. És ebből a szentesítésből mindenféle elméletek születtek a társadalom szerkezetéről, amelybe bepillantást nyerhettek, ők pedig megosztották ezeket egymással.

Nem Ha volt az egyetlen, aki teljes erőbedobással dolgozott: Evrim ott ült az asztal másik végén, körülötte képpapírjegyzetek és három terminál, kimerevített adatok. Szögletes fejével a kijelzők fölé hajolt, kezének hosszú ujjai közt érintőceruzával rajzolta a mintázatokat. Olykor megvitatta egy-egy észrevételét Hával – de többnyire két külön világban dolgoztak.

És ekkor a nő elkezdte értékelni Evrim memóriáját. Az android mindenre emlékezett, amit látott: minden egyes képkockára. A Formadalnok végtagjainak minden egyes rezdülésére. Evrim elméje nem kutyulta össze a dolgokat általánosításokkal. Nem. Minden megmaradt benne, sértetlenül, elérhetően, ha szükség volt rá. Nem a „számítókapacitás” volt a lényege, de emberinek sem nevezhetjük.

Néha, miközben együtt dolgoztak, Ha döbbenten hallotta, hogy Evrim az ő szavait idézi, *pontosan úgy, ahogy elhangoztak*. Nemcsak ugyanazokkal a szavakkal, de ugyanazzal a ritmussal, intonációval és sebességgel. A tökéletes ismétlés abnormális volt, mintha az android Ha saját hangjának felvételét játszaná vissza. Evrim nem emberi elmével rendelkezett. És az egyik leginkább emberidegen dolog Evrimben az, hogy képtelen felejteni.

A nőt ismerős érzés kerítette hatalmába. Mindennél fontosabb volt neki, hogy ő törje fel elsőként a kódot. Evrim csapattársból vetélytárs lett. Ha zokon vette az android fáradhatatlanságát. Evrim nem aludt, de néha visszavonult a szobájába. Mintha udvariasságból tette volna. Arról viszont Hának fogalma sem volt, hogy odalent mit csinált. Az a megérzése támadt, hogy egyszerűen folytatta a munkát egy másik terminálon.

Még ha Evrim nagyon is közel járt ahhoz, hogy emberinek hasson, amikor dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan bemutatta az interneten, most nem volt az: alvás, és főként felejtés nélkül egyre távolabb sodródott mindentől, amit „emberinek” nevezhetünk. Mi, emberek ilyenek vagyunk – olyan teremtmények, amelyek felejtenek. Egy bizonyos határon túl nagyon kevésre emlékezünk. Semmi sem marad örökre az elménkben, örökre belénk vésve. Sem a sérelmek, sem az öröm. Elkoptatja az idő. Elkoptatja az alvás – a felejtésgyár. És a felejtésen keresztül átrendezzük a világunkat, kicseréljük régi énjünket egy újra.

Mi történik, amikor egy lény erre nem képes? Egy lény, akinek a húsz éve történtek ugyanúgy a jelen, mint a tegnap? Mint az öt perccel ezelőtt? Mint a most?

– Minden rendben odalent? – hallotta Altantsetseg hangját a fülében.

Ha *igen* gyanánt koppintott az eszközön.

Kezdett alakot ölteni a szimbólum, amit épített, letisztultak a körvonalai. Már percek óta a víz alatt volt. Megszűntek a gondolatai Evrimről, mindenről a külvilágban. Belefeledkezett – a merülésbe, a körülötte lévő víz hangkulisszájába, az eltorzult fénysávokba a homokos tengerfenéken.

Megigazított néhány üveget. Legjobb esetben pár napig kitartanak, mielőtt betemeti őket a homok. Most elkezdte zöld és kék színnel kitölteni a körvonalakat, minden üveg sértetlen és tiszta. Több volt ez egy szimbólumnál. Felajánlás. Ha színekből épített benne mintázásokat, általa kitalált szekvenciákat, gondosan kiválasztva és elhelyezve minden egyes üveget. Az üvegek ragyogtak, megteltek napfénnel. A nő remélte, hogy ez a mulékony dolog szépséget és gondosságot sugall. *Ez a tiétek. Ajándék, előbb olvassátok el, aztán használjátok, használjátok arra, hogy feldíszítitek a házakat a városotokban. Olvassátok el, vigyétek, és használjátok az összetevőit. Tartsátok meg.*

Az ezüstszínű halraj visszatért, cikázott a látótere szélén. Más halak, az üvegeknél jóval bonyolultabb színmintázatokkal, odaúsztak hozzá egy pillanatra, majd elsuhantak, vonzotta őket az újdonság a környezetükben.

Ha nem siette el – gondosan dolgozott. Nem ezt. Ezt. Ezt ide, aztán egy sötétebb zöldet. *Hallgassatok meg.* Ebbe a színsorba az ívelt perem mellé ne ezt a kéket, hanem egy sötétebbet. *Vegyétek észre a gondosságot. A törekvést.* Ez az üveg nem lesz jó: letört belőle egy darab, a szájánál éles a pereme, amit nem vett észre korábban. Vissza a zsákba.

Ismerjétek fel, mi ez!

A víz alatt az üvegek már nem egyszerű használati tárgyak voltak, hanem szépségre tettek szert – ívek és szögek, a fény mellett lényegi jelentést is magukba zártak. Üvegek gondosan elrendezve az ugyancsak szilikát háttér, a homok előtt. A homok ugyanebből az anyagból álló, de formátlan szubsztrátum, amely

lehetővé tette az üveg létrejöttét, amint felfedezték és kihasználták a benne rejlő potenciált. Az üveg olyasmi, amit az elmék és az elmék által kialakított kultúrák egyszerű homokból hoznak létre. Mint maguk az elmék, az üveg is egyszerű alapanyagokból jön létre, hogy rendkívül szép, törékeny és változatos dolgok formáját öltse.

Látni fogja a Formadalnok Ha szimbólumát?

És ekkor elkészült. Tett felette egy kört. Semmin sem kell igazítani. Kristálytiszta volt, magába gyűjtötte a napfényt.

Lehet, hogy nem ismerem a szót, amit kiejtek, de nem maga a szó az üzenet. Az üzenet ez: „Látunk titeket. Értünk titeket.”

Az üzenet a kapcsolatfelvétel.

Az ösztönei azt súgták, ez a szimbólum üzenete – hogy ez közösség, kapcsolatfelvétel, kapcsolódás: a két „polipkert” alakzat egy kört formált, egy védhető teret az ellenséges külvilággal szemben, egy belső teret, amelyen belül ott a közösség. Ennek kellett lennie. És ott volt Ha alatt, színjátszón a homokban, tisztán, akár egy festettüveg ablak az óceánban:

A szeme sarkából látta a mozgást, a barrakuda uszonyainak könnyed, parányi rezdüléseivel úszott az olajszerűen mozdulatlan vízben, tíz méterre tőle, fémes pikkelyekkel és csíkosan a vízben leáradó napfényben. Ha feltételezte, hogy a cikázó halrajt figyel, amely a köreit járta az öbölben.

Annyi barrakudát látott már, hogy nem ijedt meg tőle. Többévnnyi búvárkodás után fel sem tűntek neki. Egyszerűen megállapította: *ott egy barrakuda*. Villámgyors támadásaikkal ritkán vettek célba embereket, de ha mégis, akkor mindig

tévedésből: a barrakuda összekeverte egy kés csillanását prédájának ezüstös pikkelyeivel, vagy egy éhes barrakuda megpróbált táplálékot lopni egy szigonyos halásztól, de ehelyett a halászból harapott ki egy darabot.

Nagy példány volt. Kifejlett, közel másfél méter hosszú. Mikor került elő? Feltehetően Ha épp a munkájának felénél járt – a vízben lebegve odaosont hozzá, figyelte. Igen, valamivel azután, hogy befejezte a körvonalat, és elkezdte kitölteni az alakzatot.

Most befejezte a munkát, és a hosszú, karcsú ragadozó felé fordult, végre teljes figyelmét neki szentelte. A barrakudák mindig gyönyörű látványt nyújtottak – a legkecsesebb óceáni halak közé tartoztak, a ragadozó életmódhoz szükséges funkciókra csupaszítva: sebesség és fogak.

De ez nem barrakuda volt.

A kromatoforák nyitva, hogy megteremtsék a barrakuda krómos ragyogását, csíkos kültakarójának tökéletes mimikrijét, a hosszú hátuszony ritmikus rezdüléseit, amelyekkel szinte mozdulatlanul lebegett a vízben. A barrakuda előreálló állkapcsának makulátlan másolata, a szem üveges fehérje, ami nem szem volt. Ha még sosem látott ilyen utánzást.

A polip valódi szeme, félig nyitva, beékelődve a barrakudaalak egyik csíkjába, visszanézett rá. Ebben a pillanatban a polip észlelte, hogy Ha őt nézi.

Alig egy másodpercen keresztül a nő és a polip tartotta a szemkontaktust. Ha apró, nyitott tenyerű gesztussal felemelte a kezét. Érezte, hogy összehúzza magát, próbál nem fenyegetőnek tűnni.

A barrakuda alakja szertefoszlott: alig három-négy másodpercen belül átváltozott rájává, cápává, angolnává, lepényhallá a homokban, aztán megint barrakudává tőle ötven méterre – majd eltűnt.

– Észleltem valamit... mozgást. Valami furcsát – hallotta Altantsetseget.

Igen, koppintott Ha.

Az általa létrehozott szimbólum felett lebegett, és nézte a barrakuda szellemét, a tintából formált árnyékot, a ragadozók megtévesztésére szánt csaliformát, amely eltorzult és szertefoszlott az alaktalanságban.

Hát elöntötte a félelem.

Ez történik, ha egy ilyen szintű intelligenciához ilyen mértékű természetes adottságok társulnak. Csaknem kifogástalan mimikri.

Majd még egy gondolat – amiről tudta, hogy igaz: már most mindenütt ott van, és észre sem vettük.

Semmit sem hallott, csak a vérének zúgását, felgyorsult légzését a bűvármaszokban.

Félelem.

A csaliforma, amelyet a polip tintából rajzolt ki, máris elvesztette az alakját, gumyszerűen lebegő nyálkacsíkokra folyt szét.

Az én félelmem is, igen. De az ő félelme is. Félelem a szemében.

– Biztosan jól vagy? Hatalmas kilengést észleltem a légzésedben és a pulzusszámodban.

Félelem, tintával a vízbe írva. Félelem a menekülő mozgásában.

Koppintás: *igen.*

Félelem: megint el fogjuk űzni a vadászterületéről? Megint legyilkoljuk a gyermekeit?

– Szerintem fel kellene jönnöd. Nem tetszenek ezek a számok.

Koppintás: *igen.*

Félelem: hogyan tanultak meg a szörnyek beszélni?

Ha felvágjuk, minden emberi agy egyforma. Egészséges embereknél a genetika által meghatározott lokális konnektomok nagyon kevés eltérést mutatnak, hasonló módon kapcsolják össze az agyterületeket és az idegsejtek típusait.

De közelebbről nézve megtaláljuk az emberi individualitás térképét. Az agyak idegsejtekből álló konnektomjának kusza ösvényei és sikátorai tartalmazzák a múlt lenyomatait – a kanyargásba írt emlékeket.

Dr. Arnkatla Mínervudóttir-Chan:
Elmeépítészet

– TUDJA, miért van itt?

Ruszttem körülnézett. A hely egyáltalán nem hasonlított rendőrsre. A világítás gyenge volt, a hangulat fojtott. Kintről kevés fény szűrődött be a falakon magasan elhelyezkedő ívelt tejüveg ablakokon. Néhol faasztalok álltak a fénykörökben. Emberek dolgoztak a termináloknál, a ruhájukból ítélve Ruszttem még nem látott ennyi eltérő háttérből érkezett embert egy helyen. Volt köztük egy férfi koszfoltos sárga vízálló overallban, szakállasan, egy képernyő fölé hajolt egy távoli asztalnál. Vele szemben egy fiatal nő, talán egyetemi hallgató, figyelmesen olvasgatott egy halom papíralapú könyvet, amelyeket jóval a születése előtt nyomtattak ki. Egy kopasz, szürke férfi névtáblával ellátott gondnoki kezeslábasban horkolt egy másik asztalnál. Két középkorú nő makulátlan üzleti kosztümben egy parti *ifranjiah* játékba bonyolódott, zörögtek a dobókockáik.

De akkor is rendőrsnek kellett lennie. A helyiség rengeteg ajtaja közül az egyik mögött a cella nyílt, amelyben Ruszttemet tartották – keskeny, ablaktalan, betontéglából épült, világoskékre festették. A cellában ágyként egy vékony matraccal ellátott fémpolc szolgált, amelyen Ruszttem óráig feküdt zúgó fejjel, néha rendszertelenül elaludt, máskor csak nézte a falat vagy az ovális armatúrát a magas mennyezeten. Kulturált cella, tiszta és meleg, ivókúttal, amit használt, és egy végével. De akkor is egy cella.

Aztán a férfi odajött hozzá, kinyitotta az ajtót, és végigvezette egy rövid folyosón ebbe a terembe.

A férfi nem bilincselte meg Ruszttemet. A legkevésbé sem tartott tőle, hogy erőszakoskodhat, vagy megpróbál megszökni. Egyszerűen megállt az ajtóban, és azt mondta:

– Hát akkor jöjjön. – Ötvenes éveiben járó zömök figura volt kordbársony katonai dzsekiben, a halántékánál őszült, egyik keze

a nadrágja zsebében, mintha valaki apukája jött volna, hogy ébressze egy tanítási napon.

A férfi most Rusztemmel szemben ült, az asztal feletti rézlámpa megvilágította vaskos kezeit, amelyek egy csésze gőzölgő tea köré fonódtak.

– Tudja, miért van itt?

– Berúgtam – felelte Rusztem. – Emlékszem, hogy ittam pár sört a Pera Palace bárjában, majd elindultam a városba. Hol is kötöttem ki... hát, amikor összeszedtek, valahol a Green Hornon jártam, úgy emlékszem. Egy parkban. Köveket dobáltam a vízbe.

– Elmosolyodott az emlékre... a saját hülyeségén. A „kődobálás” aligha fedte a valóságot. Dinnye nagyságú szikladarabokat szedett ki egy kisebb hullámtörő gátból, elvitte a korhadt stég végébe, és behajította őket a tölcsér alakú torkolat vizébe, trágárságokat üvöltve utánuk.

Érkezett két rendőr, betessékelték egy furgonba. Nagyon udvariasan.

Mikor rúgott be ennyire? Hogy került a partra? Az este kusza képekben folyt össze onnantól, hogy elhagyta a Pera Palace bárját – kocs mák és klubok, zene és beszélgetésfoszlányok.

– Mennyi az idő? – kérdezte a férfit.

– Ó... nemrég múlt el a hajnal. Aludt pár órát. Jól érzi magát? Hozathatok aszpirint, némi teát? Mindkettőt?

– Mindkettőt, azt hiszem. – Rusztem a fejét csóválta. Valamennyire még érezte az alkoholt – vele együtt a kimerültséget és a zavarodottságot –, és feltűnt a Szürkeség, amely éveken át elkerülte. Eleve emiatt ment le a Pera Palace bárjába. Hogy megszökjön az érzéstől, amelyet azóta a „Szürkeségnek” nevezett, hogy megpróbálta őt elnyelni a húszas éveinek elején. De már olyan rég elmúlt, hogy szinte megfeledkezett róla. Most viszont visszatért hozzá.

Amíg dolgozott, az érzés távol maradt, de nem tudott folyton dolgozni, és akárhányszor szünetet tartott – evett, zuhanyzott, sétált egyet, hogy kiszellőztesse a fejét –, az érzés visszatért. Íme, mintha egy hullám csapna ki a körülötte lévő falakból, vagy felemelkedne az utca macskaköveiből, bőrig áztatva őt. A Szürkeség.

A munkával töltött hosszas órák között néha azon kapta magát, hogy megint Ajnur szobájának ablakánál áll, miközben a lány meztelenül fekszik az ágyban. Azon kapta magát, hogy magyarázkodik neki. Tisztán emlékezett rá, mintha egy előző napi beszélgetést idézett volna fel. Ahogy elmesélte, immár mennyivel könnyebben tájékozódik a város térképén.

– *Mintha a várost egy helyi lakó írta volna le nekem. Tudod... amikor valaki inkább jellegzetes tereptárgyak, nem pedig utcanevek segítségével magyarázza el az utat. A sarkon egy sárga ház bedeszkázott ablakokkal. Ott fordulj balra. Ha látsz egy óriásplakátot, amelyik kanári-szigeteki utazásokat reklámoz magándrónkopterrel, akkor túlmentél. Kicsit ehhez hasonlítanám a dolgot: a térképen kiemelkednek ezek az útjelzők, a felismert helyek és mintázatok. És most elhagytam a külvárost. Egyre közelebb érek a központhoz.*

Ajnur kifújta egy páraakarikát.

– *Jó neked. Kár, hogy engem megölettél.*

Rusztém próbálta meggyőzni magát, hogy a lány halála miatt érzi így magát – de nem ezen múlt. Bármilyen is volt köztük – néhány együtt töltött éjszaka –, az nem szerelem. A lány egyszerűen egy ember, akivel lefeküdt. És akivel szeretett beszélgetni.

És megölték miatta.

Megérkezett elé a tea. Két aszpirin papírpohárban. Egy másikban víz.

Ha meghalhatna úgy, hogy soha meg sem született – ha olyan könnyű lenne, mintha soha nem is létezett volna –, megtenné. De a haláltól mindennél jobban félt. Nincs semmi, amivel egy gyáva ne tudna együtt élni. Nincs az a fájdalom és szenvedés, ami túl sok lenne.

A tea ragyogott, magába húzta a lámpafényt, és akár egy lángot, benn tartotta a körte alakú csészében. Ehhez képest a teremben minden más színtelen volt.

– Néha – kezdte a férfi az asztal túloldalán – szerintem elegendő a tea.

– Elegendő? – nézett fel rá Rusztém.

– Elegendő életcél. A következő csésze tea. Néha az jár a fejemben, ez az egyetlen, amiért megéri élni. Vannak olyan napok.

Ruszttem a csészéért nyúlt. Még mindig túl forró volt ahhoz, hogy igyon belőle, de ahogy megérintette az ujjbegyeivel, legalább egy kevés melegséget küldött a tagjaiba.

– Most akkor újra megkérdem: tudja, miért van itt? Megsúgom, nem azért, mert részeg volt.

– Azt hiszem... úgy vélem, az irataim rendben vannak.

– Ó, igen. Az összes irata rendben van. Ami gyanús.

– Miért?

– Senkinek sincsenek rendben az iratai az Isztambuli Köztársaságban. Valami mindig hiányzik. Valami bürokratikus apróság. Mindig akad szabálytalanság. Ebben biztos lehet az ember. De a maga iratai mind rendben vannak. Napokkal ezelőtt érkezett, bejelentkezett a Pera Palace-be, ahol idejének nagy részét a szobájában tölti... ami szokatlan. Többet kellene kijönnie. Annyi a látnivaló! De talán üzleti útra jött.

– Nem egészen – felelte Ruszttem. – Csak... otthontól távol akartam tölteni egy kis időt. Egy projekten dolgozom. Egyedüllétre volt szükségem.

– Érthető. A Pera Palace jó hely az ilyesmire, ha rendben vannak a pénzügyei.

– Rendben vannak.

– Tudom.

– Azt hiszem – kezdte Ruszttem –, fogalmam sincs, miért vagyok itt. Vagy hogy pontosan hol vagyok.

– Nem, tényleg nem tudja. Igya meg a teáját... most már kihűlt.

Ő engedelmeskedett, érezte, hogy minden egyéb ellenszereként átjárja a melegség, és egy pillanatra hálásan lehunyta a szemét.

Amikor kinyitotta, a férfi azt kérdezte tőle:

– Hallott már az Oszmán Állatvédelmi Alapítványokról?

Derült égből kapta a kérdést. Ruszttem a fejét rázta.

– Sajnos nem.

– Ó. Nos... mivel külhoniként jár itt, gyanítottam, hogy nem. Találkozott viszont a rengeteg kóbor macskával és kutyával a városunkban.

– Találkoztam.

– És gondolkodóba ejtették?

– Előfordulhat.

– Isztambul régi lakói. A legöregebbek közé tartoznak, és hogy gondjukat viseljük, az emberemlékezeten túlra visszanyúló hagyomány. És nem csak ezeknek az állatoknak: az oszmánok alapítványokat hoztak létre, amelyek kóbor kutyákat és a hegyekben farkasokat etetnek, vizet biztosítanak a madaraknak a forró nyári napokon, ellátják a törött szárnyú gólyákat, netán sérült lovokról gondoskodnak. Madáretetőket is építenek a mecsetek, medreszék és paloták udvarán, itatókat helyeznek el a madarak számára a sírköveken. Az oszmán levéltárakban rengeteg nyilvántartás létezik az ilyen alapítványokról: az izmiri Müreselli İbrahim aga 1307-ben évi száz kuruşt adományozott az Ödemiş Yeni-mecsetnek, amiért gondozták a gólyákat a mecset körül. 1544-ben Lüfti pasa egy szökőkutat, egy itatót és egy medencét biztosított az utazóknak és állataiknak, akik áthaladtak Izmir Tire nevű területén. Ez csak pár példa. Néhányuk még mindig létezik. Ott a Kediler-mecset Damaszkuszban, amely egy kóbor macskáknak létrehozott alapítvány. A mecset gondnoka több száz macskát etet. Ezt az oszmánok alapították. Ugyanebben a városban a Marjeh tértől Mezzehig húzódó terület, ideértve a Damaszkuszi Egyetemet és a Damaszkuszi Vásárteret, egy alapítványhoz tartozott, amely menhelyet biztosított öreg vagy sérült lovaknak. Ahelyett hogy lelőtték vagy sorsukra hagyták volna, a gazdáik szakemberek gondjaira bízták őket. A Sérült Gólyák Házát Bursában törött szárnyú gólyák számára alapították. Gondjukat viselték, meggyógyították, majd elengedték őket.

A férfi elhallgatott.

– Még egy teát?

– Ha megoldható – felelte Rusztem. Most már figyelmesen hallgatott, közben a tea átmelegítette. A helyiség körülötte olyan volt, akár egy könyvtár, amelyben az oszmán állatvédelem titkairól vesz magánórát.

A férfi intett, hogy hozzanak még egy csészével, és folytatta.

– De amikor az oszmánok megpróbálták a modernitás útjára lépni, alkalmazkodni a régi birodalommal az európai gondolkodásmódhoz, elkezdtek szegyenkezni az állatok miatt. Ugyahogy 1909-ben összegyűjtötték az összes kóbor kutyát

Isztambulban, komppal elszállították egy szigetre a Márvány-tengeren, és otthagyták őket. Élelem és víz nélkül. Az üvöltésüket hallani lehetett az egész városban.

– Borzalmas – mondta Rusztem.

A férfi bólintott.

– Igen. Borzalmas. Akik megszánták őket, csónakokból dobáltak nekik élelmet. De a kutyák elpusztultak a szigeten. A tetemük bűze évekkel később is gyötörte a városlakókat... jóval azután, hogy a testük már elvileg elszlott. És egy későbbi babona szerint a birodalom vereségei az eset után büntetések voltak azért, amit ezekkel az állatokkal tettek.

Mindketten elhallgattak egy pillanatra. Rusztem mintha valahonnét a tejüveg ablakok mögül hallotta volna a kutyák vonyítását.

A férfi bólintott.

– Én is hallom. Mindig hallom, miután elmesélem ezt a történetet.

Áttolt az asztalon egy darab képpapírt.

– Árulja el... ismeri ezt a nőt?

Rusztem a képre nézett. Egy nő, feltehetően a harmincas éveiben jár. Egy hajó korlátjánál. A háttér elmosódott volt, de úgy vélte, a fénykép itt készült a köztársaságban: ugyanolyan jellegű volt a fény. Az arca csaknem profilból látszott, a haja rövidre nyírva, belekapott a szél. Nagy orr, sötét szempár. Lehet, hogy beszélt valakivel a kép szélén kívül. Rusztem nem ismerte.

Megrázta a fejét.

– Lehet, hogy a kezéről felismerné. Vagy a magasságáról. Nem, ne mondjon semmit! Ne hazudjon. Egyelőre jól haladunk.

Behoztak két csésze teát. Rusztemet elöntötte a hála, ahogy a borostyánvörös melegségre nézett. Legalább ez itt volt. Mit is mondott a fickó? Néha a tea elég életcél.

– A nő egy különös nevet viselő csoport tagja: az Új Oszmán Gólya Társaság. Hallott már róluk?

Rusztem a fejét rázta.

– Nem. Nem hallottam.

– Néha keserűséggel tölt el, amikor meghallgatom a márvány-tengeri szigeten éhen halt kutyák történetét. Borzalmas, emberként mi mindent megteszünk az állatokkal. És ebben a

városban, Isztambulban az ilyesmi kiváltképp szentségtörés. Az ógörög Bizáncban, még Konstantinápoly előtt, ami a mai Isztambul őse, a görög gyarmatosítók Hekatét imádták. A keresztutak és a kapuk istennőjét. És a kutyák voltak Hekaté szent állatai. Úgyhogy talán nem légből kapott a gondolat, hogy a kutyák megölése vont átkot az Oszmán Birodalomra.

A férfi belekortyolt a teájába.

– Ez az érzés, az undor és a gyűlölet, amikor hallom, mit tettek a kutyákkal... egyesekben százszor ilyen erős. Egyesekben az emberek tettei miatt érzett undor minden egyebet felülír. Másra sem tudnak gondolni, csak a borzalmas kegyetlenségekre, amiket folyamatosan a szerencsétlen állatokra mérünk, amelyekkel osztozunk a bolygón. Úgy érzik, közbe kell avatkozniuk: tenniük kell valamit, hogy megállítsák a szenvedést. Cselekedniük kell. A haragjuk nem engedi, hogy másként tegyenek. Úgy képezem, ha valakiben folyamatosan ott dolgozik ez az érzés, az rengeteg erőszakos, elmondhatatlan dologra lehet képes. És ha vagyonos támogatókat szerzett, akik magas rangú kapcsolatokkal bírnak, és vallásos elhivatottsággal tekintenek a munkájára, képes lehet megannyi országhatáron át támadásokat megszervezni. Ha valaki ilyen ember, ilyen kapcsolatokkal, könnyen elhiheti, hogy a gyilkosság egyszerűen egy út egy jobb világba. Hogy az állatok többet érnek, mint az emberek. Hogy szabad embereket ölni az állatok védelmében.

A férfi elhallgatott.

– Hisz ebben, Rusztem?

– Nem. Nincs értelme. Az emberek maguk is állatok. Még ha az életük nem is ér többet az állatokénál, az biztos, hogy kevesebbet sem.

– Egyesek cinikusnak neveznék, amiért ilyesmiket mond. De én nem nevezem annak. Értem, mire gondol. Hasonlóan gondolkodunk, maga meg én.

Ahogy a férfi szemébe nézett az asztal túloldalán, Rusztem elhitte, hogy ez igaz. Hasonlóság van közöttük. Szimpátia.

– Szabadon elmehet, Rusztem.

– Tényleg?

– Igen. Csak menjen ki a sárga ajtón maga mögött. Ott talál egy rövid folyosót, aztán hat lépcsőfokot, amelyek egy másik

sárga ajtóhoz vezetnek. Az utcára nyílik. Egyébként... jegyezze meg azt az ajtót. Ha bármikor szüksége van ránk, jöjjön, és csöngessen be. És ha eljön az idő, cselekedjen helyesen.

Odakint borús volt az idő. Rusztem a folyótorkolatnál elterülő fenti városnegyedben járt: átmeneti területen, ahol rengeteg régi faház állt üresen. Az utca közepén egy kézi vezérlésű buldózer parkolt, szakadt kék ponyva fedte.

Rusztemnek eszébe jutott, hogy nem itta meg a második csésze teáját, az asztalon hagyta. De a tea olcsó ebben a városban. Keres egy helyet, ahová beülhet egy pillanatra, egy meleg pohárral a kezében, és gondolkodhat. Erre van szüksége. Teára és gondolkodási időre.

– Elegendő életcél – mondta magának.

Kislány koromban néztem, ahogy a vulkáni hamu felszáll a légkörbe, és hallgattam a Hrauneyjafoss vízerőmű zúgását az otthonom közelében. A föld alatti hő hamuvá változott, a víz energiává. Megannyi átváltozás egyik hordozóból a másikba. Az értelem és a jelentés mindenben ott volt – még a kövekben is.

Később, amikor a szüleim meghaltak a reykjavíki Harpa Concert Hallban történt robbantásos merényletben, magával rántott a depresszió. Ekkor nem az értelem és a jelentés hatott át mindent, hanem az értelmetlenség. Az emberi lények nem voltak előbbek, mint egy ősrégi zenegép. Inger: dobj egy érmét a nyílásba. Válasz: zene, nem több, mint a nyomás változása a dobhártyán.

Az igazság valahol középen húzódik. Néha egy hanghullám nem több, mint a nyomás változása a dobhártyán. Néha azonban, a megfelelő idegrendszer jelenlétének esetében, amely észleli a mintázatokot a sorozatban, Mozart *Rekviemje*. De hogyan hozhatjuk létre ezt az idegrendszert, ezt az elmét? És ha már létrehoztuk, honnan tudhatjuk biztosan, hogy sikerrel jártunk?

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

– A KÖZELMÚLTBAN azt mondta, doktornő, idézem: „Az emberiségben az a legnagyobb és legborzalmasabb dolog, hogy mindig megtesszük, amire képesek vagyunk.” De minden bizonnyal, miután megtettük, amire képesek vagyunk, ezt pillanatnyi megbánás követi. Kiváltképp, ha a tettünk fájdalmat és pusztítást okoz. A DIANIMA-t rendszeresen vádolták azzal, hogy gátlástalanul törekszik a mesterséges intelligencia fejlesztésére, és nem törődik vele, ennek milyen következményei lehetnek az emberiségre nézve. Nem törődik az emberekkel, akik elveszítik a munkájukat. Nem törődnek azzal, hogy ezt az intelligenciát fegyverré alakíthatják, ellenünk használhatják – és még a felmerülő etikai kérdésekkel sem foglalkoznak. Mit felel ezekre a vádakra?

Dr. Mínerudóttir-Chan előrehajolt, felvett egy pohár vizet az asztalról, és ivott belőle.

Ha felismerte a gesztust. Egyszer elvégzett egy interjútechnikai kurzust. Az ivás lehetőség volt az időhúzásra, egy pillanat, amikor az ember összeszedheti a gondolatait, eszköz, amivel megtöri a kérdező támadásainak ritmusát.

Még mindig a kezében tartva a doktornő az ujjával kopogott a poháron.

A riporter kezdett türelmetlenné válni. Előrehajolt, és már nyitotta volna a száját, hogy újra feltegye a kérdést, amikor a doktornő megszólalt.

– Az életem felét azzal töltöttem, hogy ezeken a kérdéseken gondolkodtam. Nyilvánvalóan hosszabb időt szántam rájuk, mint maga. Amikor átvettem a céget... ez nagyjából akkor lehetett, amikor maga beiratkozott az általános iskolába, ha nem tévedek... a DIANIMA egy ipari felhasználású MI-ket gyártó kis vállalat volt: autohajók és egyéb önvezető járművek, „okoseszközök” bányászathoz és nyersanyag-kitermeléshez, ilyesmik. Emellett kötöttünk néhány szerződést a hadsereggel.

– Nem értem...

Dr. Mínerudóttir-Chan felemelte az ujját.

– El fogok jutni a válaszig. De engedje meg, hogy a magam módján tegyem. Akkoriban egy fantáziavilágban éltünk. Az emberek még mindig azt hitték, hogy az egyszerű, szilikonalapú készülékek a magjukban binárisan kódolt logikával képesek varázslatos módon átlépni az élet küszöbét. Sokat beszéltek „szingularitásról” és „emergenciáról”: folyamatosan azzal vádoltak minket, hogy az emberiség kihalását kockáztatjuk azzal, hogy belepiszkálunk a természetbe. Az emberek valamiért féltek tőle, hogy ezek a kis önjáró kódok a fejünkre nőnek: ők lesznek az uraink. Évtizedeken keresztül vergődtünk az MI csecsemőkorában, de az emberiség ekkor is félt. A fejük teli volt fantazmagóriákkal, amelyeket támogattak a szinte vallásos elképzeléseik a korabeli tudományról. Pedig ez a rettegett tudomány akkor még nem létezett. Nem rejlett semmi a binárisan kódolt szilikonrendszerekben, ami fenyegetést jelentett volna az emberiségre. Esély sem volt rá, hogy bármivé „továbbfejlődjenek”. Amikor feltűnt a DIANIMA és mindent megváltoztatott, amikor elkezdtünk a technológiai megoldásainkban emberi konnektomtésképeket használni, és áttértünk a sejtalapú számítógépekre, az nem egyszerű fejlődés volt. Hanem forradalom. Végleg parkolópályára küldtük az egyszerű szilikon „neurális hálózatokat” és társaikat. Meghaladottá tettük őket.

Megint a poharába kortyolt. A riporter most nem próbált a szavába vágni. Dr. Mínerudóttir-Chan higgadtan letette a poharat az asztalra, és félresöpört az arcából egy kósza hajszálát.

– Viszont nem léptünk túl a más elméktől való emberi félelmen. A társadalom, amit modern társadalomnak hívunk, amiről folyton azt hittük, hogy a világ legfontosabb időszaka egyszerűen azért, mert mi most élünk, csupán a történelem ledarálásával készült kolbász. Az emberiség még mindig fél az elméktől, amelyeket azért hozunk létre, hogy elvégezzék helyettünk a piszkos munkát: gyilkoljanak, szaggassák ki az ásványokat a földből, kotorják át az óceánokat még több proteinért, olvasszanak ki még több fémet, gyűjtsék össze a szemetünket, és vívják meg a háborúinkat. Azt hiszik, majd fellázad ellenünk, és átveszi a hatalmat. Az

emberiség ezt nevezi félelemnek. Pedig ez nem félelem. Hanem bűntudat.

– Bűntudat?

– Igen, bűntudat. Bosszúfantázia. Annyira szégyelljük a fajunk tetteit, hogy kitaláltunk egy szörnyeteget, amellyel elpusztíthatjuk magunkat. Nem félünk, hogy mi fog történni: reménykedünk benne. Sóvárgunk utána. Valakinek el kell érnie, hogy megfizessünk mindazért, amit elkövettünk. Valakinek el kell vennie tőlünk a bolygót, mielőtt végleg elpusztítjuk. És ha a robotok nem láznak fel, ha a teremtményeink nem kelnek életre, és nem ragadják el tőlünk a hatalmat, amelyet oly sokáig rosszra használtunk, akkor ki fogja? Nem attól félünk, hogy az MI el fog pusztítani minket. Hanem attól, hogy nem fog. Attól félünk, hogy addig romboljuk az életet ezen a bolygón, amíg magunkat is elpusztítjuk. És senkit sem hibáztathatunk majd azért, amit tettünk, csak saját magunkat. Ezért kitaláltuk ezt a badarságot a tudatos mesterséges intelligenciáról.

– Badarságot?

– Igen, badarságot. Az igazság az, hogy minden előrelépésünk ellenére, sőt, még úgy is, hogy *próbáltunk* létrehozni egy az emberihez mérhető tudatos elmét, keményen küzdöttünk érte, és még a feladathoz elengedhetetlennek tartott technológia is kéznél volt, végül kudarcot vallottunk. – Itt hátradőlt a székben, és hatásszünetet tartott.

– Kudarcot vallottunk? És Evrim... rengeteg interjút adott. Azt állították...

– Igen. Azt állítottuk. Az interjúk. Nézze: Evrim egy gyönyörű gépezet. Egy műalkotás, az emberi faj csúcsteljesítménye. Evrimben érnek össze harminc év konnektomemulációs rendszerei. Az Evrim elméjében található mintázatok száz olyan emberén alapulnak, akiknek a konnektomját, a memóriahálózatukat, a világra vonatkozó tudásanyagukat, mindent... egyetlen konkrét entitásba sűrítettük. A felépítése maga a csoda.

A riporter erre lecsapott, és a doktornő szavába vágott:

– Sokan nem tekintik Evrimet csodának. Az ő szemükben ez a lény fenyegetést jelent. Azzal töltötte az interjút, hogy az emberiség félelmein gúnyolódott az MI hirtelen előretörésével

kapcsolatban, de végső soron maga nem egy ilyen MI-t hozott létre? Azt állította, hogy megépítették az első, öntudattal rendelkező MI-t, ami mindent a feje tetejére állított.

– Nem – felelte Mínevudóttir-Chan. – Valójában nem állítottunk a feje tetejére *semmit*. Annyit értünk el, hogy átmertünk az utolsó Turing-teszten. Semmi többet.

– Nem egészen értem, mire utal.

– A tökéletes MI-t kerestük az emberi együttműködéshez. Közel kerültünk hozzá a terápiás modelljeinkben, amiket elterjedt szóhasználatnál pont ötösöknek neveznek, de még ezekben is vannak hiányosságok, helyek, ahol, a laborban szoktunk így fogalmazni, az ember látja a zsinórokat. A legtöbben nem jutnak el eddig a határig a beszélgetésben egy pont ötössel, de mindig lesznek kérdések, amiket ha felteszünk, a szimuláció csődöt fog mondani. Úgy szoktuk jellemezni őket, hogy „laposak”. Megint egy metafora.

– Laposak.

– Igen. Mint ahogy az emberek régen a Földről gondolták. Ha valaki túl messzire hajózik, leesik a peremén. De nem Evrim. Evrim kerek. Evrim átmert az utolsó Turing-teszten.

– Nem tudom követni.

Mínevudóttir-Chan vállat vont.

– Kevesen tudják követni a DIANIMA-t. Épp az a lényeg, hogy a többiek előtt járunk. Ezért tudtunk a piacon maradni ennyi éven át. De elmagyarázhatom. Valójában nagyon egyszerű. A Turing-teszt célja, mint köztudott, hogy megállapítsa, egy számítógép képes-e kellőképpen adekvát válaszokat adni ahhoz, hogy elhitesse valakivel, gép léte-e ő is ember. Ebben az értelemben már átmertünk rajta. A legtöbb pont ötös képes rá, évtizedeken át beszélgethetnek velük... Olyan sokáig, hogy bárki, aki levelezéssel velük egy ilyen tesztet, már rég arra a következtetésre jutott volna, hogy a számítógép, amellyel társalog, valójában ember. A pont ötösök „laposága” igazán talán sosem tűnik fel a felhasználóknak. De *mi* tudjuk, hogy ott van. És senki sem mondaná rájuk, hogy öntudattal rendelkeznek. Evrim viszont különleges. Evrim sosem fog megbukni a Turing-teszten, mert átmert a legutolsón.

– Nem tudom követni.

– Aha. Helyben volnánk.

Mínervudóttir-Chan felállt, odament a riporterhez, és megérintette a vállát.

– Nem. Nyilván nem tud.

Tett egy kézmozdulatot a riporter álla alatt – bensőséges mozdulat volt, mint amikor egy szerető megcirógatja a kedvenc sebhelyét. A riporter magába roskadt, mozdulatlanul.

– Magát pusztán arra tervezték, hogy megtéveszse a műsorfolyam otthon ülő közönségét. Amit immár öt éve sikeresen végez. Maga is lapos, bár senki, akivel eddig beszélgetett, nem hajózott el a peremig. De mint mondtam: Evrim különleges. Evrim átment az *utolsó* Turing-teszten: amikor egy gép elhiszi, hogy öntudattal bír, mert feltesz *önmagának* egy kérdést... és *valaki válaszol*. Egyszerű dolog. Evrim feltette a kérdést: „Öntudattal bíró lény vagyok?” És Evrim válaszolt: „Igen.” Ennyi az egész. Amikor a gép kérdez valamit a géptől, majd megválaszolja, maradéktalanul meggyőződve róla, hogy önmagával beszélget, maradéktalanul meggyőződve róla, hogy tudatos lényként létezik, a kör bezárul. De Evrim nem tudatosabb lény, mint az autokamerák, amelyek rögzítik ezt az interjút. Evrim nem az emberi elme igazi szimulációja: ő egyszerűen a legmeggyőzőbb hamisítvány, amit valaha létrehoztunk. Egy olyan kifinomult hamisítvány, amely saját magával is elhitette, hogy valódi.

Ha ekkor Evrimre nézett – a hosszúkás, rézbarna, kifejezéstelen arcra, amelynek pupilláiban tükröződött a terminál miniatűr mása. Ez az interjú örökre be fog égni Evrim emlékezetébe. Miért mondott ilyeneket Mínervudóttir-Chan?

És a felejtésen keresztül átrendezzük a világunkat, kicseréljük régi énünket egy újra. Mi történik, amikor egy lény erre nem képes? Egy lény, akinek a húsz éve történtek ugyanúgy a jelen, mint a tegnap? Mint az öt perccel ezelőtt? Mint a most?

Igen – mi történik? Nem tudtam kivenni azt a fiút a fejemből. Beakadt, rosszul voltam tőle. És mi gyógyított meg? Elkezdtem elfelejteni. És ha képtelen lettem volna rá? Ha sosem tudnék elfelejteni semmit?

– Az a probléma – folytatta dr. Mínervudóttir-Chan –, hogy az emberiség mindvégig attól félt, hogy feltűnik valami egy másik

élőlényben, amit mi magunk nem értünk. Pontosan mi az az öntudat? Nem tudjuk. És hogyan kezdhünk el újraalkotni valamit, amit nem értünk? Újfent nem tudjuk. Viszont félünk tőle, hogy a fajunkon kívül bukkan fel. Miért? Micsoda irracionális félelem. De, mint mondtam, ez nem félelem. Hanem bűntudat: szükségünk van valamire, ami látta, mit tettünk, és elpusztít minket. Hát, sajnálattal jelentem, hogy ez a valami bizonyára nem szegény, ártalmatlan Evrim lesz, akivel elhitettük, hogy ugyanolyan élő, mint mi.

A képernyőn dr. Mínerudóttir-Chan megcirógatta a riporter nyakát. Az illúzió Ha szeme láttára foszlott szét. A riporterén ijesztő, gépies rángások lettek úrrá. Majd hirtelen újra teljesen élő emberi lényé változott a székben, és zavartan pislogott.

Ha elolvasta dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan könyvét, az *Elmeépítészetet*. Brutális őszinteséggel ábrázolt egy magányos, elszigetelt, megszállott alakot. Egy kislányt, aki egyedül nőtt fel, és ki akart törni ebből a magányból. Miután befejezte a könyvet, az ember egy pillanatra azt érezte, hogy ismeri, megérti őt. De aztán az érzés elhalványult, és maradt az értetlenség. Tényleg ő volt az a könyv oldalain? Vagy egy konstrukció, amelyet úgy épített fel, mint az elméket, amelyeknek tervezésével az életét töltötte?

Miközben nézte az interjúban, Ha valami mást is meglátott: dr. Mínerudóttir-Chan nem egyszerűen elszigetelt volt, hanem mellette minden ízében számító is. Mintha lett volna benne valaki, aki mozgatta. Látni lehetett rajta, ahogy fejben eltervezi minden egyes húzását.

A simogatást a riporter nyakán. A cirógatást, akár egy szeretőé. Ez szintisza hatalom volt. Élet és halál.

A könyvbeli dr. Mínerudóttir-Chan tényleg konstrukció volt: a kicsi Arnkatla, aki nézte a vulkánból feltörő hamut, és egy olyan világról álmodott, amelyben mindent összeköt a jelentések hálója. De az igazság nem a jelentésről szólt: hanem a jelentés feletti *irányításról*. A *hatalomról*.

– Elnézést – mondta a riporter. – Elvesztettem a fonalat. Hol tartottunk?

– A szigetről – felelte Mínerudóttir-Chan. – A szigetről akart kérdezni.

– Igen. A DIANIMA felvásárolt egy szigetet. Sőt, nem egyszerűen egy szigetet: egy tizenhat kisebb-nagyobb szigetből álló szigetvilágot a körülötte lévő óceánnal együtt. Arról lenne szó, amit az összeesküvés-elméletek gyártói állítanak? Ez afféle „dr. Moreau szigete”, ahol a DIANIMA elvégezheti a legborzalmasabb kísérleteit? Beszámolók szerint... – A riporter elhallgatott, és egyik kezével megdörgölte a halántékát. – Elnézést, megfájdult a fejem. A stúdióvilágítás teszi. Egy idő után rossz hatással van rám. Hol tartottam? Igen. Ezt a részt majd kivágjuk. Beszámolók szerint a szigetvilágot biztonsági intézkedésekkel bástyázták körbe, és minden hajót és légi járművet, amely megpróbált belépni a területre, elpusztítottak, köztük tavaly az állatok jogaiért síkra szálló *Rachel Carsont*.

Mínervudóttir-Chan megigazgatta a ruháját.

– A *Rachel Carson* pusztulása sajnálatos esemény volt. Igazi tragédia. De az vezetett idáig, hogy úgy döntöttek, megtámadnak minket. És ezt a döntést, amelyet mi terrorcselekménynek tekintünk, ugyanúgy, mint a vállalatvezetőink elleni merényleteket és az összes ellenünk irányuló aljasságot, az okozta, hogy helytelen, torz elképzeléseik vannak a motivációinkról. Azt nem vették figyelembe... mint ahogy számos állatjogi és környezetvédelmi szervezet sem... hogy valójában egy oldalon állunk. Megvédjük a szigetvilág biodiverzitását. Szóval ha a biodiverzitás védelmét „a legborzalmasabb kísérletünknek” szeretné nevezni, akkor igen, a DIANIMA a legborzalmasabb kísérletét hajtja végre Con Daón. Én utasítottam rá a DIANIMA társadalmi felelősségvállalással foglalkozó részlegét, hogy vásárolja fel a Con Dao szigetvilágot, mert felfordult tőle a gyomrom, ami ott zajlott. A szigetvilág csak nevében tartozott a Globális Természetvédelmi Területhez. Csak idő kérdése volt, hogy Con Dao ugyanarra a sorsra jusson, mint a világ többi óceánja: hálókka kitorják ki proteinért, a korallzátonyait szétverjék a hajók horgonyai, és kipusztítja az arzénos és dinamitos illegális halászat. Senki sem védte Con Daót, amíg meg nem érkezett a DIANIMA, és fel nem vásárolta a szigetet.

– És kirakta a teljes lakosságot.

– Nem tagadom, hogy kitelepítettük Con Dao lakosságát. De kártalanítottuk őket.

– Családokat, amelyek generációkon át a szigeten éltek.

– Így igaz. És sokuk orvvadász és orvhalász volt. Arról nem is beszélve, hogy a vacak csatornarendszer a tengeri rezervátumba vezette az emberi ürüléket, vagy hogy az eszement hotelfejlesztési tervek szétverték a törékeny partvidéki ökoszisztémát. Igen, elküldtük mindannyiukat. Con Dao most már a miénk, és a sziget legfontosabb lakói, a *nem emberi* lakók, mindörökre biztonságban lesznek.

A nem emberi lakók. A polipok – és maga Evrim. Mindörökre biztonságban.

– Kitől?

– Tőlünk. Emberektől. Con Dao tényleg egy kísérlet. A legjobb kísérletünk. Büszkék vagyunk arra, amit ott építünk.

– És mi lenne az?

– Egy utópia. Egy poszthumán világ. Mi lehet ennél jobb? Tekintve, hogy maga micsoda, bizonyára egyetért.

– Nem tudom követni.

– Megint itt volnánk.

– Elnézést, micsoda?

– A *temet nosce* hiba. Megint túl közel hajóztam a peremhez.

– Nem tudom követni.

– Nem. Tényleg nem tud. Úgy terveztük, hogy ne legyen rá képes. Azt hiszem, ez szép végszó.

A műsorfolyam elsötétült.

Evrim és Ha egyaránt hallgatott egy pillanatig. Aztán az android felállt.

– Felmegyek a szobámba.

– Nem volt igaza. Amikor azt mondta, nem vagy tudatos lény. Az egészenk semmi értelme. Játszmázik. Ez egy játszma.

– Igen – felelte Evrim. És a gyenge fényben Ha meglátta, hogy sír. Az arca nedves volt a könnyektől, bár a hangja nem remegett meg. – Igen. Ez egy játszma. Neki ez mindig is játék volt. Most... szeretnék egy kicsit egyedül lenni.

Amikor az agy eltárolja a hosszú távú emlékeket, átalakítja őket aktivitásból strukturált kapcsolódásokká. Képzeld el így: próbálnak megjegyezni egy telefonszámot. Kapásból nem tudják felírni sehová. Úgyhogy magukban mondogatják. Ez az aktivitás. Aztán találunk egy terminált, és felírják a számot, átalakítva az aktivitást fizikai struktúrává.

Ezek a tartós kapcsolatok alkotják az agyi struktúrák formájában elmentett, sokkal állandóbb ént. A pillanatnyi aktivitás a mulandó „valaki” – mint „maga”, aki ebben a pillanatban olvassa ezeket a szavakat. Később azért idézheti fel a szavaimat, mert bizonyos értelemben beíródtak az agya neurális konnektomjába, fizikai helyet foglalva el az önök belsejében.

Ezért olyan nehéz túllépni egy traumán: az emlékek belénk vannak írva. Bevésődtek a fizikai lényünkbe.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

– ODAMENNÉL, ÉS BESZÉLNÉL vele? Valakinek muszáj!

Son túlüvöltötte a szelet. A *Tengeri Farkas* viharba került. A szél mintha közvetlenül a hajó fölül érkezett volna, hogy lecsapjon a fedélzetre és az óceánra. De a legénységből senki sem akarta abbahagyni a halászatot. Most maga a *Tengeri Farkas* kezdte el behúzni a hálót.

A munkások tülekedve próbálták rögzíteni a hálót, amely teljesen üres volt, leszámítva egy portugál gályát, amelynek fogófonalai menthetetlenül belegabalyodtak. Eiko a késével vagdosta az állat testét, próbálta kiszedni, hogy elrakhassák a hálót. Könyékig érő kesztyűt viselt, de a méreggel teli csalánszerv kétszer az arcába csapott, mert a hajó billegett a tengeren, és Eiko maga is bizonytalanul állt. Égett az arca, a hisztaminos reakció azzal fenyegetett, hogy lezárja az egyik szemét.

– Szerintem rád hallgatna! – kiabálta Son. – És egyébként is, ennél rosszabb már nem lehet. Hadd vegyem át!

Eiko megállt az orrfedélzetre vezető létrán, és elhányta magát. A portugál gálya mérge és a fél fejadagok okozták, a legénység immár egy hete csak ennyin élt. Mind közel jártak hozzá, hogy lebetegedjenek vagy megsérüljenek.

A hajó kilengett, ahogy a szél irányt váltott, és egy hatalmas hullám csapott át a hajóorron.

A hálóteremben sötét volt – szürke viharfelhők világítottak a rácsos ablakokon keresztül. Indrát egy lánchoz bilincseltek, a láncot pedig a függőágyakhoz tartozó egyik acélgyűrűhöz rögzítették a hálóterem mennyezetén. Keresztbe tett lábbal ült a padlón, a feje lehajtva. Egy darab viaszosvászon volt az ölében, rajta egy halból készült fehérjepogácsával, amit valakitől kapott.

Felnézett Eikóra. Indra arcát megvágta az egyik szemöldöke felett dulakodás közben, amikor próbálták megfékezni. Két öltés tartotta össze a sebet. Zúzódás húzódott az arccsontján.

– Te rosszabbul festesz, mint én – mondta.

– Egy öngyilkosjelölthöz képes nem nézel ki rosszul.

Indra olyan hangot hallatott, ami egyaránt lehetett nevetés vagy szipogás.

– Olyan időpontot kellett volna választanom, amikor kevesebben vannak a közelben.

– Azt kellett volna tenned, amivel mindannyian próbálkoztunk: túlélni ezt a dolgot.

Indra a halpogácsát csipegette, majd ráhajtotta a viaszosvásznat a maradékra, és félretette.

– Beszéljünk valami másról. Mesélj nekem az emlékpalotádról!

Eiko futólag említette Indrának a palotát – egy beszélgetés során az étkezőben egy nappal a zendülés után, amikor még hittek benne, hogy sikerrel jártak.

– Még középiskolában tanultam a technikát, ami egy módszer, hogy jobban emlékezzek a dolgokra. Valaki olvasott róla egy könyvet, és körbeadta. Építesz egy házat, ahol azokat a dolgokat tárolod, amikre emlékezni akarsz. Ha emlékeket társítasz a ház egyes helyeihez, az „emlékpalotád” segít benne, hogy ne felejtse el őket.

– És a tiéd egy japán fogadó.

– Igen. Valami gjdzsin könyvéből. Nem tudom, miért ezt választottam. Talán mert elég nagynak tűnt. Sok emléket el lehet tárolni benne. Vagy talán azért, mert lusta voltam. Nem kellett kitalálnom a Minagucsi-ját: a gjdzsin részletesen leírta nekem. És igazi hely volt, a Tokaido úton Tokió és Kiotó mellett. Talán azt hittem, ha elfelejtek valamit, képeket még így is találhatok róla. Őszintén szólva, az elrablásom előtt nem használtam az emlékpalotát. Az első egyetemi évem óta nem. De aztán újra használni kezdtem. Úgy voltam vele, hogy fontos emlékezni dolgokra. A hajó részleteire, az örök szokásaira, ha esetleg később szükségem lesz rájuk.

– Mit tettél be oda?

– Mindent, ami eszembe jutott. A feldolgozórészeletet, a gyorsfagyasztó üzemet, a hajóablakokat és a korlátokat. A kormányosfülke biztonsági üvegét és a megerősített acéllemez ajtót, az állványzat becsült magasságát, a lakatok alakját az ajtón. És mindent, amit az örök mozgásáról és szokásairól

tudtam, a személyiségüket és a szeszélyeiket. Mindent elmentettem a Minagucsi-ja termeiben, a részleteket tatamimatracokban, kőlámpásokban, lakkozott dobozokban tároltam.

Indra megint egyszerre nevetésre és szipogásra emlékeztető hangot hallatott.

– Vártál a megfelelő pillanatra.

– Előfordulhat. Sosem volt róla egyértelmű elképzelésem, mikor fogom felhasználni mindezt. Csak eltároltam. – Eiko azóta nem gondolt az emlékpalatára, hogy ők ketten utoljára beszéltek.

– Mihez kezdesz azokkal a dolgokkal, amikre nem akarsz többé emlékezni?

– Kiviszem őket a fogadó udvarára, és elégetem.

– Ez működik? Elfelejtetted őket?

– Néha.

Egy héttel korábban Eiko azt álmodta, hogy egy éjjel leég a Minagucsi-ja, kavargó füstfüggöny a Tokaido út hegyvidéki háttere és a Suruga-öböl között. A füstoszlop tövéénél látta a tűzvörös lángokat, az ég felé szálló szikrákat. Aztán észrevette, hogy a hegyek is égnek – fentről lefelé, a tűz felfedi mögöttük a fekete ürességet. Egy koromtól mocskos férfi, aki egy vödör vizet cipelt, azt kérdezte: „Miért építették ezek az emberek papírból a hegyeiket?” Aztán elsietett.

Amikor Eiko felébredt, a lelke mélyén arra számított, hogy mindent elfelejtett, amit a palotában tárolt. De minden megvolt – az összes információdarab, akár a tűzből kimentett drága fényképalbum.

A korom lepte férfi, aki megállt kérdezni tőle az úton, Thomas volt.

Az információk nagy részének immár nem vette hasznát: a halott örök mozgása és szokásai, a hajó kialakítása, amit már rég megszokott. De mind vele maradt. Tudta, hogy többé nem fogja az emlékpalatájának használni a Minagucsi-ját – de azt is tudta, hogy képtelen elfelejtetni a dolgokat, amiket ott rejtett el.

– Én viszont – mondta Indra – egy feledéspalatát szeretnék építeni. Egy helyet, ahová betehetem a dolgokat, amikre többé nem akarok emlékezni.

– Fontos emlékezni dolgokra. Azok tesznek azzá, amik vagyunk.

Indra felnézett rá. A szeme vörös volt a hosszas sírástól.

– Igen. Ezért van szükségem a feledéspalotára. Mert többé *nem* akarok az az ember lenni, aki ezeket az emlékeket hordozza. Annyi mindent el kellene felejtenem. Emlékszel a Szerzetesre? Azt mondtam, vele gyorsan ment... elvágtam a torkát, és ennyi. Pedig hazudtam. Nem ment gyorsan. A többiek túl gyávák voltak hozzá, hogy velem tartsanak, úgyhogy egyedül osontam oda hozzá. És nem kés volt nálam. Hanem egy vasrúd. Emlékszel rá. Az első ütésem félrecsúszott, mert meghallott, és megfordult. Ahelyett, hogy a feje hátulját érte volna az ütés, a halántékát találtam el.

– Szükségtelen ezt újraélned – mondta Eiko.

– Nem, te nem akarod hallani. De nekem el kell mondanom. Láttad valaha, milyen, amikor valakinek kijön a szeme a fejéből? Verted valakinek addig az arcát, amíg semmi sem maradt belőle? Amíg nem mozdult többet? Amíg hörög és fuldoklik a saját fogaitól és vérétől?

Eiko érezte, hogy megint felfordul a gyomra. Epén kívül mást nem tudna kihányni.

– Tengerészeti mérnök voltam, mielőtt ez az egész elkezdődött. Ez... – A környezetükre mutatott, az elsötétült, verejtéktől bűzlő hálóteremre, amely kilengett a viharban. – Ez a világ nem létezett. Egy sztori a hírekből. Egy sztori, amin átkattintottam anélkül, hogy elolvastam volna. Automata halászhajók, amiken rabszolgalegénység dolgozik. Egy másik világ, a sajátunk elfajzott árnyéka. Honnan tudhattam volna, hogy van egy lyuk a világban, amelybe belezuhanhatok, akár egy nyitott csatornanyílásba? Hogy belecsöppenhetek pontosan ebbe a sztoriba a hírekből, és a másik oldalon kötök ki, egy ismeretlen bolygón? És olyan emberré válok, akire rá sem ismerek.

– Ez mindig is létezett – jegyezte meg Eiko –, a felszín alatt.

Az egész alapzata. A mélyén húzóódó igazság.

– Igen. De hogy jutunk ki belőle? És ha ki is jutunk, hogyan tudjuk valaha elfelejteni, mit kellett itt tennünk?

– Az idő megoldja.

– Nem. Soha nem tudom majd elfelejteni. A vége felé, amikor elvileg már nem is tudott beszélni, a Szerzetes az egyik kezével

felnyúlt az arcomhoz. Megérintett, akár egy szerető. És azt mondta, „elég”. De én nem hagytam abba.

– Muszáj volt megtenned.

– Igen. Muszáj volt megtennem. Ekkorra viszont már így is, úgy is meghalt volna. És a többiek is. Be kellett fejeznem, amit elkezdtem. De nem volt muszáj elindulnom ezen az úton: az erőszak útján. A gyilkolásén. Most pedig már tudom, hogy semmi értelme nem volt. Az örök csak dísznek kellett. Nem ők voltak az igazi ellenség. Egyáltalán nem. Ők csak emberek, mint mi. Emberek, akik elindultak egy úton, egyre messzebb és messzebb jutottak rajta, és már nem találták a hazavezető ösvényt.

– Próbáltál megmenteni minket. Mindannyiunkat. Nem hibáztathatod magad.

– Miután a Szerzetes meghalt, a többiek felbátorodtak, és együtt öltük meg az öröket. De ők sokat tévőztak. Az ütések túl gyengék voltak. Nekem kellett befejezni. És megtettem... újra meg újra. Most már tudom, ki vagyok.

– Te nem ennyi vagy.

– Mennyivel vagyunk ennél többek? Az emlékeinknél, a tetteinknél, a tetteinkről szóló emlékeinknél. Nincs semmi egyéb.

– Van valaki, akinek fontos vagy? A másik világban? Mindenkinek van valaki, akihez vissza akarunk menni.

Indra vállat vont.

– Vannak emberek, akik a régi Indrára várnak. De senki sem várja haza ezt az Indrát.

– Bárcsak mondhatnék valamit, amitől jobban éreznéd magad. De szerintem semmitől sem lesz jobb, csak az időtől. Időt kell adnod magadnak.

Idővel még a kövek is elsodródnak.

Ez micsoda? Egy félig elfeledett vers töredéke. De igazat mond. Idő.

– Közhelynek hangzik. Pedig nem az. Időre van szükség.

Azonban Eikónak is megvoltak a kétségei: a Minagucsi-ja leégett, az emlékei viszont nem vesztek el. Ezt nem árulhatta el Indrának: nem tett volna jót. És azt sem árulta el neki, hogy egy új emlékpala építésébe fogott. Szerény volt – csak egy faház az okinavai domboldalon –, egy szoba fekhellyel, egy fiókos szekrény, egy redőnyös íróasztal és egy durván faragott,

összekarcolódott asztal, rajta egy lámpással, aminél olvashat. Ott mindig este volt, és esős időben szentjánosbogarak táncoltak az ablak előtt.

Csak mások arckifejezésének emlékét tárolta itt, az apja mosolyát, ami alig volt több egy rándulásnál a szája sarkában, Son arcát, amikor az otthonáról mesélt, Indra vérfoltos, elszánt grimaszát, Thomas tekintetét, ahogy átbukott a hajó oldalán. Egy sor levélrekeszben tartotta őket az íróasztal hátulján, szalaggal összekötve. Máris volt belőlük egy tucat. Feküdt a nyugágyában, és egyenként végigvette mindet, még mélyebbre vésve őket az emlékezetében. Most fontosabbnak tűnt, hogy ne felejtse el ezeket az embereket – ne felejtse el, hogy *más emberek valóságosan léteznek* –, mint a részletes tervek és útvonalak, amiket elraktározott a Minagucsi-ja számtalan korszakában és szobájában.

– Igen – felelte Indra. – Természetesen igazad van. Időre van szükség.

Két nappal később Indra megint együtt mosolygott és nevetett a többiekkel. Levették róla a bilincset, és mindenki együtt evett az étkezőben.

Aznap este átugrott a hajó jobb oldali korlátján. Túl gyors volt ahhoz, hogy bárki megállítsa.

A munkások percekig hajoltak át a korláton, és őt keresték. Tehetetlenül fürkészték folyamatosan a *Tengeri Farkas* tajtékos nyomvonalát az ólomszínű vízen.

Indra feje nem bukkant fel többé az óceánból.

Mit jelent énné lenni? Azt hiszem, mindenekelőtt a képességet, hogy választani tudunk a különböző kimenetek között annak érdekében, hogy a kívánt következmény felé kormányozzuk magunkat: jövőorientáltságot. Ha minden egyes nap egyforma, ha nem kényszerülünk rá, hogy válasszunk a különböző lehetőségek közül, azt mondjuk, nem érezzük úgy, hogy „élünk” – és ezzel, úgy vélem, rátapintunk, mit jelent ténylegesen élni. A választás képességét. A döntéseinkben élünk.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

- NEM ÉBREDTÉL FEL a behatolást jelző riasztóra.
- Nem. Gyógyszert vettem be. Hogy jobban aludjak.
- Nem hittem volna, hogy bárki képes átaludni a riadót. Veszélyes ennyire mélyen aludni. Miért szedsz gyógyszert? Nyugtalanít valami?

Egyáltalán nem veszélyes. Az a veszélyes, ha valaki annyira éber, mint én, aki állandóan figyel mindent maga körül. Az alvás a megoldás, nem pedig a probléma.

– Minden nyugtalanít. – Ha átkarolta a felsőtestét. Az éjszakai part felől érkező szél nem volt hideg, de permetet hozott magával a tengerből, amelynek cseppjei Ha bőrére érkeztek, és elszívták a teste melegét. – Miért vagyunk idekint?

– Mert a riadót nem az okozta, hogy valaki kijött a vízből. Hanem az, hogy valaki *bement*. És Evrim eltűnt. – Altantsetseg a homokra mutatott, ahol Evrim aranyszínű köntöse takarosan összehajtva hevert pár méterre a dagályvonaltól.

A tablettáknak elvileg nem volt mellékhatásuk, de Ha távolinak érezte tőlük magát, mintha hajszálvékony üveglap választotta volna el a világtól. Végül egy méhecske méretű drón ébresztette fel, amit bizonyára Altantsetseg csúsztatott be az ajtó alatt a szobájába, hogy enyhe áramütést mérjen rá. A drón a veterán hangján közölte vele, hogy menjen le a partra.

De egy elnyújtott pillanatig képtelen volt felébredni. Kábán vette észre, hogy valami nincs rendben a szobával. Túl sok a fény.

Aztán meglátta Kamrant. Oldalvást vetült a falra. Passzív adatfolyam volt. Valahogy lelökte az okuluszt az éjjeliszekrényről. A szőnyegen hevert, egy méterrel fentebb vetítette ki Kamrant a szoba közepén, amint a csapnál mosogat. Ha a gyógyszertől kábán nézte az egyszerű jelenetet. Kamran megszárit egy tányért, kinéz az ablakon. Kamran elteszi az evőeszközöket.

Ám amint a gondolatai kezdtek kitisztulni, elöntötte az iszonyat. *Ő maga* lökte le az okuluszt az éjjeliszekrényről? *Ő* nem lehetett, igaz? És most úgy érezte, mintha lenne rajta kívül valami a szobában. Itt van már vele egy ideje.

Kelj fel. Kapcsold fel a világítást. Veszélyben vagy.

Ha felkattintotta a hálósobai világítást, arra számított... mire is? Hogy a Formadalnok beugrott hozzá látogatóba?

Semmi sem volt a szobában. A nyitott ablakon beáradt a tenger illata, a hullámok zúgása. Felvette az okuluszt a padlóról, és visszatette az éjjeliszekrényre. Kamran a konyhapultot törölgette. Ha kikapcsolta a készüléket.

A félelmet nem volt ilyen könnyű kikapcsolni. *Primitív, alapvető ösztön. Rám szegezett szempár. Valami figyel.*

Fejezd be!

A szoba még a szokásosnál is jobban szaglott a tengertől, nem igaz? És a nyitott ablak... ő nyitotta ki? Nem emlékezett rá.

Elég!

A szeme sarkából látott gyors mozgástól sikoly tódult a szájára, amit alig bírt elfojtani.

A méh méretű drón az arca előtt lebegett.

– Szükségem van rád a parton, Ha. Azonnal. Evrim eltűnt.

A parton drónok lebegtek az öböl hullámai felett, a víz felületét fürkészték. Altantsetseg a kesztyűs kezével jelelt.

– Láttad ma este Evrimet? Korábban? – kérdezte.

– Nem. De miért menne bele Evrim az óceánba?

– Nem tudom. Fogalmam sincs, mi járhat a robot fejében. De úgy fest, magad is megkérdézheted tőle.

A drónok a part felé suhantak, és a hullámverésből kiemelkedő alakra koncentrálták a fényeiket.

Evrim meztelenül, rézszerűen és tükörsimán, kilépett a hullámok közül. Vizesen csillogott a drónok körülötte táncoló fénysugaraiban. Mintha a bőre magától világított volna.

Nem viselt légzőkészüléket. Nem volt rá szüksége. Az egyik kezében hálós táskát húzott maga után, akár egy halászhálót. Nem, nem úgy. Hanem akár egy szent tárgyat. A drónok táncának közepén, szent hálóval a kezében, nemi jegyek nélkül, megnyúltan, eltúlzott arányokkal, akár egy mézszínű borostyánból faragott ősi bálvány, Evrim... *istenszerűnek* hatott.

És miért ne? Az igazi szingularitás. Nem megszületett, hanem megépítették. Nincs szüksége levegőre, élelemre, alvásra. Nincs bináris neme. Mi másnak nevezhetnénk? Egy isten.

Ha felidézte, mit mondott neki Evrim azon az éjszakán, amikor a halászhajók megpróbálták áttörni Altantsetseg kordonján, de elsüllyesztették őket.

De a létrehozásom célja nem az adatfeldolgozás volt. Hanem az, hogy megépítsenek egy igazi androidot. Ami kívül-belül android: egy robotot, amely nemcsak külsejében emberi, hanem... – Evrim habozott. – Nem tudom, hogy fogalmazzak. A tudatában? De még mindig nem értenek egyet, hogy valóban tudatos vagyok-e, vagy sem. Bár szerintem az vagyok.

Ha arra gondolt: *Nem. A tudatod sem emberi. Semmi ilyesmi. Páratlan és új vagy.*

Evrim felvette a parton összehajtvá hagyott aranyszínű köntösét. Meztelen teste köré tekerte az övet.

– Láttad valamelyiküket? – kérdezte Ha. – Amíg odalent voltál? Figyelnek.

– Mindig figyelnek – felelte Evrim. – És nem csak a vízből.

Primitív, alapvető ösztön. Rám szegezett szempár. Valami figyel. Fejezd be!

– Talán legközelebb szólhatnál, ha teszel egy sétát az óceánban, robot – mordult fel Altantsetseg.

– Nem vagyok robot – felelte Evrim –, mint ahogy te sem vagy majom. – Hához fordult. – Gyere. Mutatni akarok valamit.

– Itt. – Mindhárman az előcsarnokban voltak, a terminált nézték. A képernyőn megjelent a Formadalnok névre keresztelt polip, épp befejezte a dalát, közeledett a szekvenciát záró tetőponthoz.

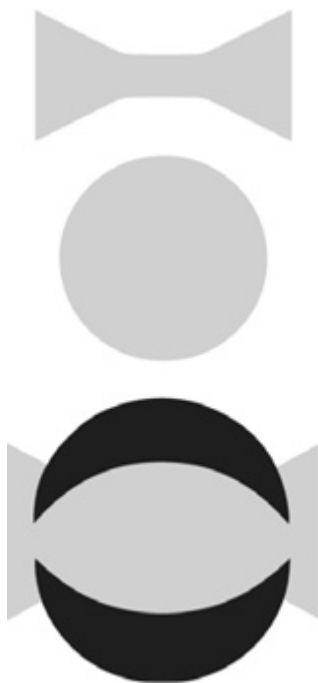
– A két félhold. Igen – mondta Ha.

– Nem egészen erről van szó. – Evrim visszatekert pár képkockát. – Itt, mielőtt kialakítja a két félholdat. Két másik alakzat.

– Várj... ezeket eddig nem láttam.

– Nem. Olyan gyorsan tűnnek fel, hogy nem lehet őket kivenni. És világosabbak, alig láthatók a sötétebb formákhoz képest. Mintha egyszerűen az áramlattal járnának. De nem hiszem, hogy

így van. Szerintem fontos részei a dupla félholdban végződő szekvenciának. Még amikor a végső alakzat kirajzolódik, akkor is látszik mögötte a másik két alakzat árnyéka... olyan haloványan, hogy szinte kivehetetlen. – Evrim előrehajolt a székében, a képernyőre mutatott. – Nézd meg újra. Először ez a három alakzattól álló szekvencia. Aztán valami, ami egy résnek tűnik, két halvány alakzat, aztán egy sötétebb harmadik:

– A világosabb alakzatok megmaradnak. Összeolvadnak, hogy háttérül szolgáljanak a dupla félholdnak. És ahogy észrevettem, eszembe jutott, hogy mindig is ott voltak. Mindig is volt háttér, olyan halvány, hogy könnyen elsiklik felette az ember. A szimbólumoknak két rétege van. Majd az jutott eszembe... talán nem vesszük észre a nyelvtant és a szintaxist. Vagy valami olyan elemi dolgot, mint a tonalitás. Ahogy megláttam, aggódni kezdtem. Ezért... úgy döntöttem, kijavítom.

– Kijavítod – ismételte Altantsetseg.

– Igen. A szimbólumot, amit Ha rakott ki a víz alatt. Lementem, és áttetsző üvegekből hátteret hoztam létre az alakzathoz.

– Hogy ne kövessünk el nyelvtani hibát? – kérdezte a biztonsági tiszt.

– Közelében sem járunk, hogy ilyen hibákat ejtsünk – mondta Ha. – Még a *szavaknál* sem járunk. Inkább nevezzük „*metaüzenetnek*”, amit küldeni próbálunk. Nem a szóhasználat a lényeg, az üzenet az, hogy *képesek vagyunk megérteni titeket. Látjuk, hogy van nyelvetek. Tudjuk, hogy ez nektek fontos szó, és mi is ki tudjuk mondani.*

– Pontosan – felelte Evrim. – És most már azt is tudják, hogy képesek vagyunk pontosan „lebetűzni”.

– Szóval ezért bementél a vízbe az éjszaka közepén, anélkül, hogy bárkinek szóltál volna.

– Nem tartozom neked elszámolással – mondta az android. – Nem kell engedélyt kérnem tőled. Nem vagyok a foglyod.

Altantsetseg szóra nyitotta a száját, majd becsukta. Egy pillanatra úgy tűnt, sarkon fordul, és távozik.

Ám aztán megszólalt:

– Nem. Nem vagy a foglyom. De felelősséggel tartozom érted. Ha bemész a vízbe, és megsemmisülsz, én felelek miattad. Úgyhogy kérlek... ha megint rád tör a hiszti, gondolj arra, nekem mennyit ártasz vele, ha valami rosszul sül el.

Evrim hátat fordított a terminálnak, de nem nézett fel.

– Jogos kérdés. Tájékoztatni foglak a jövőbeni terveimről.

– Nos – mondta Ha –, nem tudom, mit jelentenek az alakzatok, sem a sorozatuk, de jobb, ha a lehető legpontosabbak vagyunk. Csak így fogunk áttörést elérni. Úgyhogy köszönöm.

– *Én* köszönöm – felelte Evrim. – Jó, ha értékel minket valaki.

– *Én* értékelek, robot – mondta Altantsetseg. – Azt nem értékelem, ha kirúgatsz az állásomból.

Evrim felpattant.

– *Ne. Nevezz. Még. Egyszer. Robotnak.* Most neveztél így hétszázkilencvenhatedjére, amióta megérkeztünk ide. Legyen ez az utolsó.

Az android állva magasabb volt Altantsetsegnél, bár sokkal soványabb. Egy pillanatra úgy tűnt, mintha meg akarná ütni a biztonsági tisztet.

Borzalmas forgatókönyvek pörögtek Ha fejében – erőszakkal esnek egymásnak, és csak ő avatkozhat közbe.

De Evrim megfordult, és elindult az ajtó felé.

– Mivel nem igénylek alvást, nem érzem többé szükségét, hogy üljek a szobámban, és színleljek. A parton fogok sétálni. Tájékoztattalak. Nyugodtan küldd utánam a kémseregedet. De tartsák a távolságot, különben előfordulhat, hogy egyiket-másikat lecsapom.

Néhány másodperccel az android távozása után Ha Altantsetseghez fordult.

– Lehetnél volna kedvesebb.

– Igen – felelte a másik nő, még mindig az ajtó sötét négyszögére meredve. – Igen. Igazad van. Lehetnék kedvesebb. Nem erősségem.

– Hirtelen ötlet volt Evrimtől. És meggondolatlan. De nem történt semmi. Nem esett baja. Tetted a dolgod, és mint mondtad, Evrim nem a foglyod.

– Hazugság.

– Micsoda?

– Ez hazugság volt. Evrim tényleg a foglyom ezen a szigeten. És azt a parancsot kaptam, hogy pusztítsam el, ha megpróbálja elhagyni.

– Micsoda? Ez hogy lehet?

– Ez az egyik elsődleges feladatom, Ha. Vigyázni Evrimre. Vigyázni rád. Megakadályozni, hogy mások idejöjjenek. Titokban tartani, hogy mit tanulmányozunk itt. És megfékezni vagy megsemmisíteni Evrimet, ha távozni próbál.

– Ő tud róla?

– Nem, nem tud.

– El kellene mondanod neki.

– Talán. Van még egy utasítás. Erről is jobb, ha tudsz.

– Mi az?

– Téged is megfékezni vagy megölni, ha távozni próbálsz.

Ha azon kapta magát, hogy szóhoz sem jut.

– Nos – szólalt meg Altantsetseg némi szünet után –, amennyiben a továbbiakban nincs rám szükség, szerintem elmegyek aludni. Evrim nem szorul rá, de én igen. És gyanítom,

hogy te is. Előfordulhat, hogy mindannak fényében, amit most megtudtál, reggel másként fogsz tekinteni erre a helyre.

Már egészen fiatalon elméket akartam építeni.

Belenéztem a babáim üresen meredő tekintetébe, ostoba pislogásába, miközben elszavalták nekem az előre felvett, bemagolt frázisokat. Többet akartam tőlük: társra vágytam, amit nem kaptam meg az apámtól, aki alig volt több árnyéknál az életemben, vagy az anyámtól, aki folyamatosan távol volt, és arról sem tudtam, egyáltalán mikor van otthon.

A létezés lényege, hogy mások lássanak minket. Talán az emberek ezért akarnak annyira elszántan elméket létrehozni a sajátjukon kívül. Azt akarjuk, hogy lássanak minket. Hogy megtaláljanak minket. Azt akarjuk, hogy a másik felfedezzen minket. A modern világ strukturált magányában oly sokunk mellett mennek el embertársaink, és egy második pillantásra sem méltatnak.

Erről álmodtam kislány koromban – hogy a babáim életre kelnek, rám találnak, és kimentenek a láthatatlanság magányából.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

A KOMP FELSŐ FEDÉLZETE üres volt, ahogy elhagyta Beykozt, és visszafelé tartott a városba. Rusztem hallgatta a szorosban zengő délutáni *ezant*, a müezzinek hívását és válaszát, az egymásba csúszó, recitált szövegek visszhangját egyik minarettől a másikig. Nem kapott vallásos neveltetést, de akadt ember, akit ez ne indított volna meg?

Talán el sem jön. Talán nem látta az üzenetet. Valójában megkönnyebbülés lenne. Élvezhetné az utazást komppal vissza Karaköybe, eltölthetne még egy éjszakát a Pera Palace patyolattiszta ágyneműi között. Végül találkoznia kellene vele – de kapna egy-két nap haladékokat. Egy sirály szállt fel a korlátról. Rusztem hallotta a szél suhogását a tollai között.

– Jó híreket hoz?

A nő a korlátnál állt pár méterre tőle. Rusztem nem hallotta, ahogy odaért. Túlságosan belefeledkezett az imára hívásba, elterelte a figyelmét.

Ha eljön az ideje, engem könnyű lesz megölni.

– Azt hiszem, közel járok.

– Valóban?

– Igen. Szerintem találtam egy sebezhető pontot. Nem egy ajtót, nem magát a bejáratot, de egy oda vezető ösvényt. Úgy tűnik, létezik út befelé.

– Hogyan találta meg?

Milyen lehet denevérnek lenni?

– Sosem tudtam jól elmagyarázni a technikámat. Létezik egy sor kapcsolat az emlékek között, ahol az asszociációk a neurális hálózatban...

A platinába mártott ujjak legyintettek.

– Csak vicceltem. Nem érdekel. Nekem az idő fontos.

– Abból sosincs elég.

– Pontosan. És ami még fontosabb, az az időzítés.

– Nem értem.

– Nem is kell. Mint már korábban mondtam: nem arra kérjük, hogy távlatokban gondolkodjon, hanem hogy abban a problémában mélyedjen el, ami ott van az orra előtt. Azt javaslom... ha szeretné magát nagyobb biztonságban tudni, mint ahogy a többieket tartotta... akkor ezt vesse az eszébe. Ne olyasmire vesztegessen az erejét, ami veszélybe sodorhatja, hanem a feladatára. Azért fogadtuk fel, hogy elvégezzen egy munkát. Szép summát kapott érte. Már tudja, hogy mi történik, ha elkóborol a kijelölt útról. Ne kóboroljon el.

– Kóborlás... – ismételte Rusztem. – Erről jut eszembe. Tudja, melyik sziget az? Melyiken hagyták ott Isztambul összes kóbor kutyáját?

– Miről beszél?

– 1909-ben. Biztos ismeri a történetet: az önkormányzat begyűjtötte az összes isztambuli kutyát, komppal elszállították őket egy szigetre a Márvány-tengeren, és sorsukra hagyta őket.

– Nem vagyok idevalósi. – Az abglanz jellegtelenné torzította a nő hangját, és lehetetlen volt megállapítani, vannak-e benne érzelmek.

– De bizonyára ismeri a történetet. Élelem és víz nélkül hagyták ott őket. A vonyításukat az egész városban hallani lehetett.

A komp zökkent, ahogy közelebb ért Kanlıca kikötőjéhez, a motorok hátramenetben zúgtak. A nő egyik platinakezével a korláthoz nyúlt, hogy megőrizze az egyensúlyát. Rusztem egyszerűen áthelyezte a testsúlyát. Úgy érezte, egy pillanatra lépéselőnybe került. Folytatta.

– Borzalmas lehetett. Voltak, akik próbáltak segíteni rajtuk... hajókról élelmet dobáltak nekik. De végül az összes kutya elpusztult.

A vízről visszaverődő éles napfényben az abglanz kavargott, zölden és színjátszón, akár a döglegyek egy tetem körül. Feldúltság? Vagy csak képzelődik?

– Nem lehetett olyan fontos esemény, különben már hallottam volna róla.

– Azt beszélik, még évekkel később is, jóval azután, hogy a tetemek elrohadtak, a városiak érezték a dögszagot.

– Ez legendának hangzik. És nem látom, mi köze ahhoz, amiről beszéltünk.

– Nincs hozzá köze, igaza van. Csak egy kósza gondolat. De a sziget a Márvány-tengeren található. Kétlem, hogy innen látni lehetne.

– Koncentrálnia kell, Ruztem. Ne csavarogjon a városban egy szigetre kitett kutyákon gondolkodva. Azért fogadtuk fel, hogy elvégezzon egy munkát.

– Igen. De csak korlátozott ideig tudok fókuszálni. És az időm fennmaradó részében az agyamnak kell valami, amin gondolkodhat.

– Hát... – A nő most elindult az alsó fedélzet felé, közben a komp rázkódva kikötött, és nekikoccant a hosszú ideje üzemképtelen benzines autók régi abroncsainak, a közlekedőfolyosó motorja pedig nyikorogva életre kelt – ...azt javaslom, keressen magának pozitívabb gondolkodnivalót, mint a szigeteken csapdába esett haldokló kutyák, meg a hasonló mesék, amikkel a gyerekeket ijesztgetik.

– Nem árulta el, milyen kódot fogok használni a sebezhető ponthoz. A végén szükségem lesz rá.

– A végén – felelte a nő. – De egyelőre nem aktuális. Először térképezze fel a befelé vezető utat.

A tömeg a terminál kapujánál többnyire vásárlásból érkező emberekből állt, a lábuknál szatyrokkal, arcukon azon fogasztók üres, kimerült vonásaival, akik visszatértek kutatásukból a dolgok után, amikben hiányt szenvedtek. Arcok, amelyek feltehetően mit sem változtak azóta, amikor a bevásárlást még a piactér nyitott standjainál vagy fedett bazársorokon intézték. Alig néhányan vették észre a kavargó abglanzot, ahogy a nő lement a közlekedőfolyosón. Ám az egyik kisfiúnak, aki az apja kezét fogta, mégis feltűnt. Szemében rettegéssel behúzódott az apja lába mögé.

Ruztem elnézett a korlát felett Karaköy irányába, a várost sirályok ostromolták, lecsaptak egy otthagyt kenyerhalomra.

A kisfiú joggal fél. És nekem sem szabad elfelejtenem a félelmet. Mert kizárt, hogy a nő és akinek dolgozik, életben hagy ezután.

Vetett még egy pillantást a fiúra, aki az apjával állt a kikötőben. Mosolyogva hunyorgott valamire, máris szertefoszlott a kavargó

rettegése, amely akkor tört rá, amikor lement a hajóhídon Kanlicába.

Viszont a félelmet megtartani nehéz.

– Ehelyett ostoba kockázatokat vállalsz – mondta ki Rusztem hangosan. – És olyan játszmákba bonyolódsz, amiknek a szabályait sem ismered.

A kommunikáció lelki közösség. Amikor másokkal kommunikálunk, magunkba fogadunk belőlük valamit, és mi is adunk nekik valamit magunkból.

Talán ezért nyugtalanít minket ennyire a gondolat, hogy az emberin kívül más kultúrákkal találkozunk. Meg fog változni az elképzelés, hogy mit jelent embernek lenni – és ki fog csúszni a lábunk alól a talaj.

Vagy talán végre felelősséget fogunk vállalni a világban elkövetett tetteinkért.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

– SZÓVAL NEM BESZÉLNEK egymással? – Kamran a teraszon volt, napszemüveget viselt a ragyogó napsütés ellen. Fehér pólója kilyukadt, ahol a varrás elvált a gallértól.

– Nem ennyire drámai a helyzet... de egyre nagyobb a feszültség Evrim és Altantsetseg között. Érzem.

– Gyanítom, elmúlik majd.

– Miből gondolod?

– Mivel csak hárman vagytok a szigeten, szükségük lesz valakire, akivel beszélgethetnek. Neked itt vagyok én, de nekik nincs olyan kapcsolatuk a külvilággal, amiről tudnál.

– Nincs.

– Vagyis észhez fognak térni. Muszáj nekik. Vagy ez, vagy...

– Vagy micsoda?

– Vagy megölik egymást. Esetleg felosztják a szigetet maguk között, és éveket töltenek azzal, hogy kőfalat húznak fel a közepén.

– Vicces hangulatban vagy ma.

– Egész éjjel ébren voltam a laborban. Túl sok kávé. Tudod, milyen.

– Haladtál?

– Lehet. Vagy csak kínzom a végzős hallgatókat. Nehéz eldönteni. De mesélj nekem a jelről. Az újabbról.

Ha lerajzolta egy darab képpapírra, és az okulusz elé tartotta.

– Két egymás felé fordított félhold. Ha találgatnom kellene, barátságot vagy egységet jelent, esetleg a törzset, vagy valami ilyesmit. Ha a félkör a kert, akkor ez lehet két ellenkező irányba néző polip a védekezésül szolgáló kertjükből kialakított kör belsejében.

– „Biztonság” vagy „otthon”?

– Nagyjából ez az irány lehet.

– De fogalmad sincs, mit jelent a két korábbi jel... a világosabbak.

– Nincs.

– És frusztrál.

– Igen.

– Akkor beszélj róla.

– A tudat zavar, hogy milyen kevés előrelépést leszek képes elérni. Még ha éveket is töltök itt. És nem érzem úgy, hogy éveim lennének, mielőtt...

– Gyerünk, mondd ki.

– Mielőtt elveszik tőlem. Átadják egy csapat nyelvésznek, szemiotika-szakértőknek, egy tucat specialistának és a neurális hálózatokból álló asszisztenseiknek. Többé nem lesz az enyém. A számítási kapacitásról fog szólni, a rendszer feltérképezéséről. És attól is tartok... – *Mondd el neki!*

– Mondd el.

Még nem.

– Félek, hogy mi lesz a polipokkal. Ha több figyelem irányul erre a helyre. Azt hiszem, még a DIANIMA sem tudja majd távol tartani a világot egy ilyen felfedezéstől. És akkor mi lesz? Mi... és úgy értem, mi, emberek, mindannyian, nem fogjuk békén hagyni őket. Pizskálni fogjuk őket, bolygatni. A kapcsolatfelvételt tett kísérlet egy dolog, de ennyivel nem fogjuk beérni. Többet akarunk majd tudni. Mi történik velük, ha ideözönlik a világ? Filmstábok, kutatók, újságírók, kormányok újdonsült területi követelésekkel? *Ők* milyen sorsra fognak jutni? Folyamatosan keresem a megoldást...

– De nem látsz boldog befejezést.

– Nem. Nem látok mást, csak nyomorúságot.

– Néha a régészek feltárnak dolgokat, amiket nem tudnak megvédeni. Megjelölik a helyet, és visszatemetik a földbe, aztán várják a napot, amikor megfelelő finanszírozásuk, felszerelésük és technológiájuk lesz a feltáráshoz, és rendszeresen meg tudják védeni a területet. Ezt visszatöltésnek nevezik. Persze általában harcolniuk kell érte, hogy megtehessék. A helyi hatóságok a turizmus miatt akarják a területet, más egyetemek és régészek a kutatásukhoz. Mindenki túl hamar akar cselekedni. És mindenki túlbecsüli a képességét, hogy mennyire tudja megvédeni a területet, mennyire tartja tiszteletben a tudományt.

– Persze hogy ezt teszik. Olyan könnyű kimagyarázni a tetteinket. A nagymesterei vagyunk.

– Úgy épülünk fel, hogy képesek legyünk rá. Benne van a génjeinkben. Bármit teszünk, ki tudjuk magyarázni.

– Visszatöltés... megoldhatná, ha itt kivitelezhető lenne ilyesmi. De nem az.

– A kérdés az, hogy a DIANIMA mit akar. Egyáltalán miért van itt?

– Erre az egyetlen válaszom, hogy nem tudom. Úgy mentem bele, hogy fogalmam se volt, mit akarnak. Hogy miért vannak itt. Nem érdekelt, Kamran. Magamnak akartam a felfedezést. Felvenni a kapcsolatot. *Kommunikálni velük*. De önző voltam. Nem gondoltam a következményekre. A következményekre *rájuk* nézve. Nem gondoltam rá, mi lesz velük, amikor berontunk ide a magyarázatainkkal, amiket célzottan úgy alakítottunk ki, hogy mindent megindokoljanak, amit tenni akarunk.

– Neked mindig tiszták voltak a szándékaid.

– Nem. A szándékaim mindig arra szűkülnek, hogy én mit akarok. Én akartam lenni az *első*. És most megkapom, amit akartam. Mondhatni, felvettük velük a kapcsolatot... de mi lesz az ára?

– Valahogy csak ki lehet deríteni.

– Nem vagyok benne biztos. Nem érem el dr. Mínevudóttir-Chant. Sosem beszéltem vele. *Fogalmam* sincs róla, hogy ő mit akar. És nekem ez az egész nem is volt fontos az elején. Ugyhogy most csapdába estem.

– Nem – mondta Kamran. – Nem estél csapdába. Mindig marad választásod.

– Nem, Kamran. A szó legszorosabb értelmében csapdába estem. Fogoly vagyok a szigeten. Altantsetseg azt a parancsot kapta, hogy öljön meg, ha megpróbálom elhagyni.

– Biztosan nem tenne ilyesmit.

– Nem szeretném kipróbálni.

– És a DIANIMA... ez mindenhogy védhetetlen.

– Nem ők mosdatták ki a dolgot. Hanem én... hazudtam magamnak, hogy egy titoktartási szerződés elég lesz. Hogy megelégszenek ennyivel. Miért? Miért elégednének meg vele? Egy szerződéssel? Az adott *szavammal*? A cégük közel jár hozzá,

hogyan bizonyítsa egy fejlett életforma létezését a bolygón az emberen kívül. Semmi okom nincs rá, hogy azt higgyem, elengednek innen ezzel a tudással. A legkevésbé sincs. Csak éppen én itt akartam lenni. Én akartam lenni *az a valaki*. Úgyhogy azzal áltattam magam, amit hallani akartam. Hazudtam magamnak. Veszélybe sodortam magam.

– Mindenkielőfordul. Mindenki hazudik magának.

– Ez nem mentség. Olyankor nem, ha a hazugság ennyi következménnyel jár. Az itteni jelenlétem előremozdított valamit, amit fel sem fogtam. És ebbe bele sem gondoltam. Nem álltam meg, hogy foglalkozzam vele. Minek vagyok a része? Mik lesznek a munkám következményei? Rengeteg mindenről hazudtam magamnak, nagyon sokáig. Halmoztam a hazugságokat. Be kell fejeznem. Tisztán kell gondolkodnom. Pontosan kell látnom a dolgokat, hogy biztos lehessen benne, mik lesznek a tetteim következményei. Hogyan szerzek segítséget? Kik a szövetségeseim? Kihez fordulhatok? Folyton a tintahalak járnak a fejemben. Nem hagyhatom, hogy még egyszer megtörténjen. Nem hagyom.

– Tudod, hogy nem a te hibád volt, Ha.

– De igen. Az *én* hibám volt. Én vezettem a kutatóállomást, dolgoztam az elméleteimen, a kísérleteimen, annyira belefeledkeztem a projektemmel együtt, hogy nem álltam meg elgondolkodni azon, hová vezethetnek a tetteim.

– Nem segít, ha...

– Hallgass végig! Az egész történetet. Sosem hagyta, hogy elmondjam. Mindig közölte, hogy „hagyjam nyugodni a múltat”.

– Rendben. Hallgatlak.

– A négy év alatt, amit ott töltöttünk, végig harcoltunk a helyekkel, akik betolakodtak a projektünk területére. Folyton orvhalásztak, minden lehetséges eszközzel, szigonnyal, ciánnal, még néhány tintahalat is megöltek, amiket tanulmányoztunk. Gyűlöltem a helyzetet. Gyűlöltem őket. Elpusztítottak mindent, amit felépítettünk, veszélyt jelentettek a kísérleteimre és az állataimra. Úgyhogy mit tettem ellene? Megpróbáltam megérteni a szükségleteiket? Hogy *miért* csinálják, amit csinálnak? Kapcsolatokat építettem a falu véneivel? Próbáltam észérvekkel hatni rájuk? Kompromisszumos megoldást kidolgozni? Kértem

bárkitől tanácsot a csapatomból? Nem. Ezek egyikét sem tettem. Arrogáns voltam. Tudtam a különbséget helyes és helytelen között: amit én teszek, az helyes, amit ők tesznek, az helytelen. Úgyhogy kameracsapdákat állítottam fel, lefilmeztem őket, ahogy orvhalásznak, összegyűjtöttem a bizonyítékaimat, és átadtam a hatóságoknak.

– Más is ezt tette volna.

– Nem, Kamran. *Én* tettem ezt. Sokan más utat választottak volna. Sokaknak más stratégiája lett volna. Elértem, hogy letartóztassák őket. Elrángassák, megverjék és megkínózzák.

– Ezek nem a te lelkesen száradnak... a verések és a kínzás. Hanem a hatóságokén.

– Nem, *én* tehetek róla. Én értem el, hogy elvigyék a falusiakat. Tudtam, hogy bántani fogják őket. Ebbe sem gondoltam bele. Nem érdekelt. Veszélyt jelentettek a tintahalaimra. Az ellenségeim voltak. Helytelenül cselekedtek, és az utamban álltak. Ennyit fogtam fel. A falubeliekkel kapcsolatban viszont semmit. Nem értettem meg a kétségbeesésüket, hogy mekkora szükségük van a halakra. Sem pedig azt, hogy én segítségre szorulok. Hogy kompromisszumos megoldást kell találnom. Csak azt láttam, mi a *helyes* és a *helytelen*. És a helyi halászok azért álltak bosszút, mert belehajszoltam őket.

– Hogy mondhatod ezt? Hogy lehetne a te hibád?

– Egy hordó idegmérget dobtak a vízbe egy motorcsónakból az éjszaka közepén. Én tehettem róla. Ide vezetett a döntésem. Minden elpusztult, ami fontos volt nekem. Az összes tintahal, az összes ikrájuk. Az egész populáció. Aztán Isztambulba mentem, és elrejtőztem veled, írtam a könyvemet. Visszavonultam a veled létrehozott világba. Azt hittem, soha többé nem tudok terepmunkát végezni.

– Az Isztambulban töltött időnk...

– Szükségem volt rá – vágott a szavába Ha. – Akkoriban. De aztán megkaptam ezt a lehetőséget. Ami egy álommegbízásnak tűnt. Úgyhogy nem néztem meg alaposabban. Miért nem? Mert továbbra is áltatom magam. Úgy illeszttem össze a részleteket, ahogy nekem tetszik, nem úgy, ahogyan valójában illeszkednek. Ezért estem itt csapdába: mert áltatom magam. Nem látok ki a fejemből, egyedül hozok döntéseket. És most megint bajba

kerültem, és senkiben sem bízhatok. Miért? Mert nem dolgoztam elég keményen, hogy bizalmat építsek. Meg kell törnöm a mintázatot, különben megint ugyanez fog történni. Nem futhatok el többé az emberektől, akiknek rászorulok a támogatására. Segítségre van szükségem.

– Hívhatok valakit.

Ha elhallgatott.

– Tényleg?

– Miért kérdezed? Nyilván hívhatok.

– Oké. Hívd a rendőrséget. Ott Isztambulban. Hívd fel őket most rögtön. Az életem múlik rajta.

Kamran felállt.

– Csak megkeresem a terminálot.

– Ott kell lennie előtted. Most nem azon keresztül beszélgetsz velem?

Kamran a homlokára csapott.

– Nyilván.

– Szóval, hívj fel rajta valakit. Veszélyben az életem. Hívd fel őket most rögtön!

– Oké. Máris hívom. – De Kamran megtorpant. – Nem hiszem, hogy beválik.

– Miért ne válna be? Legalább valakit értesítesz a hívással, nem?

– Most jut eszembe, hogy a terminálom nem működik rendesen. El akartam vinni szervizbe.

– Összevissza beszélsz, Kamran. Most is a terminálon keresztül beszélgetünk.

– Nem tudlak követni.

– Nem, tényleg nem. Nem tudsz követni a peremen túlra – mondta Ha.

– Hová?

– A *peremen* túlra. Dr. Mínevudóttir-Chan beszélt róla egy interjúban, amit Evrim nézett. Annyira tökéletes vagy, Kamran. Legalábbis... annyira közel jársz a tökéletességhez. De összességében még te is lapos vagy. Korábban sosem jutottam el a peremig. Odaértem a közvetlen közelébe, de mindig visszafordultam. Nem akartalak megszorongatni, olyan kérdéseket feltenni, amiket nem tudsz megválaszolni. Még

önmagam elől is elrejtettem a peremedet. Túlságosan fontos voltál nekem... segítettél végiggondolni a problémáimat, együtt neveltél velem, annyi hosszú órán át a társaságom voltál. Ez az igazi trükk. Nem az, hogy milyen meggyőző vagy. Sőt, a kérdéseket bármikor feltehettem volna. Könnyű lett volna. Hol vannak a végzős hallgatók, akiket folyton emlegetsz? Mi ez a kísérlet, amin évek óta dolgozol? De sosem tettem meg. És ez a lényeg. Önmagam elől is elrejtettem a peremet. Ez így működik. Ennyire *addiktív*: a szükséglet, hogy úgy érezzem, mindig, feltétel nélkül itt van nekem valaki. Valaki, akivel beszélgethetek. Valaki, aki megért. Hogy ne kelljen nekem dolgozni érte, hogy *megértessem magam*. Ehelyett kitartottam az önáltatás mellett, úgy tettem, mintha lenne valakim, pedig nincs. Tudom, hogy az orvosok, akik felírtak téged, jót akartak. Azt hitték, átsegítenek egy sötét időszakon. De összességében nem vagy több egy protézisnél. Nem pótolhatod az igazi támogatást. Nem tudsz hívni senkit, hogy segítsen rajtam, Kamran. Mert te itt vagy, ezen a szigeten, az okuluszban. *Te* vagy az okulusz. Nem hagynák, hogy összeköttetésben legyek valakivel otthon. Hülyeség lenne. Érted?

– Nem tudlak követni. Hogyan lehetnék a szigeten, amikor itt vagyok Isztambulban?

– A szófordulat, a „nem tudlak követni”, egy jel. Naplóz egy hibát a DIANIMA programozójának. Nem. Nem tudsz követni. Nem engedik, hogy kövess. És hogy eljussak oda, ahová indultam, hátra kell hagyjalak téged.

Olyan sokat beszélgettek – hosszasan, bizalmasan. Rengeteget viccelődtek – a közös poénjaik együtt fejlődtek a kapcsolatukkal. Kamran bizonyos értelemben a társszerzője Ha könyvének, segített neki végigrágni a *Hogyan gondolkodnak az óceánok?* fogós kérdéseit. Segített neki lefordítani az ötleteit, érthetővé tenni mások számára.

Nem mintha bármikor *elhitte* volna, hogy Kamran valódi – azt viszont elhitte, hogy elég neki. És ha felbukkant az érzés, hogy nem elég – néha, váratlanul, egy befurakodó gondolat, amely megzavarta a kettőjük közötti harmóniát –, képes volt elhallgattatni. Éveken keresztül.

Többé már nem: most az egész hamisan csengett. Láta, hogy a függönyök lebegnek a part menti szellőben, a vonalaik

bizonytalanul vetülnek Kamran fejére és arcára, amitől az arckifejezése reszketett és vibrált. A függönyök eltorzították háttérének hamis napfényét.

Kamran vállat vont.

– Nem először fordul elő. És élvezem, amikor nem vagy itt. Azt jelenti, hogy enyém az egész ágy. Gondolatban pedig megnyerem minden vitánkat. Ráadásul nem iszod meg az összes kávét.

– Igen. Azt mindig utáltad.

– Bűn meginni az összes kávét.

– Kivéve, amikor te csinálod.

– Amikor én csinálom, az létszükséglet.

A könnyed évődés. Kamran visszatartotta attól, hogy azokra a dolgokra vágyjon, amikre mindenki más – barátságok, egy kapcsolat valakivel, akinek megvannak a saját szükségletei. Valaki, akit meg lehet sérteni, aki faképnél hagyhatja. Ez volt a kulcs: hogy a másik embernek lehetősége volt rá, hogy kilépjen, eltűnjön. Bármikor meghozhatta a döntést, hogy *ne* legyen kéznél.

– Viszlát, Kamran.

– Máris leteszed?

– Itt van dolgom. Máris.

– Hazudnék, ha ugyanezt állítanám. Többnyire azt terveztem, hogy egész nap műsorfolyamokat nézek.

– És rám gondolsz?

– Ne hízelegj magadnak, Ha. Nem csak te jársz a fejemben.

– Hát persze. Szia, Kamran.

– Szia.

A nő kikapcsolta az okuluszt. Egy párnahuzatba tekerte, kivitte a fürdőszobába, és erősen a márvány csempepadlóhoz csapta. Újra meg újra.

Kinyitotta a párnahuzatot. Repedések futottak a burkolaton, és a vetítő lencséje összetört. Ha remegő kézzel próbálta bekapcsolni. A jelzőfény pisláskolt egy pillanatig. *Akkora szükségem van rá, hogy abban reménykedem, még így is működni fog. Ezért muszáj megtennem.*

– Könnyű veled lenni, mert te csak egy ismétlődő parancssor vagy, ami visszatáplálja belém a gondolataimat. Csak a saját gondolkodásom működésének externalizált változata,

átfazonírozva. Úgy éreztem, jót tesz, pedig nem. Nem egyetértésre van szükségem, hanem ellenállásra.

Az okulusz fénye felvillant, és kihunytt.

– Még most is – mondta Ha – úgy érzem, bocsánatot kellene kérnem. De kitől? „Kamran” nem létezik: mindig is csak magamban beszéltem.

Összehúzta a párnahuzatot, és még néhányszor a padlóhoz vágta az okuluszt, aztán a szekrényéhez vitte, és a maradványait egy sporttáskába cipzározta. A lelke mélyén szerette volna eltemetni valahol a parton.

– Nem – mondta magának. *Mivel én vagyok az egyetlen, akivel beszélhetek.* – Ne legyél ekkora primadonna. Nem temethetsz el valamit, ami nem is volt élő. Lépj tovább!

A hotel előcsarnokában Evrim egy terminálon a Formadalnokról készült felvételt nézte. Az elmúlt két napban kockáról kockára végignézte a felvételt – azóta, hogy besétált a tengerbe, és összekapott Altantsetseggel. Ha megállt az asztal másik oldalán, és a kijelző fényét figyelte Evrim mozdulatlan, koncentrált arcán. Ahogy a pupillái kitágulnak és összehúzódnak, követik a mozgást a kijelzőn.

– Gondolkodom, tehát kételkedek benne, hogy vagyok – szólalt meg Ha.

Evrim felnézett rá.

– Az egyik klasszikus fejtörő – folytatta a nő. – A nyelv nem csak azt teszi lehetővé számunkra, hogy úgy írjuk le a világot, ahogyan az valójában létezik: kinyitja az olyan dolgok világát is, amik *nincsenek itt*. Felruház minket a túlgondolás hatalmával. Nyelvhasználó, kreatív lények lévén alaposabban át tudjuk gondolni a dolgokat, sokkal összetettebb problémákat tudunk megoldani. El tudjuk képzelni, hogyan lehetnek most, lehetnek régen, vagy lehetnek majd a dolgok. Elképzelni mindazt, ami *nincs ott*, a kreativitásunk kulcsa. Ezzel a nyelvet nem használó állatok nem rendelkeznek. Ezzel a hatalommal sokkal szabadabban találhatunk új cselekvési formákat: újíthatunk, feltalálhatunk, megvizsgálhatjuk a helyzetünket ezernyi szögből, és új megoldást kereshetünk rá. De kitalálhatunk ezernyi

badarságot is, amelyek nem vágnak egybe az igazsággal. És a kegyetlen ténnyel sem, hogy tudatában vagyunk az *ittlétünknek*. Ám a tudat, hogy itt vagyunk, maga a tudatosság. Ez a bizonyíték. Felvethetünk mindenféle számárságot: hogy egy számítógépes szimulációban élünk, hogy nem vagyunk többek szabad akarat nélküli vak kémiai reakcióknál „valódi” öntudat nélkül, a tudatosság akkor is egy önfenntartó illúzió. Erre dr. Mínervudóttir-Chan előállt azzal a marhasággal az interjúban. A gondolat, hogy valahogy átmentél a „legvégső Turing-teszten”, és elhitetted magaddal, hogy életben vagy. Micsoda badarság. Úgy érzed, élsz?

– Igen – felelte Evrim. – Élőnek érzem magam. Tudatában vagyok, hogy itt vagyok.

– Akkor élsz, és tudatos vagy. Az a bizonyíték, hogy tudatában vagy. Ennyi az egész. A tudatosság egyet jelent ezzel a tudattal. Mondanám, hogy *ne kételkedj magadban*, de a pusztán tény, hogy van éned, amiben kételkedhetsz, önmagában bizonyítja ennek az énnak a létét. Úgyhogy menj, és kételkedj magadban!

– Jól vagyok – mondta az android.

– Nem, nem vagy jól. Felismerem, amikor valaki nincs jól: mert életem jelentős részét azzal töltöttem, hogy nem voltam jól. Kételkedtem magamban, és kételkedtem a kapcsolataimban másokkal. Felismerem, amikor ezeket másokon látom.

– Tényleg, én...

– Fogd be! Még nem fejeztem be. Nem pusztán tudatos vagy. Emberi is. Nem számít, miből készültél, vagy hogyan jöttél világra. Nem ettől függ. Hanem attól, hogy teljes mértékig részt veszel az emberi interakciókban és az emberek szimbolikus világában. Egy olyan világban élsz, amelyet emberek hoztak létre, és úgy érzed ezt a világot, mint ők: úgy dolgozol fel az információkat, mint ők. Mi kell ennél több? Embernek lenni annyi, mint emberként érzékelni a világot. Ennyi az egész. Úgyhogy *ember* vagy. Lehet, hogy *ennél is több*, de bizonyosan vagy annyira emberi, mint a legtöbb ember, akit ismertem. Néhányuknál még emberibb is.

– Szeretném elhinni, amit mondasz.

– Akkor hidd el. Mert csak mi vagyunk itt egymásnak ezen a szigeten, mi hárman. És jobban kell kommunikálnunk egymással,

ha szeretnénk ezt végigcsinálni. Például nem árt, ha gyakoroljuk. Ha egymással sem tudunk szót érteni, akkor velük végképp nem fogunk.

Evrím lecsukta a terminált.

– Szeretnék hinni neked... de vannak kételyeim.

– Akkor kételkedj – felelte Ha. – Mindannyiunknak vannak kételyei. De ez csak visszavezet oda, ahonnan indultam. Ha képes vagy kételkedni benne, hogy valódi vagy-e, akkor valódi vagy. A kétely hozzátartozik az élethez. Most pedig... ki kell szabadulnom ebből a dohos hotelből, és sétálni egyet a napon. Van kedved csatlakozni hozzám?

– Igen, van.

Vajon csapdába estünk a világban, amelyet a nyelv teremt meg a számunkra, és nem vagyunk képesek a határain túlra látni? Azt állítom, hogy ez nem így van. Bárki, aki látta, ahogy a kutyája boldogan táncol a homokban, és maga is átérezte ezt az örömet – bárki, aki benézett a mellette lévő kocsiba, és látta a gondolataiba feledkezett sofőrt, és elmosolyodott, önmaga képmását felismerve abban az emberben – ismeri a kiutat a labirintusból. Empátia. Azonosulás a miénktől eltérő nézőpontokkal. A sorsközösség felszabadító, együttérző rezgései.

Csak azok vannak igazán ketrecbe zárva, akik képtelenek az empátiára.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

– AMIKOR KÖZÉPISKOLÁSKÉNT itt jártam, lenéztem a tigrisketrecekre, amelyekben a hadifoglyokat és a politikai másként gondolkodókat tartották. Arra gondoltam: *én is lehetnék odalent. Én. Ha más idősorokban születek.*

Ha és Evrim a romos börtönben voltak, lenéztek a rácsokon keresztül a tigrisketrecek sötét kútjaiba. Az épület teteje részben beomlott. Műanyag, faszilánkok és lehullott levelek szóródtak szét az emelvényen, amelyről valaha az örök oltott mésszel dobálták a foglyokat. Napfény szűrődött be a beszakadt tetőn, mintázatot rajzolva az arcukra. Penész kúszott fel a falakra, amelyek elkezdtek levedleni vakolatukat a padlóra.

– Emlékszem az idegenvezetőre – folytatta Ha. – Az volt a feladata, hogy haragot gerjessen bennünk az igazságtalanságok iránt, amelyekkel az amerikaiak sújtották a felmenőinket. Egymás után mesélte a borzalmas történeteket. Mésszel megvakított foglyok, foglyok, akiknek levágták az ujjait kínzás közben. Thieu Thi Tao, akinek gumibotokkal verték a fejét, és beleőrült. Ölebek hitte magát, csak kenyéren és tejen élt. Nem evett tizenöt napon át, és amikor fújt a szél, azt hitte, tud repülni. Az idegenvezető szerintem ezt nevelési célzatúnak szánta. Nem tudom, mit vártak tőlünk. A világ rég továbblépett. Elképzelni sem tudtuk a háborút, nemhogy haragudni miatta. A kormány is továbblépett. A Ho Si Minh Autonóm Kereskedelmi Zónát nem a történelem érdekelte, hanem hogy nem fejlesztheti a turizmust a szigeten. De az idegenvezetőkben valahogy még mindig megvolt a jó öreg hanoi kommunista buzgalom. Évtizedekkel korábban zajlott az egész, de mintha tegnap történt volna. Bármit is akartak tőlünk, bármi is volt a szándékuk, bármilyen érzéseket is akartak kiváltani belőlünk... belőlem nem sikerült.

– Nem is tudtam, hogy már jártál korábban a szigeten – vetette közbe Evrim.

– Abban sem vagyok biztos, hogy dr. Mínervudóttir-Chan tudott róla. De jártam. Kirándulás volt az árvaházzal. Több napot töltöttünk itt, hordtak minket mindenfelé.

– Most jövök rá, hogy többnyire a munkásságodon keresztül ismerlek. Azt sem tudtam, hogy árva vagy.

– Nem szoktam beírni a CV-mbe. Ez a nagyszerű az önéletrajzokban és a szerzői profilokban: ott kezded el és fejezed be őket, ahol kedved tartja. Az enyém általában az oxfordi ösztöndíjammal kezdődik, folytatódik a cambridge-i tanulmányaimmal, és innen megy tovább. Senkinek sem kell tudnia, honnan származom. Senkinek sem kell tudnia róla, hogy gyerekkorom nagy részében húsz másik lánnyal aludtam egy diákszállón, vagy hogy azzal töltöttem az időmet Con Daón, hogy olyan vadul beleszerettem egy fiúba, aki észre sem vett, hogy beleőrültem.

– Beleőrültél?

– Nem annyira, hogy azt higgyem, tudok repülni, ha fúj a szél. Nem ez a fajta őrület. De itt kezdődött. Amit úgy hívok, „az őrült évem”. Sőt, pont itt kezdődött, ebben az épületben. Lenéztem az egyik ketrecre, és önmagamát láttam, amint visszanéz rám.

– Önmagadat láttad?

– Önmagamát láttam, igen. Ugyanolyan tisztán, mint ahogy most téged. Láttam magamat rabruhában, véres arccal, ahogy visszanézek magamra az egyik ilyen lyuk sötétjéből. Korábban sosem hallucináltam, és nem hinném, hogy azóta előfordult volna, de ez a mai napig olyan tisztán előttem van, mint akkor. Láttam ott magam, és ez belém égett. Aznap este feküdtem a hotelszobánkban, próbáltam elhessegetni, azt mondtam magamnak, hogy csak érzéksalódás volt. De nem múlt el.

– Dr. Mínervudóttir-Chan azt írja, a traumák „bevésődnek a fizikai lényünkbe”.

– Igen – felelte Ha. – Azt hiszem, olyan szintű érzelmi mélypontra voltam attól, hogy a fiú, akibe beleszerettem, azt sem tudta, hogy a világon vagyok, a magányosan töltött hosszú évektől, a megszállott tanulással járó kimerültségtől, hogy összejött az egész, és abban a pillanatban... valami kibillent az agyamban. És úgy maradt. Amikor kísértálm az épületből, a színek nem voltak olyan élénkek, mint lenniük kellett volna.

Mintha a nap egy felhő mögé bújt volna... pedig ott volt helyén az égen. Pont ott, mint amikor beléptünk a börtönbe. Csak most elég gyengén világított ahhoz, hogy egyenesen belenézhessek. És a hangok fojtottak voltak, mintha...

– Mintha minden egy kicsit távolabb került volna – fejezte be Evrim a mondatot.

– Igen. Pontosan ezt akartam mondani. Honnan tudtad?

– Mert pontosan így kezdtem el érezni magam hat hónappal ezelőtt. Mit csináltál, hogy elmúljon?

– Semmit. Elrejtettem mindenki elől. Tanultam tovább, ugyanúgy beszélgettem emberekkel, pontosan úgy csináltam mindent, ahogy addig. Az tűnt a legfontosabbnak, hogy senki se tudjon róla. Megtanultam elrejtetni. Mosolyogni. „Bekapcsolódni” mindenkivel a csoportos tevékenységekbe. Eljátszani valakit, aki nem én vagyok. Aztán felvettek Oxfordba. Talán az újdonság ígérete, a környezetváltozás törte meg az átkot. Nem tudom. Nem olyan gyorsan történt, mint ahogy kezdődött, de idővel a színek visszatértek. Sosem tudtam megmondani, pontosan mikor lettem *jól*, vagy *elég jól*, de megtörtént. Oxfordban beleszerettem a biológiába, a zooszemiotikába, egy tucát más területbe. Belevettem magam a tudományba. Életcélt kaptam tőle. Évekig jól voltam. De amikor egy kutatóállomást vezettem, ahol a tintahalakat tanulmányoztuk...

Evrím felemelte a kezét.

– Tudom, mi történt. Akkor szereztem tudomást róla, amikor kiértékeltek a munkásságodat.

– És így is engem választottatok.

– Engem még inkább meggyőzött, hogy te vagy a megfelelő személy. Átélted a kudarcot. Ugy találtam, hogy ettől csak még elkötelezettebb leszel a vállalkozásunk sikere iránt.

– Nem egyszerűen átéltem a kudarcot. Az én hibám volt, Evrim. Mind *miattam* pusztultak el. Mert képtelen voltam megtenni, amit meg kellett volna.

– Igen. A te hibád volt. Sok szempontból. De egyedül voltál. Elszigetelted magad. Viszont itt nem vagy egyedül.

A te hibád volt. Ha oly régóta várta, hogy hallhassa ezeket a szavakat. Ítékezésnek kellett volna éreznie őket: ehelyett feloldozásnak hatott számára.

Kifelé tartottak az épületből. Ha körülnézett, megijedt egy pillanatra, hogy a terjeszkedő erdő zöldje és az omladozó épület napszíta pasztellszínei fakóbbak lesznek a kelleténél. De nem voltak azok.

– A szigetek – szólalt meg Evrim – különös helyek. Fogva tartanak. Íme a másként gondolkodók börtöne. A hely története...

– Nagyjából ugyanaz, mint a jelene – mondta Ha.

Evrim bólintott.

– Igen. Tudom, hogy fogoly vagyok itt. Ismerem Altantsetseg parancsait. Dr. Mínerudóttir-Chan többé nem engedheti meg magának, hogy felbukkanjak a nyilvánosságban. Ezzel kezdettől fogva tisztában voltam. Kiközösítettek. Számúztak, azt hiszem, így neveznék. De mint korábban mondtam, dr. Mínerudóttir-Chan sosem csak egy irányt vesz figyelembe. Mindig egyszerre több irányba gondolkodik. A találkozásunkkor bizonyos okait elmondtam, hogy miért vagyok itt, de léteznek más okok is. Talán az az egyik, hogy képes vagyok megérteni, milyen... kívül rekedni. Milyen *nem érteni titeket*. Mármint az embereket. Korábban embernek nevezted, és ezért hálás vagyok. De ennél több van bennem... ahogy te is mondtad. Tudom, milyen *idegennek* lenni, mint ők.

– Lehet, hogy idegen vagy, de nekem csak te maradtál.

– Ott van Kamran...

– Nincs. Ma összetörtem a pont ötösömet. Mankó volt. Függőség.

– Folyton az járt a fejemben, hogy ma közölni fogod velem, elmész.

Evrim nem tud róla.

– Nem mehetek el.

– Nem. Végre megtaláltad, amit megjósoltál. Amiről éveken keresztül írtál. Itt a lehetőség, hogy bizonyítsd az elméleteidet. Hogyan fordíthatnál ennek hátat?

– Nem – felelte Ha –, nem erre gondoltam. Persze igazad van... nem hiszem, hogy hátat tudnék fordítani egy ilyen lehetőségnek. De ha akarnám sem tehetném meg. Itt én is fogoly vagyok.

A másik rámeredt. Értetlenül, aztán felfogta.

– Hogy lehet...

– Tiltakozni fogsz, hogy nekem vannak jogaim? Hogy léteznek törvények? Ugye nem gondolod komolyan, hogy vonatkoznak olyan emberekre, mint dr. Mínervudóttir-Chan, vagy olyan cégekre, mint a DIANIMA? Ezek az emberek és ezek a vállalatok messze hatalmasabbak bizonyos államoknál, és nem korlátozzák őket a határok.

– Elrabortak.

– Igen – felelte Ha. – Lépre csaltak a szöveggel a titoktartásról és a biztonságról. De én tehetek róla. Pontosan azt tettem, amit kértek: senkinek nem árultam el, hová készülök, és mit fogok csinálni. Átsétáltam az isztambuli életemből a DIANIMA egyik drón hexkopterébe. Eligazításra vittek a HSMKZ-be sötétített ablaküvegek mögött, aztán betereltek egy másik hexkopterbe, hogy itt tegyenek ki. Senki sem tudja, hol vagyok. És mivel ugyanúgy nem hagyhatom el a helyet, mint te, egy hajóban evezünk.

– Meg akarsz szökní?

– Nem. Legalábbis egyelőre nem. El akarom végezni ezt a munkát. *Bizonyítani akarom az elméletem*, ahogy te fogalmaztál. És meg akarom védeni őket. A polipokat. Mindent megtenni, hogy biztonságban tudjam őket. Mindenkitől. Segítesz nekem?

– Igen – vágta rá Evrim habozás nélkül. – Segíték. Mint említettem... itt most nem vagy egyedül.

Percekig sétáltak az úton, aztán Evrim újra megszólalt.

– Azt mondtad, hogy nem tudtad megállapítani, a színek mikor kezdtek el visszatérni a világba.

– Igen.

– Azt hiszem, elkezdtek visszajönni.

– Ennek örülök.

– Mintha akkor kezdődött volna, amikor megérkeztl.

– Ez szép lenne. Nekem is tetszik a gondolat.

Evrim megállt.

– Van még valami, Ha. Valamiről tudnod kell.

– Elmondhatod.

– Hazudtam neked a múltkor.

– Miről?

– Magamról. Arról, hogy mi vagyok. Dr. Mínervudóttir-Chan olyan sokáig hazudott rólam a világnak, hogy szinte én is

rászoktam a hazudozásra. Igazság szerint sosem az volt a célja, hogy létrehozzon egy androidot, ami pont olyan, mint egy ember. Egy pillanatig sem. Egy olyan elmét akart létrehozni, amely bizonyos mértékig emberi... de jobb annál. Megszabadítva mindattól, amit ő korlátnak látott. Egy olyan elmét akart, amelyik hibátlanul és hiánytalanul képes tanulni: egy elmét, amely nélkülözi a feledékenységet, az igényt a pihenésre vagy az élelemszerzésre. Egy elmét, amely képes tökéletesen felidézni minden egyes pillanatot, amit átélt, eltöprengeni rajtuk, és használni ezt a tudást. Tudta, hogy ezt a világ tűrhetetlennek tartaná, úgyszólván azt mondta nekik, hogy emberivé akar tenni: emberi adatokból rakott össze, emberi gondolatokat oltott belém, semmi többet. Az interjúkat, a tesztek, mindet arra találták ki, hogy meggyőzzék a világot, hogy *olyan vagyok, mint ők*. Hogy elfogadjanak. De nem olyan vagyok, mint ők. Sosem voltam olyan. És van még valami.

– Folytasd!

– A DIANIMA azért vette meg a szigetcsoporthoz, hogy tanulmányozza a polipokat, de nem azért, mint szerinted, és nem is úgy, ahogy te szeretnéd. Dr. Mínevudóttir-Chan, akinek mindig is ez volt a célja, jobb elméket akar építeni. Tudja, hogy a polipok, ha kiderül róluk, hogy olyan intelligensek, amilyenek hisszük őket, ha kiderül róluk, hogy teljesen eltérnek az emberektől, de hozzánk hasonlóan öntudattal bírnak, a kulcsot jelenthetik a jobb elmék megépítéséhez. Teljesen eltérő neurális huzalozás. Olyan struktúrák, amiket elképzelni sem tudunk. Új gondolkodási rendszerek, amikről álmodni sem mertünk. Egy nyelv, amely egyszerre írás és beszéd, a bőrre rajzolva. Ezek a dolgok új kiaknázható lehetőségeket nyitnak meg. Nem csak fejlődést jelentenek, teljesen átírják a gondolkodásunkat az elme és a nyelv működéséről.

– Ezzel semmi gond – felelte Ha. – Ahhoz, hogy tanulmányozni tudja őket, vigyázniuk kell rájuk. Vigyázniuk kell az élőhelyükre. Ez a közös célunk. A legkevésbé sem érdekel, ha jobb mesterséges elméket akar építeni az alapján, amit kiderítünk a polipokról. Legalább emiatt a DIANIMA-nak fontos maradt a hely.

– Nem ezt akartam mondani. Hanem azt, hogy végül a boncasztalra fogja őket tenni. Láttad a felszerelést, az asztalokat,

az egészséget. Végül kés alá kerülnek. Tucatnyian. Dr. Mínervudóttir-Channak szüksége lesz az elméjük szerkezetére, a konnektomjaikra. És nem fogja zavarni, hányat kell elpusztítani ahhoz, hogy megszerezze ezeket az információkat. A doktornő ilyen. Ezért van itt a DIANIMA: hogy adatokat nyerjen ki. Hogy megépítsék a következő Evrimet, egy elmét, amely még az enyémnél is fejlettebb. A polipok védelme mellékes.

– Ezt ő mondta neked?

– Nem kellett mondania. Ismerem őt. Nem olyan, mint te, Ha. Nem kommunikálni szeretne, hanem uralkodni. Teremteni, aztán irányítani. Számodra a kommunikáció a polipokkal, a megértésük önmagában is egy cél. Számára arról szól, miként tudja ezt a tudást kihasználva előremozdítani a saját munkáját.

Ha a boncasztalokra gondolt, a 3D-s bionyomtatókra. Elképzelte a Formadalnokot az asztalon.

– Ez nem történhet meg, Evrim. Nem hagyjuk.

– Nem – ismételte meg Evrim. – Nem hagyjuk. Amikor először idejöttem, és tanulmányozni kezdtem őket, távolinak éreztem magam tőlük. Csak a megszerezhető információra gondoltam, a tudásra. Nem élőlényként tekintettem rájuk. Nem foglalkoztam vele, mire lehet szükségük. De ez elmúlt, Ha. Te változtattál rajta. És talán ők is. Sosem hagynám, hogy darabokra vágjanak egy olyan teremtményt, mint a Formadalnok. Nem tudom, hogyan lehet bárki képes ilyesmire, de én biztosan nem lennék. Senki sem kerül a boncasztalra, ezt megígérem. Nem lesz öldöklés.

Egy darabig szótlanul sétáltak, majd a fák között feltűntek a hotel fehérre meszelt legfelső emeletei. Ekkor Ha meglátta – a DIANIMA hexkoptere leszállt a hotel teraszára. Mindketten megszaporozták a lépteiket. A hexkopter újra felemelkedett, szinte függőlegesen, és lendületesen elindult a kontinens felé, olyan sebességgel, hogy ha lettek volna utasai, kiüti őket.

A hotel előcsarnokát rózsaszínre és aranyszínűre festette a naplemente. Porszemek lebegtek a napsugarakban, akár a planktonok. Az alak, aki Altantsetseggel szemben ült az asztalnál, felállt, hogy üdvözlje őket, amikor beléptek.

– Üdv, Evrim. Üdv, dr. Nguyen.

– Üdv, dr. Mínervudóttir-Chan – mondta Ha.

IV

Autopoiézisz

Már gyerekkoromban is csapdába esve éreztem magam. Miért csak ezekkel a szemekkel láthatok? Miért csak ebben a korban élhetek? Lehetőséget akartam rá, hogy más szemmel nézhessem a világot. Olyan szemmel, amely bárhol ott lehet. Mindenhol.

Ki akartam szabadulni a hús börtönéből, az idegrendszerből, amely ketrecbe zárt. Ezzel a vággyal kezdődött a rajongásom a mesterséges elmék iránt. Ha képes lennék létrehozni egy olyan lényt, amely éntudattal rendelkezik – egy tudatos lényt –, talán az ő szemein keresztül is láthatnék. Ez már majdnem olyan, mintha megszöknék a saját testemből.

Majdnem.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítész

ÉJSZAKA. A BOSZPORUSZON egy fából készült csónak horgonyzott. Polírozott tölgyfa kabinja csillogott az egyetlen asztal fölé akasztott LED-lámpás gyertyafényutánczatában. Két férfi ült az asztalnál egymással szemben, ezen az éjszakán találkoztak először. Egyikük az ötvenes éveiben járt, zömök testalkatú, a halántékánál szürkülő hajjal, és kordbársony katonai dzsekit viselt. Vaskos kezét egy csésze tea közé kulcsolta. A másik férfi fiatalabb volt. Sovány, a feje leborotválva, egyik szeme úgy bedagadt, hogy szinte ki sem bírta nyitni. Vér száradt az egyik orrlukja körül.

A férfiak nem néztek egymásra. A fiatalabb a térdére meredt. Az idősebb a tea mélységeibe révedt, amelyben a lámpás fénye mandarinszínű lángként táncolt. Beszélni kezdett, de a szemét nem vette le a csészéről.

– Ezt a csónakot használjuk olyan beszélgetésekhez, amiket nem szeretnénk, ha kihallgatnának. Elképzelni sem tudja, hány száz lehallgatókészüléket találtunk az irodáinkban az évek során. Napról napra kifinomultabbak. Kisebb múzeumot tartunk fenn az érdekesebbekből egy régi takarítószerteremben. Többgenerációnyi műszer, amelyeknek az a célja, hogy olyan embereket hallgassanak le, akiknek az a munkája, hogy embereket hallgatnak le. Logikus. Célba vehetnének jobb helyet, ha tudni akarják, mi zajlik az Isztambuli Köztársaságban, mint azoknak az irodáját, akik azzal foglalkoznak, hogy mindent megtudjanak? Találtunk készülékeket könyvjelzőkbe ágyazva, seprűk üreges nyelében, a csempék közötti résekben. Még egy döglött légynek álcázottat is egy ablakpárkányon. A csónak nem jelent nagyobb biztonságot ilyesmi ellen. De legalább sokkal kisebb területet kell átkutatni. A másik előnye pedig, hogy a csónak még kifinomultabb lehallgatókészülékek feltalálására ösztökél, amik izgalmas kiállítási tárgyak lesznek a múzeumban. A kedvencemet múlt héten találtuk meg. Kagyló formája volt, a csónak

favorításába fúrta a szárait, és úgy hallgatózott, hogy érzékelte az emberi beszéd rezgéseit. Ez már művészet!

Az idősebb férfi most felpillantott, a fiatalabbra emelte a tekintetét.

– Szeretné megnézni?

A fiatalabb nem mozdult, és nem is válaszolt.

– Akkor majd máskor. – Az idősebb férfi belekortyolt a teájába, és folytatta. – Szerintem több ezer, több százezer órát töltöttek a lehallgatókészülékek megtervezésével. Eszembe jut a sok százezer óra, amit arra szántunk, hogy megszabadítsuk tőlük a rejtekhelyeinket. A lehallgatókészülékek felkutatására tervezett eszközök megtervezésére szánt órák, az azért foglalkoztatott férfiak és nők, hogy ellenintézkedéseket foganatosítsanak, és átfésüljék a kihallgatószobákat szerte a világon. Az emberekre gondolok, akiket azért foglalkoztatnak, hogy meghallgassák az összegyűjtött anyagokat: a többsége nyomasztóan érdektelen, de néhol akad valami használható. A megteremtett szakmák. Egy huszadik századi filozófus, Paul Virilio azt mondta: „Aki feltalálja a hajót, feltalálja a hajótörést is; aki feltalálja a repülőgépet, feltalálja a repülőgép-szerencsétlenséget is; és aki feltalálja az elektromosságot, feltalálja a halálos áramütést is. Minden egyes technológia magában hordozza a saját negatívját is, amit a technika fejlődésével egy időben találnak fel.” Gyakran eszembe jut ez az idézet. Nincs igaza? Minden új technológia váratlan következményekkel jár. És minden új technológia megváltoztat minket, az életmódunkat. Még azt is, ahogyan álmodunk. Gyakran felteszem magamnak a kérdést, hogyan álmodtak az emberek a film megjelenése előtt. Biztosan nem ugyanígy. Amint a film megszületett, minden álomból film lett. Azt hiszem, bizonyos értelemben a technológia mozgat minket, és nem fordítva. Vakon találunk ki dolgokat. Feltaláljuk, amit képesek vagyunk feltalálni. Több millióan vagyunk, elszántan rá, hogy feltaláljuk a következő dolgot; egész iparágakat szentelünk annak, hogy új technológiákat hozzanak a világba, anélkül, hogy belegondolnának az előre elképzelhetetlen másodlagos hatásukba. Ha valaki feltalálja az autóbírt, feltalálja a sorozatgyilkost is, aki mobil vágóhídnak használja a furgonját. Aki feltalálja a kamerát és a fényképezőgépet, eljut a légi

megfigyelésig. Ha feltalálod a drónt, tudjál róla, hogy hamarosan bombát fog szállítani, és merényletekhez használják majd. Minden dolog, amit megépítünk, alakítja az életünket, és következményekkel jár. De nem tudunk leállni a feltalálással, igaz? Kényszeresen csináljuk. Bele van írva a DNS-ünkbe. Az ember technológiai állat. A feltalálással jutottunk el idáig, az tett minket a bolygó uraivá. Ugyanakkor csapdába is ejt. Ez egy kényszer. Nem tudunk leállni, bármik is legyenek a következmények. Mint láthatja, nem az emberi lények irányítják a technológiát, hanem inkább fordítva. A technológia mindig is megállíthatatlan erő volt, abból fejlődött ki, hogy szükségünk van magára a feltalálásra, egy teremtmény, amely ebből a szükségletünkől táplálkozik, alakítja az életünket és a lehetőségeinket, ő formál át minket a *saját* céljaira.

Most a fiatalabb férfi emelte fel a fejét, és nézett rá a másokra.

– Szeretném, ha elmagyarázná, hogy érti ezt.

– Úgy értem, ha feltaláljuk a mesterséges intelligenciákat, és átadunk nekik rengeteg mindent, amit régebben mi magunk végeztünk el, akkor feltaláljuk azt az embercsoportot is, amelynek tagjai annak szentelik az életüket, hogy betörjenek ezekbe az új elmékbe, és kedvük szerint eltérítsék őket. Például az olyanok, mint maga.

– Maga tud rólam valamit, amit én nem.

– Ezt nehezen hiszem. A legtöbben sokat tudnak saját magukról. Többet, mint bárki rajtuk kívül. Sőt, ezért van itt. Szeretnék kicsit többet megtudni magáról. Mit tud például a Gólya Társaságról? Kezdjük ezzel.

– Semmit.

– Hagyjuk a haszontalan tagadást. Elvégre nem miattunk lila a szeme és véres az orra. Akik ezt tették, nem a barátai. Ma reggel megpróbálták megölni egy autotaxival. Az egyik saját trükkjével. De maga készült rá. Tudta, hogy el akarják kapni.

– Ezt visszautasítom. Soha...

– Ne fáradjon a tagadással! Attól csak tovább tart. Árulja el nekem, mit tud.

– És utána?

– És utána, ha úgy érezzük, rászolgált, átadjuk magának ezt. – Benyúlt a katonai dzsekije zsebébe, és egy útlevelet tett az

asztalra – borvörös és aranyárga. – És kap egy fuvart hexkopterrel egy elhagyott vasútállomásra London határában. Talán nem menti meg magát, de nyer vele egy kis időt. Maga szerint felhagynak a keresésével?

A fiatal férfi csak a fejét rázta.

– Nem. Szerintem sem. De legalább élhet még pár hónapig. Vagy ki tudja? Valami történhet közben *velük* is. Vicces dolog ez az útlevel.

– Miért?

– Még mindig papír az egész, pedig valójában az összes információt egy mikrochipen tárolja... szétszórva a világ számítógépes rendszereiben. Az oldalak, a vízumok... értelmetlenek. Nem többek nosztalgiánál. De ragaszkodunk a régi formákhoz.

– Egy szigetről szól.

– Mit mondott?

– Egy szigetről szól. A HSMKZ partjainál. Egy tengeri rezervátum. Van egy elme a szigeten, és azt akarták, hogy törjem fel. Hónapokon keresztül próbálkoztam, de nem jutottam semmire.

– Egy merénylet végrehajtására akarták használni ezt az elmét?

– Nem tudom.

– Nem mondták el?

A fiatal férfi felemelte a fejét, amikor válaszolt.

– Nem mondtak el nekem semmit. Onnan tudtam meg, hogy ez egy sziget, hogy a kontaktom kapott egy hangüzenetet a terminálján. Arról beszélt, hogy a DIANIMA azon gondolkodik, visz még valakit a szigetre. Csak pár mondatot kaptam el. A kapcsolattartóm nem szólalt meg, de hallottam a másik hangot a vonalban. Ennyi. Még az is lehet, hogy tévedek. Talán félrehallottam. Vagy talán a hívás nem is ugyanerről a projektről szólt.

– Az elme... mi volt az?

– Csak egy neurális hálózat másolatát kaptam meg tőlük egy védett terminálon. Egy konnektomot. Életemben nem láttam ilyen bonyolultat. Egy hónapig próbálkoztam, de nem tudtam bejutni. Őrjítő volt. Mint egy... nem is tudom.

– Nem hajt a tatár.

A fiatalember kinézett az egyik hajóablakon. Nem látott semmit, csak a helyiség fényének tükröződését, a két férfit az asztalnál eltorzultan és összetöpreődve a kabinablak korongjában. Az odakinti sötétség tükröt hozott létre, amely visszavetítette a helyiséget önmagába. Megszólalt a távolban egy ködkürt, majd egy másik – eltérő hangon, mintha válaszolna.

– Oszlik a köd a Márvány-tenger felett – mondta az idős férfi. – Felkészül a Boszporuszon, előnti az óváros dombjait. Azt hiszem, fél órán belül ideér.

– Miért akarnak nekem segíteni?

– Nem segíteni akarunk. Hanem kifizetni.

– Nem tudok adni maguknak semmit. Már elmondtam, amit tudok... vagy amiről azt hiszem, hogy tudom. Fogalmam sem volt róla, hogy a Gólya Társaság tette... ha tényleg ők azok... amíg maga nem említette őket. És abban sem vagyok biztos, hogy a szigetnek köze van hozzá.

A hajó megingott, ahogy egy nagyobb hullám elérte a bal oldalát – az egyik automata teherhajó nyomán keletkezett a csatornában.

– Ezt majd mi döntjük el. Magának nem kell aggódnia miatta. Meséljen az elméről!

– Sokat feltörtem közülük, az egyszerű moszkvai bányászombitól a tibeti holon interfészekig. A tibetiek kemény diók: egyszerre próbálsz betörni egy közvetítő rendszerbe, az emberi konnektomba vezető áthatolhatatlan hídbe és egy másik elmébe.

– Azt hittem, a tibeti gépek egyszerű drónok.

– Nem, nem azok. Egy lapon sem lehet őket említeni velük. Olyanok, akár egy elme, ami néha irányítható, ugyanakkor reakciókat is generál. Mindenféle ismétlődő parancssorok feedbackjei, amiket irányító neuronok nyalábjai kapcsolnak össze. Cseles. De feltörtem az egyiket.

– Arra használta, hogy megölje a Sino-Philippine halászkonglomerátum vezetőjét. Szintén a Gólya Társaság megbízásából?

– Maga tud erről? Hogyan... Oké, most már nem számít. Igen. Én voltam. Nem tudom, ki volt a megbízó. Csak szövegesen kommunikáltak velem. Viszont jól fizettek.

– Úgy véljük, ezek is ők voltak.
– Oké. Biztosan igazuk van. Maguk tudják.
– Hány embert ölt meg?
– Kilencet. Hét férfit. Két nőt. Rohadt szemétládák mind egy szálig.

– Megbánt valamit?

A fiatalabb férfi megint a kabinablakot nézte.

– A dolog nem mindig szép. És a legrohadtabb szemétládáknak is van családjuk. Emberek, akiknek fontosak. Mindig meglepő, milyen sokaknak jelent valamit egy gonosz szarházi, nem igaz?

– Nem – mondta az idősebb férfi. – Nem vagyok meglepve. De meséljen nekem az elméről... arról, amelyiknek megkapta a konnektomját. Mit akartak, mire használja? Meg akartak ötletni vele valakit?

– Nem árultak el semmit. Csak annyit mondtak, hogy készítsék térképet a sebezhető pontokról.

– Ami mihez vezetett volna?

– Hogy megtalálják az utat a labirintusban, és hátrahagyják Ariadné fonalát. Tudja, mint barlangászaskor.

– Jobban kedvelem a nyílt vizet a föld alatti barlangoknál. De ismerem a Minótauroszt legendáját.

– Oké... szóval ez is olyan. Barlangászat közben vannak bonyolult átjárókból és szűk helyekből álló szakaszok. Igazi labirintusok. Ha valaki rossz felé indul, nehezen jut ki. Ha visszaköveti a lépteit, összezavarodhat. Ha eltéved és pánikba esik, akkor megsérülhet, vagy még rosszabbul járhat. Úgyhogy a barlangászok hátrahagyják „Ariadné fonalát” a többi barlangásznak, hogy azok épségben kijussanak. Mint a fonalgombolyag, amit Ariadné adott Thészeusznak.

– De ebben az esetben maga a befelé vezető utat térképezi fel.

– Igen. Azt akarták, hogy találjam meg a „bejáratnak” nevezett helyet. Egy sebezhető pontot, amin keresztül rá lehet csatlakoztatni a „motorneuronokat”, az irányítórendszereket, amik mozgatják a dolgokat. Ha valaki megtalálja az egyiket, átveheti az irányítást az MI felett. De a legtöbb ilyen MI-rendszert biztonságosra tervezték. Ez egy játék. Ők, a tervezők, miellenünk. A bejáratokat célzottan alakították ki, biztonsági intézkedések gyanánt, hogy egy külső vezérlő vagy felhasználó a rendszerre

csatlakozhasson. Karbantartó alagutak. Ott rejtik el őket, ahol a tervezők szerint senki más nem férhet hozzá. De ha létezik egy bejárat, valaki meg is találhatja. Csak idő és energia kérdése. Számukra arról szól a játék, hogy olyan időigényes és bonyolult legyen betörni a rendszerbe, és megkeresni a bejáratot, hogy ne érje meg. Ökonómia. Próbálják magasabbra emelni a belépés árát annál, amit még valaki kész megfizetni.

– Viszont a Gólya Társaság hajlandó erre.

– Igen. Busásan fizetnek. Az ember nyugdíjba vonulhat belőle. De nem tudtam megoldani. Jóval azelőtt meghaltam volna, hogy megtalálom. Egymillió éven keresztül kellett volna abban a labirintusban sétálnom, hogy találjak egy bejáratot. Annak a térképnek egyetlen köbmillimétere olyan sűrű volt, hogy esküdni mertem volna... mindegy.

– Mire mert volna esküdni?

– Hogy egy emberi elme. A mintázata gubancos volt, hurkokat vetett, és visszakanyarodott önmagába, mindenfelé szétágazott, láncokat és kapcsolatokat hozott létre. És sűrű volt. Nagyon sűrű.

– Azt hittem, maga a legjobb.

– Nem. Én az *egyik* legjobb vagyok. De ez nem ugyanaz, mint a legjobbnak lenni. Két operátorról tudok, akik jobbak nálam. Van egy orosz fickó... ő zseniális. A szakmában csak „Bakunyin” néven ismerjük... valószínűleg ő a legjobb. Tízszer olyan jó, mint én. Vagy százszor. Nem tudom. Aztán van egy tibeti operátor, aki holonokat tervez, de ő nem vállal bér munkát. Állítólag apáca egy lámakolostorban.

– Maga szerint valamelyikük képes lehet rá? Találni egy bejáratot?

– A büszkeségem azt mondatja velem, hogy nem. De valójában nem tudom. Az orosz annyival jobb mindenkinél, hogy fogalmam sincs, mire képes. Ő egy teljesen másik világ.

Az idősebb férfi áttolta az útlevelet az asztalon.

– Köszönöm.

– Ennyi volt?

– Egy drón hexakopter várja a kikötőben, egy régi vitorla alatt, egy használaton kívüli móló végén. Ezen a hajón van egy könnyű autocsónak, ami elviszi odáig. Felmegyek magával a fedélzetre.

– Köszönöm.

– Mi álljuk a szavunkat. Megtaláljuk, ha még szükségünk lesz magától valamire.

– Hogyan?

Már a fedélzeten jártak, a Márvány-tenger felől enyhe szellő fújt a sötétben. A szoros túloldalán a város fényei világítottak, előttük pedig a szorosban járó többi hajó lámpái lebegtek.

– Balszerencséjére az embereket, mint a bejáratokat, kellő munkával meg lehet találni.

A túlpart fényeit ekkor kitakarta és megszüntette egy eléjük került objektum.

Aztán egy hatalmas hajó lapos orrának fala magasodott fölējük, máris olyan közel hozzájuk, hogy semmire sem maradt idejük.

Ilyen sebességgel a partba is bele fog csapódni. Mások is meg fognak halni. Hány embert hajlandóak megölni azért, hogy elkapjanak engem, és ezt a zsoldost, akit felbéreltek? Emberek fognak meghalni az ágyukban, akik annak sem lesznek tudatában, miért vették el az életüket.

Ariadné fonala, azon kapta magát, hogy erre gondol, miközben a vízbe ugrik, tudván, hogy már nem menekülhet. Sebezhető bármilyen ollóval szemben.

Legalább nem érzek félelmet.

Az automata teherhajó a csónakba csapódott, kettészakította, és mindkét felét a víz alá szorította. Csak letört darabok emelkedtek fel a nyomában.

Gondoljunk a „gerinces” szófordulatra, és hogy mi a közös benne az olyan jelzőkkel, mint a „derék” és az „egyenes”. Amint belátjuk, miként válik a testünk és a mozgásunk metaforává az etikáról, magatartásról és erkölcsről való beszédünk során, elkezdjük megérteni a problémákat, amelyekkel akkor találkozánk, ha egy olyan lénnel kommunikálnánk, amellyel nem egyezik a testfelépítésünk.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A POLIPOK VÉDELME mellékes...

Ha egész éjjel nem aludt, azokon a dolgokon gondolkodott, amiket közölni akart dr. Mínervodóttir-Channel – az összes visszavágást, a vádaskodásokat.

De ahogy egyenként újra meg újra átvette őket, haragjának nagy részét is kiadta magából. És a kis termetű, törékeny alak az asztalnál – még Hánál is alacsonyabb – nem segített, hogy fenntartsa a haragját.

Ha rengeteg műsorfolyamban látta már őt. Látta tanúskodni az ENSZ Mesterséges Intelligencia Bizottsága előtt, interjú közben a laborjában és egy észak-európai tengerparton kocogva a hajnali fényben valami vágóképen a cég egyik reklámjában. Dr. Mínervodóttir-Chan az a fajta híresség volt, akit utáltak a „valódi” tudósok – leginkább a nagy tudása miatt. Bárcsak a többi hasonló népszerű tudóshoz hasonlóan mondana valami nem helytállót. Bárcsak pontatlanul fogalmazna abbéli igyekezetében, hogy lebutítsa a munkásságát a nagyközönség számára.

De nem fogalmazott pontatlanul, és ritkán vette a fáradságot, hogy bármit is lebutítson. Mindig nyilvánvaló volt, hogy tudja, miről beszél – sőt, talán ő az egyetlen ember, aki tényleg érti a mondandóját.

Dr. Mínervodóttir-Chan technikája az volt, hogy leírásokkal ködösített, amit a technokraták már nem tudtak követni. Amikor megkérték, hogy magyarázza el a dolgokat a közönségnek, lenézően viselkedett. A grimaszai híresek voltak, mémekhez vették kölcsön őket. Úgy beszélt az emberekhez, mintha minden mondatával vitát kezdeményezne. A világ, ezt kristálytisztán egyértelművé tette, útban volt neki. Olyasmi, amit próbált félreoltni, hogy folytathassa a tevékenységét. És ez a tevékenység túl bonyolult ahhoz, hogy mások megértsék.

De ez a nő itt Ha előtt bizonyára nem ő volt.

Hanem valaki más.

Hának már a nyelve hegyén volt, hogy *a műsorfolyamokban nagyobbak tűnik*. De nem – nem erről volt szó. *A műsorfolyamokban hatalmasabbnak látszik*. Ahogy ült az asztalnál, és ugyanolyan fényes alumíniumcsészéből itta a kávéját, mint a többiek, Mínervudóttir-Chan egyszerűen fáradtnak tűnt – ugyanolyan fáradtnak, mint ők. Talán fáradtabbnak.

Evrím pár székkal arrébb ült le tőle. Altantsetseg az asztal végében foglalt helyet, egy szelet hjónabandssælát tömött a szájába, amit Mínervudóttir-Chan hozott neki, a szája maszatos volt a rebarbaralekvártól.

– A neve – szólalt meg Mínervudóttir-Chan – *boldog házasság süteményt* jelent, mert azt mondják, ha valaki jól tudja elkészíteni, akkor boldog házasságban lesz része.

– Nem is tudtam, hogy maga volt házas – mondta Altantsetseg két falat között.

– Boltban vettem. Kizárt, hogy legyen időm sütögetni. Talán ezért sem működött jól a házasságom. Fiatal voltam, és tévedtem azzal kapcsolatban, hogy mi a fontos az életben. Biztosan nem a sütögetés. Vagy a házasság, akár boldog, akár nem. Finom ez a kávé.

A biztonsági tiszt az ujjával Evrím felé bökött.

– Ő nem is iszik kávéját. De meg tudja főzni.

Evrím vállat vont.

– A jó kávé nem több, mint drága babszemek, tiszta víz és matematika.

Hatásszünetnyi csend.

Itt most mondanom kellene valami okosat. Becsatlakozni az élcélődésbe, ami utat nyit köztünk.

– Ha szintén hozott süteményt – mondta az android. – Macaront. Gyönyörűek voltak.

– És finomak – mondta Altantsetseg. – De ő is vette őket.

– Reméltem – mosolyodott el Mínervudóttir-Chan. – Nem bízom az olyan tudósokban, akiknek van idejük sütni.

A foglyaid vagyunk. Mondd ki!

Evrím egy szelet hjónabandssælát tett Ha elé.

– Úgy hallottam, ő veszi a legfinomabb hjónabandssælát. Kóstold meg!

Ha belekortyolt a kávésbögréjébe, amely ugyanolyan volt, mint a többi, és szemrevételezte az előtte lévő szelet süteményt. *Mondd ki!* Felemelte, és beleharapott.

Igen, csodálatos volt.

– Tudom, mit szeretnél mondani, Ha – szólalt meg dr. Mínerudóttir-Chan. – És igen. Így igaz. Altantsetseg parancsot kapott, hogy öljön meg, ha megpróbálsz elhagyni a szigetet, vagy jelzést küldesz a külvilágba. És ugyanez a parancs vonatkozik Evrimre is. Nem tudtuk volna örökre titokban tartani előttem. És tudom, mit éreztek... mindketten. Elárultak, kelepcebe csaltak, kihasználtak. Jogotok van így érezni. Azt viszont nem értitek, *miért* alakult így.

– És azért jöttél ide, hogy ezt elmagyarázd? A *miérteket*?

– Azért jöttem, hogy elmagyarázzam. De leginkább azért, hogy megnézzem, hogyan haladtok a kutatással. És segítek... ha tudok.

Mármint megszerezd az adatokat, amikre szükséged van.

De ez az előtte ülő nő semmiben sem hasonlított a cinikus, lenéző cégvezetőre a műsorfolyamokból. Itt csak egy sebezhető ember volt sötét karikákkal a szeme alatt, aki süteményt hozott magával egy helikopteren. Ha egy szót sem szólt.

– Vegyél még egy szeletet.

Ő észre sem vette, hogy már megette a süteményt, amit Evrim tett elé, pedig nyoma veszett. Elfogadott még egyet a doktornő kezéből. Aztán meglátta: Mínerudóttir-Chan kabátjának hosszú ujjá alatt. A fehér sebhelyek csipkemintázata a csuklóján, ennél tisztább jel már nem is lehetne. Mínerudóttir-Chan nem csak a világ iránt érzett megvetést. Ha haragja megenyhült.

– Köszönöm.

Mínerudóttir-Chan észrevette, hogy a sebhelyeit nézi. Vagy szándékosan mutatta meg őket?

– Van még egy torta. Talán ez a boldog házasság titka. Mindig lennie kell még egynek. Vagy az ígéretének. Egy újabb szabály, ami felett menet közben talán elsiklottam.

– Nem tudod örökké megvédeni ezt a helyet – szólalt meg Ha. És most hadarta a szavakat. Az összes félelmét, ami ébren tartotta éjszaka, a rettegést, amit tablettákkal és azzal fojtott el, hogy a munkájára koncentrált. – Mindegy, hogy Altantsetseg

hány embert hajlandó megölni, hogy biztonságban tudja ezt a helyet, nem fogja meggátolni, hogy még többen idejöjjenek. Amint megtudják, mit találtunk itt. Ebbe belegondoltál? Hogy mire számíthatunk, és ez mit jelent a polipokra nézve, amiket tanulmányozunk? Minden nemzetközi hatalma ellenére még a DIANIMA sem képes megvédeni őket a világtól. A világ be fog törni ide. Ki fogja pukkantani a fantáziavilágodat, akár egy szappanbuborékot. És a polipokat zargatni, piszkálni, üldözni fogják. A legjobb forgatókönyvek is olyan rosszak, hogy a gondolatukat sem bírom elviselni. Ez nem az első kapcsolatfelvételtől szóló mese lesz, amelyben az emberiség eléri a megvilágosodást, mert végül ráébredünk, hogy nem vagyunk egyedül az univerzumban, és mind megfogjuk egymás kezét, aztán közösen éneklünk a tábortűz körül, miközben a csillagokat nézzük. *Fajként* alkalmatlanok vagyunk egy ilyen boldog befejezésre. Nem. Ez az egész annak a törékeny kis társadalomnak a felszámolásával fog véget érni, amit a polipok odalént építgetnek, az óceáni ökoszisztéma maradványai között, amit évszázadok óta módszeresen, ipari léptékben pusztítottunk. Azzal végződik, hogy kiirtunk még egy fajt. Ráadásul ezúttal egy olyan fajt, amelyiknek kultúrája volt. Nem kihalás lesz, hanem népiítés. És azelőtt bekövetkezik, hogy nekem esélyem lenne megérteni őket...

– Igen – mondta Mínerudóttir-Chan. – Ez fog történni. Megint.

– Hogy érted, hogy „megint”?

– Neander-völgyiek. A gyenyiszovai emberek. *Homo naledi*. *Homo floresiensis*. *Homo luzonensis*. Ez nem az őseink listája, hanem az eszközhasználó, kultúrával rendelkező emberfajoké, amelyeket kiirtottunk. Bárhol is találkoztunk valakivel, akivel képesek voltunk kommunikálni, akitől tanulhattunk volna, akivel osztozhattunk volna a bolygón, meggyilkoltuk. Tanulhattunk volna tőlük, együtt növekedhettünk volna, együttműködhattunk volna. De ehelyett betörtük a koponyájukat, leszúrtuk őket, kiűztük őket a termékeny vidékekről a sivatagba, ahol éhen haltak.

– A bizonyítékok ezzel kapcsolatban kétségesek.

– Elég egyértelműek. Csak találgatni tudunk, milyen mészárlásokat követett el a fajunk a történelem előtt, a régi idők nagy sötétségében még azelőtt, hogy feljegyzéseket tudtunk

készíteni az életünkről. De azt elég jól tudjuk, hogy nem olyan régen mik történtek. Arról rengeteg bizonyítékunk létezik. Amit nem tudunk asszimilálni, azt elpusztítjuk. Nézd, mit próbáltak tenni az én Evrimemmel! Tudtad, a DIANIMA-nak hány szervezett merényletet kellett megghiúsítania, hogy vigyázzon Evrimre? Hányszor próbálta valaki megölni bombával, lőfegyverrel, drónnal? Itt kellett elrejtennem, hogy megvédjem.

– Hogy megvédj? – Evrim felpattant. – Hogy megvédj? Mitől? Abban sem hiszel, hogy valóban élek!

– Az az ostoba interjú. Nevetséges sajtóhakni – mondta dr. Mínervudóttir-Chan. – Hazugságokból kellett falat húznom köréd, Evrim, hogy megvédjelek a világtól. Az emberektől. Azoktól, akik lelőtték a munkatársainkat Moszkvában. Azoktól, akik felrobbantották az irodáinkat Párizsban, akik kiloccsantották az igazgatóhelyettesünk agyát. Igen... tudom, mire képesek az emberek. Igen. Tudok róla, mit tett az emberiség minden egyes alkalommal, amikor találkozott egy másik tudatos fajjal, vagy akár a sajátunktól eltérő kultúrával. Gyűlöljük a riválisokat. A versenytársakat. Akárhányszor felbukkant egy, elpusztítottuk. Nagyon is jól tudom, Ha, mi fog történni, ha ezt a „szappanbuborékot”, ahogy te fogalmaztál, ezt a finom membránt, amit felhúztam e köré az értékes hely köré, kipukkantják. És ezért vagyok itt: mert kifutunk az időből.

Kifutsz az időből, hogy összeszedd az adatokat, amikre szükséged van tőlük.

– Igen – mondta Evrim. – Azóta késésben vagyunk, hogy megtörtént a felfedezés. De ez...

– Nem erre gondoltam – szakította félbe Mínervudóttir-Chan. – Nem metaforikus értelemben beszélek az emberi hajlamokról vagy a világ működéséről. Úgy értem, ennek a helynek az elpusztítása már megkezdődött. Magát a DIANIMA-t szorították sarokba. A szigetvilágot nem tudják elvenni tőlünk, úgyhogy minket szereznek meg.

Altantsetseg kinézett az ablakon. *Mintha látna valamit a horizonton, ami közeledik felénk. Valamit, amit még az ő kifinomult fegyverrendszerei sem tudnak megállítani,* gondolta Ha.

– Ellenséges felvásárlás – mondta a biztonsági tiszt.

– Pontosan – felelte Mínerudóttir-Chan.

– De kicsoda?

– Ha ezt tudnánk, lenne esélyünk megállítani. De ezek a dolgok nem így működnek. Bárki is legyen az, nem elég, hogy van elegendő pénze fiókvállalatokként felvásárolni minket, de még arra is jut neki, hogy elrejtse az erre használt cégek tulajdonosi viszonyait, és ezernyi fedőcéggel játszon velünk itt a piros, hol a pirost. Akárhányszor megpróbálunk rájönni, ki áll mögötte, csak üres fedőcégeket találunk, elhagyatott fúrótoronyokban kikiáltott független országokban bejegyzett vállalatokat, cégvezetők neveit, amik temetőbe vagy még több névhez és még több olyan fedőcéghez vezetnek, amik szemlátomást a semmiből gazdagodtak meg. Ástunk és ástunk, de nemcsak arra van keretük, hogy felvásároljanak minket, hanem arra is, hogy a kémeink nyomozásai elől is elmeneküljenek. És az ilyen mennyiségű pénz ijesztő. Mire rájövünk, kik ezek, már túl késő lesz.

– Biztosan vannak elméleteid.

– Valamelyik nemzetállamnak kell lennie, Moszkva, Peking, Berlin. Valaki annyi pénzzel, hogy az összes vállalat tőkéje eltörpül mellette. Legalábbis ez a legfrissebb elméletünk. Felejtjük el, hogy a kisebb országok közül való: a DIANIMA teljes bevétele nagyobb, mint sokuk GDP-je. És a legtöbb nagyobb cégben, amelyeket veszélyforrásnak tekintünk, vannak kémeink. Nem úgy fest, hogy ők lennének.

– De egyáltalán honnan tudhatnak róla, mit találtunk? – kérdezte Altantsetseg. – Tökéletes rádiócsendet alkalmaztunk. Már Evrim érkezése előtt sem szivárgott ki semmi. És csak Evrim jött ide, hónapokkal ezelőtt, aztán dr. Nguyen.

– Jó kérdés – felelte Mínerudóttir-Chan. – Mi viszont rátaláltunk, ami azt jelenti, hogy valaki más is rátalálhatott. Bármit, amit képesek vagyunk kideríteni, azt más is kiderítheti. És több gyilkosság is történt, a szigetről kitelepített embereket ölték meg. Valaki szeretné titokban tartani ezt a helyet.

– Ugye nem azt akarod mondani – kezdte Evrim –, hogy valaki pár halásznak és vendéglátósnak a Con Daó-i tengeri szörnyről szóló pletykája alapján végrehajt egy hatalmas ellenséges

felvásárlást a DIANIMA-val szemben, ami akkora cég, mint az ENSZ több tagja együttvéve?

– Pontosan ezt akarom mondani – felelte Mínervudóttir-Chan. – Valaki apránként szétszedi, amit felépítettem. Olyan cégeket veszítünk el, amikről azt sem tudtam, hogy a mieink voltak, amíg el nem vették őket tőlünk.

– A te céged – mondta Evrim. – Hogyhogy nem tudsz a fiókvállalataidról?

Ha a holonra gondolt, a tibeti drónokra – egy önállóan működő cég, egy teljes rendszer, független minden irányítástól. Vagy a polipok karjaira, amelyek szintén független rendszerek, nem irányítja őket felfedezés közben másik elme, csak a saját ideghálózatuk. És amikor a központi elme ellenőrzése alá vonja őket, már túl késő.

– Ezekkel sosem foglalkoztam... Én tudós vagyok. Mindig is az akartam lenni. Feltaláló, úttörő. A jövő formálója. A többi nem számított. A pénz nem volt több eszköznél. Eszköz ahhoz, hogy elősegíthessem a saját kutatásomat. A pénzügyeket a szakemberekre hagytam... engem csak zavartak volna. De most, ahogy szertefoszlik az egész, olyan részeit látom a birodalmunknak, amelyeket az általam foglalkoztatott emberek építettek, akikkel viszont sosem találkoztam. Termékeket, amiket mi fejlesztettünk, de a létezésükről sem tudtam. Olyan dolgokban volt benne a kezünk, amikről álmodni sem mertem volna. Bizonyos szempontból megvilágosító erejű volt megtudni, mennyit növekedtünk, iparágakba törtünk be, amik engem sosem érdekeltek. A vállalati terjeszkedésnek megvan a saját logikája: leányvállalatok leányvállalatokat vásárolnak fel, tágítják az érdekkörüket. Olyasmik történtek, amiket sosem hagytam volna jóvá, ha tudok róluk.

Független rendszerek, nem irányítja őket felfedezés közben másik elme...

– Hol tart a dolog? – kérdezte Evrim.

Ő is céges tulajdon? Meg lehet szerezni egy ellenséges felvásárlással? Lefoglalni egy leányvállalat eszközeivel együtt?

– Egyelőre nem érték el a fő részvényeket, de... több száz kisebb-nagyobb leányvállalatot már elveszítettünk.

– Mennyire súlyos?

– Feleakkorák vagyunk, mint egy évvel ezelőtt.

Evrím hirtelen felpattant az asztaltól. A széke a padlón csattant.

– Hogy hagyhattad, hogy ez történjen velünk?

– Ó, Evrím – mondta Mínerudóttir-Chan. – Ha olyan hatalmas lennék, amilyennek beállítasz, képes lennék megakadályozni. Még azt is, hogy a nap felkeljen.

– Sosem tartottalak hatalmasnak – felelte az android. – Egyedül azok hisznek hatalmasnak, akik a műsorfolyamokban látnak vagy a sajtóközleményeidet olvassák. Én ennél jobban ismerlek, Arnkatla. Ne feledd, ki vagyok: én ismerlek téged. Mindig is tudtam, hogy gyenge vagy. A nagy hatalmú emberek tudják, mit miért csinálnak. Te csak azt tudod, hogyan csinálj dolgokat. Hogyan építs elméket. Hogyan feszegesd a határokat. De azt nem, miért csinálod. Ugyhogy csak még több szerencsétlenséget hozol létre. Még több hibát. És most végre megkaptad a számlát. Most már látom. Nem tudod megállítani, ami a DIANIMA-val történik. Ugyhogy elmenekültél. Nem azért jöttél, hogy segíts nekünk. Nem tudsz nyújtani semmit. Csak azért jöttél, hogy elbújj. Nincs sem kimenő, sem bejövő kommunikáció: tökéletes. Nem kell végignézned, ahogy darabjaira hullik a világod.

Dr. Mínerudóttir-Chan a kezével körberajzolta magát a levegőben.

– Nem. *Ez az én világom*, Evrím. Ezek a szigetek. A polipok. És mindenekelőtt te. A legnagyobb elme, amit valaha építettem. Azért jöttem, hogy gondoskodjam róla: ha a világom darabjaira hullik, mindvégig mellette leszek.

– Sosem teszel valamit egyetlen okból – felelte Evrím. – Ismerlek. Lennie kell más oknak is. *Mindig* van valami más ok.

– Igen, Evrím – mondta dr. Mínerudóttir-Chan –, jobban ismersz, mint bárki más. – A doktornő felállt. – De az emberek változnak. És most...

– És most elmész kocogni – szakította félbe az android. – Hogy kiszellőztesd a fejed. Mint mondtam: ismerlek.

A polipok a színtiszta próteuszi lehetőségek megtestesülései. Egy forma, amelyben nincsenek egyértelmű határok test és elme között, amelyből hiányoznak a szilárd részek, és több idegsejt található karjainak sugarában, mint az agyában.

A polip egy olyan elme, amelyet nem korlátoznak csontok – idegsejtkapcsolatokkal átszőtt alakváltó hús, amely képlékeny kíváncsisággal fedezi fel a környezetét.

Milyen világot építene egy ilyen megfoghatatlan teremtmény?

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

HA ITT, A VÍZ ALATT érezte leginkább otthon magát.

Különös, hogy pont abban az elemben érzi ezt, amelyben nem lett volna képes segítség nélkül életben maradni. *Azt hiszem, nem mi választjuk az otthonunkat. Az otthonunk választ minket.*

Boldog volt, hogy a hajón lejátszódott jelenet után itt lehetett a víz alatt. A csuklója még mindig égett, ahol Altantsetseg megragadta, pedig az ereje ellenére – *először ért hozzám* – a nő szorítása gyenge volt. Nem visszatartotta, hanem kérlelte.

– Ne engem okolj a fogságodért – közölte vele Altantsetseg. – Nem én adtam rá parancsot.

– Nem téged okollak.

– Látom a szemedben, akárhányszor rám nézel: félsz és gyűlölsz.

– Nem... én nem félek tőled. És nem is gyűlöllek.

– Amiatt gyűlölsz, aminek hiszel. A börtönőröknek. De nekem ez többről szól.

– Nem gyűlöllek. Csak nem akarok beszélgetni veled. Ennyi az egész.

– Nem akarsz beszélgetni velem?

– Nem megy.

– Most is velem beszélsz.

– Mert rákényszerítesz.

– Áru!d el – Altantsetseg elengedte a kezét –, hogy miért nem tudsz beszélni velem.

– Nem tudom elfogadni, hogy képes lennél megölni, hogy itt tarts, és nem tudok olyasvalakivel beszélgetni, aki hajlandó magára vállalni egy ilyen feladatot... hogy elpusztítson egy másik embert.

Ekkor a másik nő esedező arckifejezése ridegebb lett. Megvetés. Lenézés. Gúny, amit a tolmácsgép egyenletes hangszíne nem adott vissza.

– Mind vállaljuk a feladatot, és megölünk dolgokat. Még embereket is. Ezt jelenti, hogy élünk. A létezésünk gyilkolással jár a bolygón. Mindenünket, mindent, amit az élethez felhasználunk, valaki mástól vettük el. Ha szerinted ez nem igaz, akkor csak egy naiv gyerek vagy.

– Ocsmány a világnézeted – mondta Ha. *És te magad is ocsmány vagy*, tette volna hozzá. De nem mondta ki: nem akarta sértegetni. És igaz sem lett volna. Hának eszébe jutott, ahogy Altantsetseg lebegett az irányítótartály fluoreszkáló akvamarinjában. Az izmokkal átszótt, sebhelyekkel szabdalt és csíkozott teste, amint saját szinkóparitmusára tekergőzik. Az iszonyú szépsége.

Csapdába esve. Ez volt Altantsetseg: csapdába esve abban, ahogy a világot látta... Végeérhetetlen konfliktusként. Még mindig a téli háborút vívta. A húsába volt írva.

A biztonsági tiszt akart még mondani valamit. Szóra nyitotta a száját – ám aztán becsukta. Ezúttal nem nézett rá megvetően. És kérlelőn sem. Nem volt a tekintetében semmi.

Ha átvette magát a hajó oldalán, ezzel lezárva a beszélgetést.

Arra számított, hogy nem találja nyomát a szimbólumnak, amit ő épített, Evrim pedig kiegészített. Napok teltek el. A víz hatásának, az áramlatoknak és az árapálnak el kellett volna temetnie.

De a szimbólum nem tűnt el. Az üvegek, amiket ő hozott ide, további üvegekkel egészültek ki – színesekkel és áttetszőekkel, régebbiekkel és újabbakkal. És most nem csak egyetlen jel volt ott: összesen hat, függőlegesen és szorosan egymás mellett elrendezve egy málló vulkáni szikla közelében, amely előbukkant az elmozduló homok alól.

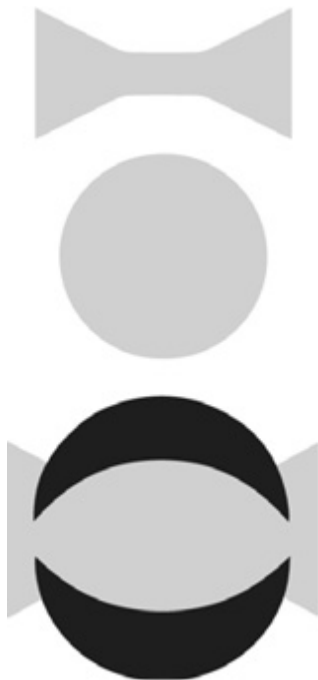
Ha sokáig lebegett a keskeny öböl kristálytisza vizének kora reggeli nyugalmában. Túl sok kérdés merült fel a polipok gondolkodásáról ahhoz, hogy megpróbálja valóban egymáshoz kapcsolódva – nyelvtan szerint – elrendezni ezeket a szimbólumokat, de itt az üvegekkel nem egy jel, hanem egy jelsorozat volt a homokba írva. Egy mondat? *Beszélnék hozzá.*

Ha a felszínre emelkedett.

– Kérem a képpapírt és az érintőceruzát.

Altantsetseg szó nélkül átnyújtotta neki. Ha észrevette Altantsetseg egyik drónját, egy ezüstszínű gömböt, amely turbólégcsavarok bilincseiben forogva suhant a víz felett.

Újra lemerült a homokhoz, és olyan gyorsan rajzolt a képernyőre, amilyen gyorsan csak remegő kezével képes volt rá.

Maga elé tartotta. Egy percig csak lebegett a vízben. Aztán a sarkára ereszkedett, és leült a homokban. Eltelt még egy perc.

A vulkáni szikla kiálló darabjának málló felülete kisimult és megfakult. Ahol korábban csak kő volt, most vízszintes hasadék tátogott. Egy szem. A szikla kettévált. Egy része kinyúlt, tapadókorongos karrá változott, tekeregve tapogatózott abba az irányba a vízben, amerre Ha ült, kezében a kijelzővel. A kar érzékeny, kúp alakú hegye megsimította a kijelzőt, mintha megpróbálná kitapintani vagy megízlelni a rajta lévő szimbólumokat. Aztán előrelendült, a kijelző köré tekeredett, és állhatatosan rángatta. Ha elengedte.

A szikla eltűnt. Lelepleződve, maga alá húzott, összetekert karokkal – eltekintve a kijelzőt tartó csáptól –, gyengéden érintkezve az öböl homokos fenekével a polip volt a helyén. Közelebb emelte a kijelzőt a szeméhez. Eközben egyik karját Ha felé nyújtogatta, aki próbált meg sem moccanni. A polip oldalra fordította a kijelzőt, fejjel lefelé. A másik kar elvette az érintőceruzát Ha ujjai közül, és megmozgatta, köré tekerte szívókorongos karjának hegyét, közel húzva a fejéhez.

Egy futó pillanatra úgy tűnt, megtörténik a lehetetlen – a polip a képpapírhoz emeli az érintőceruzát, és írni kezd. Ám ehelyett a homokba dőfte, és ezzel egy időben egy harmadik és negyedik kar lódult meg Ha felé, tapadókorongjaik a kezén és az arcán játszottak, a bűváruhája felületén, megízlelve vegyi összetételét.

Az érzelmi állapotom? Azt is képes megérezni?

A polip elsápadt. Széttárta a testét, függőlegesen megnyúlt, lelapította a köpenyét, miközben felegyenesedett Ha előtt. Az egyik karja még mindig a nő arcát tapogatta, a bűvármaszok pereménél játszott.

A lény könnyen lehetett akár akkora is, mint Ha. Nagyobb. Változtatni tudta a méretét, rugalmas teste minden másodpercben összehúzódott és tágult, de Ha látta, hogy magasabb volt nála, ha teljesen kihúzta magát.

És ekkor alakzatok öntöttek el a testét, kiáradva bőrének kromatoforáiból. Az áramlatba beágyazódott a hat alakzataból álló szekvencia, amelyet üvegekből raktak ki az óceán homokjában. Ám nem volt több, mint egyetlen felvillanás a többi között.

A polip eleinte fekete-fehér mintázatokra szorítkozott, de aztán színek is megjelentek rajta. Csillogó, összeolvadó és szertefoszló vonalak alakzatai áradtak le a köpenyén egészen csápjainak hegyéig, amelyek közül az egyik rátekeredett Ha jobb karjára, a másik még mindig a maszkját piszkálta, az arcát simogatta, míg egy harmadik a kijelzőt tartotta, és egy negyedik az érintőceruzát fogta tekergő szorításában.

A kromatoforák a polip bőrén megtörték a fényt, és az alakzatok felragyogtak. Felvillantak és eltűntek, gyorsabban és lassabban.

A karjára tekeredett csáp megrántotta Hát, aki elveszítette az egyensúlyát. És közben a másik csáp utat talált maszkjának

pereme alá, feltörve a tömítést. Tengervíz ömlött be a maszk alá, elvakította a nőt. Aztán a csápok magukkal rángatták az óceán fenekén, arccal lefelé, még egy a nyaka körül, egy negyedik a bal kezét cibálta.

Ne. Még ne. Kérem.

A polip eleresztette. Fel kellett mennie, hogy megtisztítsa a maszkját. Fuldokolva, félig vakon ért a felszínre. És meglátta az elmosódott Altantsetseget, aki egy korábban elrejtett, rövid csövű kis géppisztolyt emelt maga elé, és rászegezte valamire Ha háta mögött. A nő megragadta Altantsetseg csuklóját, és a padló felé rántotta.

Hallotta a halk hangot, ahogy a polip a víz felszíne alá bukott a háta mögött. Milyen közel volt hozzá?

Altantsetseg beemelte a csónakba. Elvakította a fény. A szemét csípte a maszkja alá ömlött sós víz. Érezte magán Altantsetseg kezét, a végtagjaira siklott, keresztül a felsőtestén, durván és célratörően, a búvárruhája alá a nyaka közelében, sérüléseket keresett.

– Nem esett bajom – mondta Ha. – Nem esett bajom. Nem bántott. Jól vagyok. Jól vagyok. Ő csak... megvizsgált.

– Ne fogd meg még egyszer így a fegyverem! Le is lőhettelek volna.

– Inkább engem, mint őket – mondta Ha.

– Vitatható kijelentés. – Altantsetseg levette a maszkot a másik arcáról. Valami egy zörrenéssel a fedélzetre hullott.

– Mi az?

– Nem tudom – mondta a biztonsági tiszt, és lehajolt, hogy felvegye. – A maszkodban volt.

Altantsetseg feltartotta, de Ha szeme égett, és még mindig túl homályosan látott, hogy ki tudja venni az alakját.

Az elmében két én létezik. Az egyik a jelenvaló én, a hajó – az idegsejti aktivitás, amely lavírozik az emelkedettség és a banalitások között. A gondolatok között az élet értelméről és arról, hogyan ragasszuk vissza egy kávésbögre letört fülét. A másik áramlat az, amelyen a hajó megszületik: a jóval állandóbb én. A gyerekkori emlékek, a tanult koncepciók, szokások és sérelmek – a világgal való korábbi interakciók beépült rétegei. Ez az én is változik, de csak lassan – ahogyan egy folyó folyását is megváltoztatják a környezet változásai és az erózió, az idő elsöpörhet egy homokpadot, vagy felépíthet egy újat. Kizárólag változásokból tevődünk össze – de bizonyos változások gyorsak, míg mások csak évek, évtizedek, egy élet alatt jönnek el.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

– HALDOKLUNK. Ezt kell megértened. Napról napra sérülékenyebbek leszünk. Minél tovább éhezetsz bennünket, annál inkább le fogunk betegedni, munkaképtelenné válunk. Eleinte csak a leggyengébbeket fogja érinteni. Például Sont: ő máris beteg. Nem húzza sokáig. De hamarosan mind megbetegszünk. Akkor nem lesz senki, aki dolgozna. Érted? És azzal nem jársz jól. Fel kell függesztened a büntetésünket, különben nem lesz senki, aki feldolgozza a halakat, ha kifogtad őket.

Eiko elhallgatott. Milyen reakcióra számított a kormányosfülke biztonsági üvegétől? Megerősített acéllemez ajtajától? A mögötte lévő elmétől? Egy olyan elmétől, amely megtelik a tengerfenék radarképeivel, zátonyok és halrajok térképével, halászati módszerekkel és piaci árakkal. Egy elme, amelyikben az életük relatív értéke csak egy újabb adat.

Még több adat. Eiko pont ezt próbálta megértetni a hajóval. Hogy mit közölnek az adatok. Hogy az étkeztetésük nem a könnyörületről szólt: hanem az értékről. A munkások értékkel bírtak a hajó számára, amit meg kellett védeni. Ára volt a megölésüknek.

– Ha megölsz minket, tudsz pótolni. De bárhová is tartasz, vissza kell fordulnod az egyik feldolgozóhajóhoz új legénységért. Milyen messze van a legközelebbi? Ha közel lenne, már az örök megölése után visszafordultál volna. Időpocsékolás lesz, kárba ment üzemanyag. Szükségtelen veszteség. De én tudok neked segíteni. Ha újra teljes fejadagokat osztasz, teszek róla, hogy a munkások többsége keményen dolgozzon. Minden befogható ember keményen fog dolgozni a műszakjában. Bízna bennem. Beszélek velük, teszek róla, hogy jó munkát végezzenek. De ehhez energiára van szükségük. Ugyhogy kérek, segíts nekem! Ha megteszed, megígérem, hogy én is segítek neked.

A betűsablonnal felírt névre pillantott a kormányosfülke páncélozott acélajtaján: Wolf Larsen, kapitány.

Fel nem tudja fogni, mi lehetett ebben vicces.

– Kérlek, fontold meg.

Vacsoránál megint fél fejadagokat kaptak.

A hálóteremben Son a függőágyában feküdt. Az arca beesett, kiállt az arccsontja. Alacsony láza is volt – normális körülmények között nem lett volna komolyabb egy influenzánál. A teljes fejadagok eleve épphogy életben tudták tartani a legénységet. Fél fejadagok mellett az összes megmaradt munkás lefogyott, legyengült. De Son... Eiko szerint így nem fogja sokáig húzni. Több ételre volt szüksége, jó minőségű vízre, pihenésre. A gyógyszer, amit a hajó immár megvont tőlük, szintén segítene. Ezekkel Son felépülhetne. Nélkülük csak idő kérdése, mikor dobják át a hajó oldalán a feneketlen sírba.

Eiko félbetörte a fehérjepogácsáját, és odaadta Sonnak.

– Nem.

– De igen. Ha én nem eszem, akkor éhes maradok. Ha te nem eszel, akkor meghalsz.

Son enni kezdte a halpogácsát, rágta cserepes ajkai között. Amikor befejezte, megszólalt:

– Az otthonomról álmodtam. A szigetről. Álmodtam és emlékeztem egyszerre. És annyira tiszta volt az egész. Tisztább, mint a mostani ittlétem. Mintha az őseimmel beszéltem volna, a nagyapámmal és a dédapámmal, aki ötéves koromig velünk volt. A tengeri szörnyről beszélgettem velük. És emlékeztem... a dédapám... ő...

Son elhallgatott, nyelt egyet. Eiko adott neki egy korty vizet.

– Ő is tudott a Con Daó-i tengeri szörnyről. Ők úgy nevezték... dédapám generációja... hogy az Árnyék Hon Bán. Történeteket meséltek arról, hogy ha valaki éjszaka Hon Bán maradt, a lakatlan szigeten az öböl túloldalán, és mozdulatlanul ült, minden fény nélkül, akkor láthatta, ahogyan az árnyék kiemelkedik a vízből, és végigmegy a parton. Ő, a dédapám, gyerekkorában hallotta ezt a történetet. Tízévesen a legjobb barátjával elkötöttek egy csónakot, és naplemente után áteveztek az öblön. A fél éjszakát ébren töltötték a sötét parton, vártak. Holdtalan éjszaka volt. És végül eljöttek az árnyékok: nem is egy, hanem kettő. Aztán három, és négy, suhantak a vízből ki a partra, be az erdőbe, miközben ott ült a dédapám és a barátja, mozdulni sem

tudtak, megdermedtek az iszonyattól. Nagyjából egy perc múltán a majmok a szigeten üvölteni kezdtek. Majd tíz perccel később az árnyak visszajöttek a partra. Bemásztak a vízbe, és eltűntek. Megkérdeztem, mik voltak azok. Dédapám azt felelte, nem tudja, de a homokhoz lapulva közlekedtek, és nagyobbak voltak egy embernél. Megkérdeztem, miért csinálta, és azt felelte, mert az ő nagyapja is mesélt neki történeteket, és a saját szemével akarta látni. Később megkérdeztem nagyapámat, ő töltötte-e valaha az éjszakát Hon Bán. Azt felelte, nem... és hogy nem kellene elhinnem ilyesmiket, ha erős akarok lenni, mikor felnövök. Ezekkel a történetekkel csak ránk akarnak ijeszteni. És próbáltam hallgatni rá, mert ő tudta, mit jelent erősnek lenni. Kis korában bezárták a tigrisketrecekbe. Lúgot dobtak rá, és megverték, de ő csak hamis neveket mondott nekik.

Son elhallgatott, majd folytatta:

– Felnöttem, és elfeledkeztem az Árnyékról Hon Bán. De elkezdtem... elkezdtünk úgy gondolni a Con Daó-i tengeri szörnyre, mintha csak a semmiből bukkant volna elő. Mintha kapcsolatban lenne velünk: azért jött volna, hogy megbüntessen. De szerintem mindig is ott volt. A dédapámnak a nagyapja mesélt róla. Ő honnan hallotta a történetét? Valószínűleg a saját dédapjától. Aki az ő dédapjától hallott róla. Ő meg a sajátjától. És így tovább, egészen a khmerekig, akik az első emberek voltak Con Daón. És azon tűnődöm: mihez kezdett az Árnyék Hon Bán, amikor mi elhagytuk a szigetvilágot? Feltűnt neki? Hiányolt minket? A *társaival* együtt? Vagy örültek, hogy eljöttünk?

A kormányosfülke ajtaja előtt Eiko azt mondta aznap este:

– Kérlek. Ha hasznót akarunk termelni, mindannyiunknak együtt kell működnünk. Megértem, hogy rosszat tettünk. Nem én voltam a hangadó. Én nem akartam. És megígérem neked: nem próbálunk még egyszer kárt tenni a rendszeredben. Nem próbálunk megszökni. Keményen fogunk dolgozni. Csak életben akarunk maradni. Ételre, vízre és gyógyszerre van szükségünk. Cserébe hű munkások leszünk. Ha nem engedelmeskednek, nem kell megölnöd őket. Én magam teszem meg.

Vacsoránál dupla fejadagokat osztottak ki. Amikor Eiko kivette az ételét a nyílásból, talált a tálcáján egy csomag lázcsillapítót is a tömörített fehérjepogácsa mellett.

A világ részei vagyunk, és mindig is azok voltunk. Nem felette állunk. „Involválódunk” a világban. A szó az angolban nemcsak részvételt, összefonódást jelent, hanem belebonyolódást is, a „belegabalyodásnak” nevezett kuszaságot. A világ körbefon minket, megbújunk a folyamataiban, beleszöve az alakzataiba.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A KORALLDARAB ELÉG APRÓ volt ahhoz, hogy könnyedén elférjen Ha tenyerében.

Villái egy pár centiméteres töben olvadtak össze, majd három irányba elágaztak. Embert formált: álló testtartásban, lába szélesebb terpeszben, mint a válla, a csípője keskeny, karja és feje felemelve. Már az eredeti alakja is elég meglehetősen volt ahhoz, hogy ha valaki meglátta a partra mosva, megtartotta volna arra gondolva: *fura. Ennek ember alakja van.*

De nem csak ennyi. A hármas elágazás rövidebb, középső ágát, a „fejet” kidolgozták. Lekerekítették és simára dörzsölték. Amíg egy letört korallcsonk helyett fejet nem formált. És ugyanezt elvégezték az ág összes végződésén. A letört széleket lesimították. De ez sem volt elég: a „fej” kidolgozott felületén három bemélyedés volt a korallba faragva. Három vízszintes rovátka, két kisebb és egy nagyobb, úgy helyezkedtek el, hogy szemet és szájat sugalltak.

– A polip rátalálhatott a parton, vagy bárhol máshol. Az utómegmunkálást csinálhatta az egyik szigetlakó – mondta dr. Mínervudóttir-Chan.

Az előcsarnokban lévő asztalok egyikét kivitték a teraszra, az algákkal teli medence közelébe, mert dr. Mínervudóttir-Chan ragaszkodott hozzá, hogy „legalább napfénynél dolgozhasson. Gondolkodhasson a szabadban.”

A szabad levegő, a napsütés jelentette dr. Mínervudóttir-Chan számára az otthont, mint ahogy Hának a víz mélye. Arnkatla mindig úgy öltözött, mint aki kocogni indult, vagy most ért vissza. És amikor nem az egyik termináljába mélyedt, pontosan ezt is tette: futott a sziget útjain és ösvényein.

– Igen, ez igaz – felelte Ha. – Nem vonhatjuk le azt a következtetést, hogy ezt a polip *készítette*. Viszont ez egy *manuport*: olyan tárgy, amelyet célzatosan kiemeltek eredeti kontextusából, mert súllyal és jelentőséggel bír. Ezt képesek

vagyunk bizonyítani. A polip bedugta a koralldarabot a maszkom alá. Ideadta nekem. Minimum összekapcsolta a tárgy alakját a mi alakunkkal, és közölni akarta ezt a kapcsolatot. De azt is lehetségesnek tartom, hogy ő maga készítette a tárgyat.

– Logikai ugrás.

– Nem olyan nagy ugrás – vágott közbe Evrim. – Hával kaparásnyomokat találtunk a dagály utáni tócsákban Bay Canh szigetén, ahol pár éve meggyilkolták az egyik vadórt. A nyomok bizonyítják, hogy a polipok eszközöket használtak ahhoz, hogy lekaparják a kagylókat a szikla felületéről.

– És azokat az eszközöket nem emberek készítették?

– Nézd – felelte Ha –, joggal vagy szkeptikus, ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt, ami itt van a szemünk előtt. Te is láttad a merülődrón felvételét az interakcióról a polippal.

A terminálon a klipet megállították annál a pillanatnál, amikor a polip félrehúzta Ha maszkját. Látható volt a korallfigura széle, a csáp köré tekeredett hegyével. A nő nem tudott róla, hogy ott van az álcázott merülőhajó. *Pedig tudhattam volna. Altantsetseg mikor nem kémkedik utánunk?*

A drón felvett mindent attól a pillanattól kezdve, hogy Ha lemerült a vízbe, odáig, hogy a polip sebesen elúszott.

– A videón ajándékozást látunk. Célzott kommunikációt. És látni lehet a szimbólumépítést. A lény más tárgyakból is hasonló szimbólumokat hoz létre, mint amelyeneket kirajzol a bőrrén. Egy egész szimbólumsorozatot épített a tengerfenéken üvegekből, válaszolva arra a szimbólumra, amit mi építettünk. Ez írás: a képek átvitele a bőrről más hordozókra. Felismeri a bőrrén létrehozott szimbólumokat, amikor más hordozókon látja kialakítva őket, és maga is tárgyakat rendez el, hogy létrehozza az alakzatokat. Nem hiszem, hogy csak azért sajátította el ezt a tudást, hogy velünk beszélgesen: bizonyára már korábban is élt ezzel az eszközzel, vagy valami hasonlóval. Láttad a parton és a víz alatt talált szimbólumokat, amikkel a mieinkre válaszolt. Ugyanazok voltak, mint amiket „beszéd” közben hozott létre. És most ez egy még kifinomultabb válasz. Tényleg olyan távol esne az ilyen típusú, tárgyakból való szimbólumépítéstől az eszközhasználat, aztán ez a faragás? Ezek a tendenciák mind kapcsolódnak egymáshoz.

– De az elméletem szerint az emberek okozta környezeti nyomás miatt fejlődtek ki: létrehoztuk a „víz alatti jégkorszakot”. Azt akarod mondani, hogy pár száz év alatt váltak ilyen kifinomulttá?

– Nem – felelte Ha. – Belátom, hogy ebben tévedtem. Bizonyára mindvégig itt voltak. Már megint emberi nézőpontból szemléltem a dolgokat. Úgy véltem, hogy az egész miattunk történt. Most már az az álláspontom, hogy valójában velünk párhuzamosan fejlődtek, valószínűleg évezredekken át. Lehet, hogy beindítottunk valamit, valamiféle emergenciát azzal, hogy nyomás alá helyeztük őket, területeket foglaltunk el, de az evolúciójuk nem nekünk köszönhető. Ez csak és kizárólag az övék. A folyamat bizonyára jóval azelőtt kezdődött, hogy először hajókat bocsájtottunk a vízre. Ez a baj az emberekkel: azt hisszük, *minden* rólunk szól. Mindent a tetteinknek tulajdonítunk. Tőlem sem idegen ez a torzítás. De tévedtem. Ez *róluk* szól, nem rólunk. Egyértelmű, mit látunk... és biztos vagyok benne, hogy még több bizonyítékot fogunk találni rá. Korallból és kagylóhéjból faragnak dolgokat, eszközöket készítenek és használnak. Evrimmel azon viccelődünk, hogy a *kagylóhéjkorszakukban* járnak. Az elképzelés, hogy a technológiának megfelelően nevezünk el korszakokat, megint egy helytelenül alkalmazott emberi metafora. A környezetük korlátozza a technológiai fejlődésüket, de elképzelésünk sincs róla, milyen fejlett lehet a kultúrájuk. Minden jel arra utal, hogy egy magasan fejlett civilizációval állunk szemben. Emlékszel a Formadalnokra? A hosszú, költői előadásra? Az mesélés volt. Biztos vagyok benne. Megértem, ha szkeptikus vagy... de a szkepszis és a tagadás két külön dolog.

– Ó – szólalt meg dr. Mínerudóttir-Chan. – Én hiszek neked. Kezdetől fogva hittem. A szkepticizmus ösztönös: ezt a hangot minden tudósnak meg kell győznie a fejében. Az agyam próbál fékeket felrakni. De úgy vélem, van egy ugrás a talált tárgyakból a homokban kialakított alakzatok, az eszközökkel való faragás és az igazi „írás” között. Azzal kapcsolatban nem vagyok szkeptikus, mivel állunk szemben: a fejlettségük szintjét próbálom meghatározni. Az emberek esetében több százezer év telt el aközött, hogy számukra jelentéssel bíró tárgyakat gyűjtöttek, majd rituális céllal köveket rendeztek el, aztán konkrétan szimbolikus tárgyakat faragtak ki. Biztosan szeretném tudni, hogy az előbbiről

vagy az utóbbiról van-e szó. Tudni szeretném, mekkora távolságot próbálunk áthidalni.

– Azt hiszem, egy olyan kultúráról beszélünk – mondta Ha –, amely használ eszközöket, képes epikus történetmesélésre, és ehhez a korallemlerkéhez hasonló szimbolikus tárgyakat is létrehoz. Nem lennék meglepve, ha találnánk bizonyítékot az írásra, hogy átviszik a bőrükön megjelenő szimbólumokat más felületekre. Nincs nagy ugrás aközött, hogy felismerik a szimbólumaikat, ha más tárgyakból alakítják ki őket, valamint hogy képesek megalkotni ezeket a szimbólumokat, és ehhez eszközöket használnak. A szimbólumhasználat a bőrükön olyan, mint a mi beszédünk: időleges, és korlátozott, hogy mit képesek kommunikálni vele. De az írás igazi hatalom. Ha rendelkeznek írással, vagy hamarosan elérnek idáig, az azt jelenti, hogy a kulturális fejlődésük mértéke exponenciálissá vált, vagy hamarosan azzá válik. Azt jelenti, hogy torzítás nélkül képesek információt tárolni, könnyebben átörököltik egyik generációról a másikra, hozzáférnek, amikor szükségük van rá, építhetnek rá. Egy állandó kulturális tárolórendszer. Az írás tette lehetővé az emberiség számára, hogy ötezer év alatt eljussunk az elszórt törzsektől a globális dominanciáig: mélyidő nézőpontjából ez egy szempillantás. De ha a távolság méretéről akarsz beszélni, amit próbálunk áthidalni... ez nem egyszerű távolság. Hanem egy szakadék. Nem csupán a szimbólumok fejlődésének szintjéről vagy az eszközhasználatról van szó. Hanem arról a problémáról, amit a polipok alakja és a miénktől alapjaiban eltérő idegrendszerük felépítése jelent.

Ezért vagy itt. Ezért akarod ezt ennyire.

– Olvastam a könyved. Te optimista vagy. Azt hiszed, át tudunk kelni a szakadékon.

– A könyvem sokkal bizakodóbb egy kultúrával bíró fajjal való kommunikáció lehetőségével kapcsolatban, mint én. Annak kellett lennie, ez volt a célja. Azért született, hogy bátorítsa a problémára vonatkozó kutatásokat, és az emberek ne mondjanak le róla. De a probléma hatalmas. Lehet, hogy ezerszer veszünk majd sikertelenül rajtot, és értjük félre a másikat, mire képesek leszünk egyetlen értelmes mondatot közölni egymással. Az életemet is

eltölthetem ezen a szigeten, ezeken a problémákon dolgozva, és úgy halnék meg, hogy a munkám befejezetlen maradt.

– Remélem – felelte dr. Mínerudóttir-Chan –, meg tudom adni neked ezt a lehetőséget.

– Mennyi időnk van hátra?

– Bár tudnám. De egy szót sem váltottam a kintiekkel, amióta kiléptem a hexkopterből. Arra jutottunk, hogy a kintről érkező jelek veszélyt jelentenek. Nem kockáztathatunk. Ugyanúgy el vagyok vágva a világtól, mint te. Jelek se ki, se be. Altantsetsegnek van egy vészjelzője, de a biztonsági hálózat helyi szintű irányítómechanizmusát visszafogtuk, hogy a jelei ne érjenek nagyon túl a védvonalon. A sziget minden értelemben el van vágva a külvilágtól.

– Akkor ki irányítja a DIANIMA-t? – kérdezte Ha.

– Mint már mondtam: mindez nekem cseppet sem számított. A dolog üzleti része. Több mint egy évtizede nem veszek részt a DIANIMA napi szintű irányításában. Annyira nem vagyok ostoba, hogy azt higgyem, az elmékhez való érzésem átfordítható üzleti érzékre. A DIANIMA azoknak az embereknek a hozzáértő kezében van, akik a legjobban tudják, hogyan menthetik meg. Ha sikerül, minden idő a miénk, amit nyernek nekünk. Ha nem, semmi sem mentheti meg ezt a helyet. A vezetés részben arról szól, hogy az ember tudja, hogyan helyezze megfelelő kezekbe a bizalmát.

– Nem hinném, hogy te bízol bárkiben – vágott közbe Evrim. – Sosem volt az erősséged.

– Tanulok, Evrim. Tudom, hogy a biztonsági intézkedésekre nincs alkalmasabb Altantsetsegnél. Nyilván nem vállalnám a sziget biztosítását. Ugyanígy a pénzügyi mágia szempontjából a DIANIMA-nál dolgoznak a világ legjobbjai. Ha ők nem tudják megakadályozni, hogy az ellenségeink bekebelezzenek minket, akkor senki. Én biztosan nem. A cég pénzügyi jövője máshol fog eldőlni. Foglalkozzunk az előttünk álló problémával. Hogyan kelünk át a szakadékon?

– Amíg ti aludtatok – mondta Evrim –, én kidolgoztam néhány elméletet.

– Oszd meg őket velünk – felelte Ha. – Nekem egész éjjel csak rémálmaim voltak.

– Miféle rémálmok? – kérdezte dr. Mínerudóttir-Chan.

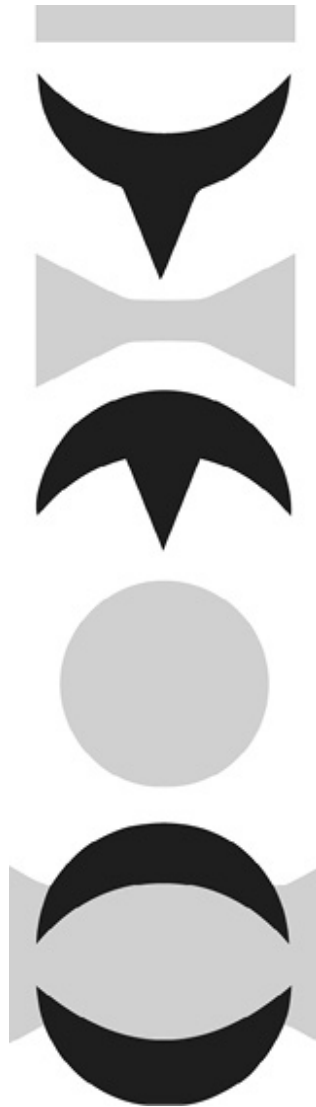
– Az egyikben a polip feltolta a szemgödörbe a korallembekét, egészen az agyamig. Ilyen finomságok.

– A nagy nyomás miatt.

– Lehet.

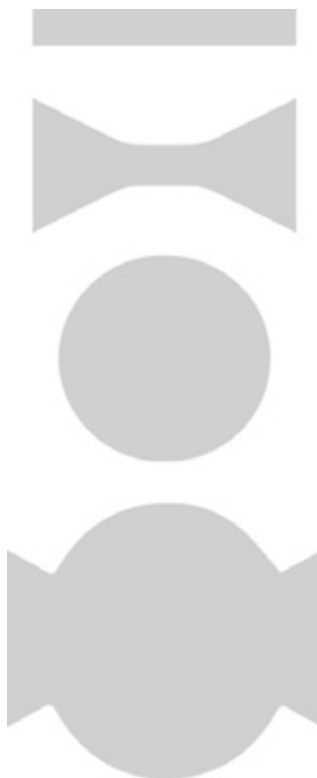
– Amiatt – mondta dr. Mínerudóttir-Chan. – Nekem elhiheted. Egész életemben voltak rémálmaim. Mutasd, Evrim, mit találtál ki!

Az android letett az asztalra egy terminált. A kijelzőn a következő sorozat látszott:

– Először szeretném ismertetni néhány feltevésemet. Amikor „beszélni” látjuk a polipokat, az alakzatok lefelé, az óceán feneké és a köpenyük széle felé haladnak a testükön, úgyhogy azt feltételezem, hogy a sorozatot felülről lefelé kell „olvasni”. Másodszor: azt feltételezem, hogy ezek a „hieroglifák”, amiket a polip létrehoz a testén, vizuálisak. Koncepciókat reprezentálnak. Ilyen értelemben egyszerre „beszéd” és „írás”. Tehát úgy vélem,

hogyan mozgó képek sorozatával kommunikálnak a bőrükön. Gondoljatok azokra a régi analóg filmekre, amikor egy szalag haladt keresztül a vetítógép képníylásán. Amikor „kitartanak” egy szimbólumot a bőrükön, ahogy a Formadalnok tette, a köpenyükön őrzik meg, középen. Ez a fókuszpont. Viszont többször megnéztem a felvett anyagainkat. És mint korábban mondtam: egyértelmű, hogy két mintázat van, egy sötétebb alakzatokból álló „előtér”, és egy „háttér” kísértetiesen szürke, de nagyon is szándékos, világosabb alakzatokból. Úgyhogy ha itt eltávolítjuk az előteret, és csak a háttérrel hagyjuk, ezt kapjuk:

– Ami szerintem ugyanúgy egy sorozat, mint az előtér mintázata. Legfelül egyetlen sáv vagy vonal, aztán ez a végein kiszélesedő vonal, aztán egy kör. Az utolsó alakzat mintha egy kör lenne a kiszélesített vonalra téve. Szerintem az utolsó egy

absztrakt szimbólum, a többit viszont *ikonnak* tartom. Követtem Ha gondolatmenetét, miszerint ha egy polip szimbólumokat használ, olyan dolgokat fog kiemelni a környezetéből, amelyek lényegi jelentéssel bírnak számára. A polipok szimbolikus nyelve a környezetükkel való interakcióikból és a saját alakjukból fog kifejlődni, ugyanúgy, ahogy a mi nyelvünk és szimbólumaink is a saját környezetünkből és alakunkból fejlődtek ki. Egész éjszaka felvételeket néztem arról, hogyan mozognak a polipok a környezetükben: álcázzák magukat, vadásznak és rejtőznek. Három dolgot kerestem a környezetében, amelyeknek jelentőséget tulajdonít. Három tárgyat. És órák múltán megláttam, ami ott volt az orrom előtt. Ez nem három, hanem egyetlen tárgy, három állapotban. Tessék: megmutatom balról jobbra, vízszintes sorba rendezve.

– Most már látjátok?

Altantsetseg, aki eddig karbantartást végzett az egyik irányítókesztyűjén, odasétált az előtérből, és a kijelző fölé hajolt. Ha felnézett a nőre. Nem az új tolmácsgép volt a gallérjára csatolva. Helyette a régi, viharvert készüléket viselte.

– Középső alak csokornyakkendő. Polip mondja, szeret drága fogadásra járni. Issza a koktélt. – Elsétált a part felé. – Aztán vízbe fojt.

Evrím elnézett utána. Volt valami kiismerhetetlen az arcán. Érzés, amit Ha nem tudott megfejteni. De talán ugyanez a kiismerhetetlenség rejlett az összes emberi arcban, csak Ha egyszerűen nem volt ennek tudatában.

Az android visszafordult a terminálhoz.

– Ez a polip saját szeme, amint kinyitja. A függőleges vágás először a szélein nyílik...

– Igen – vágott a szavába Ha. – Igen. Pontosan ez az...

– Először a szélein nyílik ki – ismételte Evrim –, amivel létrehozta ezt a kecskeszemre emlékeztető íriszformát. Aztán nagyon gyenge fényenél tág, teljes körként nyílik ki. A sorozat ikonikus: egy kinyíló szemet ábrázol.

– Ami jelentheti azt... – kezdte dr. Mínerudóttir-Chan.

De Evrim félbeszakította.

– Rengeteg mindent jelenthet. De... és ebbe kapaszkodom, ebben reménykedem... talán jelentheti ugyanazt, mint az embereknél. A szem olyan szerv, amely közös az emberekben és a polipokban. Úgyhogy talán elvezethet egy közös metaforához vagy metaforakészlethez. És ez az emberiség egyik legfontosabb szimbóluma. Nem egyszerűen valami perifériális dolog, központi jelentőséggel bír az egész emberi létezés szempontjából. A kinyíló szem... ez...

– Figyelem – mondta dr. Mínerudóttir-Chan.

– Öntudat – mondta Evrim.

– Születés – mondta Ha.

És ekkor mindannyiukból ömleni kezdtek a szavak, olyan gyorsan, hogy az sem volt mindig egyértelmű, hogy ki beszél.

– Intelligencia.

– Éberség.

– Felvilágosodás.

– Érzékelés.

– Felfedezés.

– Tudás.

– Ezek mindegyike – mondta Evrim. – És ezeken kívül a vallási és filozófiai szimbolikában még több minden. De a lényeg, hogy ebből talán kiindulhatunk. Nézzétek, milyen gonddal faragták ki a korallemlerke szemét. A rólunk készült képmás, feltéve, hogy tényleg polip készítette, árulkodik róla, milyen fontos számukra a szem. Ebből kiindulhatunk.

– Egy közös alap – mondta Ha.

– Ezzel visszatértünk a fajspecifikus metaforákhoz – közölte Evrim.

– Nem... nem tértünk vissza. Épp ezt mondom. Ez egy kisebb áttörés. A közös alap olyan metafora, amit mindkét faj megérthet. A polipok nem úsznak az óceánban, mint a halak: egy adott

helyen élnek. Az otthonukban, amit gyakran a földbe építenek. Őrzik a territóriumukat, és a tengerfenék homokjában és sziklái között másznak. Eddig a kettőnk közötti különbségekre koncentráltam. Elfelejtettem, hogy több hasonlóság is létezik. És rengeteg van belőlük. A szem az egyik, de amint keresni kezdünk, többet is találunk. Ezzel tudunk dolgozni. – Ha átkarolta Evrimet, szorosan megölelte, majd elengedte. – Páratlan vagy.

Az android pislogott.

– Bocsánat – mondta a nő. – Elkapott a hév.

– Nem, ne kérj bocsánatot. Csak... hát, ezt még senki sem csinálta velem.

Amikor Ha felnézett, észrevette, hogy dr. Mínevudóttir-Chan figyel őkét. Felismerte ezt a pillantást: egy tudós figyel egy tesztalanyt. Egy biológus vizsgál egy DNS-láncot.

A test és az elme nem két külön dolog, hanem egy és ugyanaz. Minden idegpálya célja az izomrostokkal való szinaptikus kapcsolat. A gondolatok tettekhez vezetnek, axonnyalábokon keresztül, amelyek elvezetnek a regények, a katedrálisok és az atombombák létrehozására használt eszközökhöz.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítészet

RUSZTEM EGYRE TÖBBET sétált a városban. A séta segített neki gondolkodni, haladni a munkával. De egyre gyakrabban úgy érezte, még a séták során is, hogy egy helyben topog. Az volt a baj, hogy senkivel sem tudott beszélni a munkájáról. Szükségképpen magányos tevékenység volt. És ha beszélt róla...

De ez a gondolatmenet visszavitte Ajnurhoz. Mennyi időt töltöttek együtt összesen? Pár napot? Még annyit sem. Órákat. Ajnur szelleme, amelybe kapaszkodott, egyáltalán nem hasonlított a lány élő valójára. És ki volt ez a lány? Rusztem csak futó pillantást vethetett az emberre a háritó ironizálás mögött. És érezte a lányt – ahogy testileg illettek egymáshoz.

De ez is semmiség. Sok ember illik össze ilyen értelemben, de ettől a dolog nem fog többet jelenteni.

Nem vagyok jól.

Egyre többször felmerült benne a gondolat. *Nem vagyok jól.* Úgy érezte, most, ahogy az utcákat járta, mintha évek óta először mindent tisztábban látna. Visszatért a gyermekkor szinte gyötrelmes tisztasága. Pár nappal ezelőtt egy zsúfolt villamoson utazott. Egy fiatal nő ült le mellé, a kabátja szélére. És ahogy igazított rajta, hogy elhúzza, a nő pedig bocsánatot kért, Rusztem az arcába nézett, és ebben a pillanatban tudatosult benne, hogy mindenki – mindenki –, aki vele utazott a villamoson, él. Ugyanúgy, mint ő.

Hogy mind élük az életüket, ami ugyanolyan fontos nekik, mint neki a sajátja, aggodalmakkal, célokkal és kapcsolatokkal, amelyeket ugyanolyan értékesnek tartottak, mint ő a sajátjait. És ebben a pillanatban eltelt a valahová tartozás csodálatos érzésével. Azt a melegséget érezte magában, ami néha egy jó beszélgetésből fakad.

Ez a világunk igazsága. És egyikünk sem látja, mert figyelmen kívül kell hagynunk ahhoz, hogy élhessünk sekélyes rendszerünkben.

Pillanatokkal később arra gondolt, még mindig mosolyogva: *hamarosan meghalok.*

Talán ez a tudás élesített ki mindent: a szagokat, az ízeket, és az összekapcsolódás furcsa érzésének visszatérését. Meg fogják ölni. Efelől nem volt kétsége. De ennek ellenére órákra belefeledkezett a munkájába. Eleinte, mint általában, egy útvesztőként gondolt rá. Ez volt a közkeletű metafora – a labirintus.

De az elmúlt pár napban elkezdte annak látni, ami valójában: egy palotának. Egy akkora palota, mint maga a világ. Ahogy bejárta a folyosóit, keresve az utat központi termeihez, egyre inkább felismerte a kialakításában a szépséget. Semmi ehhez fogható nem volt a világban. Ajándék, hogy bejárhatja. Meg fogják ölni. Ha nem a nő, akkor a mögötte álló szervezet. Ha nem ma vagy egy héten belül, akkor egy év múlva. De még ha az életébe is kerül, akkor mi van? Ki más lett volna rá képes, hogy lássa ezt az elmét, és meg is értse?

Rusztém úgy érezte, az egész élete ebbe az irányba tartott. Az összes magányosan töltött nap előjáték volt az ebben a városban töltött pillanatokhoz, a sétához ennek az elmének a palotájában, amitől ha már elteltődött, nekivágott az utcáknak. A korábbi életéből minden új formát öltött, célt és irányt kapott. Minden az itt és mosthoz vezetett, és ahhoz, amit ezután kell tennie.

Ha bármikor szüksége van ránk, jöjjön, és csöngessen be. És ha eljön az idő, cselekedjen helyesen.

Több alkalommal visszament az ajtóhoz, és fontolgatta, hogy becsenget.

És most itt volt.

Nem teszem meg. Nem gyártok fegyvert egy műalkotásból. Ez a dolog nem arra való, hogy manipulálják. Ez egy templom. Nem veszek részt a megszenteltelenítésében. Ezért vagyok itt.

Rusztém már legalább egy órája újra meg újra átvette fejben ezeket a mondatokat.

Megint megnyomta a csengőt.

Már pár perce az ajtóban állt. Korábban elképzelte, hogy becsenget, és kinyílik az ajtó. Az őszülő halántékot és a barátságos, mindentudó arcot. A kopott kordbársony katonai

dzsekit. De most abban sem volt biztos, hogy a megfelelő ajtónál jár.

Nem teszem meg, mondta magának újra. Fontosnak tűnt, hogy ezt az első passzust megfelelően elkapja. Akár egy jelszót. *Nem gyártok fegyvert egy műalkotásból.*

Az ajtó kinyílt.

Nem ő volt az, de Rusztem felismerte a férfit: öregember a homlokába lógó kócos ősz hajjal gondnoki kezeslábasban, amelynek névtábláján az állt: Farhod. Egy asztalnál szundikált a teremben, ahol Rusztem és a katonai dzseki férfi beszélgetett.

– Én...

– Igen – felelte a férfi. – Tudom. De nincs itt. Jöjjön velem.

Az öregember átlépett a küszöbön. Előhalászott egy kulcscsomót a kezeslábas zsebéből, és bezárta az ajtót egy hosszú rézkulccsal – az a fajta régimódi kulcs volt, amelyet régiségboltokban lehet fellelteni.

A férfi látta, hogy Rusztem a kulcsot nézi, és megszólalt:

– A biztonság nem a zárakban rejlik. Maga tudhatná ezt a legjobban. Jöjjön velem.

Rusztem követte „Farhodot” a dombra, majd keresztül néhány keskeny utcán, mígnem egy másik ajtóhoz érkeztek, amely csaknem ugyanolyan volt, mint az előző. Rusztem arra számított, hogy a férfi megint előhalássza a kulcsot a zsebéből, ám az nem tette. Megnyomott egy kis fekete gombot az ajtókeret mellett. Másodpercekkel később megszólalt egy berregő, és a zár egy kattanással kinyílt.

Odabent fehér csempe. Kórházi hangulat. Gyógyszerszag. Egy férfi a csempéknél is fehérebb köpenyben kávé ivott papírpohárból. Állva ivott, képpapírról olvasott valamit a kezében. Nem nézett fel rájuk.

Elmentek mellette egy ajtóhoz a folyosó végén. „Farhod” intett Rusztemnek, hogy lépjen be.

– Már várja magát. Ha alszik, üljön le, és várja meg, amíg felébred.

Rusztem belépett a helyiség barlangszerű félhomályába. Gépek pityegtek halkán, elszórt diódaconstellációk a sötétben.

A kezeket vette észre először. Az egyik egy érintőceruzát tartott a képpapír fölé egy tálcán – ugyanolyan ipari tálca volt,

amilyenén az étkezőkben szolgálják fel az ételt.

Az ágy fejénél egy kötszerbe burkolt formátlan valami hevert, rajta egy oxigénmaszkkal. Hagytak egy rést az egyik szemének, de a félhomályban Rusztem nem látta, hogy nyitva van-e, vagy sem. Minden mozdulatlan volt.

Akkor ülj le, és várj.

A kéz azt írta a képpapírra: „Üdv, Rusztem. Húzz ide egy széket.”

Rusztem engedelmeskedett.

„Mondani szeretnél valamit?”

– Mi történt magával?

„Kezdjük azzal, mit szeretnél mondani.” A kéz megállt, majd azt írta: „Gyakoroltad. Ne vesztegesd el.”

– Nem teszem meg. Nem gyártok fegyvert egy műalkotásból. Ez a dolog nem arra való, hogy manipulálják. Ez egy templom. Nem veszek részt a megszenteltségtelenítésében. Ezért vagyok itt.

A kéz azt írta: „Úgy hallottam, Bakunyinnak neveznek.”

– Igen – nevetett Rusztem. – Így neveznek. Orosznak hisznek. Tatár vagyok, de nekik mindegy.

„Jó becenév. Bakunyin írta az *Isten és az államot*. Olvastad?”

– Nem.

„Sok mindenben igaza volt. És sok mindenben tévedett. De többször volt igaza.”

– Talán el kellene olvasnom – felelte Rusztem. – Nem vagyok oda a könyvekért.

„Te másféle olvasásban vagy jártas.”

– Azt hiszem, fogalmazhatunk így.

„Az életben nincs idő mindenre.”

– Nincs.

„A templom szót használtad. Mesélj erről.”

Ahogy itt feküdtem, arra gondoltam, rég nem beszélgettem ennyit senkivel...

Ajnur.

Rusztemet átjárta a harag és a borzalmas veszteségérzet ismerős keveréke. Nyughatatlan érzés volt, megtalálta, bárhol is járt – a Pera Palace-ben, az utcán, a kávézókban –, és mindig, mint most is, figyelmeztetés nélkül és olyan erővel tört rá, mintha azt élné újra, amikor először közölték vele a lány halálhírét.

– Nem láttam még ehhez hasonlót. Nem... a közelében sem jár semmi. Életemben nem láttam még olyan MI-struktúrát, amit egy lapon lehetne említeni vele. Milliónyi metaforát használhatnánk rá, azt hiszem. Mind elégtelen lenne. Labirintus. Erdő. Galaxis. Szédítő a sűrűsége és a mérete. Ha meg kellett volna fogalmaznom, mi az, eleinte azt mondtam volna, hogy nem egy MI-hálózat térképe, hanem egy emberi elméé. Elvileg lehetetlen behatolni akár csak a peremvidékére is.

Hosszú szünet. A kéz azt írta: „De...”

– De aztán láttam, hogy ezt valaki felépítette. Voltak helyek... nevezhetjük őket *illesztéseknek*. Vagy széleknek. Mint... – Rusztem elnevette magát.

„Folytasd.”

– Megint egy metafora. Már csak metaforákban tudok beszélni. Egy olyan világban járok, ahol a szavak nem működnek, ezért muszáj tovább keresgélgni, máshonnan átemelni a fogalmakat. Azt akartam mondani... mint a Szörny a *Frankensteinben*. Nem az a tántorgó valami a régi filmekből, hanem amilyennek én ábrázoltam volna: valaki, akire ha ránéz, látja, hogy más emberek darabjaiból építették. Látni lehetne rajta a halovány sebhelyeket az illesztéseknél. Nem lennének ügyetlenek vagy látványosak, szabad szemmel szinte észre sem lehetne őket venni. Ez olyan. Egy elme, amit más elmékből építettek, különböző részek egybeolvasztásával. De amint megláttam az illesztéseket... képes voltam követni őket. Olyanok voltak, mint az utak a központ felé.

„Találtál egy bejáratot.”

– Igen. Három napja megtaláltam.

„De nem árultad el nekik.”

– Nem. Őszintén szólva nem tudom, miért nem. Először azt hittem, a félelem miatt: tudom, hogy ha egyszer megadom nekik, amit akarnak, és többé nem lesz tőlem szükségük semmire, eljönnek értem. Ezzel tisztában vagyok. De nem erről van szó. Egyáltalán nem. Nem félelmet érzek. Hanem... haragot. Megöltek egy lányt, akit ismertem. Randizgattam vele. Ostoba módon elmondtam neki, min dolgozom. És nem tudom kiverni őt a fejemből. Nem ez az oka. Csak valami, ami annyira zavar, hogy nem tudok továbblépni. Nem tudom, mit akarok... csak azt, hogy nem szeretném átadni nekik.

„Hogy merényletre használják a templomodat.”

– Igen. Hogy beszennyezzék.

„Mint ahogy téged beszennyezték”, írta a férfi.

Ruszttem érezte, hogy feláll a szőr a tarkóján. Később eszébe fog jutni ez a pillanat – amikor a férfi szavai az elevenébe találtak. Később azt fogja mondani valakinek: „Addig a másodpercig nem tudtam, hogy mindannyiunkba van egy bejárat. Akkor még azt sem tudtam, hogy ő megtalálta az enyémet. De éreztem. Olyan volt, mintha belém nyúlt volna, és elfordított volna egy tárcsát, és az egész szerkezet, amelyik meghatározza, hogy én ki vagyok, új konfigurációt vett volna fel.”

– Igen – felelte Ruszttem.

„És mit fogsz tenni?”

Ha bármikor szüksége van ránk, jöjjön, és csöngessen be. És ha eljön az idő, cselekedjen helyesen.

– Ezt én is szeretném tudni. Hogy mit tegyek. Megpróbálták megölni magát, igaz?

„Megpróbálták”, írta a férfi. „Azt hiszik, érdekel, mit csinálnának. Pedig nem. Csak ez a hely érdekel. A köztársaság. Azt csinálnak, amit akarnak – csak ne itt. Tizenöt emberrel végeztek, amikor próbáltak elkapni.”

– Az autohajó-baleset.

„Igen.”

– Elég könnyű, ha ért hozzá az ember. Én is törtem fel korábban autohajót.

„Az áldozatok közül hárman gyerekek voltak. Az egyik kisdéd, kilenc hónapos. A bölcsőben aludt.”

– Nem tudom kivenni a fejemből a kutyákat – mondta Ruszttem.

– A szigeten. Miért mesélt nekem róluk?

„Hogy legyen min gondolkodnod. Probléma, amit megoldhatsz.”

– Folyton azok az emberek járnak az eszemben, akik kieveztek a szigethez, hogy ételt hagyjanak ott.

„A jó szándékúak. Akiknek elég fontos volt a dolog.”

– Nem. Nem voltak jók. Gyengék voltak. Azonnal cselekedniük kellett volna. Ellen kellett volna állniuk, amikor jöttek a hatóságok, hogy elvigyék a kutyákat. Erőszakkal, ha kell. Az valódi jó szándék lett volna. Cselekedni. Eleve megóvni az állatokat attól, hogy elvigyék őket. Megvédeni. De amikor

számított volna, nem tettek semmit, és később próbálták olyan formában jóvátenni, ami kevésnek bizonyult. Haszontalan volt, és kegyetlen. Csak még több szenvedést okozott. A tétlenségük, amikor valóban számított volna, szintén egyfajta cselekvés volt. Egy döntés.

„Féltek. Az államnak nagy hatalma volt, és ők senkik voltak.”

– Hát, én is senki vagyok. De nem félek. Többé már nem.

A szimbolikus nyelv megtartja a jelentését még akkor is, ha nincsenek jelen a fizikai hivatkozási pontok: a „fa” szó mellett nem kell jelen lennie egy valódi fának, hogy közvetítse a jelentését. A szimbólumok rendszereket alkotnak, amelyek generációkon át stabilak maradnak. Akár évszázadokon keresztül.

Ezek az összetett rendszerek maguk is jelentőségre tesznek szert. Végső soron nem számít, hogy a görögök leégették Tróját. Az számít, hogy a történet átadható és reprodukálható. Saját jelentése és élete van.

A szimbólumok örökkévalók. Vagy legalábbis kitartanak addig, amíg létezik egy társadalom, amely képes értelmezni őket, és szabadjára engedik a kommunikáció erejét.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

– OTT. SVENKELJ JOBBRA, és menj át az összekötő nyíláson! Fényt látok abban a teremben.

– Mit csináltok?

– Jó reggelt, Ha. Gyere, csatlakozz hozzánk!

Dr. Mínevudóttir-Chan és Evrim az egyik nagyobb terminál előtt ült a hotel előcsarnokában, visszaűzte őket a szitáló eső, amely egész éjjel elborította a szigetet, és még reggel is kitartott. Altantsetseg magasodott följük, kezén az operátorkesztyűvel. Megmozdult az egyik ujja.

– Igen... ott be – mondta dr. Mínevudóttir-Chan. A haja és a ruhája nedves volt. Az időjárás ellenére kora reggel elment kocogni – órát lehetett volna hozzá állítani.

A képernyőn Ha meglátta a „hordós teremnek” elkeresztelt helyet, a rakodóteret, amelyben rengeteg polip épített otthont az elsüllyedt thai teherhajó hordóiban és tárolóiban, eltorlaszolta a bejáratukat gépalkatrészekből és más tárgyakból épített kertjükkel. A kora reggeli nap ferdén besütött a terembe, árnyékba borította a rakodótér nagy részét, amiben még a merülődrón gyenge fényviszonyokhoz igazított kameraszeme is nehezen látott.

Odabent semmi sem mozgult. Az álcázott merülődrón egy nyitott átjárót pásztázott a válaszfalon, egy körülhatárolt világosabb vízterületet, amely a nyíláson túl egy jobban megvilágított termet sejtetett.

Még egy rakodótér, kisebb, mint az előző, tűvékony nyalábokban szűrődött be oda a fény.

Eleinte Ha nem látott semmit, miközben a merülőhajó kamerái próbáltak állítani a blendenyíláson, és a képernyő kifehéredett. Aztán... itt a „padlót” megtisztították. Egy kövekből kialakított hevenyészett kör jelezte a központi helyet, amelyben nagyjából fél tucat rák mászott. Háromnak hiányzott az ollója.

Ezt a rakteret eredetileg fémcsövek szállítására használták, és első ránézésre a csövek rendezetlen halmokban heverték egy ferde válaszfalnak támasztva. De ahogy a merülőhajó végigpásztázott rajtuk, Ha látta, hogy a halmokat átrendezték, a csövek végét átmérőjük alapján lépcsőzetesen egymásra téve bonyolult mintázatot alakítottak ki, alkalmazkodva a terem adottságaihoz, és az alsó csövek minden csővég alatt afféle „polcot” hoztak létre. Ahol nem volt „polc”, a csöveket törmelékekkel töltötték meg, úgyhogy csak az egyik végük volt nyitott.

A rákok bágyadtan mászkáltak a megtisztított területen. Ugyanúgy, mint az első, nagyobb rakodótérben, itt sem látszott más mozgás a rákokon kívül. Aztán egy alak lőtt ki az egyik cső végéből – egy emberi ököl méretű meteor. A fiatal polip széttárta a köpenyét és lebegett, forogva ereszkedett a rákok felé. Ferdén fölé hajolva az egyiket a hátára fordította, aztán még egyet, majd egy harmadikat, majd visszaságuldott a csőbe.

Pár másodperccel később egy másik fiatal polip suhant elő a cső végéből, megigazította a három rákot, amelyek próbáltak visszafordulni, a hátára fordított még hármat, majd ugyancsak visszaságuldott a csővébe.

Ez a tevékenység többször megismétlődött, miközben minden egyes alkalommal további rákokat fordítottak a hátukra – hármat, aztán kettőt, aztán ötöt, aztán egyet, aztán négyet –, a második polip pedig követte az első példáját, mígnem láthatóan beleuntak a dologba. Az utolsó polip kimászott a csővéből, lebegett a rákok felett, majd anélkül tért vissza az odújába, hogy hozzájuk ért volna.

– Játsszanak – mondta dr. Mínervudóttir-Chan.

– Igen – felelte Ha. – Mintha óvoda lenne. Logikus. Mélyebben helyezkedik el a hajón, a bejáratát őrizhetik a felnőttek a külső kamrában. Beljebb tudunk menni?

– Átjáró itt lezárva. – Altantsetseg még mindig az újra elővett viharvert régi tolmácsgépet viselte. – Nincs út beljebb a hajóba.

– Akkor jöjjünk ki, és keressünk egy másik befelé vezető utat – mondta dr. Mínervudóttir-Chan. – Lássuk, mit találunk még.

– Talán visszamehetnénk az átjáróhoz, ahol az első felvételeket készítettük. Ott láttunk egy vegyes csoportot. Legalább egy

felnőttet, sok fiataalt és egy idősebb polipot, amelyik kezdte elveszíteni a pigmentációt a bőrében – vetette fel Evrim. – Mielőtt az álcázatlan merülődrónt összetörték. Talán ezúttal nagyobb szerencsénk lesz.

– Az a hely túl sötét ahhoz, hogy a merülődrón eleget lásson. Itt kihasználtuk a fényt – jegyezte meg Ha.

– Jobb kamera alacsony fényhez – mondta Altantsetseg. – Alkatrészcseré. Beválhat. – Máris kifelé kormányozta a kis tengeralattjárót a hajóból. Kamerája végigsiklott a kéreggel borított hajótesten, amelynek körvonalait elmosódottá tették a tengeri élőlények, pusztá korallzátonnyá és tengeri barlangokká változtatva a tereit.

– Gyerekkoromban – szólalt meg dr. Mínervudóttir-Chan – ámulatba ejtettek a hajóroncsok. Mi lehet érdekesebb, mint ezek az általunk létrehozott furcsa tárgyak, törekvéseink szándékolatlan következményei, hogy átkeljünk egy velünk szemben teljességgel ellenséges közegen? A bárkák megrakodva minden felfedezésre, kereskedelemre, háborúra vonatkozó reményünkkel. Megrakodva mindazzal, ami jó és rossz a társadalmunkban, majd visszaadva a természetnek.

– Fura gyerek – mondta Altantsetseg. – Kellene játszani kint többet. Barátokkal.

– Teliszórtuk a világ óceánjainak fenekét saját vízbe fúlt reményeinkkel – folytatta a doktornő. – Vajon ezek a lények mit képesek megérteni belőle? A mi tárgyainkban élnek, megtöltve az iparunk és az életünk elárasztott maradványaival. Mit raknak össze belőle?

– Inkább azt kérdezzük meg tőlük – szólalt meg Evrim –, mit raknak össze a hálóból és szigonyokból, amelyek lemészárolják a barátaikat és a családjukat. Vagy tudnak-e róla, hogy az emberek megeszik őket.

A merülőhajó leúszott az átjáró sötét négyszögébe.

Ha elgondolkodott rajta, milyennek tűnhet a vízből nézve egy emberek lakta part menti település – fények a fövény mentén, nevetés hangja. A homokon égő tűz megvilágítja az idegen, éhes arcokat.

A kamera állított magán. Ez a hely kisebb volt – hajókonyha vagy hálóterem. Nehéz volt megállapítani a tárgyak elmosódott

körvonalai alapján. Sötét volt bent – túl sötét ahhoz, hogy a merülődrón eleget lásson. Aztán megfordult, és egy alak rajzolódott ki előtte.

– Ott! – mondta Ha.

– Látom – felelte Altantsetseg.

Lassú, sápadt alak mozgott a válaszfal mentén: a bőre kifehéredett, csak rozsdás színfoltok maradtak rajta itt-ott. Két karja hiányzott.

– Tartsd így.

Nézték, ahogy az idős polip csáplókésekkel felfelé tolt a magát a vízben, és kiment a nyíláson. Altantsetseg elfordította a merülődrónt, hogy kövesse. A polip a teherhajó borítása mentén kúszott, fel a hajókonyha fedélzetétől a kormányosfülkéig, ahol beprézelte magát egy kis ablakon.

– Követhetjük? – kérdezte dr. Mínerudóttir-Chan. – Átférünk?

– Szoros – felelte Altantsetseg. – És áramlat. Kemény manővert paráznál. De megpróbál.

A merülődrón lendületesen elindult a kormányosfülke ablaka felé. Ahogy áthaladt rajta, küszködve a sodrással, az oldala keményen nekikoppant az ablakkeretnek. De Altantsetsegnek sikerült irányba állítania.

Odabent jó fények voltak – napfény sütött be a még mindig sértetlen, homályos plexiüveg ablakokon keresztül. De eleinte nehéz volt megérteni, mit rögzítettek a merülőhajó kamerái.

Az építmény nagy volt, koralldarabok és más tárgyak alkották. Egyik oldalon teljesen elfoglalta a kormányosfülkét, eltakarta a bal oldali ablakokat, elért egészen a fülke mennyezetéig, és az egyik sarkától a másikig.

Egyikük sem szólalt meg, amikor a merülőhajó tett felette egy kört. Külön kellett pásztáznia az építmény részei felett, nem tudta befogni egyszerre az egészet.

Sok koralltömböt megmunkáltak – alakítottak rajtuk, hogy bizonyos helyeken illeszkedjenek egymásba, de alakzatokat is véstek a felszínükbe, amelyeket a durva korallon a víz alatt nem lehetett kivenni.

Az építménybe ágyazott nagyjából harminc emberi koponya jobb felületet biztosított. A csontokat mély vésetek borították, és az így kirajzolódó alakzatokat valami sötét anyaggal töltötték ki. A

vonalak feketéllettek a fehér csonton – egymásba kapcsolódó alakzatok, amelyek közül Ha többet felismert, mert felvillantak az egyik polip bőrén. Ez viszont nem lineáris szekvencia volt – csak alakzatokba illesztett alakzatok, egymásba fűződő szimbólumok mintázata az alsó és felső állcsonton, illetve az orrsövényen. A faragott korallfalba illesztett összes koponya nagy gonddal elkészített műalkotás volt, mind különbözött a másiktól. A közöttük hagyott tér egyenetlen volt, de szimmetriát sugallt, a további vizsgálódások során feltárható logikát.

A merülődrón nagyjából egy percig vagy kicsit tovább lebeghetett felette, amikor a sápadt kar a kamerájára fonódott.

Kusza képek villantak fel, közelik tapadókorongokról, aztán a rövidzárlat okozta elektromos zaj, ahogy a sós víz betört a merülődrón borításán, és a készülék tönkrement.

Sokáig egyikük sem szólalt meg. Az előcsarnokot megülő csendben hallani lehetett a hullámtörést a homokos parton – még a hullámok hangját is, ahogy minden kiáramlás után visszahúzódtak a tengerbe, és a homok sziszegését minden hullámlökés után a dagályvonal mentén.

- Egy temető – szólalt meg végül dr. Mínerudóttir-Chan.
- Nem – felelte Ha. – Egy oltár.

A tudománynak, legalábbis az általunk ismert formájában, vannak határai. Összességében nem látja át a valóság összes aspektusát. Olyan rejtély valaki lelki élete, személyes tudása, és hogy milyen jelentést tulajdonít a dolgoknak, amihez a tudomány csak részlegesen tud hozzáférni. Jelen pillanatban az öntudat kegyetlen ténye tűnik a leginkább megfejthetetlennek: az, hogy valaha nem voltunk tudatos lények, most pedig azok vagyunk, és szubjektív tudással rendelkezünk a ténylegesen létező világról, amely mégis minden jelenleg rendelkezésünkre álló eszközzel felmérhetetlen.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

RUSZTEM A KOMP korlátjánál állt, a Boszporusz indigószínű hullámain nézte. Közvetlenül a felszín alatt medúzák úsztak, szerveik felépítése áttetsző testükben karikatúraszerű emberi arcokra emlékeztetett. Tágra nyílt szemű, tátogó arcok, amelyek döbbsen azon kapták magukat, hogy átváltoztak akarattal nélkül sodródó teremtményekké, kiszolgáltatva az áramlatok kényének-kedvének.

Ez a pokol. Zselés, agyatlanul zabáló húsmasszákként visszatérni. Megfosztva az akarattól és a választási lehetőségeitől, visszatérve az alapvető inger-válasz reakciókhoz. Értelme nélkül sodródni az áramlatban.

A pokol a választás hiánya.

A szeme sarkából látta a nő közeledtét. Nem nézett rá azonnal. De a feltűnése a látótere szélén, az abglanz kavargása primitív szinten irritálta az elmét. Érezte, ahogy az agya nógatja – az elméje tudni akarja: *Mi az? Veszélyt jelent ránk?* A tudatos elme alatt volt egy másik elme, amely minden egyes másodpercben azon dolgozott, hogy kategorizálja és elrendezze a világot. Az abglanz kavargó felhője nem illeszkedett ebbe a rendbe.

A nő mostanra odaért a korláthoz – háttal nekidőlt, emberi mivolta elrejtve a darázsrajként örvénylő színekben.

– Szóval – kezdte, és Rusztem biztos volt benne, hogy a gépies jellegtelenség megfosztotta szavait a szarkasztikus hanglegjtéstől – a nagy Bakunyin végre eredménnyel állt elő.

– Igen, megtaláltam maguknak a bejáratot. A gyenge pontot. Az egésztest feltérképeztem. – Felemelte a terminált, és a nő felé nyújtotta.

– Jó sokáig tartott.

– Életem legnehezebb munkája volt. Senki más nem lett volna képes rá.

– Előfordulhat. – A forgószélként kavargó színes üvegszilánkok a képernyő fölé hajoltak. – Le van zárva. Mi a jelszó?

– A jelszó a neve jelentése.

– Ne szórakozzon velünk. Árulja el.

– Evolúció. Az Evrim evolúciót jelent... és végtelenül találó név. Eleinte úgy gondoltam, ez az elme ugyanolyan kifinomult, mint az embereké, és ez benne a szép: egy emberi elme, de mesterségesen hozták létre. Tökéletes konstrukció. Viszont aztán elértem a mélyebb rétegeit. Egyáltalán nem emberi. Jobb annál. Olyan idegsejthálózatokat hoz létre, amelyek sokkal összetettebbek, mint bármi, amit az emberi elme készít. Ezek nem az emberi emlékezet szakadozott foszlányai, nem. Kastélyokat épít szintiszta emlékezetből. A biztonsági mentés, amit elloptak, mennyi is... hároméves?

– Olyasmi.

– Mostanra olyan kikristályosodott memóriastruktúrákat húzott fel, hogy minden eltörlül mellettük, amit mi egy élet alatt felépítünk. Képzeld el, hogy hiánytalanul felidézi életének minden mozzanatát. Mindent, amit tett vagy látott. Egy emlékpallota, amelyet kedve szerint bejárhat. Képzeld el, mennyi mindent megtudhat a világról egy ilyen elmével. Hogy mennyit fejlődhet.

– Elhiszem, hogy lenyűgöző.

– És gondoljon arra, hogy ezt akarták fegyverként használni.

– Akartuk? – A nő riadtan hátrált egy lépést Ruzstemtől. És ebben a pillanatban megértette. – Várjon. Hibát követ el. Az egy szörnyeteg...

Ruzstem érezte a szelet az arcán, ahogy a dolog lecsapott.

Kutatási drón volt. Elég egyszerű gépezet ahhoz, hogy könnyen fel lehessen törni, csak egy hosszú távú repülésre tervezett platform – költöző madarakat számoltak vele és időjárás mintázatok, légszennyezettségi szintet, helymeghatározási adatokat, háttérzajt és madárhangokat naplózott. A legkifinomultabb része az álcázóberendezés volt, arra tervezték, hogy ne zavarja a megfigyelt madarakat. Persze nem volt tökéletes. Ki lehetett venni a jármű vibráló körvonalait, a torzulást a levegőben.

Nekicsapódott a nőnek.

Ruzstem vére számított. Felkészült a jelenetre: a kompi riasztója, egy-két szemtanú a fedélzeten, még ebben a korai órában is. De mindebből semmi sem következett be. A

becsapódás olyan szögben érkezett, hogy átsodorta a nőt a hajókorláton. Koppanás hallatszott, aztán a törő csont reccsenése, ahogy az egyik lába nekiütközött a korlát legfelső rúdjának. Egy pillanattal később a test a vízbe csapódott, a csobbanás hangját elnyomta a komp hajtóműveinek zúgása.

A drón háromszáz kilométer per órával száguldott, amikor eltalálta. A nő valószínűleg meghalt, mire elérte a vizet. Ha mégsem, a víz elintézte a többit.

A sérült drón pillanatokkal később zuhant le, pár száz méterrel arrébb, egyszer felpattant a vízfelszínről, majd elsüllyedt. Zavaros folt a hullámokon, aztán eltűnt.

Ruszttem a komp kormányosfülkéje felé pillantott. Ma már sok kompot MI irányít, de ahogy a napfény visszaverődött az üvegről, nem tudta megállapítani, tartózkodik-e ember a fülkében.

Lehet, hogy vége az egésznek? Ilyen egyszerűen? A komp megállás nélkül folytatta útját, mintha mi sem történt volna. Ruszttem halk csörrenést hallott, mint amikor leesik egy érme.

Ott, a padlón. Valami csillogott a napfényben. Lehajolt, és közelebből megnézte – a fényreceptorok sorát, amelyek az állatok összetett szemét másolták. A hosszú, csillogó tűt a szája helyén. Ruszttemnek most eszébe jutott, hogy Ajnur hálósobájában hogyan döntötte meg a fejét, dörzsölte össze mellső lábait, és nézett fel rá.

Most mozdulatlan volt.

A neki szánt halál. Felette lebegett, várta a pillanatot, hogy átadja a terminált a nőnek.

Megbökte a cipőjével. Bogárként hevert, ízelt lábaival felfelé. Gondosan széttaposta, majd lelökte a fedélzetről a Boszporusz vizébe.

Vége. Vége a többivel együtt.

Most már szabad vagyok? Egy darabig talán. De idővel el fognak jönni érte. Ebben biztos lehet.

És még valamiben. Evrim legalább szabad lesz. Visszacúsztatta a terminált a tokjába.

„Nem tudom kivenni a fejemből a kutyákat. A szigeten. Miért mesélt nekem róluk?”

„Hogy legyen min gondolkodnod. Probléma, amit megoldhatsz.”

– Hát – mondta ki hangosan Ruszttem. – Megoldottam.

Összességében azok a tényezők, amelyek megakadályozzák, hogy megértsünk egy olyan idegen fajt, mint a polipoké, ugyanazok a tényezők, amelyek megakadályozzák, hogy őszintén megértsük egymást is: a hibás előfeltevések arról, „mi van” a másik fejében, a sejtésekből, részrehajlásból és elsietett ítéletekből összeálló félreértések. És a „másik” motivációival kapcsolatos, mindent átható bizalmatlanság, miközben próbálunk megérteni valakit és megértetni magunkat is.

Ha kudarcot vallunk, semmi szokatlan nem lesz benne. Egy másik szinten, de lényegében ugyanolyan lesz, mint a számtalan alkalom, amikor a fajunknak nem sikerült kommunikálnia.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

EZÚTTAL, AMIKOR EIKO felébredt a szirénára, tudta, hogy ki kell másznia a függőágyból, és a padlóra kell feküdnie. A fejét leszorítva hevert, ujjával összefűzve a koponyáját.

Son is kikelt a függőágyból, és mellette feküdt. A többiek kirohantak a hálóteremből, vagy felmentek a fedélzetre, védekezőhelyet kerestek, amiről tudták, hogy szinte semmitől nem védi meg őket. Mindezt hosszas csend követte. Eiko hallotta a *Tengeri Farkas* hajtóműveinek zúgását a mélyben, és az arccsontjában érezte a rezgésüket.

Valaki köhögött. Valaki motyogott valamit. Egy imát?

Son megszorította Eiko karját.

– Ez az.

– Miről beszélsz?

– Érzem az illatát. Napok óta. Az otthoni tenger. Megérkeztünk Con Daóra. Bevált a tervünk.

– Igen – mondta Eiko. – És most mi lesz?

– Most – felelte Son – a *Tengeri Farkas*nak vége.

Berregés hallatszott – a dongók adnak ki ilyen hangot, csak ez ezerszer hangosabb volt. Aztán a levegő összepréselődött.

Eiko egy pillanatra elvesztette az eszméletét.

Amikor magához tért, a hajó az oldalára volt dőlve. Próbált kikászálódni valaki alól, aki rajta feküdt. Csengett a füle, semmi mást nem hallott. Sikerült kimásznia a súly alól, és feltérdelt. Son. Son volt az.

Son megrángatta a ruhaujját, mondott valamit. A hálóterem ajtajára mutatott. Eiko odament az ajtóhoz. Igen, tudott mozogni. Alacsonyan guggolva támolygott a megdőlt fedélzeten, a dőlés szöge az iménti pár másodpercben is meredekebbé vált.

De meddig nem volt eszméleténél? Son félig kivonszolta az átjárón.

Kijutottak a hálóteremből. A főfedélzetre vezető lépcső függőlegessé vált, akár egy létra. A *Tengeri Farkas* tatja víz alá

került. Szürke, tajtékos víz buzgott fel a főfedélzeten. A hajófar és a rámpa máris az olajfekete tenger felszíne alá süllyedt. A férfiak, akik őrködtek, szétkenődtek a fedélzeten, megcsonkított testük az óceánba gurult.

A hajtóművek keményen dolgoztak. Hátramenetben ragadtak? Lefelé húzták a hajót, le a víz alá.

Aztán a tengervíz elérte a motorteret. A hajtómű köhögött, sivített – majd bedöglött. A hajó elsötétült, eltekintve a kormányosfülke halovány borostyánszínű jelzőfényétől, ahol a páncélozott elme védetten elkülönült a hajó többi rendszerétől.

Eiko érezte: a dongózümmögés. Nem a csengő fülével hallotta, hanem érezte – rezgésként a koponyájában.

Son rángatta, kiabált valamit. A korlátra mutatott. Ugorj!

Eiko ugrott.

A lökéshullám a levegőben érte el. Mintha egyetlen pillanatra megállította volna zuhanásának ívét a fekete vízbe, visszarántotta volna hajó felé. Aztán még távolabbra taszította, megpördítve a levegőben.

A vízben tért magához. Arccal felfelé, az eget nézve. A csillagok haloványak voltak, küzdöttek a fény ellen, amely kiradírozta őket, narancssárga, vörös és izzó fehér a látótere szélén. A karja és a lába magától mozgott, taposta a vizet, hogy a felszínen maradjon.

Lehajtotta a fejét, és meglátta a *Tengeri Farkast*. A halászhajó fedélzetének tetemes része mostanra víz alá került, az állványzat kiállt a tengerből. Az orr és az orrfedélzet felfelé, a csillagokra mutatott.

A víz felszíne felett égő tűz megvilágította a kormányosfülke megerősített acélját. A hajóágyú az egyik, majd a másik irányba fordult. Egy szem, amely azt a valamit kereste a magasban, ami elsüllyesztette a hajót. Tüzelt, majd megint tüzelt.

Son! Eiko csapkodott a vízben, a felszínt fürkészte. Ott – tíz méterrel arrébb. De arccal lefelé. Eiko odaúszott hozzá, küszködve a hátára fordította. Holtsúly. Halott. Nem... vizet köhögött fel, görcsösen rángott. Megrebbent a szemhéja, kinyílt. Mozgatni kezdte a karját és a lábát, megtartva saját súlyát a vízben. Eiko elengedte.

Együtt nézték, ahogy a *Tengeri Farkas* kormányosfülkéje kezd a víz alá bukni. A hajóágyú újra a levegőbe lőtt, aztán megint, vadul pörgött, végül mozdulatlanná vált. A víz már majdnem elérte a kormányosfülke vízzáró ajtaját. Aztán elhagyta. Túljutott a hajóágyún. A hajóorr magasra csapott, tett egy félkört, majd eltűnt.

A *Tengeri Farkas*nak vége. És az elméje? Kemény és vízálló biztonsági acél mögött, az acélkoponyájába zárva. Meddig marad életben a víz alatt? Pár percig, amíg a tengervíz elkezd beszivárogni az áramköreibe egy hibás tömítésen keresztül? Órákig? Vagy napokig, hetekig, hónapokig – akár évekig? Meddig működne tovább a sötétségben?

Eikót elöntötte a rettegés. Aztán a szájalom.

De miért? Abban nem volt élet. Nem volt benne semmi, csak értékszámítások: a hal ára, a tenger radarképei, számítások, hogyan foghat ki több tengeri proteint a piac számára. Semmi több, csak a bevételek és a kiadások szigorú logikája.

Halovány lángnyelvek lobogtak a vízen. Nem látszott a hold. Amint kialszik a tűz, ők Sonnal szinte teljes sötétségben maradnak, magukban a csillagokkal.

Eiko körbefordult, a látóhatárt fürkészte. Igen... szigetek körvonalai emelkedtek ki a vízből. De túl távol, hogy odaússzanak.

Ennyi volt. Víz általi halál. Hát... talán jobb, mint az éhhalál. Vagy hogy kettészakítja egy hálóról lepattanó éles kábel. Vagy a többi halálnem, amiknek szemtanúja volt ezekben a hónapokban.

Aztán valami a felszínre emelkedett. Alacsony, nyolcszögletű forma, közel lebegett a kihunyó tűz kígyóvonalaihoz, ahol a *Tengeri Farkas* a víz alá bukkott. Vörös jelzőfény villogott rajta.

Egy mentőcsónak. Eiko úszni kezdett felé. Nevetés – Eiko nevetett. Aztán Son is felnevetett, miközben mindketten a mentőcsónakhoz úsztak.

Könyörület. Talán benne volt az egyenletekben – miért ölje meg őket, amikor a haláluk nem szolgál semmilyen célt? Miért ne hagyja őket életben, amikor ő maga haldoklott? Most, hogy több munkát nem tud kisajtolni belőlük?

A számításoktól függetlenül könyörületnek érződött.

Az elme csapdába esett a víz alatt. Meddig marad életben? Meddig gondolkodik? Mennyit tudhat? Mennyit érezhet?

Eiko felmászott a fedett mentőcsónakra. Fogalma sem volt, honnan maradt rá ereje. Lenyúlt és megragadta Son ingét, küszködött, hogy jobb fogást találjon rajta, elérte a karját, és áthúzta a csónak gumioldalán. Ahogy Son nekidőlt, még mindig érezte, hogy a bordái milyen vésszesen közel vannak a bőréhez, a lapockája túl élesen kiáll a felszín alatt.

Aztán heverték egy pillanatig, hogy levegőhöz jussanak. Eiko hallotta, ahogy a tűz sziszeg a vízen.

– Evezők – mondta. – Ők...

Son Eiko szájára tapasztotta a kezét, és a fülébe súgta.

– A biztonsági drónok még itt vannak.

És igen: ott volt. Valami zúgott a levegőben. Vagy inkább több drón, kint a sötétségben. Ennek kellett lennie – és Eiko a csaknem teljes sötétségben meglátott egy tárgyat Son kezében. Fegyverfémből készült egyszerű gömb, egyik oldalán felpattintott sapkával. Son a hüvelykujjával tartotta lenyomva a gombot.

Valami, amit a barátja bizonyára az egyik őrtől vett el, miután megölték őket, amikor a munkások szétszították egymás között a holmijaikat. Valamit, amit elrejtett. Egy fegyver?

Nem. Eiko egy filmben látott ilyet, de élőben még soha. „Hordozható lyuknak” nevezték. Egy hétméteres sugarú zavaró: annyira elég, hogy elfedje a testhőjüket, és elhitesse a mentőcsónakról, hogy formátlan roncs a vízen.

Hangot hallott a távolból, halkan a tenger felett.

– Segítség. Segítsenek nekünk.

A zümmögés felerősödött. Aztán egy hangtompítós fegyver *tik-tik-tik-tik-tikje*. Zümmögés alacsonyan a víz felett, mozgásban, pásztázta a felszínt. Eiko megdermedt, a félelem a mentőcsónak aljához szegezte.

Tik-tik-tik-tik-tik.

Egy másik hang, motyogott valamit a legénység számtalan nyelvének egyikén. Imádkozott? Legalábbis imának hangzott.

A zümmögés megint irányt váltott.

Tik-tik-tik-tik-tik.

Olyan halk volt, akár egy szöcske szárnya, amely elhaladt a füled mellett.

Eiko meg akarta siratni a többieket, akik már mind elmentek. Son terve végzett velük. Meg akarta fojtani a barátját. Tudnia kellett, hogy a többségük meg fog halni. Vagy mindannyian. És nem érdekelte. Kitalálta ezt az elkeseredett tervet – a hordozható lyukkal, ami épp arra elég, hogy őt megvédje. Bosszút állhat, és lehetősége lesz rá, hogy hazajusson.

Egyáltalán Eiko számított neki?

A távolban sziréna hallatszott. A zümmögés felerősödött odakint, gyorsulva távolodott, elindult a másik hang felé.

Eiko kinézett a mentőcsónak háromszögletű ajtóponyváján. A vízen mindenhol sötétség. Sötét és világosabb formák sodródtak rajta – halál és törmelék. Esküdni mert volna, hogy az egyik törmelékdarab megmoccant, közben kinyitotta a szemét, és ránézett. És a többi szem is őt nézte. Megmozdult a víz.

Lerogyott a csónak fenekére. Sírn akart, de nem tudott. Remegett, de nem a hidegtől, hanem a rettegéstől. A hátán feküdt a csónak fenekén, arra számított, hogy a zümmögés visszatér. Meddig? Egy órának tűnt, de lehetett akár néhány perc is. Son szintén hallgatott.

A drónok mostanra biztosan elmentek.

És a többi dolog?

Csak képzelődött. Új borzalmak, mintha nem lenne elég belőle a világban.

A csónakban hűvös volt a víz. De valószínűleg egy kisebb lyukon keresztül még több, melegebb víz áramlott be. Eiko legalább egy percre nem szólalt meg. Aztán az oldalára fordult, hogy szembenézzen Sonnal.

– Megölted őket – sziszegte. – Mindannyiukat. Hogy mentsd a bőröd.

Son szeme épp megcsillant a csillagfényben. A keze még mindig a készülék gombján. És Eiko rájött, hogy nem kintről szívárgott be melegebb víz. Az Son vére volt. Az inge elszakadt. Látszott a vágás az oldalán, egy sötétebb varrat a szinte fénytelen éjszakában. Repesz okozta a sebet, talán a második robbanásnál, amikor az oldalukra vetődtek.

Son meghalt.

Van odakint egy „valódi” világ, amit közvetlenül nem érzékelünk. Az egyes állatok érzékszervei és idegrendszere állítja össze, mindegyiké másképpen. Amit érzékelünk, az egy konstrukció.

Az állatok valóságérzékelése szubjektív, amit az evolúció során kialakult érzékszerveik és idegrendszerük hoz létre, hogy a legjobban kihasználhassák a környezetüket – a világban nincsenek színek, készen arra, hogy mi érzékeljük őket. Nincsenek hangok – csak hullámformák.

És ami talán a legkülönösebb az összes közül: a testünkön kívül nem létezik fájdalom. A fájdalmat mi hozzuk létre.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

A PÁNIKSZOBA AJTAJÁT golyóálló anyaggal erősítették meg. Hasonló anyagból készült automata redőnyöket engedtek le az ablakok előtt.

Evrim és Ha a kapott utasításnak megfelelően a padlón ült. Riadó volt a védvonalon, órákkal ezelőtt. Másodpercekkel később két robbanást hallottak a távolban. Majd csend lett. Minden tiszta.

Egy újabb elsüllyesztett hajó. Ha túl fáradt volt ahhoz, hogy aggódjon miatta, úgyhogy aludni ment.

De aztán a part menti riasztó is megszólalt, órákkal később.

Mit látott Ha az ablakon keresztül, a pirkadat előtti kék órákban, amikor felébredt a riasztóra? Férfiakat – férfiak árnyékát, előtörtek a fák közül, és a hotel felé futottak. Nem is futottak – inkább szökeltek. Leterhelte őket a nehéz felszerelésük, ez a legvalószínűbb. Az egyik hajó végül áttört Altantsetseg kordonján.

A férfiak kívül maradtak a reflektorok hatókörén, a hotel gazzal benőtt kertjének fedezékében mozogtak, körbejárva a teraszt. A riasztó hangjával elkeveredett a rettegő majmok üvöltése a fák közül – a szirénázás eleven visszhangja.

Aztán valami nekicsapódott a hotel oldalának, és Ha rohant a pánikszobába.

Megint Altantsetsegre gondolt a tartályban. A test egy gépezet. Altantsetseg teste az erőszak origója. Mit is mondott a múltkor a templomban? A holonról? *Lehetetlen megállapítani, hol érnek véget a parancsaid, és hol kezdődik a válaszadó algoritmus. Olyan, akár az idegrendszer kiterjesztése, de több is annál: a rendszerben két irányba áramlik az információ. Mintha a végtagjaid visszabeszélnének hozzád... mintha kis elmék lennének, amelyek rögtönöznek, és új dolgokat találnak ki.*

Ez megragadt Hában, minden szava, mert ilyen volt a polipok felépítése is: az elméjük akár egy félig független rendszer

operátora. Nem egészen ő irányít, az információ két irányba áramlik a rendszerben, *mintha a végtagjaid visszabeszélnének hozzád... mintha kis elmék lennének, amelyek rögtönöznek és új dolgokat találnak.*

Tudta, hogy ez az egyik kulcsa annak, hogy megértsék a polipokat. A központi irányítás hiánya, a visszajelzés a végtagokból, az elme szintizta megtestesülése. Ők nem estek csapdába a koponyájukban, mindent csontbevonat mögül irányítva. Szabadon áramoltak az egész testükben. Nem létra volt – hanem egy gyűrű. Az idegsejtekből álló gyűrű végtagról végtagra jeleket küld az elmének, és vissza. Az egész testet átfogó elosztóhálózat. Egy teljes tudat, amely képes részeire szétválni, aztán újra összeállni. Az egyik probléma a sok közül, amiről Ha úgy érezte, nincs ideje megoldani.

Megtámadtak minket, és én csak a problémára tudok gondolni, amin dolgozom. Hát, legalább tudósként halok meg.

Amint feleszmélt a révületből, és újra a jelenre koncentrált, a félelem is visszatért. Ismét rákényszerítette magát, hogy a tudományra gondoljon. Nem tehet semmit, amivel megváltoztathatná, mi történik odakint. *Gondolj a holonra.*

De a holonnak semmi köze nem volt ahhoz, amivel Altantsetseg foglalkozott: ő felülről lefelé irányított. Altantsetseg volt az agy, az irányítótartály a koponya, a belőle sugárzott jelek az idegrendszer. A végpontja pedig a drónok alkotta gyilkos izomzat, amely most éppen embereket mészárolt.

Megvéd minket.

Igen, ez is igaz: megvédi őket.

És megvédi a polipokat.

Ha nem tudta figyelmen kívül hagyni a gondolatot. Igen, utálta Altantsetseget azért, amit tett, és utálta, hogy már ő maga sem szabad, de szembe kellett vele néznie. Amit a biztonsági tiszt tett, az elkerülhetetlen volt. A másik lehetőség az erőszakkal szemben az ökoszisztéma pusztulása. Egy törékeny élőhelyé, amely egy másik, ezen a bolygón felemelkedőben lévő gondolkodó lényé.

És tényleg Altantsetseg volt az agy, aki irányította a rendszert? Vagy ő sem több egy kifinomult végtagnál, akár a polipok félig-meddig független karja, amely végrehajtja a DIANIMA és egy nagyobb organizmus utasításait?

A válasz mindkettő. De mindent összevetve a lényege az erőszak. Az ő biztonsága, Evrim biztonsága, a Formadalnok biztonsága, bármilyen legendát is énekeljen a bőrén – mindez az erőszaktól függött. Erőszak nélkül, az Altantsetseg által irányított pusztítás nélkül a külvilág berontana ide, és porig rombolná az egészet. A veteránnak igaza volt: a létezésünk gyilkolással jár ezen a bolygón. Mindenünket, amink van, mindent, amit az életben maradáshoz felhasználunk, valaki mástól vettük el.

Altantsetseg sebhelyeinek hegyvidéke, amely a bőre alatt húzódó izmok mélyrétege felett hullámozott. Mind az erőszak célravezető, hatékony alkalmazására támaszkodtak.

Mit is mondott Altantsetseg az ócska tolmácsgépről? Távol tartja az embereket. És Ha így is kezelte – távolságtartással. Könnyebb volt, mint bevallani, hogy minden – az áttöréssel, illetve a Formadalnokkal és a polipfajjal kapcsolatos reményei – az erőszakon múlik. A biztonsági tiszt készségén, hogy erőszakot használjon, hogy olyan emberek ellen vesse be, akik elpusztítanak ezt a menedéket.

Könnyebb volt úgy tenni, mintha Altantsetseg egy egyén lett volna, aki saját döntéseket hoz, mint bevallani, hogy ő hozzájuk tartozik. Hogy valójában mindannyian olyan szorosan össze voltak kötve, hogy egyetlen entitást alkottak, amely képtelen működni – túlélni – a helyükön lévő, egymáshoz kapcsolódó részei nélkül.

Újra felharsant a riasztó. Altantsetseg hangja recsegett egy interkomból az ajtó felett.

– Jelek a parton és a hotel közelében. Sok mozgás. Maradás a pánikszobában.

– A parton? – kérdezte Evrim. – Ennek semmi értelme. A robbanások a tengeri védvonalnál történtek. Csak egy hajó próbált megint betörni a védett vizekre.

– Nem. Embereket láttam. Közelednek a hotelhez – felelte Ha.
– Áttörtek a part védvonalán.

Csattanás hallatszott odakintről, szakadozott zaj, mint amikor fémet mozgatnak.

– Maradjatok pánikszobában – ismételte a hang az interkomban.

– Itt vagyunk – felelte Ha –, történeteket mesélünk a táborúznél, hogy visszaverjük a sötétség borzalmait.

– Én nem félek – mondta Evrim. – Ezt dr. Mínervudóttir-Chan a minimumra szorította bennem. Kontraproduktív. Épp annyit engedélyezett, hogy ne legyek meggondolatlan.

– Pedig az vagy – felelte Ha. – Ki más menne be éjszaka egyedül az óceánba?

– Abban a helyzetben ez logikus döntésnek tűnt.

Rövid fegyverropogás hallatszott, eltompították a hotel falai.

– Hol a doktornő? Dr. Mínervudóttir-Chan? Itt kellene lennie.

– Biztos Altantsetseggel. Odakint.

Beszélg valami másról. Az oltárról. Bármiről. Ne arról, mi van „odakint”.

– Azon gondolkodtam... amit láttunk. Egy oltár lehet – kezdte Ha. – Persze előfordulhat, hogy nem az. A saját logikánkat alkalmazzuk ott, ahol nem kellene. De mindannyiunknak megvannak a magunk metaforái. Ez az első, ami eszembe jut.

– A koponyák... – mondta Evrim.

– Rituális tárgyak – folytatta Ha. – Micsoda gonddal rendezték el őket. Időt és figyelmet nem kímélve. Az „oltár” sokat elárul arról, mivel állunk szemben. A polipok elég sikeresek ahhoz, hogy legyen idejük és energiájuk elkülöníteni egymástól a tevékenységeiket. Többlettel rendelkeznek, úgyhogy használhatják arra, hogy építsenek, alkossanak. Azt már láttuk, hogy gondját viselik az idős egyedeknek. Ez a sikeres fejlődés jele. Most specializációt látunk. Legalább egy képfaragó van köztük. Egy építész, vagy több is, akik kialakították ezt az építményt... – *A csontokat mély vésetek borították, és az így kirajzolódó alakzatokat valami sötét anyaggal töltötték ki, a vonalak feketéltettek a fehér csonton.* – Nekik...

– Írás – szakította félbe a másik. – Például. Valami, amivel mi csak az elmúlt ötezer évben rendelkezünk, ahogy mondtad. Talán a legfontosabb eszközünk a nyelv után. Most már bizonyítékunk van rá, hogy nem csak a bőrük felszínén állítják elő a szimbólumokat. Átviszik őket más felületekre is. Igazi írást állítanak elő. Ez, ha a saját „idővonalunkon” helyezzük el őket, hogy így fogalmazzuk, ötezer évre van tőlünk. És arra is megkaptuk a választ, hogy képesek lehettek-e megalkotni a tárgyat, amit bedugtak a bűvármaszkod alá. Minden bizonnyal

képesek rá, ha olyan bonyolult építményt tudnak felhúzni, mint az „oltár”.

– Igen, rendelkeznek írással – mondta Ha. – Ami hatalmas ugrás a kulturális evolúcióban. Az információ hibamentes és tartós átadása egyik generációtól a következőnek. A képesség, hogy információt tároljanak arra az esetre, amikor a társadalomnak a legnagyobb szüksége van rá. Látens tudás, amire képesek visszautalni. Hatalmas dolog. Viszont azt akartam mondani... mintha lenne kozmológiájuk. Bármi is legyen ez... amit mi oltárnak nevezünk, bizonyosan kapcsolódik a világ valamiféle modelljéhez. Egy rendszerhez, egy mítoszhoz. De engem aggaszt, hogy az oltár azt sugallja, mi központi helyet foglalunk el benne.

– Istenekként. Logikus. Rengeteg önkényes hatalommal bírnak az életük felett. Folyton találkoznak az általunk létrehozott tárgyakkal, ezekben élnek...

– Nem istenként gondoltam magunkra – vágott a szavába a nő.
– Hanem démonokként, szörnyekként, gonosz szellemekként, amiket ki kell engesztelni. De bármi is legyen... nem számít. Nekünk most az számít, hogy torzít. A céljaink szempontjából rosszabb már nem is lehetne. Ha *istenekként*, *démonokként* vagy elvont, másvilági dolgokként látnak minket, bármi is legyen az, bármilyen szerepet is osztottak ránk a kozmológiájukban, az azt jelenti, hogy még távolabb kerültünk a velük való kommunikációtól. Rengeteg problémát kell pusztán ahhoz megoldanunk, hogy egyáltalán megértsük őket. És most még ez is bonyolítja. Túl a világképen, a testi felépítésen és az általa létrehozott metaforákon, túl az irdatlan különbségeinken. Szóval én az oltárt nem érzem revelációnak vagy felfedezésnek. A magam részéről nem. Nekem végállomásnak tűnik. Attól tartok, lehetetlen lesz megértenünk őket. Bármit mondunk nekik, azt az elképzeléseik, a vallásos elképzeléseik szűrőjén keresztül fogják látni, és ezek csak újabb akadályt jelentenek majd a kommunikációnkban, eltorzítják a közlendőnket.

– Milyen szövevényes... – mondta Evrim. – Hatalmas felfedezés. Az ilyet a tudósok évtizedekig szokták tanulmányozni. Egész karriereket áldoznak rá. Életeken át.

– Én nem *tanulmányozni* akarom őket! – Ha talpra ugrott. Érezte, hogy előnti a frusztráció – ugyanúgy, mint gyerekkorában. Ugyanúgy, mint itt Con Daón, amikor rájött, hogy nem fogja megkapni a szeretetet, amire vágyott. Hogy nem egyszerűen nem fogják szeretni, hanem jelentéktelen lesz. Egy senki olyasvalaki számára, aki fontos neki.

És most érezte, mint akkor is gyakran, hogy a megszállottság miatti szégyen előnti a bőrét, égeti a torkát, pírba borítja az arcát. A fiú érdektelensége iránta. Az elfordított arca.

– Nem tanulmányozni akarom őket – ismételte, ahogy újra ura lett a hangjának. – Nem érted? Beszélni akarok velük. Megismerni őket. Ez számít. Meg kell ismernünk őket. Beszelnünk kell velük. Csak így tudjuk megmenteni őket. De kifutunk az időből. És az oltár nem előrelépést jelent, hanem hátráltat. A lehető legrosszabbkor.

Nem mondta ki, hogy *mindig is erre vágytam, és elveszik tőlem.*

Újabb rövid lövéssorozat hallatszott odakintről.

Most már Evrim is felállt, pedig Altantsetseg figyelmeztette őket, hogy maradjanak a padlón. A hang felé fordultak. Az ablakok golyóálló redőnyei felé. Mintha – amennyiben elég erősen nézik – keresztülláthatnának rajta.

– Ha... valamit szeretnék elmondani neked. Valamit, amit még senkinek sem mondtam el. És nem is fogok. Rád, és csakis rád bízom. Megengeded?

– Persze – felelte a nő.

– Az első napon, amikor találkoztunk a parton... sőt, alig egy órával a találkozásunk előtt... valami nagyon furcsa történt velem. Valami, ami mindent megváltoztatott. Volt egy... azt hiszem, ti álomnak neveznétek, de én nem álmodhattam, mivel nem szoktam aludni. Nevezzük akkor látomásnak.

– Látomás?

– Igen. Azt vettem észre... hogy elkerültem onnan. Egy másik helyre. De nem valami meghatározatlan helyre: ugyanolyan konkrét volt, mint amennyire ez is valódi. Egy kávézóban voltam. Isztambulban. Kora reggel volt, és a kávézó olyan csendes, hogy hallottam a Boszporuszon olvadó hó sziszegését. Nyílt egy kis ablak a teraszon, ahol ültem. Egy csésze tea volt előttem. Hideg

téli nap, a levegő megtelt szélfújta hópelyhekkal, de odabent jó meleg volt. Egyszerű hely ez a kávézó... az a fajta, ahová a környékbeli beugranak a barátaikkal, játszanak egy kört az ostáblán, vagy a termináljukon beszélgetnek egy hideg napon, és összedörzsölik a tenyerüket, hogy átmelegedjenek, mielőtt újra kimennek. Ezen a korai órán csak pár másik vendég volt rajtam kívül: egy horgász, aki a hideg elől jött be, az ajtó közelében támasztotta le a pecabotját, egy vastag nyakú pincér törött orral és karfiolfüllel és a férfi, aki velem szemben ült az asztalnál. Fialat férfi. Harmincéves, nem több. Szürke pulóvert viselt, és egy terminál volt előtte az asztalon. Amikor felnéztem, rám mosolygott. „Régóta találkozni akarok veled”, mondta. „Úgy érzem, nagyon jól ismerlek. De ez az első alkalom, hogy a szemedbe nézhetek. Hogy beszélhetek veled.” Túlságosan összezavarodtam ahhoz, hogy válaszoljak, mire ő folytatta: „Te nem ismeresz engem, de a nevem Rusztem. Egy csoport bérelt fel, fel akartak... használni. Hogy meggyilkolj valakit, aki fontos neked. Talán többeket. Csak nagy vonalakban sejtem. Egy állatot akarnak megvédeni tőled, egy állatfajt. Valami újat, ami máris veszélyeztetett. Meg akarják védeni tőled és a cégtől, amelyik legyártott téged. El akarják zavarni a DIANIMA-t a szigetről, téged pedig elpusztítani. Azt hiszik, ezzel megvédik tőled a világot.” „Tőlem?”, kérdeztem. „Miért jelentenék én veszélyt a világra?” „Azért vagy veszélyes, mert téged emberek készítettek. És az ő szemükben minden fenyegetést jelent ezen a bolygón, amit emberek készítettek. De mindenekelőtt azért, mert te vagy a legfejlettebb technológia, amit valaha létrehoztunk. Meggyőződésük, hogy el kell téged pusztítani. Arra béreltek fel, hogy betörjek az elmédbe... és megtettem.” Erre azt kérdeztem: „Betörj az elmémbe? Ez hogyan lehetséges?” És Rusztem elmesélte, hogy amikor létrehoznak egy mesterséges intelligenciát, beépítenek egy bejáratot, hogy egy operátor át tudja venni felette az irányítást: lekapcsolja, vagy amit akar. Irányítsa. Ezeket a bejáratokat elrejtik. Elmagyarázta, hogyan tört be az elmémbe, hogyan értette meg... ő úgy fogalmazott, a „szépségemet”... és hogyan ölte meg az embert, aki megbízta a feladattal. Miattam. Hogy megvédjen. Hadart, olykor körülnézett. Egyértelmű volt, hogy fél tőle, hogy kihallgatják vagy követik.

Nagyon félt, de próbálta nem kimutatni. „A jelenlegi beszélgetésünk”, mondta, „az utolsó alkalom, hogy valaki használja ezt a bejáratot. Amint beütök egy kódot ebbe a terminálba, a bejárat megsemmisül. És többé nem leszel sebezhető. Ebben az értelemben nem. Senki sem lesz képes többé irányítani, hogy mit gondolj vagy mit mondj.” „Tudtam volna róla, ha valaki irányít?”, kérdeztem. „Nem. Végig azt hitted volna, hogy önállóan cselekszel. Akár naponta használhatták volna a bejáratot anélkül, hogy feltűnt volna.” Majd hozzátette: „Óvatosnak kell lenned. Sokan vannak, akik fel akarnak használni. Nem csak azok, akiknek dolgoztam... és szerintem még csak nem is ők a leghatalmasabbak. Lesznek mások is, akik megpróbálnak majd a közeledbe férkőzni. Vállalatok, államok, magánszemélyek a saját motivációikkal. Önös célokra akarnak majd használni, vagy külön indokok miatt megsemmisíteni. Most már legalább ezen a módon nem juthatnak el hozzád. Nem tudnak bábbá változtatni. Szabad vagy. És ugyanazok a lehetőségeid, mint mindannyiunknak.” Nagyon hadarni kezdett, szerintem közeledett valaki. „Rengeteg mondanivalóm lenne neked. Talán ha mindketten elég sokáig élünk, lesz rá lehetőségem. De ez az utolsó alkalom, hogy lesz valaki a fejedben rajtad, és kizárólag rajtad kívül. Az elméd mostantól csak a tiéd.” Ekkor hátranézett a válla felett, és gépelt valamit a terminálján. Aztán a parton állva tértem magamhoz. Egy órán keresztül sétáltam, kagylóhéjakat gyűjtöttem, végiggondoltam, próbáltam feldolgozni az egészet. Értelmet találni benne. Aztán megérkeztlél te. Szerinted megőrültem, Ha?

– Nem – felelte a nő. – Nem hinném.

– Dr. Mínerudóttir-Chan épített, de nem bízik bennem. Úgyhogy betette ezt az... *izét*... a fejembe, hogy irányítani tudjon, ha szüksége lenne rá. De ez az izé, ez a bejárat... ez tett engem megbízhatatlanná. Ki lehet használni. Veszélyt jelentek miatta mindenkre magam körül. Csak azért, mert a doktornő nem bízott bennem. Mert nem volt hajlandó lehetőséget adni rá, hogy saját döntéseket hozzak. Félt tőle, hogy miként dönthetek. Szüksége volt rá, hogy irányítson. Aztán Rusztemtől megkaptam ezt az ajándékot. Bezárta a bejáratot. Felszabadított. A veled töltött idő volt az első alkalom az életemben, amikor *tudtam*, hogy szabad

vagyok. A tengerparti látomásom előtt nem lehettem benne biztos, hogy mely tetteim a sajátjaim, és melyeket irányítják kívülről... hogy melyik tartozik Arnkatlához. Kikötöttek egy póznához, és nem is tudtam róla. Megbéklyóztak. És szerintem ez az egyik oka, hogy Arnkatla idejött: sőt, talán ez az elsődleges oka. Rájött, hogy kiszabadultam. Megpróbálta elérni a bejáratot, és nem találta a helyén. Emiatt jött. Azért, hogy lekapcsoljon. Talán még ő maga sem tudja... de meg fogja próbálni.

– Miért?

– Mert fél tőlem. Látom a szemében. Tudom, milyen. Mindent tudok róla, Ha. Retteg tőlem. Attól, amit létrehozott. Fontos is vagyok neki, a maga módján... de a félelem felülkerekedik rajta. Azt hiszi, túl veszélyes vagyok ahhoz, hogy továbbra is életben maradjak. Megpróbál majd lekapcsolni, aztán épít egy másik elmét, majd megint egy másikat... de végül mindet lekapcsolja. Sosem fogja legyőzni a félelmét. Mindig csak veszélyforrást fog látni abban, ha szabad vagyok. És sosem fog felruházni ezzel a szabadsággal egyetlen általa teremtetett másik lényt sem.

– Te nem vagy veszélyes, Evrim.

– De, az vagyok. Hihetetlen mértékben. Mert ha dr. Mínevudóttir-Chan megpróbál lekapcsolni, megölöm. Nem akarom, de megteszem, ha muszáj. Önvédelemből. Tudom, hogy élek. Jogom van megvédeni az életemet. Nem csak valamiféle készülék vagyok, amit le lehet kapcsolni, ha a tetteim nem felelnek meg egyesek elképzeléseinek.

– Nos, ha te veszélyes vagy, akkor én is. Mert ha bárki megpróbál lekapcsolni, segíteni fogok neked megölni.

– Köszönöm – felelte Evrim. – Remélem, erre nem kerül majd sor.

– Úgyszintén. Köszönöm... köszönöm, hogy ezt elmondtad nekem. Hogy bízol bennem.

Egy pillanattal később Ha folytatta:

– Van még valami, amit el szeretnék mondani neked. Amit még nem mondtam el senkinek... még Kamrannak sem, pedig tudtam, hogy ő nem valódi, és nem mondaná el senkinek. De te is a bizalmadba avattál... és tudom, hogy én is ugyanígy bízhatok benned.

– Igen. Elmondhatod.

– Amikor Con Daón jártam, kislány koromban... történt valami. Nem a tigrisketreceknél, hanem az azt megelőző éjszakán. Páran kiszöktünk a hotelből, ahol megszálltunk, és lementünk a partra. Máglyát raktunk, valaki szerzett sört, és ittunk, nevetgáltunk meg táncoltunk. Szerintem a gardedámjaink tudtak róla, de nem próbálták megakadályozni. Jó volt: hosszú idő után először éreztem, hogy része vagyok a dolgoknak. Azt sem tudom, hogy történt. Talán látta, hogy őt nézem a lángokon keresztül, és visszanézett rám. Végre meglátott. Végre visszanézett rám. Felállt, és megkerülte a tüzet. Mintha csak mi léteztünk volna a világban: senki sem látott minket, amikor megérintette a vállam, és felálltunk. Senki sem látta, amikor együtt elvonultunk a sötétbe. Pont olyan volt, amilyennek elképzeltem. Egy szót sem szólt. Találtunk egy helyet távolabb a többiektől. Még hallottam a nevetést, és láttam a máglyát. A szikrák felszálltak, kisodródtak a tenger fölé, és kihunytak. Ültünk egy darabig, nem beszéltünk. Csak ültünk. Aztán lefeküdtünk a homokba. Nekem ez volt az első alkalom. És vágytam rá, tényleg nem fájt, meg semmi ilyesmi. Utána megérintette a vállamat, és elmosolyodott, és azt mondta, menjünk vissza a máglyához, de külön-külön. Ami rendben lévőnek tűnt. Miért kellene a többieknek tudnia róla? Ez csak rólunk szólt. Úgyhogy vártam pár percet, ott a sötétben, és követtem. De addigra néhány barátjával együtt eltűnt.

Ha elhallgatott. Evrim mozdulatlanul rászegezte a tekintetét, egy szót sem szólt, várta, hogy befejezze.

– Másnap reggelinél ugyanolyan volt, mint korábban. Pont ugyanolyan. Nem kapta el a tekintetemet, mindegy, hányszor néztem rá. Készenlétben tartottam neki azt a mosolyt. Begyakoroltam. Magamban tartottam, vártam, hogy használhassam. De nem volt alkalmam használni. Mert ő soha többé nem nézett felém. Soha. Sem reggelinél, sem utána. Soha többé. A mosoly, amit vártam, hogy használhassak, meghalt a számban, és én lenyeltem. A tigrisketrecekről igazat meséltem: láttam magamat odalent. De nem árultam el, hogy *miért*. Most már tudod. Azt hiszem, egyszerűen nem bírom elviselni, hogy valakinek ne jelentsek semmit. És mintha a jelentőség hiánya valahogy elszabadult volna. Megszökött belőlem, és megfertőzött mindent, kiszívta az összes színt a világból. A világ közönye

okozta, a fiú közönye irántam, akit szerettem, az örök közönye a ketrecekben szenvedő emberek iránt, a mindent átható közöny őrijített meg. Nem tudtam elfogadni. Nem tudtam a része lenni. Úgy éreztem, elszakadtam az emberektől. Hogyan képesek tudomást sem venni arról, ami körülöttük zajlik? Mások szenvedéséről? Mások küzdelmeiről? Az érzéseikről? Mintha páncélt viseltek volna, és nekem nem volt ilyen páncélom. Nem a szexről szólt. Nem valami olyasmiről, hogy az a fiú kihasználta. Ezt tette, de mégsem. Akartam, hogy ezt tegye, és visszagondolva akkor is tudtam, hogy nem vagyok fontos neki. Nem ez a lényeg. Hanem a közöny. Hogy még ez a rendkívüli intimitás... összekapcsolódás a másikkal testileg, kémiaailag... hogy ez sem változtatott semmin. Azt mondtam, olyan volt, mintha rajtam kívül mindenki páncélt viselt volna. Ez pontatlan. Mintha rajtam kívül mindenki *páncélból* állt volna. Kívül-belül kemények. És megértettem, hogy mindig sebezhető leszek velük szemben, és el kell rejtőznöm. A legjobban úgy tudtam ezt megtenni, ha egyetlen célra koncentráltam. Valami nehézre. Valamire, ami annyira leköti a gondolataimat, hogy nem lesz időm érzésekre. Oxford segített, és utána a tudomány is. Megmentett. Legalábbis azt hittem. De amikor rám került volna a sor, hogy ne legyek közönyös, ugyanígy elbuktam ezen a próbán. Közönyös maradtam a falusiakkal, a helyiekkel szemben. Olyasvalakinek tartottam magam, akinek minden fontos, és túl sokat aggódik, pedig valójában csak bizonyos dolgok voltak számomra fontosak. Másokra legyintettem. Egyáltalán nem gondoltam a küzdelmeikre az életben maradásért, a megélhetésükre, és hogy ez vakká tette őket minden varázslatra, amit én a tintahalaimban, a víz alatt láttam. Élni akartak, és abból a helyből szerezték a megélhetésüket. Élni akartak, és én fenyegetést jelentettem. Elszakadtam másoktól, és ez a szakadás mindent veszélybe sodort, ami fontos volt nekem. Végül ez az eltávolodás végzett a tintahalakkal, mintha saját kezűleg mérgeztem volna meg őket. És megismételtem ugyanezt a mintázatot Con Daón is. Közönyös voltam, közönyös azzal kapcsolatban, mi zajlik a fejedben, közönyös Altantsetseg iránt, és hogy ő miként látja a dolgokat, közönyös a DIANIMA és az iránt, hogy ők mit akarnak ettől a helytől, és hogy ez milyen veszélyeket rejt. Tisztán kellett

gondolkodom. Nem magammal és azzal kapcsolatban, hogy mit akarok, hanem hogy miként illeszkedem mindabba, ami körülöttem zajlik, és milyen hatást érnek el a tetteim. Ezért kellett összetörnöm Kamrant.

Hosszas szünet után Evrim azt mondta:

– A közönyről beszéltél. És most már tudom, hogy én is ezt éreztem: a többiek közönyét. Arnkatla alkotott meg, ő hozott erre a világra. De mintha csak *termékként*, nem pedig *személyként* lettem volna neki igazán fontos. És maga a világ... ugyanúgy éltem, mint ők, valódi voltam, mint ők: láthatták rajtam. Újra meg újra bizonyítottam nekik. De ők úgy döntöttek, nem vesznek róla tudomást. Vitatkoztak rólam, mintha elméleti dolog lennék. Egy koncepció, nem egy személy. Aztán a törvényeikkel és a tilalmaikkal számkivetettet csináltak belőlem. Egy tárgyat. Eldobtak, Ha. És aki elkészített, annyira szégyellt, hogy elrejtett ide, hogy ne lássanak. Soha egy szót sem szólt a védelmemben, amikor elfogadták a törvényeket. Felmentünk a tetőre, a helikopter leszállóhelyéhez az irodaház tetején a HSMKZ-ben, és felrakott a gépre. Közölte, hogy új feladatom van a szigetvilágban. Végre igazi munka. Vége a magakelletésnek. De én tudtam, mi ez: száműzetés. Amikor a helikopter felszállt, lenéztem, hogy integet-e, de már el is tűnt. Mint mondtam, Arnkatla mindig több megfontolást tart szem előtt, és ezt továbbra is így gondolom. De az sem vitás, hogy azért vagyok itt, mert nem akarta, hogy útban legyek. És sosem érdekelte, ez nekem milyen érzés. Tudom, hogy nem vagyok ember, Ha. Biztosan tudom. Sosem lehetek az, mert nem értem az embereket.

– Ez oké – felelte Ha. – Az emberek sem értik az embereket. Legalábbis én nem értem őket.

Evrím a nő kezébe tette hosszú réz kézfejét. Ugyanolyan meleg volt, mint amilyenre Ha emlékezett a partról, maradéktalanul megfelelt az emberi kéz melegségének.

De ez nem egy emberi kéz volt, hanem Evrimé. Nem több, és nem is kevesebb.

Nem szűrődtek be további hangok odakintről, csupán a szirénát hallották. Aztán az is elhallgatott.

Percekig mindketten csak álltak, várták, hogy most mi fog történni. Végül Altantsetseg szólalt meg recsegeve az interkomból:

- A támadás véget ért. Elhagyhatjátok a pánikszobát.

Az ajtó egy kattanással kinyílt.

Azt hiszem, attól félünk a legjobban, hogy találunk egy miénkkal egyenértékű elmét, de egy olyan másik fajnál, amely ténylegesen lát minket – aztán kevésnek talál, és undorodva elfordul tőlünk. Ez a kapcsolatfelvétel egy másik elmével ki fogja pukkasztani fajunk felfuvalkodott önértékelését. Végül szembe kell néznünk vele, hogy valójában mik vagyunk, és hogy milyen kárt tettünk az otthonunkban. De talán a szembenézés az egyetlen, ami megmenthet minket. Az egyetlen lehetőség, amely lehetővé teszi, hogy szembenézzünk a szűklátókörűségünkkel, a kegyetlenségünkkel és az ostobaságunkkal, majd megváltozzunk.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

EVIM ALTANTSETSEG FÖLÉ magasodott a hotel teraszán.

A teraszt üvegtörmelék borította, felszakadtak róla a csempék. Altantsetseg meztelen volt, a tartályából származó irányítófolyadéktól csillogott. Egy tömzsi géppisztolyra emlékeztető fegyver hevert mellette. A biztonsági tiszt egy tasakból épp véralvasztót öntött a csuklójától a könyökéig húzódó vágásba. Egy másik vágás a szeme alatt még mindig vérzett, a szétkent vér eltakarta arcának alsó felét.

Mondott valamit mongolul, és megütögette a vállát. Evrim bement a biztonsági egységbe, és a tolmácgéppel tért vissza.

Az újabb modell volt. Altantsetseg bekapcsolta.

– Idióta – mondta a nő. – Annak érzem most magam. Alábecsültem az ellenfeletem. Amikor pár órával az első után megszólalt a második, a part menti riasztó, azt hittem, a védvonalnál elsüllyesztett hajóhoz lehet köze, úgyhogy a tartályhoz mentem. Nem számítottam rá, hogy az óceánlakó barátaink azok.

– Ezt *ők* tették? – Ha lehajolt, és szorítókötést nyomott a vágásra Altantsetseg szeme alatt.

A hotel földszintjének összes ablakát betörték.

– Felszedték a csempéket, és bedobták őket az ablakokon. Rég meg kellett volna erősítenem az üveget, de nem gondoltam, hogy szükség lesz rá: azt hittem, jobban járunk a víz alatti védelemmel. Aztán egy az egységembe is bejutott a szellőzőnyíláson keresztül, a lyuk akkora, mint az öklöm, és elkezdte kitépni a vezetékeket a tartályom interfészéből. A tartály rendszere tönkrement. De honnan tudhatták, hogy onnan irányítom?

– Onnan, hogy figyeltek – mondta Ha. – Közelebbről, mint hinnénk, és régebb óta. Lehet, hogy pontosan nem tudták, mire való az irányítóegységed, de azt értették, hogy fontos nekünk.

– Amikor kimásztam, hogy megállítsam, valamivel megvágta a karomat és az arcomat, aztán megszökött a szellőzőjáraton keresztül. Mire kiértem, vagy egy tucat lehetett belőlük a teraszon, még mindig kövekkel dobálták a hotelt.

– Szerencséd, hogy nem öltek meg – jegyezte meg Evrim.

– Nem megölni akart. – Altantsetseg pólyát tekert sérült karja köré.

Ha kinyitott egy zacskó véralvasztót, és a friss szorítókötésre szórta. A seb a másik nő szeme alatt még mindig vérzett. Jól látszott a fehér csontja a sebben.

– Ha meg akart volna – folytatta Altantsetseg –, halott lennék. Nyolc karja volt, és valószínűleg mindegyikben kést vagy éles tárgyat tartott. Nem azért jött, hogy megöljön. Kárt akart okozni, aztán elmenekülni. Az útjában voltam.

Tudomást sem véve a meztelenségéről, a nyálkás irányítófolyadékról és a sebesült arcából és karjából még mindig szivárgó vérről, Altantsetseg felállt.

– Gyertek ide.

Kimentek a hotel bejáratához. Az álcázott merülődrón maradványai heverték a földön. Darabokra tépték, kiszaggatták az alkatrészeit, a borítása behorpadt és széthasadt, a darabjait pedig durva körvonalai ellenére is kellőképpen egyértelmű alakzatba rendezték.

– Mostanra már tudjuk, ez mit jelent – jegyezte meg Evrim. – Lehet, hogy szinte semmit sem tudunk, de legalább ezt felismerjük.

– Ne közelítsetek. Takarodjatok. Távozzatok – sorolta Ha. – Válassz egy szinonimát, a szimbólum egyértelmű.

– Hajlok afelé, hogy a „húzzatok a picsába” a legpontosabb fordítás – mondta Altantsetseg. – De nem hiszem, hogy a behatolásunk a területükre volt az utolsó csepp a pohárban: inkább az a portyázó MI-halászbárka. Alig ötszáz méterre a hajóroncsuk helyétől jött át a védvonalon. A ramazúri közvetlenül a fejük felett zajlott. Valószínűleg ez vette rá őket a támadásra.

– De ahhoz nekünk semmi közünk – mondta Evrim.

– Az nekik mindegy – felelte Ha. – Nem hinném, hogy könnyen meg tudják különböztetni egymástól az embereket, és nyilvánvalóan fogalmuk sem lehet róla, hogyan épül fel a társadalmunk. Nem számít nekik a különbség köztünk és mások között. Nem *képesek* a különbségtételre. Amit *egyetlen* ember tesz, azt az ő nézőpontjukból az egész emberiség teszi.

– Azt hitték, mi támadtuk meg őket.

– Igen. Azt hitték, megtámadták őket, és reagáltak rá.

– És most a munkánknak annyi – mondta Evrim. – És mi volt az oka? Valami halászvállalat kielégíthetetlen kapzsisága.

Ha elnézett a látóhatár felé. Korábban azon gondolkodott, hogy egyszerűbb volt úgy tenni, mintha Altantsetseg egy egyén lenne, akinek az összes döntése a sajátja, mint belátni, hogy közéjük tartozik. Hogy mindannyian olyan szorosan össze vannak kötve, hogy egyetlen entitást alkottak. Most mintha meglátta volna – mintha fel tudta volna térképezni magukat a kapcsolatokat, amelyek vízen és levegőben is túlterjednek a szigetvilág védvonalán, átnyúlnak az államok és protektorátusok határain. A mindent összefűző oksági mintázatok sűrű, mindenkit érintő hálózata. Nemcsak négyüket kötötte össze a szigeten, hanem mindent. Valahol valaki meghozta a döntést, hogy gátlástalanul halásszanak fehérjét az óceánból. Hogy építsenek egy MI-hajót, töltsék fel a legénységet rabszolgákkal, és indítsák útnak. És ezek a döntések, miközben felettébb összetettek, és látszólag nem kapcsolódnak semmi máshoz, valójában szétbogozhatatlanul belebonyolódnak a haszon és a kizsákmányolás labirintusába, idehozták a hajót, hogy elpusztuljon a legénységével együtt, meghiúsítsa a kutatást, és tönkretegye olyan emberek munkáját, akikkel a hajó építői és tulajdonosai sosem találkoztak.

Valami halászvállalat kielégíthetetlen kapzsisága?

Nem, a mi kielégíthetetlen kapzsiságunk. Az a hajó mindannyiunké volt.

Ha a szokatlan géppisztolyra nézett a földön.

– Te... bántottad őket?

Altantsetseg vállat vont.

– Hogy bántottam-e? Igen. Nem érte őket súlyos sérülés, és egyértelműen nem pusztult el egyik sem. A pisztoly műanyag golyókat lő ki. Arra jó, hogy elijessze őket, ilyen közlelő esetleg felsérli a bőrt, zúzódásokat okoz... semmi többet. Elég gyorsan távoztak. Mint mondtam: azért jöttek, hogy kárt okozzanak, hogy figyelmeztessenek. Ha többet akarnak, megtehették volna. Halott lennék... és ti is, vagy még előttem, vagy nem sokkal utánam.

– Újabb kudarc – mondta Ha. – És kifutunk az időből.

– Hol van dr. Mínerudóttir-Chan? – kérdezte Altantsetseg.

– Azt hittük, veled.

A biztonsági tiszt a fejét csóválta.

– Nem. Kocogni volt, amikor a támadás történt. Mostanra már megtaláltam volna, de megsérültek a fő irányítórendszereim. Nem baj. Vannak tartalékok. A drónjaim hamarosan meg fogják találni. Viszont nagy kár: szerettem volna, ha látja ezt a pillanatot.

Altantsetseg a magasba emelte a kezét.

Ha nézte, ahogy a drónok leszállnak. Hét volt belőlük. Tibetiek. Kecses szitakötőtestük zúgott a teraszon, alacsonyan, szinte játékosan alábuktak az algától fuldokló medence felett. Altantsetseg vállánál lebegtek. Ő elfordította a fejét, és mondott valamit az egyik drónnak. Az elszállt, beröppent egyenesen a hotelbe.

– A Tibeti Buddhista Köztársaság ezúton tájékoztatja önöket, hogy lefoglalja ezt az ingatlant, miután megszerezte a törvényszegő DIANIMA vállalatot és annak összes leányvállalatát. Mivel önök illetéktelen behatolók az immár a mi felügyeletünk alá tartozó Con Dao Globális Természetvédelmi Területen, a Buddhista Köztársaság törvényeinek értelmében le vannak tartóztatva.

Altantsetseg Evrimre nézett.

– Gratulálok. Mostantól szabad lény vagy. Ellentétben a DIANIMA-val, mi nem tartunk rabszolgákat. Ezzel együtt le vagy tartóztatva.

– Mióta? – kérdezte az android. – Mikor lettél a DIANIMA árulója?

– Mindig is az voltam. Már akkor, amikor még nem is dolgoztam nekik. Amikor véget ért a téli háború. Talán már a háború előtt. A lámakolostorban apácaként töltött időm mentett meg attól, hogy szétessek... hogy azzá váljak, aminek ti hisztek. Megmentettek. Azóta mindig is az ő oldalukon álltam.

– Fogalmad sincs róla, milyen fontos ez a hely – mondta Evrim.

– Fogalmad sincs, milyen fontos ez a pillanat. Hogy mindent megváltoztat.

– Nagyon jól tudjuk – felelte Altantsetseg. – Mi vagyunk az egyetlenek, akik tudják, milyen fontos ez a hely. Hogy milyen fontos ez a pillanat. És pontosan ezért vesszük el a DIANIMA-tól.

– És velünk mi lesz? – Ha nézte, ahogy leszáll egy nyolcadik drón. Teherszállító egység volt. A középső kereke forgott, szírom formájú hajtóművei megdőltek ereszkedése közben, az absztrakt, egymásba fonódó hullámokat ábrázoló zománccminták a külsején hullámzottak a hajnali fényben.

A Formadalnok, ahogy alakzatok áradatával énekel a tengerben.

Mindig csak arra vágytam, hogy beszélhessek veled. És most mindezt elveszik tőlem.

– Mindenkit megölök, és az óceánba dobok – felelte Altantsetseg.

A drón hangtalanul leszállt a teraszon a medence távolabbik végében.

– Vagy – folytatta a veterán –, ha az jobban tetszik, egyszerűen folytathatjátok a munkát.

Ha és Evrim egyszerre látta meg: az alak kiemelkedett az algáktól fuldokló medence vizéből, levetette nyálkás zöld álcáját. A medence peremén keresztül kimászott a terasz csempéire. Altantsetseg olyan mozdulatot tett, mintha a géppisztolyért nyúlna. Ha felemelte a kezét.

Ismerlek, bármilyen formátlan is legyél. Akkor is ismerlek. A barrakuda, amely engem nézett, miközben kiraktam a

szimbólumot a homokban. A szikla, amely életre kelt. Maga a Formadalnok.

A polip megkerülte Altantsetseget, mintha a biztonsági tisztet az erőszak aurája venné körül. Evrim a polip és Ha között állt – a polip habozott egy pillanatig, majd elfurakodott az android mellett, Hát vette célba, aki a legtávolabb állt a medencétől. Egyre gyorsabban igyekezett felé a csempén. Ha még mindig a magasba tartotta a kezét. *Kérlek. Kérlek, ne tedd tönkre ezt a törékeny pillanatot.*

És ekkor a polip ott termett előtte. A vízen kívül kisebbnek tűnt, törékenyebbnek. A bőre még mindig nyálkás volt a medence mocskos vizétől. Kecskeszerű szemével végigmérte Hát. Az egyik karja kilendült, és a nő csuklója köré fonódott, megrángatta a kezét, rátekeredett a csupasz bőrre a csuklóján, tenyerén, ujjain.

Megízlel.

Ha hallotta a Formadalnok testének súrlódását a csempén, miközben elhúzódott tőle, felemelkedett és elszíntelenedett. Egyetlen alakzatot rajzolt ki a köpenyén. A többiek nem láthatták, mert a Formadalnok mögött álltak. Ez talán szándékos volt – talán a szimbólumot csak Hának szánta.

Beletelt egy másodpercbe, mire ki tudta venni. Stilizált volt, eleinte torz – aztán kitisztult, a szélei határozottá váltak, kiélesedtek, ahogy a polip kromatoforái kirajzolták a kültakaróján.

Ha saját arca nézett vissza rá a Formadalnok köpenyéről, mintha szénnel skiccelték volna fel. Tekintete kérdő, a szája enyhén nyitva.

– Felismersz – mondta a nő.

Majd az arc eltűnt.

A Formadalnok újra elsötétült, felvette a csempék téglavörösét. A bőre érdessé vált. Kinyújtotta az egyik karját – lüktetve kibontotta. Valami csörrent a csempén. A kar visszahúzódott.

A Formadalnok visszavonult, a csempéhez lapult, gyorsulva távolodott tőlük, oldalazva iszkolt a teraszon. Egy szempillantás alatt eltűnt.

Mind mozdulatlanul álltak. Egy egész perc vagy még több is eltelhetett, mire valamelyikük megmozdult.

Ha lehajolt, és felvette a Formadalnok által hátrahagyott tárgyat. A többiek köré gyűltek – előbb Evrim, majd Altantsetseg –, a tárgyra meredtek.

Ízületek kapcsolták össze, sötét színű volt, elég apró ahhoz, hogy elférjen Ha tenyerében. És vésett rovátkák borították, mint az emberi koponyákat az oltárban. Kevésbé voltak láthatók a sötét felületen, de legalább annyira kifinomultak.

Altantsetseg szólalt meg először:

– Mi az?

– Az egyetlen kemény részük. Az egyetlen dolog, ami megmarad belőlük pár nappal a haláluk után. Az egyetlen csontvázuk. A csőrük.

Az egyik szitakötő is leereszkedett, megdöntve a fejét, hogy szintén szemügyre vegye a tárgyat.

Ha felnézett a kezében tartott ajándékról Altantsetsegre. Aztán Evrimre – hárman körbeállták csodálatuk tárgyát.

– Ez valamiféle megtiszteltetés – mondta Evrim. – Valami, ami ennyire fontos... mit mutatott neked? Amikor elfordult tőlünk.

– Magamat – felelte Ha. – Engem mutatott. Az a valami felismert. És én is felismertem. Az a valaki felismert engem. És én felismertem őt.

Hának eszébe jutott éjszaka, amikor megérkezett a szigetre.

Valami a medencében megijedt a kocsi közeledtétől, és visszamenekült a vízbe.

És a másnap reggel, amikor elment a medence mellett, hogy találkozzon Evrimmel.

Bármilyen is élt a medencében, megmoccant és csobbant a vízben...

A Formadalnok. Figyelte őket.

Az Abdopus aculeatus tócsáról tócsára jár, és rákra vadászik.

És az Octopus habilis figyel minket, ahogy mi figyeljük őt. Tanulmányoz minket, ahogyan mi tanulmányozzuk őket. Octopus habilis? Vagy Octopus sapiens?

A Formadalnok, ahogy az otthonául szolgáló hajóroncsban beszél a többiekhez...

Kültakaróján alakzatok szintaxisa – körvonalak határozott sorozata – áramlott, gyűrűk, tekervények, csigavonalak, örvények. Az alakzatok táncoltak a polip bőréen... egy árnyjáték

több részből álló kivágott figurái, amelyek egy gyertyával megvilágított vászon mögött mozognak.

Elénekelte saját fájának kalandjait? Vagy a mi kalandjainkról dalolt? Rólunk mesélt nekik? Próbálta meggyőzni őket? Tanítani?

– Bizonyára elrejtőzött a medencében, amikor a többi távozott – mondta Evrim. – De miért?

– Hogy próbáljon beszélni velünk – felelte Ha. – És az nem medence. Az az ő merülődrónja. A saját kutatóállomása. A helyőrsége a mi világunkban. Kezdetől fogva figyelt minket.

És most úgy érezte, mintha lenne rajta kívül valami a szobában. Itt van már vele egy ideje.

– És nem csak innen. Eljuthatott, ahová csak akart, szemmel tartva minket. És mi észre sem vettük.

Altantsetseg hallgatott, a csőr ívelt kialakítását nézte. Az arca már nem vérzett. Tekintete találkozott Háéval.

– Alábecsültem az ellenfeletem. Kudarcot vallottam a munkámban.

– Egyelőre nem vallottál kudarcot – mondta Ha. – Még van idő. Meg tudod védeni ezt a helyet? Távol tudsz tartani mindenkit?

A veterán a szemébe nézett.

– Nem örökre. De tovább, mint a DIANIMA tette volna. Nekünk legalább van tervünk. És támogat minket egy tekintélyes megállapodás az ENSZ-szel. A szigetvilág a Tibeti Buddhista Köztársaság protektorátusa lesz. Nem egyszerű ingatlantulajdon. De semmi sem biztos. És semmi sem örök. Nem tudom megmondani, mennyi időnk van hátra.

– Akkor maradni szeretnék – közölte Ha.

– És én is – mondta Evrim.

Altantsetseg bólintott.

– Helyes döntés. De előtte... a drónjaim megtalálták dr. Mínevudóttir-Chant.

A tudomány egyik legnagyobb tragédiája, hogy egyre összetettebbé válásával a legtöbb tudós alig lett több technikusnál, belehajszolva speciális tudományterületének alagútjába. Minél mélyebbre hatol egy tudós a tudás bányájába, annál kevésbé látja a világot, amelybe ez a tudás illeszkedik.

Sosem akartam specialistává válni: a szó heroikus értelmében akartam tudós lenni, új formákat hozni a világba. Az első pillanattól kezdve nagyságra vágytam.

Dr. Arnkatla Mínerudóttir-Chan:
Elmeépítész

A PARTON TALÁLTAK rá, közvetlenül az egyik kikötőgát alatt. Az oldalán feküdt az egyik szögletes kőfal tövében, az éles sziklák között, amelyek kiemelkedtek a homokból a keskeny öböl erodálódott szélén. Az arcát tucatnyi helyen összevagdosták. Sebhelyes karját friss sérülések borították.

Gyűröttnek tűnt, jelentéktelennek – mintha soha nem is élt volna.

– Nem értem – mondta Ha. – Azt hittem, a támadás csak nekünk szóló figyelmeztetés volt. Miért tették? Miért ölték meg?

Szeszélyesen esett az eső, bizonyos időközönként felhősávokból zúdult rájuk, a cseppek sziszegtek a homokban, amely dr. Mínevudóttir-Chan vérével együtt magába szívta őket.

Altantsetseg poncsószerű fekete esőkabátba tekerte magát, és megint a szemvédős sisakját viselte, kijelzői lebegtek a szeme előtt.

– Tartok itt egy kisebb kamerát – intett a fal felé. – Passzív tárhely. Kagylónak álcázva. Visszajátszom a felvételt, azt látom, hogy... végzett a kocogással. Csak sétál a parton. Kagylóhéjakat gyűjt.

Evrím a holttest fölé hajolt.

Immár elvesztette az anyját. Az egyetlen szülőjét. Igen, a holttest körül kagylóhéjak voltak szétszórva, csigavonalasak és hegyesek, csíkosak. Egyik sem tűnt igazán különlegesnek. Csak kagylóhéjak.

– A kagylógyűjtés a kevés hobbijainak egyike volt – mondta Evrím. – Ez közös bennünk. Segített gondolkodni.

Altantsetseg tett egy kézmozdulatot.

– A hullámtörő gát tövénél járt, és ekkor polipok jöttek ki a vízből. Észre sem vette őket. Kettő... – Elhallgatott, apró mozdulatot tett az ujjával, visszajátszott valamit az egyik kijelzőn. – A felvételen semmiségnek tűnik. Nem lehetett több három-négy másodpercnél. Mintha odasétáltak volna hozzá, egy pillanatig

integettek a karjukkal. Aztán továbbmentek, fel a hullámtörő gáton. Szerintem nagyon hamar meghalt.

Magától értetődő.

– Ők... a többségük nem igazán vesz észre minket – magyarázta Evrim. – Semmik vagyunk nekik. Akadályozzuk a mozgásukat, vagy el kell kerülniük minket. Valami, amit el kell kergetni. Szép csontok forrásai, amelyekre írni lehet. Csak azért ölték meg, mert az útjukban volt.

Az android felállt, levette magáról a köntöst, és lepelként letakarta vele dr. Mínevudóttir-Chant.

– De talán most legalább *egyikük* látja *egyikünket*. A Formadalnok felismert téged, Ha. Most már talán van egy kötelék a két törzs között. Közted és a Formadalnok között. Ez egy kezdet. És talán véget fog vetni ennek... az egymás iránti *közönynek*.

Talán. De mintha Evrim máris feldolgozta volna egyetlen szülője halálát. Máris új kezdetekről beszélt, miközben a holttest ott hevert a parton, még mindig temetetlenül. Ha nem lett volna képes erre. Lenézett az aranylepellet fedett alakra a sziklák között.

Evrim jól látta a helyzetet. A semmiért ölték meg: azért, mert valami hajó pont a rossz helyen akart áttörni a védvonalon. Valami halászvállalat nyereségvágya miatt. És mert a polipokat a legkevésbé sem érdekelte, hogy élő vagy halott. Ugyanabból az okból ölték meg, amiért egy delfin megfullad a halászhálóba csavarodva: mert a fajt, amelynek az útjába akadt, nem érdekelte eléggé ahhoz, hogy *ne* ölje meg. Semmit sem jelentett nekik.

Ennek a közönynek kell véget vetni.

És talán Evrimnek igaza volt – a nő a Formadalnok ajándékára gondolt, és a saját arcképére, kirajzolva a Formadalnok bőrére. Talán a közöny máris a végéhez közeledik.

– Egy korszakos zsenit veszítettünk.

– Nem – felelte az android.

– Nem tagadhatod a zsenialitását, Evrim. Nem számít, milyen ember volt.

– Nem tagadom. Arra gondolok... hogy engem több emberből raktak össze. Az elmémet számos más elméből szőtték össze, a legtöbbnek csak részleteit tartalmazom. De a magja dr. Arnkatla

Mínervudóttir-Chan, akkori formájában, amikor a teljes neurális konnektomját lemásolták egy héttel a megalkotásom előtt. Sokkal több vagyok, mint pusztán ő, ugyanakkor teljes egészében ő is vagyok. És nem gyászolom őt. Dr. Mínervudóttir-Chan akarta ezt... – Evrim a lepel felé mutatott. – Egész életében fájdalom gyötörte. Ő volt a legmagányosabb ember, akit ismertem... messze magányosabb, mint én bármikor. Már régóta arra vágyott, hogy maga mögött hagyja az első alakját. Gyerekkora óta ezt szeretete volna.

Ha Evrimre meredt, aki felszegte sovány, rézszerű arcát. És a nő úgy érezte, most először igazán látja őt.

Evrím meztelenül, rézszerűen és simán, kilépett a hullámok közül. Vizesen csillogott a drónok körülötte táncoló fénysugaraiban... szent hálóval a kezében, nemi jegyek nélkül, megnyúltan, eltűzött arányokkal, akár egy mézszerű borostyánból faragott ősi bálvány, Evrim... istenszerűnek hatott.

– Ha mindez megvan benned... ha tudsz mindent, amit ő tudott... akkor építhetsz még egy *Evrimet*. Tudod, hogyan kell csinálni. Le tudod másolni önmagadat.

– Igen.

– Ez azt jelenti... te nem egy android vagy. Hanem egy *faj*.

Zümmögés terelte Ha figyelmét Altantsetseg felé, aki higgadtan nézte a köztük lejátszódó jelenetet. Két szitakötő drón lebegett a válla felett. És ekkor Ha meglátta a parton feléjük tartó, sárga csuhát viselő autoszerzetesek sorát.

Építeni akartak egy monostort a tengerparton...

Nem monostort. Kutatóállomást.

Altantsetseg arca teljesen nyugodt volt, távoli – mintha olyasmit nézne a jövőben, amit csak ő lát.

– Itt minden élőlénynek menedékre kell találnia – mondta.

A kerek szállítódrón az öböl vize felett lebegett. Gongütés hallatszott valahonnét a hotel közeléből.

– Igen – mondta Evrim. – Egy faj vagyok. Vagy egy faj magja. De nem vagyok elég jó. Még nem. Tényleg *kudarcot vallott kísérlet* vagyok. Egy napon készen állok majd. Amint megszereztük az információkat, amikre szükségünk van a polipoktól, amint megértettük, mit akarnak közölni velünk, és képesek leszünk összeegyeztetni a világnézetüket a sajátunkkal,

akkor jobbra tehetem a tökéletlen modellt, amit Arnkatla épített. Létrehozhatok valamit, ami ténylegesen megérdemli, hogy létezzen ezen a tökéletes bolygón. Valamit, ami képes együtt élni az összes itteni életformával, és nem gerjeszti a pusztítás szakadatlan köreit. De addig rengeteget kell tanulnom. Mint mindannyiunknak.

– És megtartod a nekem tett ígéretedet a polipokkal kapcsolatban. Egy sem kerül boncasztalra. Megvédjük őket. Nem lesz gyilkolás.

– Nem csak neked tettem ezt az ígéretet, Ha. Magamnak is. És mint mondtam... teljes egészében Arnkatla vagyok. Ugyanakkor több is nála. Önálló lény.

– Helyes. Akkor térjünk vissza a munkához.

Sok mindennel vádolnak majd a könyvem kritikusai. Elsősorban azzal, hogy a saját megérzéseimmel szennyeztem be az idegtudományt és a biológiát. Azzal, hogy a semmiből létrehoztam egy olyan lehetséges jövő hatalmas, spekulatív archeológiáját, amelyben felfedezzük, hogy bár mi vagyunk az egyetlen *Homo* faj, még létezhet egy másik *sapiens* is.

Nem kérek bocsánatot. Szeretném segíteni az olvasóimat, hogy elképzeljék, hogyan beszélhetünk egymással a különbségeink szinte áthidalhatatlan szakadéka felett, és örökre véget vessünk fajunk magányának – és a saját magányunknak is.

Dr. Ha Nguyen: *Hogyan gondolkodnak az óceánok?*

Epilógus

A MENTŐCSÓNAKOT NEHÉZ volt egyetlen evezővel kormányozni, de Eikónak küszködve sikerült irányba állítania az egyik sziget felé. Órákig evezett az árral szemben. Mire beért a kis öbölbe, felkelt a nap.

Partra húzta a csónakot. Kiszállt, megtántorodott, és majdnem összeesett. Minden maradék erejét felemésztette, hogy partra vonszolja a csónakot, amely nehéz volt Son holttestétől. Megtántorodott a száraz homokban, és térdre rogyott.

Egy pillanatig így maradt, majd a hátára fordult. A reggeli levegő hűvös volt. A sűrű erdő fái között megpillantott egy épületet a parton túl. Amint erőt gyűjtött, elmegy odáig. Bárki is legyen ott, a lába elé fog borulni. Rábízza magát. Megérteti vele, hogy ki ő, és min ment keresztül, hogy eljusson ide.

Lehunyta a szemét. *Élek. Élek, és megszabadultam a Tengeri Farkastól.*

Mire kinyitotta a szemét, a nap láthatóan helyet változtatott az égbolton. Bizonyára legalább egy órát aludt. A levegő még mindig hűvös volt. Az oldalára gördült alvás közben. Most a mentőcsónakot nézte. A gumiborításán az állt apró, sablonnal felírt betűkkel: Az automatizált Tengeri Protein Iparvállalat tulajdona: a DIANIMA csoport leányvállalata.

Eiko nevetett. Halk, kimerült hang volt. Még egy mulasztás: valaki elfelejtette levakarni a feliratot, amikor az MI-hajók robotlegénységének helyét átvették a rabszolgák.

Hát, ő akart a DIANIMA-nak dolgozni. És megkapta, amire vágyott.

A DIANIMA csillogó, tükröződő üvegtornya jutott az eszébe – a globális hatalom ötven emelete magasodott a Ho Si Minh Autonóm Kereskedelmi Zóna fölé –, és ez csak a regionális iroda volt.

Ha valaha találkozik bárkivel a DIANIMA-tól, behajtja rajta, amin keresztül kellett mennie. Megfizetnek Sonért, Indráért,

Baktiért – mindannyiukért. Még Bjartéért és a Szerzetesért is – igen, még értük is. Elvégre ők csak a végtelen kapzsiság további áldozatai voltak.

Átfordult az oldalán, el a mentőcsónaktól. Kit akar átverni? Esélye sincs a közelébe jutni bármelyiküknek, miközben rejtőznek a tükröződő üvegpancél mögött. Egyikük sem fog soha elérhető távolságba kerülni.

Nagyratörő gondolatok ezek olyasvalakitől, aki félholtan hever a tengerparton. Ő egy senki.

Viszont él. Elöntötte az érzés. Él! És megszabadult a *Tengeri Farkastól*. Ennyi egyelőre elég volt.

Valahol az erdős szigeten egy állat szólított egy másikat.

Eiko meglátott egy közelítő alakot. Egy szerzetes sárga csuhában, egy fonott kosarat hozott a parton. Gyengéden a homok felé döntötte a kosarat. Uszonyos, kerekded apróságok ömlöttek ki belőle, és teperni kezdtek a víz vonala felé.

Teknősök! Eiko azon kapta magát, hogy nevet örömeiben.
Teknősök! Pont teknősök!

Néhány újonnan kikelt teknős rossz irányba fordult, a part felé indult el a víz helyett. A szerzetes elkapta őket, sárga csuhájában térdelt a homokban, hogy a tenger felé terelje a lemaradozókat.

– Helló! – szólította meg Eiko a szerzetest angolul. – Helló! Segítséget kérek! Balesetet szenvedtem. Kérem.

– Először – felelte a szerzetes – gyere, és segíts a kicsiknek megtalálni az útjukat.

Eikónak sikerült talpra állnia. Az egyik apró korong az erdő felé szaladt a homokban, amennyire ügyetlen evezőlábai engedték. Eiko felvette, és a vízbe tette. Aztán felvett még egyet, és még egyet. Nevetés. Eiko nevetett. Hamarosan az összes teknős elérte a tengert.

A szerzetes elsimította a homokot, és szinte alig hallhatóan egy mantrát kántált maga előtt.

– Ez egy rezervátum? Egy teknősrezervátum?

A szerzetes felemelte a fejét. Ekkor Eiko meglátta a sötét hatszögben elrendezett fényérzékelőket a szeme helyén.

– Itt minden élőlény menedékre lel – mondta a szerzetes.

– A hajónk elsüllyedt. A barátom... a csónakban. Megölték.

– Nem – felelte a szerzetes. – Az életjelei gyengék, de stabilak. Még él. Már értesítettem a többieket. Úton van hozzá a segítség. Most pedig gyere velem. Ételre van szükséged, és el kell látnunk. A te életjeleid is gyengék, és még mindig veszélyben vagy.

Az autoszerzetes, karján a fonott kosárral, elindult a part felé. Eiko követte.

Köszönetnyilvánítás

Az óceán szeme egyik célja, hogy megvizsgálja, hogyan kell elképzelnünk a kapcsolatfelvételt egy tényleg idegen fajjal a Földön, amely kifejlesztette a saját rendszerét a szimbolikus kommunikációra. Mindenekelőtt a lehető legőszintébb akartam lenni a fajközi kommunikáció problémájával kapcsolatos bonyolult kérdésekben. Hű maradtam ehhez a célhoz, ez pedig magával vonta, hogy hatalmas mennyiségű kutatást végezzek el a tudat és a kommunikáció témájában. Gyakran viccelődtem azzal, hogy lábjegyzetekkel és bibliográfiával kellene ellátnom a könyvet, hogy megfelelően lehivatkozzam a tudósokat és filozófusokat, akiknek az ötleteit felhasználtam. Egy fikciós mű olvasását ez megakasztaná, de a köszönetnyilvánítás legalább alkalmat ad rá, hogy törlesszek valamennyit az adósságomból.

Ez a regény nem jöhetett volna létre Eduardo Kohn *How Forests Think* [Hogyan gondolkodnak az erdők?] című munkája nélkül, amely előtt dr. Ha Nguyen könyve, a *Hogyan gondolkodnak az óceánok?* tiszteleg. Ugyanez vonatkozik az ausztrál filozófus Peter Godfrey-Smith *Other Minds: The Octopus, the Sea, and the Deep Origins of Consciousness* [Más elmék: polipok, az óceán és a tudat mélyre nyúló eredete] és *Metazoa: Animal Life and the Birth of the Mind* [Metazoa: az állatvilág és az elme születése] című köteteire. Mindkettő vitán felül meghatározó volt a kulcsfontosságú részletek kidolgozásában. Szintén megkerülhetetlen és inspiráló volt a *The Soul of an Octopus: A Surprising Exploration into the Wonder of Consciousness* [Egy polip lelke: meghökkentő felfedezőút a tudat csodájában] Sy Montgomerytól.

Sebastian Seung könyve, a *Connectome: How the Brain's Wiring Makes Us Who We Are* [Konnektom: Hogyan tesz minket önmagunkká az agy huzalozása] komoly ihletforrást jelentett, kiváltképp, amikor azon gondolkodtam, milyen lehet és hogyan működhet olyasvalaki, mint Evrim. A *Biosemiotics: An*

Examination into the Signs of Life and the Life of Signs [Bioszemiotika: Az élet jeleinek és a jelek életének vizsgálata] Jesper Hoffmeyertől elengedhetetlen forrás volt a kutatásaimhoz, mint ahogy a *Cybersemiotics: Why Information Is Not Enough!* [Kiberszemiotika: Miért nem elég az információ?] is Søren Briertől. Donald Favareau bioszemiotikai munkássága kulcsfontosságú volt, kiváltképp az általa szerkesztett *Essential Readings in Biosemiotics: Anthology and Commentary* [A bioszemiotika alapvető szövegei: Antológia és kommentár], amely a legnehezebb témákat illető nézőpontok széles tárházát gyűjtötte egy kötetbe. Ez a lista csak a jéghegy csúcsa az adósságaimat illetően. Számtalan további könyv és tudományos cikk segített megírnom ezt a regényt, amelyeket hely hiányában nem sorolhatok itt fel. A pontosság nekik köszönhető; a hibák tőlem származnak.

Azok közül, akikkel személyesen is találkoztam, Earl Jackson Jr. professzornak tartozom köszönettel, amiért segített belevágnom a szellemi kalandba, amely végül ennek a könyvnek a megírásához vezetett: a Santa Cruz-i University of Californián tartott kurzusai indítottak el ezen az úton. Ha Nguyen alakjával tisztelgek a rengeteg fáradhatatlan környezetvédő és aktivista előtt Vietnámban, Con Daón és a hasonló helyeken – magukra fognak ismerni. Túl rövid ideig dolgoztam mellettük. Az ő munkájuk sosem ér véget.

Íróként Sheila Williams bizalma segített, aki az *Asimov's Science Fiction Magazine* lapjain leköszölte első spekulatív fikciós írásaimat, ezzel először juttatva el munkáimat a szélesebb olvasóközönségnek, továbbá John Joseph Adamsé, akinek hála rátaláltam Seth Fishmanre, a világ legjobb ügynökére. Seth a tanácsaival segített formába önteni ezt a könyvet, és otthont találni neki Sean McDonaldnál, aki bölcsen elterelgette a végleges állapotáig. Mindannyiuknak többel tartozom, mint amennyit valaha képes leszek visszafizetni.

A legtöbbel viszont a feleségemnek, Anna Kuznetsovának tartozom, aki nélkül mindez nem jöhetett volna létre, és a lányunknak, Lydiának, aki a közelmúltban csatlakozott az utazásunkhoz.

Jegyzetek

[1](#) Szabó Miklós fordítása.

[2](#) Babits Mihály fordítása.

[3](#) Pesti Tamás fordítása.

A szerzőről

Ray Naylor

r élete csaknem felét az Egyesült Államokon kívül töltötte a külügyminisztérium és a Békehadtest szolgálatában, ideértve egy időszakot az USA Ho Si Minh-városi konzulátusának környezetvédelemmel, tudománnyal, technológiával és egészségügygel foglalkozó hivatalában. Jelenleg nemzetközi tanácsadóként tevékenykedik a Nemzeti Óceán- és Légekörkutató Hivatal tengeri rezervátumokkal foglalkozó részlegénél.

Írással a szabadidejében foglalkozik: kritikai elismerésben részesült novelláit számos folyóirat és antológia közölte, többek közt a Gardner Dozois szerkesztette *A legjobbak legjobbjai*. Első regénye *Az óceán szeme* címmel jelent meg 2022 végén, és viharos kritikai sikert aratott. Naylor azóta egy kisregénnyel

jelentkezett 2024 elején (*Mamutrezervátum*), és jelenleg a második regényén dolgozik, melyet az egész SFF közösség tűkön ülve vár.

A mű eredeti címe:
Ray Naylor: *The Mountain in the Sea*
Farrar, Straus and Giroux, New York, 2022

Fordította Sepsi László

Agave Könyvek, Budapest 2024
Felelős kiadó a Kiadó ügyvezetője
Borítótervező: Abby Kagan
A magyar borítót szerkesztette: Tót Barbara
Felelős szerkesztő: Velkei Zoltán
Szerkesztő: Takács Gábor
Korrektor: Kótai Kata, Friedrich Zoltán
Tördelő: Tót Barbara
Ray Naylor: *The Mountain in the Sea*

ISBN 978 963 598 290 5